

**T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Barış ALTUN

**AHMED ARİF'İN
ŞİİRLERİNDE ÜSLUP**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şahap BULAK

Siirt-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	X
ABSTRACT.....	XI
KISALTMALAR.....	XII
TEŞEKKÜR.....	XIII
GİRİŞ	1
Araştırmanın Kapsamı.....	1
Araştırmanın Amacı	1
Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem	2
Üslup ve Üslup Çalışmaları.....	2
Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde 1940 Kuşağı	4
Ahmed Arif'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri	6
a. Hayatı	6
b. Sanatı.....	7
c. Eserleri	9
Hasretinden Prangalar Eskittim	10
AHMED ARIF'İN ŞİİRLERİNDE ÜSLUP	12
1. "Sevdan Beni" Şiiri.....	12
1.1. Dil ve Anlatım	12
1.1.1. Ses.....	12
1.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı	12
1.1.2. Kelime.....	12
1.1.3. Kelime Grupları	13
1.1.4. Cümle.....	13
1.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.).....	13
1.2. Sanat	14
1.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	14
1.2.2. Kafiye ve Redif	14
1.2.3. Ahenk Unsurları.....	15
1.2.4. Edebî Sanatlar	15
1.3. Muhteva.....	16
2."İçerde" Şiiri	18

II

2.1.Dil ve Anlatım	18
2.1.1.Ses	18
2.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	18
2.1.2.Kelime	18
2.1.3.Kelime Grupları	19
2.1.4.Cümle	19
2.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar- Bağdaştırmalar vb.)	19
2.2.Sanat	20
2.2.1.Nazım Şekli ve Vezin	20
2.2.2. Kafiye ve Redif	21
2.2.3. Ahenk Unsurları	21
2.2.4. Edebî Sanatlar	22
2.3. Muhteva	22
3."Karanfil Sokağı" Şiiri	24
3.1.Dil ve Anlatım	25
3.1.1.Ses	25
3.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	25
3.1.2.Kelime	26
3.1.3.Kelime Grupları	26
3.1.4.Cümle	27
3.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar- Bağdaştırmalar vb.)	27
3.2.Sanat	28
3.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	28
3.2.2. Kafiye ve Redif	29
3.2.3. Ahenk Unsurları	29
3.2.4. Edebî Sanatlar	30
3.3. Muhteva	31
4. "Yalnız Değiliz" Şiiri	34
4.1. Dil ve Anlatım	35
4.1.1. Ses	35
4.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı	35
4.1.2. Kelime	36

III

4.1.3. Kelime Grupları	37
4.1.4. Cümle	38
4.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	38
4.2. Sanat	40
4.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	40
4.2.2. Kafiye ve Redif	41
4.2.3. Ahenk Unsurları	41
4.2.4. Edebî Sanatlar	42
4.3. Muhteva	43
5. “Merhaba” Şiiri	47
5.1. Dil ve Anlatım	47
5.1.1. Ses	47
5.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı	47
5.1.2. Kelime	48
5.1.3. Kelime Grupları	49
5.1.4. Cümle	49
5.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	50
5.2. Sanat	51
5.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	51
5.2.2. Kafiye ve Redif	52
5.2.3. Ahenk Unsurları	52
5.2.4. Edebî Sanatlar	53
5.2. Muhteva	54
6. “Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedен” Şiiri	57
6.1. Dil ve Anlatım	58
6.1.1. Ses	58
6.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı	58
6.1.2. Kelime	59
6.1.3. Kelime Grupları	61
6.1.4. Cümle	62
6.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	62

IV

6.2. Sanat	65
6.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	65
6.2.2. Kafiye ve Redif	65
6.2.3. Ahenk Unsurları.....	66
6.2.4. Edebî Sanatlar	66
6.2.5. Muhteva.....	68
7."Akşam Erken İner Mapusâneye" Şiiri.....	73
7.1.Dil ve Anlatım	74
7.1.1.Ses	74
7.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	74
7.1.2. Kelime.....	75
7.1.3. Kelime Grupları	77
7.1.4. Cümle.....	77
7.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar- Bağdaştırmalar vb.).....	77
7.2. Sanat	79
7.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	79
7.2.2. Kafiye ve Redif	80
7.2.3. Ahenk Unsurları.....	80
7.2.4. Edebî Sanatlar	80
7.2.5. Muhteva.....	82
8."Suskun" Şiiri.....	85
8.1.Dil ve Anlatım	87
8.1.1.Ses	87
8.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	87
8.1.2. Kelime.....	88
8.1.3. Kelime Grupları	90
8.1.4. Cümle.....	90
8.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar- Bağdaştırmalar vb.).....	91
8.2. Sanat	93
8.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	93
8.2.2. Kafiye ve Redif	93
8.2.3. Ahenk Unsurları.....	94

8.2.4. Edebî Sanatlar	94
8.2.5. Muhteva	97
9."Ay Karanlık" Şiiri	102
9.1.Dil ve Anlatım	103
9.1.1.Ses	103
9.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	103
9.1.2. Kelime.....	104
9.1.3. Kelime Grupları	105
9.1.4. Cümle.....	105
9.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar- Bağdaştırmalar vb.).....	106
9.2. Sanat	107
9.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	107
9.2.2. Kafiye ve Redif	108
9.2.3. Ahenk Unsurları.....	108
9.2.4. Edebî Sanatlar	109
9.2.5. Muhteva	110
10."Vay Kurban" Şiiri.....	113
10.1.Dil ve Anlatım	115
10.1.1.Ses	115
10.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	115
10.1.2. Kelime.....	116
10.1.3. Kelime Grupları	118
10.1.4. Cümle.....	118
10.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar- Bağdaştırmalar vb.).....	119
10.2. Sanat	122
10.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	122
10.2.2. Kafiye ve Redif	123
10.2.3. Ahenk Unsurları.....	124
10.2.4. Edebî Sanatlar	124
10.2.5. Muhteva.....	127
11."Unutamadığım" Şiiri	130
11.1.Dil ve Anlatım	132

VI

11.1.1.Ses	132
11.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	132
11.1.2. Kelime.....	133
11.1.3. Kelime Grupları	134
11.1.4. Cümle.....	134
11.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.).....	134
11.2. Sanat	137
11.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	137
11.2.2. Kafiye ve Redif	137
11.2.3. Ahenk Unsurları.....	138
11.2.4. Edebî Sanatlar	139
11.2.5. Muhteva.....	140
12."Kara" Şiiri.....	142
12.1.Dil ve Anlatım	144
12.1.1.Ses	144
12.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	144
12.1.2. Kelime.....	145
12.1.3. Kelime Grupları	147
12.1.4. Cümle.....	147
12.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.).....	148
12.2. Sanat	150
12.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	150
12.2.2. Kafiye ve Redif	150
12.2.3. Ahenk Unsurları.....	151
12.2.4. Edebî Sanatlar	152
12.2.5. Muhteva.....	153
13."Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı" Şiiri	156
13.1.Dil ve Anlatım	158
13.1.1.Ses	158
13.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	158
13.1.2. Kelime.....	159
13.1.3. Kelime Grupları	160

VII

13.1.4. Cümle.....	161
13.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.).....	161
13.2. Sanat	164
13.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	164
13.2.2. Kafiye ve Redif	165
13.2.3. Ahenk Unsurları.....	166
13.2.4. Edebî Sanatlar	166
13.2.5. Muhteva.....	168
14."Uy Havar!" Şiiri	171
14.1.Dil ve Anlatım	173
14.1.1.Ses.....	173
14.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	173
14.1.2. Kelime.....	174
14.1.3. Kelime Grupları	176
14.1.4. Cümle.....	176
14.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.).....	177
14.2. Sanat	179
14.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	179
14.2.2. Kafiye ve Redif	180
14.2.3. Ahenk Unsurları.....	181
14.2.4. Edebî Sanatlar	181
14.2.5. Muhteva.....	183
15."Anadolu" Şiiri.....	187
15.1.Dil ve Anlatım	189
15.1.1.Ses.....	189
15.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	189
15.1.2. Kelime.....	190
15.1.3. Kelime Grupları	192
15.1.4. Cümle.....	192
15.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.).....	193
15.2. Sanat	195

VIII

15.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	195
15.2.2. Kafiye ve Redif	196
15.2.3. Ahenk Unsurları	197
15.2.4. Edebî Sanatlar	197
15.2.5. Muhteva	198
16."Leylîm - Leylîm" Şiiri	202
16.1.Dil ve Anlatım	204
16.1.1.Ses	204
16.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	204
16.1.2. Kelime	205
16.1.3. Kelime Grupları	207
16.1.4. Cümle	207
16.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	208
16.2. Sanat	210
16.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	210
16.2.2. Kafiye ve Redif	211
16.2.3. Ahenk Unsurları	212
16.2.4. Edebî Sanatlar	213
16.2.5. Muhteva	214
17."Hasretinden Prangalar Eskittim" Şiiri	217
17.1.Dil ve Anlatım	218
17.1.1.Ses	218
17.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	218
17.1.2. Kelime	219
17.1.3. Kelime Grupları	220
17.1.4. Cümle	221
17.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	221
17.2. Sanat	223
17.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	223
17.2.2. Kafiye ve Redif	223
17.2.3. Ahenk Unsurları	224
17.2.4. Edebî Sanatlar	224

IX

17.2.5. Muhteva	225
18."Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi" Şiiri	228
18.1.Dil ve Anlatım	231
18.1.1.Ses	231
18.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	231
18.1.2. Kelime	232
18.1.3. Kelime Grupları	234
18.1.4. Cümle	234
18.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	235
18.2. Sanat	237
18.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	237
18.2.2. Kafiye ve Redif	238
18.2.3. Ahenk Unsurları	239
18.2.4. Edebî Sanatlar	239
18.2.5. Muhteva	241
19."Otuzüç Kurşun" Şiiri	244
19.1.Dil ve Anlatım	250
19.1.1.Ses	250
19.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı	250
19.1.2. Kelime	251
19.1.3. Kelime Grupları	252
19.1.4. Cümle	253
19.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)	253
19.2. Sanat	257
19.2.1. Nazım Şekli ve Vezin	257
19.2.2. Kafiye ve Redif	257
19.2.3. Ahenk Unsurları	259
19.2.4. Edebî Sanatlar	259
19.2.5. Muhteva	262
SONUÇ	269
KAYNAKÇA	281
ÖZ GEÇMİŞ	286

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
AHMED ARİF'İN ŞİİRLERİNDE ÜSLUP

Barış ALTUN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şahap BULAK

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Kenan BOZKURT

2020, 286 sayfa

Kırk Kuşığı ve Toplumcu Gerçekçi şiirin önemli temsilcilerinden biri olan Ahmed Arif, şiirlerinde halkının duygu ve düşüncelerini sevgi ve umutla yoğurarak yine halkının söylemiyle samimi bir şekilde işlemiş, böylelikle Türk şiirinde müstesna bir yer edinmiştir. Titiz tavrından dolayı az ve öz yazma düsturu ile hareket ettiğinden hayatta iken yazdığı tek kitabı olan “Hasretinden Prangalar Eskittim” kitabında yer alan 19 şiiri ile kendi özgün çizgisini oluşturmuş, kendi döneminden günümüze kadar hem halk hem de sanat camiası tarafından ilgi gören, sevilen ve çok okunan bir şair olmayı başarmıştır. Bu yönüyle, Ahmed Arif'in şiirlerinin iyi ve doğru anlaşılması, Kırk Kuşığı ve Toplumcu Gerçekçi şiir ve hatta Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin tam ve doğru anlaşılması için büyük önem arz eder.

Bu çalışmada Ahmed Arif'in hayatta iken yazdığı tek kitabı olan “Hasretinden Prangalar Eskittim” kitabında yer alan 19 şiiri, kapsam olarak makro üslup inceleme yöntemiyle; muhteva olarak ise tasvirî üslup inceleme yöntemiyle incelenmiştir. Söz konusu şiirler öncelikle dil, muhteva ve sanat bakımından olmak üzere üç farklı açıdan; daha sonra bunlarda kendi içlerinde alt gruplara ayrılarak en ince ayrıntılarına kadar mercek altına alınmıştır. Dil açısından ses, kelime, kelime grubu, cümle ve genel dil kullanımı; yapı, nicelik ve nitelik bakımından; sanat açısından şekil, ritim, ahenk, edebî sanatlar, bağdaştırma ve sapmalar bakımından; muhteva açısından konu, tema, imge, motif ve çağrışımlar bakımından ele alınmış, şiirlerinde işlenen konuların şairin hayatındaki olaylarla bağlantısı üzerinde durulmuştur. Böylece Ahmed Arif'in şiirinin, dolayısıyla da Kırk Kuşığı, Toplumcu Gerçekçi şiir ve hatta kısmen de olsa Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin anlaşılması ve anlatılmasına katkıda bulunulmaya çalışılmış ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara kaynaklık etmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Toplumcu Gerçekçi Şiir, Kırk Kuşığı, Ahmed Arif, Üslup.

**ABSTRACT
MASTER THESIS**

WORDING IN AHMED ARIF'S POEMS

Barış ALTUN

Thesis Advisor: Associate Professor Şahap BULAK

Jury Member: Professor Doctor Hüseyin YAŞAR

Jury Member : Doctor Lecturer Kenan BOZKURT

2020, 286 pages

Ahmed Arif, is important representative of forty- generation and socialist realist poem, sincerely treats emotions and idea of the public by kneading with like and hope, hence he has exceptional place in Turkish poem. Because of his meticulous attitude, he moves at short and concise writing manner, when he is alive, he writes only “Hasretinden prangalar Eskittim” that includes 19 poems, in that he creates his own original view, from his time to now, he succeeds to be a good poet who is liked, drew interest, read much by both the public and art community. Because of that reason, true understanding of Ahmed Arif's poems are very important to properly understand forty-generation, sociaalist realist and also the republic period Turkish poems.

In this study, “Hasretinden Prangalar Eskittim”, includes 19 poems, which is ahmed arif's only book, is analyzed with; as scope, macro style examination method, as content, method of depiction style analyzing. First of all, the poems are examined with three different angles such as language, content and art; then all of them are particularly examined by dividing into subgroup within themselves. In terms of language, sound, word, word group, sentence and general language use; structure, in terms of quality and quantity; in terms of art, shape, rythm, harmony; in terms of matching and deviations; in terms of content, subject, theme, image, motif and in term of connotation are discussed, the connection between the subject which he uses in his poems and events in his life is dwell on. Thus, it is aimed to contribute to understand Ahmed arif poem, forty generation, sociaslist realist, also partially the Republic Period Turkish poem and be source for researcng on this area.

Key words: Poem, the Republic Period Turkish Poem, Socialist Realist Poem, Forty Generation, Ahmed Arif, Wording.

KISALTMALAR

S. : Sayı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

LLAALEM : Ahmed Arif'ten Leylâ Erbil'e Mektuplar

C. : Cilt

AÖF : Açıköğretim Fakültesi

XIII

TEŞEKKÜR

“Ahmed Arif’in Şiirlerinde Üslup” adlı iŐbu çalıŐmam boyunca beni yalnız bırakmayan ve söylemleriyle yreğimdeki umudu daima yeŐerten değerli aileme; sözleriyle her daim beni cesaretlendiren arkadaşlarıma; küçücük bedenlere kocaman yürekleri sığdıran sevgili öğrencilerime; çalışmanın başından itibaren benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, mütevazılığı, güler yüzü, bilgisi, yol göstericiliği ve iyi insan olmanın ne demek olduğunu yreğiyle hissettiren danıŐman hocam Doç. Dr. Şahap BULAK’a çok teşekkür ederim.

Barış ALTUN

Siirt-2020

GİRİŞ

Edebî metinlerde ifade şekli, edebî dil ve üslup arasında sıkı bir bağ vardır. Edebî metinleri tam olarak anlamak ve yorumlamak için öncelikle bu metinlerde kullanılan dili anlamak ve incelemek gerekmektedir. Bu anlamda üslup, metinlerin farklı dil kullanımlarını ve yapılarını ortaya çıkararak anlam ve değerlerini ortaya koymayı amaçlar. Bunun yanında üslup, bir edebî metnin özgün olmasını sağlayan en önemli etmenlerden biri olup bir sanatçıya özgü söyleyiş biçimini ortaya koyması bakımından da önem teşkil eder. “*Ahmed Arif’in Şiirlerinde Üslup*” adlı bu çalışmada şairin “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiir kitabındaki 19 şiirin tamamının üslup çalışması yapılmış; şiirler dil açısından öncelikle ses, kelime, kelime grubu, cümle boyutu ve genel dil kullanımıyla daha sonra muhteva, sanat ve sapmalar boyutuyla incelenmiştir.

Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışmada “*Kırk Kuşacağı*”nın önemli isimlerinden Ahmed Arif’in “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiir kitabında yer alan şiirlerinin tamamı üslup bakımından incelenmiştir. Hayatta iken yayımlanan tek şiir kitabı olan “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiir kitabında bulunan 19 şiirin dışında da şiirler kaleme alan Ahmed Arif, bu şiirlerini hayatta iken yayımlamamış, ölümünden sonra oğlu tarafından düzenlenerek “*Yurdum Benim Şahdamarım*” adıyla yayımlanmıştır. Ancak bu şiirler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Çalışma kapsamında öncelikle şairin de dâhil olduğu “*Kırk Kuşacağı*” Ahmed Arif’in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra üslup ve üslup çalışmaları hakkında genel bilgi verildikten sonra “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabında yer alan şiirlerin tamamının her biri dil açısından öncelikle ses, kelime, kelime grubu, cümle boyutu ve genel dil kullanımıyla daha sonra şekil, sanat ve muhteva boyutlarıyla incelenerek şairin üslubu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Cumhuriyet Dönemi “*Kırk Kuşacağı*”nın en önemli şairlerinden olan Ahmed Arif’i bu denli önemli kılan da şiirleriyle oluşturduğu özgün çizgidir. Toplumcu Gerçekçi şiir çizgisinden ayrılmayan şairin üslubu, sanatçının özgünlüğünü ortaya koyması bakımından önemlidir. Üslup; bir sanatçının sanat anlayışı, dili ve özgünlüğünün ortaya konması açısından son derece önem teşkil eder. Çalışmamızın amacı “*Kırk Kuşacağı*”nın önemli

isimlerinden olan Ahmed Arif'in sanat hayatında oluşturduğu üslubunu ortaya koymak ve bu konuda yapılacak çalışmalara zemin ve kaynak oluşturmaktır.

Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem

Bu çalışma kapsamında öncelikle üslup ve üslup çalışmaları üzerine, daha sonra da Ahmed Arif'in hayatı, sanatı ve şiirleri hakkında kaleme alınan kitap, dergi, makale ve e-kaynaklar taranmıştır. Şiirler, şairin "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" kitabından alınmıştır. Şiirleri "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" kitabındaki sırasıyla ele alınan bu çalışmada özellikle Ahmed Arif'in Leylâ Erbil'e yazdığı mektuplardan oluşan "*Leylim Leylim*", Şevket Beysanoğlu-Vecihi Timuroğlu'nun kaleme alınan ve Ahmed Arif'in hayatı ve sanatı hakkında önemli bilgiler içeren "*Ahmed Arif'in Hayatı Sanatı Şiirleri*", Ahmet Oktay tarafından yazılan ve Ahmed Arif'in şiirlerinin muhtevası hakkında değerli bilgiler içeren "*Karanfil ve Pranga*", Ziya Şeker'in "*Ahmed Arif ve Şiirini Besleyen Kaynaklar*" ve Refik Durbaş'ın Ahmed Arif ile yaptığı röportajdan oluşan "*Kalbim Dinamit Kuyusu*" adlı eserlerden yararlanılmıştır.

Üslup ve Üslup Çalışmaları

İngilizce ve eski Fransızca karşılığı "*style*", Almanca karşılığı "*stile*" olan üslup; Latince kaşık yahut yazmak için ucu sivri alet anlamına gelen "*stiluis*" kelimesinden gelmektedir. Bunun yanında Antik Dönem'de "*balmumundan tabletlere yazı yazmak için bir sivri ucu ve yazılanları silmek ya da düzeltmek için bir de düz ucu bulunan metal, kemik vb. maddelerden yapılan alet*" anlamında da kullanılır (Divlekci 2007:117-119). Arapça bir kelime olan üslubun Türkçedeki tanımı ise "*Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz.*" bir diğer tanım ise "*Bir sanatçıya, bir çağa, bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçem, sitil.*" şeklindedir (<https://sozluk.gov.tr/> E.T. 12.10.2020).

Araştırmacıların yapıkları üslup tanımları birbirinden farklı görünse de bunların ortak noktası "*insan*"dır. Bu ortak nokta ile vurgulanan şey, insanın bireyselliğidir. Yani her insanın kendine özgü fiziki ve psikolojik özellikleri olduğu gibi her üslup da ait olduğu insana özgüdür ve özeldir. Nitekim Buffon bu durumu "*üslup insandır*", Rezaizade Mahmut Ekrem ise, "*Üslub-ı beyân aynıyla insandır.*" şeklinde ifade etmiştir. Aristoteles'e göre de yazar sayısı kadar üslup çeşidi vardır. İnsanın biricik ve tek oluşu, üslup incelemelerinin de genel çizgilerle değil bireysel olarak yapılması gerektiğini göstermektedir. Çünkü hiçbir insan, birbirinin aynıysa değildir. O zaman yazılacak eserler de aynı olmayacaktır. Bu sebeple üslup incelemelerinde genel kalıplarla değil, incelenen kişi ya da eserden çıkarımlarla hareket

edilmelidir. Bir eserin üslup incelemesi yapıldığında üslubun önemli unsuru olan dil ile yetinilmemeli; dilin yanı sıra eserin muhtevası, müellifinin manevi dünyası, çevresi, bilgi birikimi, eğitimi gibi konular üzerinde de durulmalıdır (Bulak 2016:278). Üslup incelemeleri için dil çok önemli olsa da üslubu oluşturan dil dışındaki unsurları yok saymak üslup incelemelerin amacına uygun düşmez.

Batı'da 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın ilk dönemlerinde geliştirilen matematik destekli üslup çalışmaları daha sonraki dönemde bilgisayar destekli çalışmalarla geliştirilmiştir. Bu gelişmeler sayesinde üslup çalışmaları bir sanatçıya atfedilen eserlerin gerçekten sanatçıya ait olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üslup çalışmaları ile yazardan üsluba üsluptan yazara ulaşma amaçlanmış ve en doğru sonuç veren bakış açılarını, yöntemlerini bulmaya çalışmışlardır (Coşkun 2010:73-74). Üslup çalışmalarındaki genel kalıpların dışına çıkılmasını sağlayan bu gelişmeler yazar-üslup incelemelerinde sağlıklı sonuçların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Aynı zamanda bu çalışmalar ile bir eserin yazarının hangi dönemde yaşadığı, metinler arasında alıntı veya intihaller olup olmadığı, yazarların eserlerinin yazılış amacı gibi durumlar ortaya konulabilmektedir (Akt. Coşkun 2010:74).

Üslup incelemeleri tekevvünî ve tasvirî olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Tekevvünü inceleme; eserin kaynaklarını, yazarını, nasıl oluştuğunu ve eserin oluşum sürecinde ne gibi değişimler geçirdiğini incelemektedir. Tasvirî üslup incelemesi ise edebî metni anlama ve amacından kaynaklanan bir üslup incelemesidir. Bu inceleme dil bilgisinin en küçük biriminden edebî metne kadar geniş bir alanı ele alır (Karabulut 2012:3-4). Kapsam olarak üslup incelemeleri ise mikro ve makro üslup incelemesi olmak üzere iki kısma ayrılır. Mikro üslup incelemesi bir sanatçının eserlerinin bir kısmı üzerinde inceleme yaparken makro üslup incelemesinde ise bir sanatçının bütün eserleri üzerinde inceleme yapılmaktadır. Yazarın üslubunun sağlıklı bir şekilde belirlenmesi için makro üslup incelemesi daha uygundur. Ancak mikro üslup incelemesi de sanatçının üslubu hakkında ipucu vermesi bakımından son derece önemlidir (Bulak 2016:280).

Batıya göre Türkiye'deki üslup çalışmaları oldukça geç başlamış; henüz konu, metot ve yöntem çeşitliliği kazanamamıştır. Batı'daki üslup incelemelerine bir yönelme olsa da bu yönelme istenilen seviyeye ulaşamamıştır (Bulak 2016:279). Genellikle edebiyat ile ilgili yapılan söz konusu çalışmalar, nitelik ve nicelik bakımından Batı'daki çalışmaların çok gerisindedir. Özellikle klasik Türk edebiyatı alanındaki üslup çalışmaları birtakım şablonlarla yapılmakta eserin üslubu dili özdeşleştirilerek sade, orta, süslü ve âli gibi terimlerle ifade edilmektedir. Ülkemizde genel kalıpların dışına çıkılamaması, sadece üslubun alt

başlıklarından biri olan dil üzerine yoğunlaşılması ve üslubu oluşturan dil dışı unsurların göz ardı edilmesi gibi sebeplerle üslup çalışmaları yeterince gelişmemiştir (Bulak 2016:279). Ancak son zamanlarda yapılan çalışmalar umut vericidir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde 1940 Kuşağı

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ulusal edebiyat anlayışını yansıtan Beş Hececiler, Türkçe ve hece vezniyle oldukça iyi şiir örnekleriyle dikkat çekerler. Kahramanlık ve Anadolu temalarını lirik bir bakış açısıyla ele alan Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç, Orhon Seyfi Orhon ve Faruk Nafiz Çamlıbel'den oluşan bu topluluk, hem kendi dönemindeki şairleri hem de sonraki dönem şairlerini etkilemişlerdir. Bu dönemde Beş Hececilerin yanı sıra şiirlerinde lirizmi ön plana çıkaran Necip Fazıl Kısakürek, yurtseverlik ve içten duygularıyla dikkat çeken Kemalettin Kamu, ulusal ve bireysel konuları bir arada işleyen Necmettin Halil Onan ve daha çok bireysel konuları işleyen Ömer Bedrettin Uşaklı ve bilinçaltı, rüya ve zaman gibi kavramları farklı bir bakış açısıyla ele alan Ahmet Hamdi Tanpınar gibi şair ve yazarlar dikkat çeker.

İlerleyen süreçte Cumhuriyet Dönemi'nin ilk topluluğu olan Yedi Meşaleciler 1928'de kurulur. Amaçlarını “*şiiri tekdüzelikten kurtarmak*” olduğunu açıklayan bu topluluk, Ziya Osman Saba, Cevdet Kudret Solok, Sabri Esat Siyavuşgil, Muammer Lütfi Bahşi, Yaşar Nabi Nayır, Vasfi Mahir Kocatürk ve Kenan Hulusi Koray'dan oluşur. 1930'lu yıllarda ise ölçülü, kafiyeli şiire karşı çıkan Ercüment Behzat Lav; hece ölçüsüyle şiirlerini kaleme alan Cahit Sıtkı Tarancı, Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Behçet Kemal Çağlar edebiyat sahnesine çıkar.

1940'lı yıllarda Cumhuriyet Dönemi'nin ikinci topluluğu olan Garipçiler ortaya çıkmıştır. Kafiyeye, vezne ve edebî sanatlara karşı olan bu topluluk, sadece o dönemin şairlerini değil sonraki dönem şairlerini de etkilemişlerdir. 1940'lı yıllarda eser veren Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Külebi ve Necati Cumalı gibi şairler kullandıkları dil ve anlatım özellikleri ile Garip şiirinin etkisinde kalmışlardır. 1940'lı yıllarda ayrıca temalarını Doğu medeniyeti ve masallarından alan Asaf Halet Çelebi, Anadolu ve çocukları ele alan Ceyhun Atuf Kansu, kelime oyunları yaparak oluşturduğu şiirleriyle Orhan Murat Arıburnu ve halk şiiri ile yeni şiiri birleştirmeye çalışan İbrahim Zeki Burdurlu da bu dönem şairleri arasında yer alır (Önertoy 1998:99-103).

1940'lı yıllarda ayrıca Ahmed Arif'in de içinde bulunduğu “*Kırk Kuşağı*”, toplumcu-gerçekçi çizgisi ile ön plana çıkar. Bu dönemde Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, İlhami Bekir Tez, Hasan İzzettin Dinamo, Niyazi Akıncıoğlu, Abdülkadir Meriçboyu, Ömer Faruk Toprak,

Enver Gökçe, Mehmet Kemal, Vedat Türkali, Abdülkadir Demirkan ve Ahmed Arif gibi şairlerden oluşan bu kuşak şairleri işledikleri tema, kullandıkları nazım biçimleri ve anlatım özellikleri ile kendilerine özgü çizgisi olan bir “toplumcu şairler kuşağı” oluşturmuşlardır. Başta daha çok barış, eşitlik ve özgürlük temalarını ele alan bu şairler zamanla toplumu ilgilendiren hemen her konuya şiirlerinde yer vermişlerdir.

Nâzım Hikmet’in şiirlerinden etkilenen bazı şairler onun şiirdeki yolunu farklı bir şekil ve üslupta devam ettirirler. “*Toplumcu Gerçekçi Şairler*” olarak da bilinen “1940 Kuşağı” şairleri, Marksist fikirler çerçevesinde eserlerini meydana getirirler. Siyasi iktidarları eleştiren ve onlara karşı çıkan bu şairler o dönemde birçok kez kovuşturmalara maruz kalmış, bazıları tutuklanmıştır. Şiirlerinde hürriyet, yoksulluk, emperyalizm, sömürü, sosyal adaletsizlik gibi konuları sık sık işlemelerine rağmen katı ideolojik kalıp ve sloganlardan mümkün oldukça uzak durmaya çalışmış, zaman zaman eserlerinde bireysel konulara da yer vermişlerdir.

“1940 Kuşağı” genel anlamıyla halk söyleyişlerine, halk dilinde yer alan deyimlere ve atasözlerine hatta halk şiirindeki nazım şekillerine de yer vermişlerdir. Halk şiiri kaynaklarını kullanmalarında Marksist düşünce tarzının yanı sıra bu ideolojinin hayata yansımış kurumları olan Halkevleri ve Köy Enstitülerinin de etkisi olmuştur. Bu kuşak, kimi zaman Nâzım Hikmet’in yazdıklarının ötesine geçemedikleri ve onu taklit ettikleri için eleştirilmişlerdir. Ancak 1950’den sonra kendi şiir çizgilerini oluşturup özgün bir şekilde eserlerini kaleme almışlardır (Çelik 2010:83). “*Kırk Kuşağı*”nın genel özellikleri ise şunlardır:

- Halkın diline, zevkine, söyleyişine ve halk şiirine uygun bir edebiyat tarzı benimsemişlerdir.
- Nâzım Hikmet’in etkisiyle serbest ölçülü şiirler kaleme almışlardır.
- Marksist fikirler doğrultusunda şiirlerini oluşturmuşlardır.
- Siyasi iktidarlara karşı çıkmış ve o dönemde büyük zorluklar yaşamışlardır.
- Şiirlerinde “barış, eşitsizlik ve özgürlük” başta olmak üzere genellikle toplumsal konuları, kimi zaman da bireysel konuları işlemişler.
- Şiirlerinde toplumsal kaygı ön plandadır.
- Şiirlerinde biçimden ziyade içerik önemli bir yer tutar.
- Şiirlerinde insan sevgisinin de işlendiği görülmektedir.

1950'den sonra kendilerine özgü şiir çizgilerini oluşturarak “*Nâzım Hikmet'i taklit ettikleri*” savını bertaraf eden “*1940 Kuşacağı*” Nâzım Hikmet'in etkisiyle başladıkları şiir hayatlarına “*toplum için sanat*” anlayışıyla devam etmişlerdir.

Ahmed Arif'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri

a. Hayatı

Ahmed Arif'in hayatı hakkında sınırlı sayıda kaynak kaleme alınmıştır. Yazdığı şiirlerin o dönemde büyük ses getirmesi, halk tarafından sevilmesi ve benimsenmesi bunun yanı sıra hayatındaki zorluklar Ahmed Arif'e olan ilgiyi ve merakı artırmıştır. Bu da şairin hayatı hakkında eserlerin kaleme alınmasını sağlamış; ancak yeteri kadar kaynak ortaya çıkmamıştır.

Asıl adı Ahmet Önal olan şair, Diyarbakır'ın Hançepek semtinin Fatihpaşa Mahallesi'ndeki Yağcı Sokak'ta 21 Nisan 1927 yılında ailenin altıncı çocuğu olarak dünyaya gelir. Babası Kerküklü Arif, annesi ise Erbilli Sâre Hanım'dır. 1929'da Ahmed Arif henüz 2 yaşında iken annesi Sâre Hanım'ı kaybeder ve şair öksüz kalır. Daha bebek denilebilecek bir dönemde annesini kaybeden şairi üvey annesi Arife Önal büyütür. Şair üvey annesi için “*beni büyüten, emziren, yedirip, içiren, eğiten, adam edendir.*” diyerek onu öz annesinden ayırmadığını vurgular (Şeker 1997:12).

Ahmed Arif'in eğitim hayatı Diyarbakır'da başlar. Burada anaokuluna giden şairin babası Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünde memur olarak çalışır. Daha sonra babası Siverek'in Karakeçi bucağına müdür olarak atanınca eğitim hayatına burada devam eder ve 1939 yılında ilkokuldan mezun olur. Siverek'te ortaokul olmadığından eğitimine devam etmesi için Diyarbakır'da bulunan ninesi Ayşe Çalp'ın yanına gönderilir. Ancak çeşitli nedenlerle burada ortaokul eğitimini tamamlayamayan şair, Şanlıurfa'ya geri döner ve 1942 yılında Urfa Ortaokulunu bitirir. Lise hayatına ise Afyon'da devam eder. Afyon Lisesinde yatılı olarak okuyan şairin Afyon'a gönderilmesinin en önemli nedenleri ise ağabeyinin Isparta'da öğretmen olması ve arkadaşlarının Afyon Lisesinde eğitim görmesidir.

Ahmed Arif, askerliğini İstanbul Riva'da yaptıktan sonra 1947 yılında yükseköğrenimi için Ankara'ya gider, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'ne kaydolur. 1948'te Merkez Bankası'nda memuriyete başlayan şair hem okur hem de çalışır. Ancak okuduğu süreçte çeşitli soruşturma ve tutuklanmalara maruz kalan şair, bu yüzden üniversiteyi yarıda bırakmak zorunda kalır. 1948 yılında kaleme aldığı “*Palmiro*” şiiri nedeniyle tutuklanır; ancak serbest bırakılır. 1950-1951 yıllarında yazdığı “*33 Kurşun*” şiiri yüzünden tekrar

tutuklanan şair çeşitli işkenceler görür ve sokakta ölüme terk edilir. 1951-1952 yıllarında solcu tutuklamalarında işinden alınıp götürülür, 38 ay hapis yatar ve 1955 yılında serbest bırakılır. Ancak şairin Şanlıurfa'da 8 ay kamu gözetimi altında kalması gerekir. Kız kardeşi Nezihe Erdoğan Diyarbakır'da öğretmen olduğu için mahkemeye başvurarak kararın Şanlıurfa'da değil, Diyarbakır'da uygulanmasını ister ve kabul edilir. Siyasi suçundan dolayı artık memur olarak çalışamayan şair, tuğla ve kiremit fabrikalarında bir süre çalışır. Daha sonra Ankara'ya dönen Ahmed Arif, 1956-1977 yılları arasında burada “*Ankara Telgraf, Öncü, Medeniyet, Halkçı*” gibi çeşitli gazetelerde görev alır. (Şeker 1997:36).

Zorlu süreçlerden geçen Ahmet Arif 1967 yılında Aynur Hanım ile evlenir ve bu evliliğinden de Filinta adlı bir erkek çocuğu olur. Hayatındaki en büyük sevincini baba olduğu gün hissettiğini söyleyen şair, 2 yıl boyunca oğlunun nüfus cüzdanını cebinde taşıdığını belirtir(Oral 1992:60).

Ahmed Arif Ankara'da yaşadığı sağlık problemleri nedeniyle 1977 yılında emekli olur. Emekli olduktan sonra kültür ve sanat dünyasından kopmayan şair; ülkenin yaşadığı siyasi çalkantılardan çok etkilenerek diğer birçok şair ve yazar gibi yazdıklarından dolayı birtakım kovuşturmalara maruz kalır. Bu kovuşturmalar neticesinde birkaç kez tutuklanan ve hapis yatan Ahmed Arif, bu dönemde maddi olarak da büyük sıkıntılar çeker.

Ömrünün son yıllarında çeşitli sağlık problemleri yaşayan Ahmed Arif, 2 Haziran 1991 tarihinde Ankara'daki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu 64 yaşında hayata veda eder ve 3 Haziran 1991 tarihinde Ankara'da Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedilir.

b. Sanatı

Halkevlerinin çıkardığı dergilerde Nâzım Hikmet'i okuyarak şiirle buluşan Ahmed Arif, henüz ortaokulda iken şiir yazmaya başlar. İlk şiirini İstanbul'da çıkan “*Yeni Mecmua*” dergisine gönderir. Ancak şiirin yayımlanıp yayımlanmadığını bilmeyen şair, oradan bir cevap geldiğini ve bu cevapta kendisinin çok yetenekli biri olduğu, şiir yazmaya devam etmesi gerektiği tavsiyesinde bulunulur.

Nâzım Hikmet'le şiirle tanışan Ahmed Arif yine o dönemde Faruk Nafiz Çamlıbel'e sempati duyar ve kimi şiirlerini ezberler. Bu şairlerin yanı sıra Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Ahmet Muhip Dıranas gibi şairler de onda iz bırakır. Bu şairlerden etkilenen ve henüz 16-17 yaşlarında durmadan şiirler yazan Ahmed Arif “*Defterler dolusu şiirim var. Gecede 8-10 sayfa yazardım.*” diyerek şiire olan sevgisini bu şekilde dile getirir (Durbaş 1990:22).

Henüz çocuk yaşlarda kendini ispat edecek derecede iyi şiirler yazan Ahmet Arif, şiir konusunda oldukça hassas olduğundan kendini sürekli sorgulayan şiirlerini kolay kolay beğenmeyen bir yapıya sahiptir. Şiir yazarken de bu hassasiyeti gösteren şair, kimi şiirlerini yıllar süren uzun bir zaman diliminde oluşturabilmiştir. Nitekim gösterdiği bu titizliği her şiirini kitabına dâhil etmemesinden de anlaşılmaktadır. “*Rüstemo, Tutuklu, Basımadelmevt*” şiirleri bu duruma örnektir.

Ortaokulda yazmaya başlayıp lisede son şeklini verdiği ilk şiirlerinden olan “*Gözlerin*” şiiri, Afyon Halkevi dergisi “*Taşpınar*”da, “*Yollarda*” şiiri ise “*Millet*” dergisinde yayımlanır (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:28). Ayrıca yazdığı bazı şiirleri “*Seçme Şiirler Demeti*” dergisinde Neyzen Tevfik’in şiirleri ile birlikte basılır ve daha o yaşta şiirlerinden telif hakkı nedeniyle para kazandığını dile getirir. (Durbaş 1990:22-23). Daha sonraki dönemde “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabında olan şiirleri de “*Seçilmiş Hikâyeler, Yeryüzü, Beraber, Yeni Ufuklar, Kaynak, Papirüs*” dergilerinde ve “*Pazar Postası*”nın sanat ekinde yayımlanır (Şeker 1997:44).

Şiirin anlaşılır, içten, samimi olması ve insan yüreğini yakalaması gerektiğini belirten Ahmed Arif, şiirde mısra haysiyetine oldukça önem verir. Mısrayı âdeta bir imge olarak şiirlerinde kullanır. Sesten çok söze önem veren Ahmed Arif, halk edebiyatı ürünlerinden de sıklıkla yararlanır. Şiirlerinde Doğu’da yaşayan halkın gündelik yaşamda kullandığı konuşma diline ait birtakım kelimeleri konuşma dilindeki söz dizimine uygun olarak kullanır. Halkın sorunlarını sıklıkla dile getiren şair, nitekim kendisini de “*Halkımın sıradan ve gariban bir ozanıyım*” diye tanımlar (Durbaş 1990:63).

Toplumcu Gerçekçi şairlerin etkisinde kalan Ahmed Arif o dönemde birçok sanatçıyı etkileyen ve âdeta döneme damgasını vuran Garip akımı şiirinden etkilenmez. 1940’lı yıllarda ortaya çıkan Garip akımını çok cılız bulur ve onları toplumun sorunlarına ayna tutmayan şairler olarak nitelendirir. Bu sebepten dolayı içerik olarak asla benimsemediği Garip akımının sadece kafiyeye, vezne, nazım şekillerine karşı olan tavrını benimsemiş ve dolayısıyla bu akımdan şekilsel olarak etkilenmiştir.

Toplumcu Gerçekçi şairlerin çoğunlukla oluşturduğu “*Kırk Kuşağı*” şairleri arasında sayılan Ahmed Arif, bu duruma ısınmadığını şu şekilde dile getirir: “*Şimdi beni Kırk Kuşağı’ndan sayıyorlar. Ben bu yaşa da bir türlü ısınamıyorum. Yani ben 1940’tan 50’ye kadar benim şiirlerim çocukluk şiirleri, bir-iki tane böyle şiir. Ben onur duyarım elbette Rıfat Ilgaz ile Dinamo ile Niyazi Akıncioğlu ile. Ne bileyim Vedat Türkali ile aynı kuşaktan*

sayılmam bana onur verir gerçekten. Ama ne oluyor Kırk Kuşağı deyince? 1950’de bitiyor mu? Biz öldük mü yani? Böyle yaş bakımından sıralamak yanlış gibime geliyor biraz. Çünkü benim şiirlerim daha çok 1950-60 arası yayımlandı ve bir ara da 1960’tan sonra.” (Durbaş 1990:49-50). Ahmed Arif, şiirlerinin en olgun örneklerini 1950-60 arası verdiğini belirterek “*Kırk Kuşağı*” kalıbına sıkıştırılmasının doğru olmadığını belirtir.

Ahmed Arif’in şiirde ilerleme kaydetmesi, toplumcu edebiyat ve çevrelerle ilişki kurması sayesinde olmuştur. Ankara’da bulunduğu sırada Arif Damar, Enver Gökçe, Suphi Taşan, Mehmet Kemal gibi şairler; İstanbul’da bulunduğu sırada ise Niyazi Akıncıoğlu, Hasan İzzettin Dinamo ve Rıfat Ilgaz’ın olduğu çevrelerde bulunan Ahmed Arif, bu dönemde şiir vadisinde büyük ilerleme kaydeder (Oktay 1990:44).

Nâzım Hikmet çizgisinden ayrılarak kendi oluşturduğu özgün bir çizgide ilerleyen Ahmed Arif, şiirini Nâzım Hikmet’in de bulunduğu Toplumcu Gerçekçi çizgide geliştirmeye devam eder. Şehirlerin şairi, Nâzım Hikmet şiirinden tamamen kopmaz; ama şehirleri ihmal etmemek kaydıyla şiirlerinde daha çok kır yaşamına destansı bir edayla yer verip özgün bir çizgiye çekmeyi başarır (Süreya 1992:126). Hayatta iken yazdığı tek kitabıyla büyük ilgi gören Ahmed Arif, “*Nâzım Hikmet’ten sonra şiir yazılmaz*” deyimini âdeta altüst eder.

Şiirde kendine özgü bir çizgi oluşturan şair, kaleme aldığı şiirleri 1968’de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı kitabında yayımlar. O dönemde oldukça büyük ses getiren kitap, sürekli yeni baskılarla piyasaya sürülür, elden ele dolaşır. Şiirlerine ilgi o kadar çok olur ki Ahmed Arif’in sesinden kaset de çıkarılır. Yaşamı boyunca yayımladığı tek şiir kitabı olan “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabı 19 şiirden oluşmaktadır. Çok şiir yazma yerine az ve güzel şiir yazmayı düstur edinen şair, yaşamında yayımladığı 19 şiiriyle Türk edebiyatında müstesna bir yer edinmeyi başarmıştır. Oluşturduğu özgün çizgisiyle Anadolu, Anadolu insanı, sevdâ, umut ve hapis hayatını sıklıkla dile getiren şair, kendi döneminde olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de bu etkiyi sürdüreceğini göstermektedir.

c. Eserleri

Şiir Kitapları

1. Hasretinden Prangalar Eskittim, İstanbul: Cem Yayınevi, 1968. Ahmed Arif’in hayatta iken yayımlanan tek şiir kitabı olan “*Hasretinden Prangalar Eskittim*”de 19 şiir bulunmaktadır. Yayımlandığı dönemde geniş bir okur tarafından okundu ve benimsendi. Günümüzde de sıklıkla okunan bu kitap defalarca basıldı ve bir klasik hâline geldi.

2. Yurdum Benim Şahdamarım, İstanbul: Everest Yayınları, 2003. Bu şiir kitabı Ahmed Arif'in ölümünden sonra oğlu Filinta Önal tarafından çıkarılmıştır. Kitaptaki şiirler şairin çeşitli tarihlerde yazılmış 6 uzun şiiri, şairle yapılmış bir söyleşi ve şiiri hakkında yazılmış iki yazı yer alır. Şiirler şairin el yazısıyla yayımlanmıştır.

Mektupları

1. Leylim Leylim, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013. Ahmed Arif'in Leylâ Erbil'e yazdığı mektuplardan oluşur. Bu mektuplar Leylâ Erbil tarafından saklanmış ve 2013'ün Eylül ayında kitap hâline getirilmiştir. Ancak 19 Temmuz 2013 yılında vefat eden Leylâ Erbil de mektupların kitap hâline gelmiş şeklini görememiştir. 1954-1959 yılları arasındaki mektuplar ile 1977'de gönderilen son bir mektup kitapta yer alır. Mektuplarda Ahmed Arif'in Leylâ Erbil'e olan sevgisi dikkatleri çeker.

2. Cemal Süreya'ya Mektuplar, İstanbul: Kaynak Yayınları, 1992. Ahmed Arif'in dostu olarak nitelendirdiği Cemal Süreya'ya yazdığı mektuplardan oluşur. 1992'de ilk baskısı çıkan mektuplarda Ahmed Arif-Cemal Süreya dostluğu, edebî sohbetler ve ailelerine dair konuşmalar yer alır.

Hasretinden Prangalar Eskittim

Ahmed Arif'in hayatta iken yayımlanan tek şiir kitabı olan "*Hasretinden Prangalar Eskittim Kitabı*" ilk kez 1968 yılında yayımlanır. Kitapta "*İçerde, Sevdan, Karanfil Sokağı, Yalnız Değiliz, Merhaba, Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem, Akşam Erken İner Mapusâneye, Suskun, Ay Karanlık, Vay Kurban, Unutamadığım, Kara, Bu Zindan Bu Kırgın Bu Can Pazarı, Uy Havar!, Anadolu, Leylim-Leylim, Hasretinden Prangalar Eskittim, Diyarbekir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi ve 33 Kurşun*" adlı toplam 19 şiir yer alır.

Henüz kitap hâline gelmeden elden ele dolaşan şiirleri yayımlandıkları andan itibaren çok dikkat çeker. Kitap hâline gelmesi ise epey gecikir. Ahmed Arif şiir kitabının gecikmesini: "*Kitabın geç çıkması benim tembelliğimden, önem vermeyişimden. Ben bu konuda hâlâ biraz amatörüm. Hiç profesyonel olamadım.*" sözleriyle kendi tembelliğine bağlar. Ayrıca "*Adını vermeyeyim. Birisine şiirleri verdim. Kitap çıkacak, ama iki yıl bekletti. Her yere gitti o kitap. Biliyorum. En son Şevket Süreyya'nın sansüründen geçti. Ama olumlu rapor geldi.*" diyerek kitabın gecikmesinin bir diğer nedenini de açıklar (Durbaş 1990:63).

Ahmed Arif kitabına "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" yerine "*Dört Yanım Puşt Zulası*" adını vermek istediğini ancak kardeşi olarak nitelediği Ali Özoğuz'un buna engel

olduğunu belirtir. Ali Özoğuz'un "Seni 15 yaşında çocuklar, kızlar taparcasına seviyorlar. Sen bununla ola ki burjuvazinin tuzaklarını söylüyorsun. Ama şu da var o çocuklara saygı duymalısın. Hatta bu adı bir şiirine bile verme, mısra olarak kalsın." dediğini ve böylece ikna olduğunu belirten Ahmed Arif, "Düşündüm Ali'ye hak verdim. Madem öyle, kitabımın adı "Hasretinden Prangalar Eskittim" olsun dedim." diyerek kitabının adlandırma hikâyesini anlatır. Hatta şair ilk başta kitabına "Hasretinden Prangalar Çürüttüm" adını verdiğini ancak müzik ve anlam bakımından ise daha güçsüz bulduğu "çürüttüm" kelimesindeki /ü/ ünlülerinin kulağını tırmaladığını, bu kelimeyi "eskittim" kelimesiyle değiştirdiğini söyler (Durbaş 1990:82).

Yayımlandığı tarihte büyük bir ilgi gören "Hasretinden Prangalar Eskittim" kitabı, satış rekorları kırarak en çok satılan kitap listelerinin başlarında yer alır. Bu kadar büyük ilgi gören kitap, çeşitli vesilelerle hediye olarak dağıtılır; hatta bir öğretmenin nikâhında nikâh şekeri niyetine dağıtılır. Bunun yanı sıra 1989 yılında kendi sesinden kasete okunarak satışı sunulan şiirleri; Sırpçaya, Rusçaya, Bulgarçaya, İngilizceye, Kürtçeye, İspanyolcaya, İsveççeye ve daha birçok dile çevrilir. Ayrıca birçok şiiri, sanatçılar tarafından bestelenerek söylenir (Şeker 1997:58). Yayımlandığı dönemde olduğu gibi bugün de büyük ilgi gören "Hasretinden Prangalar Eskittim" kitabı yüzü geçen bakısıyla günümüzde en çok okunan şiir kitaplarının başında gelmektedir.

AHMED ARİF’İN ŞİİRLERİNDE ÜSLUP

1. “Sevdan Beni” Şiiri

“Sevdan Beni

*Terketmedi sevdan beni,
Aç kaldım, susuz kaldım,
Hayın, karanlıktı gece,
Can garip, can suskun,
Can paramparça...
Ve ellerim, kelepçede,
Tütünsüz uykusuz kaldım,
Terketmedi sevdan beni...”*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:13)

1.1. Dil ve Anlatım

1.1.1. Ses

1.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Sevdan Beni” adlı şiirde 58 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler: 17/a/, 19/e/, 7/u/, 6/ı/, 6/i/ ve 3/ü/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/ ve /e/ seslerinin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 48 düz ünlü, 10 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 36 geniş ünlü, 22 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 30 kalın ünlü, 28 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise daha dengeli bir durum görülür.

Şiirde 89 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 11/n/, 10/k/, 8/s/, 8/d/, 7/r/, 7/t/, 7/l/, 7/m/, 4/c/, 4/p/, 3/ç/, 3/z/, 3/v/, 2/b/, 2/g/, 2/y/ ve 1/h/ ünsüzlerinden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /n/ ve /k/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 56 ötümlü, 33 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ve süreksiz ünsüzlerin sayıca birbirine yakın olduğu görülür. Şiirde 49 tane sürekli ünsüz, 40 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

1.1.2. Kelime

“Sevdan Beni” adlı şiirde 16 Türkçe, 5 Arapça ve 4 Farsça olmak üzere 25 kelime kullanılmıştır. Bunlar 13 isim, 5 fiil, 4 zarf, 2 zamir ve 1 bağlaç kullanılmıştır. En çok

kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 10 basit, 2 türemiş ve 1 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilişlerine göre; 13 tane cins isim kullanılırken özel isim hiç kullanılmamıştır. Varlıkların sayılarına göre; 13 tekil isim kullanılırken çoğul isim ve topluluk ismi kullanılmamıştır. Varlıkların oluşlarına göre ise 7 soyut ve 6 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte soyut olarak görünen bazı sözcükler anlamca somuttur: “*Sevda*”, “*hayın*”, “*can*” gibi.

Şiirde 5 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; “*terketmedi (2 kere)*”, “*aç kaldım*”, “*susuz kaldım*”, “*uykusuz kaldım*” tamamı birleşik fiillerden oluşmaktadır. “*Terketmedi*” fiili yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiilden, diğer fiiller ise anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 3 olumlu fiil ve 2 olumsuz fiil bulunmaktadır. Haber kipleriyle çekimlenen bu fiillerin tamamı görülen geçmiş zamanla çekimlenmiştir.

Şiirde sıfat kullanılmamıştır. Şiirde 4 tane zarf kullanılmıştır. Bu zarfların tamamı türüne göre durum zarfıdır. Ayrıca şiirde 2 tane zamir kullanılmış olup bu iki zamir de kişi zamiridir.

1.1.3. Kelime Grupları

“*Sevdan Beni*” adlı şiirde 5 tane kelime grubu kullanılmıştır. Bu kelime gruplarının tamamı birleşik fiil grubundan oluşmaktadır.

1.1.4. Cümle

Şiir 10 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre basit cümledir. Yüklem türüne göre 5 isim cümlesi, 5 fiil cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 3 devrik, 7 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 8 olumlu, 2 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

1.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif “*Sevdan Beni*” şiirinde 5 ve 8. dizelerinde eksilteli cümle olmamasına rağmen üç nokta kullanılmıştır. TDK’ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 16.9.2019). İki dizedeki üç noktanın işlevi de bu amaçla kullanılmıştır.

Şiirde 10 tane virgöl kullanılmıştır. Kullanılan virgüllerin 5 tanesi dize sonunda kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının birbirini takip ettiğini, diğer dizelerde de anlamın sürdüğünü göstermektedir. Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini¹ Ahmed Arif şiirine yansıtmıştır.

Ahmed Arif, genel olarak şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyim ve atasözlerini, halk söyleyişlerini kullanır. Bu şiirde de bu eğiliminin örnekleri mevcuttur. “*Sevdan Beni*” şiirinde “*aç kaldım*”, “*susuz kaldım*” gibi halk arasında sıkça kullanılan deyimler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif’in sevdasını dile getirirken halk dilinden faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde çok başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. “*Hayın karanlıktı gece*” dizesi alışılmamış bağdaştırmaya örnek verilebilir.

1.2. Sanat

1.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Sevdan Beni*” adlı şiir 8 dizelik 1 bentten oluşmuştur. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, bu şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde eski kafalı eleştirilerine maruz kalma ihtimali olsa da şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir.

1.2.2. Kafiye ve Redif

“*Sevdan Beni*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirin 1 ve 8. dizesinde tekrarlanan “*Terketmedi sevdan*”

¹ Anjanbuman Tekniği: Özellikle Servet-i Fünun Dönemi’nde kullanılan bu teknik, şiirde anlamın bir dize veya beyitte bitirilmeden diğer dize ve beyitlere kaydırılmasıdır.

beni” dizesi cümleden oluşan rediftir. Şiirdeki 2. dize ile 7. dizedeki “-suz kaldım” redif, “-u” ise yarım kafiyedir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü, ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

1.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif, şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Sevdan Beni*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde biri cümle “*Terketmedi sevdan beni*” tekrarından; üçü kelime “*can*” tekrarından oluşan tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar bendin 1. dizesi ve son dizesinde yer alırken kelime ile yapılan tekrirlere “*can*” kelimesi iki defa dize başında bir defa ortasında tekrarlanmıştır. Kelimeden oluşan tekrarları oluşturan “*can*” kelimesi isimdir.

Cemal Süreya, Ahmet Arif’in kendi şiirine uygun yapı ve mısra düzenini getirdiğini, şiirlerinde ritmin sadece bir olanak olarak önemli olduğunu ve şairin ritmi seste değil, daha çok sözde aradığını belirtir (Süreya 1994:7). Tekrar sanatını bu şekilde şiirine yansıtan Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif, tekrar sanatının bu işlevini “*Sevdan Beni*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /n/ ve /k/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/ ve /e/ ünlülerin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesidir.

1.2.4. Edebî Sanatlar

Ahmed Arif, kısa bir şiir olmasına rağmen “*Sevdan Beni*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır. Şiirde “*Terketmedi sevdan beni*” dizesinde sevda kavramına terk etme vasfı yüklenerek teşhis sanatı kullanılmıştır. “*Hayın, karanlıktı gece*” dizesinde teşhis sanatı kullanılmıştır. 4. dizede “*can*” kavramına garip ve suskun olma özelliği yüklenerek teşhis

sanatı kullanılmıştır. “*Can paramparça...*” dizesinde kapalı istiare ve mübalağa sanatı; “aç”, “susuz” ve “uykusuz” kelimelerinde ise tenasüp sanatı vardır.

1.3. Muhteva

Ahmed Arif, bu şiirinde sevdasına dair ruh halini dile getirmiş, “*sevda*” temini güçlü bir şekilde vurgulanmıştır. Yaşadığı her türlü sıkıntıya rağmen sevdasını terk etmeyen şairin bu aşkının “*vatan*” yahut “*sevgili*”ye olabileceği düşünceleri hâkimdir. Bu sevda kime olursa olsun güçlü ve vazgeçilmez bir sevdadır. Şair, her türlü sıkıntıya katlanır, hapse atılır, işkenceye maruz kalır, vatan hasretinden prangalar eskitir ama bu sevdası onu terk etmez (Uludağ 2013:205). Bu şiiri yazdığı dönemde Ahmed Arif, Leyla Erbil'e aşık olmuş ve ona mektuplar yazmıştır. Hatta daha sonra bu mektuplar, bir kitapta toplanarak yayımlanmıştır. Ancak Ahmed Arif, Leyla Erbil'den istediği karşılığı bulamamış ve o dönemde Leyla Erbil başka biriyle evlenmiştir. Buradan hareketle sevda temasının bu kadar açık ve yoğun bir şekilde işlendiği bu şiirin ilhamını şairin Leyla Erbil'e duyduğu aşktan aldığı söylenebilir. Ahmed Arif sevdasını terk etmeyen ve bunu dile getirmekten kaçınmayan bir şairdir. “*Beklemesini, dayanmasını bilen biriyim.*” ve “*İhtiyarlayacak olsam bile seni bekleyeceğim.*” cümleleriyle bunu dile getirmiştir. “*Sevdan Beni*” şiirindeki söyleme bakıldığında bu şiirin Leyla Erbil aşkı üzerine yazıldığı izlenimi oluşmaktadır. Sevdiğini unutamama durumunu “*Terketmedi sevdan beni*” dizesinde dile getirmesi bu fikri destekler. Tütünün yokluğu uykusuz gecelere karışırken bir sevgiye sığınmak belki de aklına mukayyet olmasına vesile olmuştur şairin.

Bu konuda farklı düşünenler de vardır. Örneğin, “*Sevdan Beni*” şiirinin bir sevgiliye yazılmış olabileceği gibi şairin hapisane yılları düşünüldüğünde vatani için yazmış olduğu bir çağrı olduğunu söylemenin de mümkün olduğunu belirtir (Kadiroğlu 2017:412).

Ahmed Arif, yaşamı boyunca çeşitli zorluklar yaşamıştır. Yaşadığı büyük zorluklardan biri de hapisaneye atılıp işkence görmesidir. “*Sevdan Beni*” şiirinin yazıldığı döneme denk gelen bu mahpusluk, şairi derinden etkilemiş ve yazdığı şiirde “*sevda*” teminin bu denli güçlü olmasını sağlamıştır. Bu olay şairin “*sevda*” temine içten sarılmasına neden olmuştur. Bu temi dile getirirken şiir, şair için sığınacağı bir liman olmuştur. Şiir, şair için kendini ifade edeceği yegâne araç olmuştur. Görünürde şair sevdasının kendisini terk etmediğini buna olan sitemini dile getiriyor. Ancak şairin söylemlerine bakıldığında bunun pek böyle olmadığı aslında şairin de sevdasını terk etme gibi bir niyetinin olmadığı görülür. Bu durum bir tezat gibi görünse de aslında sevdasının derinliğini göstermektedir. Bu sevda ister “*sevgiliye*”, ister “*vatana*” olsun son derece güçlü bir sevdadır ve şairin de onu terk

etme gibi bir isteği ve niyeti yoktur. Şair, Şiirde kullandđı bazı kelimeleri olumsuz manasından sıyırmıŐtır. Günlük hayatta olumsuz manaya gelen kelimeleri olumsuz, kötü ve negatif yönden tamamen arındırıp kelimelere olumlu ve pozitif bir mana kazandırmıŐtır. “Hayın” kelimesi olumsuz manasından sıyrılarak Şairin sevdasını dile getirmesini sevimli hale getirmiŐtır. Aynı Şekilde “uykusuz” “susuz” ve “a” kelimeleri de bu Şekilde kullanılmıştır. Şair, kullandđı bu kelimelerin olumsuz çađrıŐımlarını bertaraf etmiş, sevdasının peŐinde olan Şairin duygularına tercüman olan ve olumlu bir izlenim uyandıran bir hale bürünmüŐlerdir. Şair kelimelere kendi hissiyatını yükleyerek kelimeleri istediği Şekilde yönlendirmiŐ, böylece Şiirde oluşan terk etme durumunun vereceği üzüntüyü hafifletmiŐtir (Şeker 1997:105).

“Sevdan Beni” Şiiri, duygu ve düşünce yönüyle ön plana çıkmaktadır. O yıllarda hapishanede olan sanatçı söylemlerini eyleme dönüŐtürme imknına da sahip değildir. Bundan dolayı Şiirin hissi yn en ince ayrıntısına kadar ele alınmıştır. Bunları aktarırken de hiçbir ince ayrıntı atlatılmamıŐtır. Şairin içinde bulunduğu zor koşullar ve duygusal karmaŐıklık kendini hissettirir ve Şair, eylemin ikinci planda olduğu izlenimini uyandırır. Bir nevi çaresizliğini dile getirdiği bu Şiirde yazdığı dizelerle çaresizliğini atlatma yolunu seçer. Bu yolda yazdığı dizeler, Şairin kendini iyi hissetmesini ve içinde bulunduğu karmaŐıklıktan çıkmasına yardım etmektedir (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992: 86). Sonuç olarak bütün olumsuzluklara rağmen yaşadığı derin sevda, Şairi terk etmez. Bu durumdan serzenişte bulunuyor gibi görünen Şair, aslında bu durumdan memnundur. Bunu sitemkr bir edayla dile getirerek sevdasının derinliğini vurgulamıŐtır.

2."İçerde" Şiiri

"İçerde"

*Haberin var mı taş duvar?
Demir kapı, kör pencere,
Yastığım, ranzam, zincirim,
Uğruna ölümlere gidip geldiğim,
Zulamdaki mahzun resim,
Haberin var mı?
Görüşmecim, yeşil soğan göndermiş,
Karanfil kokuyor cigaram
Dağlarına bahar gelmiş memleketimin..."*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:14)

2.1.Dil ve Anlatım

2.1.1.Ses

2.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

"İçerde" adlı şiirde 82 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler: 24 /a/, 19 /i/, 17 /e/, 7 /ı/, 3 /o/, 4 /ö/, 6 /u/, ve 2 /ü/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 67 düz ünlü, 15 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 48 geniş ünlü, 34 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 40 kalın ünlü, 42 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise daha dengeli bir durum görülür.

Şiirde 121 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 20 /r/, 19 /m/, 12 /n/, 9 /l/, 7 /k/, 7 /d/, 6 /g/, 5 /ğ/, 5 /ş/, 4 /c/, 4 /h/, 4 /z/, 3 /b/, 3 /p/, 3 /s/, 3 /t/, 3 /y/ ve 1 /f/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/ /m/ ve /n/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 95 ötümlü, 26 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 78 tane sürekli ünsüz, 43 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

2.1.2.Kelime

"İçerde" adlı şiirde 18 Türkçe, 5 Arapça, 5 Farsça, 1 İtalyanca (ranza), 1 İspanyolca (cigara) ve 1 Yunanca (zula-argo) olmak üzere 31 kelime kullanılmıştır. Bunlar 23 isim, 3 sıfat, 3 fiil ve 2 fiilimsiden oluşmaktadır. Şiirde zarf, zamir, bağlaç, edat ve ünlem

kullanılmamıştır. İspanyolca kökenli olan ve Türkçeye “*sigara*” şeklinde geçen kelime, Türkiye Türkçesi ağızlarında olduğu gibi “*cigara*” biçimi ile kullanılmıştır. Bu kelimeler, kelime türüne göre incelendiğinde en çok kullanılan kelime türünün isim olduğu görülür. Bu isimler; yapılarına göre 21 basit ve 2 türemiş isimden oluşmaktadır. Birleşik isim ise kullanılmamıştır. Varlıkların verilişlerine göre, tamamı cins isimden oluşmaktadır. Özel isim ise kullanılmamıştır. Varlıkların sayısına göre; 2 çoğul isim ve 21 tekil isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşlarına göre; 1 soyut ve 22 somut isim kullanılmıştır.

Şiirde 3 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 1 türemiş fiil “*gönder-*” ve 2 basit fiilden “*gel-* ve *kok-*” oluşmaktadır. Birleşik fiil kullanılmamıştır. Anlamlarına göre ise tamamı olumlu fiildir, şiirde olumsuz fiil kullanılmamıştır. Haber kipleriyle çekimlenen bu fiillerin 2’si duyulan geçmiş zaman, 1’i şimdiki zamanla çekimlenmiştir.

Şiirde 3 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 1 birleşik sıfat, 1 türemiş sıfat ve 1 basit sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 2 nitelendirme sıfatı, 1 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatı ise işaret sıfatından oluşmaktadır. Şiirde 1 zarf-fiil ve 1 sıfat-fiil olmak üzere 2 fiilimsi kullanılmıştır. İsim-fiil kullanılmamıştır.

2.1.3. Kelime Grupları

“*İçerde*” adlı şiirde 18 tane kelime grubu kullanılmıştır. 1 belirtili isim tamlaması, 3 takısız isim tamlaması, 3 sıfat tamlaması, 9 iyelik grubu, 1 tekrar grubu, 1 zarf-fiil grubundan oluşmaktadır.

2.1.4. Cümle

Şiir 5 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 4 basit cümle, 1 birleşik cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümle, girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 2 isim cümlesi, 3 fiil cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 2 kurallı cümle, 3 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 3 olumlu cümleden, 2 soru cümlesinden oluşmaktadır.

2.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif “*İçerde*” şiirinde 1. ve 6. dizelerinde sorulan soruların cevaplarını bilmesine ve sözde soru cümlelerine gerçek soru cümlesi anlamı katmıştır. Buradaki amaç söylenmek isteneni daha güçlü bir şekilde vurgulamaktır.

Şiirde 9 tane virgöl kullanılmıştır. Kullanılan virgüllerin 5 tanesi dize sonunda kullanılmıştır. Bu virgüller, cümlenin anlamının sürdüğünü göstermektedir. Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini Ahmed Arif şiirine yansıtmıştır. Kullanılan 3 virgöl ise birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelimelerin arasına konmuştur. Şairin buradaki amacı, anlama güç kazandırmaktır. 1 virgöl ise öznenin vurgulanması amacıyla kullanılmıştır. Şair böylece önem verdiği özneye dikkatleri çekmeyi başarmıştır.

Şiirin son cümlesi, eksilteli cümle olmamasına rağmen sonuna üç nokta konmuştur. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 25.9.2019). Son dizedeki üç nokta da bu işlevi ile kullanılmıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak, halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “İçerde” şiirinde “*Karanfil kokuyor*”, “*bahar gelmiş*” gibi halk arasında sıkça kullanılan ifadeler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Bu şiirdeki “*Uğruna ölümlere gidip geldiğim*” dizesi alışılmamış bağdaştırmaya ve “*zula*” kelimesi argoya örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 8. dizesinde kullandığı “*cigara*” kelimesi ile ağız özelliği açıkça görülmektedir. Bunun yanı sıra memleket sevgisini “*Dağlarına bahar gelmiş memleketimin...*” dizesiyle pekiştirmiştir. Bu ifadeleri ile yerli bir söyleme sahip olan şair; tarzı, görüşü ve söylemleriyle de bu durumu ortaya koymuştur.

2.2.Sanat

2.2.1.Nazım Şekli ve Vezin

“İçerde” adlı şiir, 9 dizelik 1 bentten oluşmuştur. Şiir, serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli

daha çok raġbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Serbest vezin, edebiyatımıza Cumhuriyet Dönemi’nde özellikle Garip akımı ile etkili olmuştur ve birçok sanatçıyı etkilemiştir. Biçim olarak Garip akımından etkilenen Ahmed Arif, içerik olarak ise Garip akımından ayrılır. Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*İçerde*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir.

1.2.2. Kafiye ve Redif

“*İçerde*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirde 3. dize ile 4. dize arasında iyelik 1. teklik kişi eki “-im” ile redif yapılmıştır. 4. dize ile 5. dize arasında tam kafiye “-im” yapılmıştır. Ayrıca 5. dize ile 8. dize arasında yarım kafiye “-m” yapılmıştır. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü, ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

2.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif, şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*İçerde*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde “*Haberin var mı?*” kısmı tekrar etmiştir. Bu vesile ile tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar bendin 1. dizesi ve 6. dizesinde yer almıştır.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif, tekrar sanatının bu işlevini “*İçerde*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise müzikalitedir. Şiirde /r/, /m/ ve /n/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş

biçimleri ile sağlarken zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

2.2.4. Edebî Sanatlar

Ahmed Arif, kısa bir şiir olmasına rağmen “*İçerde*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlarla başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır. Şiirin 1. dizesinde “*Haberin var mı taş duvar?*” ve 6. dizesinde “*Haberin var mı?*” sorularıyla istifham sanatı yapmıştır. Aynı zamanda bu dizelerde cevabını bildiği bir soru sorduğu için tecâhül-i arif sanatına da başvurmuştur. 2. dizede “*kör pencere*” ifadesi ile pencereye kör olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı ve kapalı istiare yapılmıştır. Şiirde “*duvar-kapı-pencere, yastık-ranza, yeşil-dağ-bahar-memleket*” kelimeleri arasında tenasüp sanatı yapılmıştır. 4. dizede ise “*Uğruna ölümlere gidip geldiğim*” ifadesiyle mübalağa sanatı yapılmıştır. 5. dizede “*mahzun resim*” ifadesi ile resme hüznün vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır.

2.3. Muhteva

Ahmed Arif şiirlerinde “*sevgi, sevda, özlem, memleket, ümit*” gibi birçok farklı temayı ele almaktadır. Şairin en çok işlediği temaların başında da “*memleket sevgisi*” gelmektedir. Şiirlerinin bazılarında karşı cinse olan sevdayı dile getiren şair “*İçerde*” şiirinde de “*memleketine olan sevdasını*” dile getirmektedir. O hem karşı cinse hem de memlekete olan sevgisini dile getirirken ikisine de oldukça cömert bir duygu bağı ile bağlılığını göstermektedir. Şairin memleketine olan sevdası oldukça canlı ve samimidir. Bunu da “*yeşil, bahar, dağ, cigara ve karanfil kokusu*” gibi ifadelerle ortaya koymuştur. Hapishanede geçirdiği zorlu günler, onun memlekete olan sevgisini eksiltmek yerine daha da arttırmıştır. Memlekete ve insanına olan özlemini de canlı ve samimi bir şekilde ifade etmiştir.

“*İçerde*” şiirinde sanki dört duvar arasında tek başınaymış izlenimi uyandıran şairin en yakın dostları “*demir kapı, kör pencere, yastık, ranza ve zincir*” olmuştur. Onlarla konuşan ve onlarla dertleşen bir durum meydana getirmiştir. Zorlu günleri onlarla konuşarak ve memleketten gelen “*yeşil soğan*” ile atlatmaya çalışmıştır. Hapishanede yaşadığı zorlukları, görüşmecisinin kendisine getirdiği “*yeşil soğan*” ile unutmuştur. Böylece yaşadığı zorlukları memleket sevgisi ile aşmak gayretini ortaya koymuştur. Zor şartlardaki her insan gibi şair de

bu zorlu şartlardan kurtulma inancıyla yazmıştır şiirini. Ümidini her zaman canlı tutmaya çalışmıştır. Karamsarlık onun dünyasına egemen olmamıştır. Güçlü bir duruş sergileyen şair, tüm olumsuzlukları bertaraf edecek gücü kendinde hissetmiştir ve kara bulutları dağıtmayı başarmıştır. Onun ayakta kalmasını sağlayan önemli unsurlardan olan ümit ve inanç, şair tarafından somutlaştırılarak zorluklarla mücadele azminin ana dayanakları haline getirilmiştir.

Zaman kavramı şiirde göreceli bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar hapiste kalmamasına rağmen Ahmed Arif bu şiirinde uzun yıllardır hapiste kalmış izlenimi vermektedir. Bu da memleketinden ayrı kaldığı her günün, şairi düşünce itibarıyla zorladığını ve sürenin hapiste yavaş bir şekilde geçtiğini göstermektedir(Yetik 2007:75).

Şair “İçerde” şiirinde dört duvar arasında her şeyini haykırabileceği nesnelere “*Haberin var mı?*” şeklinde seslenmektedir. Anlatmak istediği her şeyi, cansız varlıklara duyurmaya çalışmaktadır. Ancak kapının demir, pencerenin kör olması onun duyulmasının ve görülmesinin imkânsız olduğunu göstermektedir. “*Uğruna ölümlere gidip geldiğim*”, dizesinden sonra gelen “*Zulamdaki mahzun resim*” şairin karşı cinse olan seveda nedeniyle çok üzgün olduğu izlenimini hissettirmektedir. Her ne kadar ölüme gidip gelme bu seveda nedeniyle olsa da şiirin sonunda memleket sevdası ağır basmaktadır.

Hapishanede var olan ve kötü çağrışımlar uyandıran “*zincire*” dahi sahip çıkan şair kendini çok yalnız hissetmektedir. “*Zincire*” sahiplenşi bunu göstermektedir. “*Zincirim*” ifadesi ile zincire karşı takınılan olumsuz havayı bir anda olumlu bir havaya çevirmiştir.

Şiirin başlığından da anlaşılacağı üzere şairin bir süre kaldığı hapis hayatı son derece zorlu geçmiştir; ancak şair hiçbir zaman ümidini yitirmemiştir. Sonuç olarak memleket sevgisi ve “*zulamdaki mahzun resim*” dizesinde bize hissettirmeye çalıştığı sevgili hasreti, onun bu zorlu süreçlerden inanarak çıkmasını sağlamıştır.

3."Karanfil Sokağı" Şiiri

"Karanfil Sokağı

Tekmil ufuklar kışladı
Dört yön, onaltı rüzgar
Ve yedi iklim beş kıta
Kar altındadır.

Kavuşmak ilmindeyiz bütün fasıllar
Ray, asfalt, şose, makadam
Benim sarp yolum, patikam
Toros, Anti-toros ve asi Fırat
Tütün, pamuk, buğday ovaları, çeltikler
Vatanım boylu boyunca
Kar altındadır.

Döğüşenler de var bu havalarda
El, ayak buz kesmiş, yürek cehennem
Ümit, öfkeli ve mahzun
Ümit, sapına kadar namuslu
Dağlara çekilmiş
Kar altındadır.

Şarkılar bilirim çığ tutmuş
Resimler, heykeller, destanlar
Usta ellerin yapısı
Kolsuz, yarı çıplak Venüs
Trans-nonain sokağı
Garcia Lorca'nın mezarı,
Ve gözbebekleri Pierre Curie'nin
Kar altındadır.

Duvarları katı sabır taşından
Kar altındadır varoşlar,
Hasretim nazlıdır Ankara.
Dumanlı havayı kurt sevsin
Asfalttan yürüsün Aralık,
Sevmem, netameli aydır.
Bir başka ama bilemem
Bir kaçınıcı bahara kalmıştır vuslat
Kalbim, bu zulümlü sevda,
Kar altındadır.

Gecekondularda hava bulanık puslu
Altındağ gökleri kümülüslü
Ekmeğe, aşka ve ömre
Küfeleriyle hükmeden
Ciğerleri küçük, elleri büyük

*Nefesleri yetmez avuçlarına
-İlkokul çağında hepsi-
Kenar çocukları
Kar altındadır.*

*Hatıp Çay'ın öte yüzü ılıman
Bulvarlar çakırkeyf Yenişehir'de
Karanfil Sokağında gün açmış
Hikmetinden sual olunmaz değil
"mucip sebebin" bilirim
Ve "kafi delil" ortada...*

*Karanfil sokağında bir camlı bahçe
Camlı bahçe içre bir çini saksı
Bir dal süzülür mavide
Al - al bir yangın şarkısı,
Bakmayın saksıda boy verdiği
Kökü Altındağ'da, İncesu'dadır.*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:15-19)

3.1.Dil ve Anlatım

3.1.1.Ses

3.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Karanfil Sokağı” adlı şiirde 496 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler:170 /a/, 88 /e/, 69/i/, 69/ı/, 35/u/, 32/ü/, 23/o/ ve 10/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 396 düz ünlü, 100 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 291 geniş, 205 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 297 kalın ünlü, 199 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti vardır.

Şiirde 631 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 84/l/, 82/r/, 66/n/, 56/k/, 48/d/, 44/m/, 42/t/, 32/b/, 31/s/, 24/y/, 19/v/, 16/ç/, 15/h/, 15/ş/, 12/ğ/, 11/c/, 11/f/, 11/z/, 7/p/ ve 5/g/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /l/, /r/, /n/, /k/, /d/ ve /t/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış birimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 438 ötümlü, 193 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı sürekli ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 414 tane sürekli ünsüz, 217 tane süresiz ünsüz kullanılmıştır.

3.1.2.Kelime

“*Karanfil Sokağı*” adlı şiirde 116 Türkçe, 52 Arapça, 17 Farsça, 12 Fransızca, 2 İspanyolca, 1 Rumca (küfe), 1 Macarca (varoş) ve 1 Bulgarca (patika) olmak üzere 202 kelime kullanılmıştır. Bunlar 122 isim, 30 sıfat, 15 fiil, 8 bağlaç, 4 fiilimsi, 2 zamir, 1 edat ve 1 zarf kullanılmıştır. Şiirde ünlem kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 104 basit, 10 türemiş ve 7 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilişlerine göre; 107 cins isim kullanılırken 15 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 102 tekil isim ve 20 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşlarına göre ise 104 somut ve 18 soyut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte soyut olarak görünen bazı sözcükler somuttur: “*Yürek*”, “*hasret*” gibi.

Şiirde 15 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 8 basit fiilden “*bil-*, *yürü-*, *sev-* (2), *kal-*, *yet-*, *aç-*, *bil-*, “, 4 türemiş fiilden “*kışla-*, *çekil-*, *süzül-*, *bakma-* “ ve 3 birleşik fiilden “*buz kesmiş*, *sual olunmaz*, *bilemem*” oluşmaktadır. “*Buz kesmiş*” fiili anlamca kaynaşmış birleşik fiilden “*sual olunmaz*” fiili yardımcı fiille kurulan birleşik fiil ve “*bilemem*” fiili ise kurallı birleşik fiil olan yeterlilik fiilinin olumsuzundan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 10 olumlu fiil ve 5 olumsuz fiil bulunmaktadır. Bu fiillerin 12 tanesi haber kipiyle çekimlenmiştir. 7 fiil geniş zaman, 4 fiil duyulan geçmiş zaman ve 1 fiil ise görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. 3 fiil ise dilek kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen bu fiillerin tamamı emir kipiyle çekimlenmiştir.

Şiirde 30 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 23 basit sıfat, 5 türemiş sıfat ve 2 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 15 niteleme sıfatı ve 15 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatları; 7 asıl sayı sıfatı, 4 belgisiz sıfat, 3 işaret sıfatı ve 1 soru sıfatından oluşmaktadır.

Şiirde 4 fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 3 tanesi sıfat-fiil, 1 tanesi ise isim-fiilden oluşmaktadır. Zarf-fiil kullanılmamıştır. Şiirde 1 tane zarf kullanılmıştır. Bu zarf durum zarfıdır. Ayrıca şiirde 2 tane zamir kullanılmış olup 1’i şahıs zamiri, diğeri ise belgisiz zamirdir. Şiirde 8 bağlaç ve 1 edat kullanılmıştır. Ünlem ise kullanılmamıştır.

3.1.3.Kelime Grupları

“*Karanfil Sokağı*” şiirinde 74 tane kelime grubu kullanılmıştır. 30 sıfat tamlaması, 8 belirtisiz isim tamlaması, 7 bağlama grubu, 6 özel isim grubu, 4 belirtili isim tamlaması, 4 iyelik grubu, 3 sıfat-fiil grubu, 3 birleşik fiil grubu, 3 birleşik isim grubu, 2 edat grubu, 1 sayı grubu, 1 takısız isim tamlaması ve 1 tekrar grubundan oluşmaktadır.

3.1.4.Cümle

Şiir 28 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 23 basit cümle, 4 birleşik ve 1 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümleler, girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 14 fiil cümlesi, 13 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 15 kurallı cümle, 12 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 22 olumlu cümleden, 5 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

3.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif “*Karanfil Sokağı*” adlı şiirde 26 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 5 tanesi dize sonunda kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Karanfil Sokağı*” şiirinin 1. bendinde 1 virgül, 2.bendinde 8 virgül, 3. bendinde 4 virgül, 4. bendinde 4 virgül, 5. bendinde 5 virgül, 6. bendinde 2 virgül, 8. bendinde 2 virgül kullanılmıştır. 7. bendinde ise virgül kullanılmamıştır. 1.bentteki virgüller ile 2. bentteki virgüller sıralanan eş görevli kelime ve kelime grupları arasına konmuştur. 3.bentteki 1 virgül eş görevli kelimeler arasına konmuştur. 2 tane virgül özneyi vurgulamak için konmuştur. 1 virgül ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. 4.bentteki virgüllerin tamamı sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 5. bentteki 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. 2 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. 6. bentteki 2 virgülden sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 8. bentteki 1 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için 1 virgül ise sıralanan eş görevli kelimeler için kullanılmıştır.

Şiirin 6. bendindeki kısa çizgiler cümle içinde ara cümleyi ayırmak için ara cümlenin başına ve sonuna konmuştur. Şair özellikle kısa çizgiyi, vurgulamak istediği kısmı belirtmek için kullanmıştır. Şiirin 7. bendinde kullanılan tırnak işaretleri özel olarak vurgulanmak istendiği için kullanılmıştır. Şiirde 6 tane kesme işareti kullanılmıştır. Kesme işaretlerinin tamamı özel isimlere gelen çekim eklerini ayırmak için kullanılmıştır.

Şiirin 7. bendinin 6. dizesinde eksilteli cümle olmamasına rağmen sonuna üç nokta konmuştur. TDK’ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç

katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 12.01.2020). Son dizedeki üç noktanın bu işlevde kullanıldığı söylenebilir.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak, halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrodedir. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. "*Karanfil Sokağı*" şiirinde "*buz kesmiş*", "*sapına kadar namuslu*", "*bahara kalmıştır*", "*nefesleri yetmez*", "*hikmetinden sual olunmaz*" gibi halk arasında sıkça kullanılan kalıp ifadeler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki "*yürek cehennem*", "*bir dal süzülür mavide*" kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu durum da halk söyleyişlerinden yararlanan şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 3. bendin 1. dizesinde kullandığı "*Döğüşenler*" kelimesi ile ağız özelliği açıkça görülmektedir.

Yerli bir söyleme sahip olan şair; tarzı, görüşü ve etkilendikleriyle evrensel bir yapıya sahiptir. "*Karanfil Sokağı*" şiirinde Ankara şehrinden bahsetmesi yerli yönünü gösterirken Transnonain Sokağı, Garcia Lorca ve Pierre Curie'den bahsetmesi de onun evrensel bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

3.2.Sanat

3.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

"*Karanfil Sokağı*" adlı şiir 56 dizelik 8 bentten oluşmaktadır. 1. bent 4 dizeden, 2. bent 7 dizeden, 3. bent 6 dizeden, 4. bent 8 dizeden, 5. bent 10 dizeden, 6. bent 9 dizeden, 7 ve 8. bentler ise 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in

döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Karanfil Sokağı*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu ahenk tekrar edilen harf, kelime ve dizelerle elde edilir. Nitekim Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

3.2.2. Kafiye ve Redif

“*Karanfil Sokağı*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair, şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 2. bendindeki 2 ve 3. dizesinde “-am” tam kafiyevidir. Şiirin 4. bendindeki 3, 4 ve 6. dizesinde “-ı” yarım kafiyevidir. Şiirin 6. bendindeki 1 ve 2. dizesinde “-lu” tam kafiyevidir. Şiirin son bendi olan 8. bendin 1 ve 3. dizesinde “-e” yarım kafiye, 2 ve 4. dizesinde “-sı” tam kafiyevidir. Şiirin 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. dizesinde tekrarlanan “*Kar altındadır.*” dizesi cümleden oluşan rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü, ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

3.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Karanfil Sokağı*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde bentlerin sonunda tekrar eden “*Kar altındadır.*” tekrarından oluşan tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. bendin sonunda yer alır ve 6 kez tekrarlanmıştır.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Karanfil Sokağı*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif'in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /l/, /r/, /n/, /k/, /d/ ve /t/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

3.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Karanfil Sokağı*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendi olan “*Tekmil ufuklar kışladı/ Dört yön, on altı rüzgâr/ Ve yedi iklim beş kıta/ Kar altındadır.*” dizelerinin tamamında mübalağa sanatı vardır.

Şiirin 2. bendinde “*Ray, asfalt, şose, makadam, sarp yolum, patikam*”, “*Toros, Antitoros, Fırat*” ve “*Tütün, pamuk, buğday ovaları, çeltikleri*” kelimeleri ile tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “*El, ayak buz kesmiş, yürek cehennem*” dizesinde mübalağa, “*Ümit, öfkeli ve mahzun/ Ümit sapına kadar namuslu*” dizelerinde ise ümide öfkeli, mahzun ve namuslu olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*Şarkılar bilirim çığ tutmuş*” dizesinde mübalağa, “*Resimler, heykeller, destanlar*” kelimeleri arasında tenasüp, “*Kolsuz, yarı çıplak Venüs*” dizesinde teşhis, “*Transnonain Sokağı*” ifadesi ile Fransa’da yaşanan katliamı hatırlattığı için telmih, “*Garcia Lorca*” ve “*Pierre Curie*” gibi önemli şahsiyetlerden bahsetmesi ile de yine telmih sanatına başvurmuştur.

Şiirin 5. bendinde “*Hasretim nazlıdır Ankara/ Dumanlı havayı kurt sevsin/ Asfalttan yürüsün Aralık*” dizelerinde teşhis sanatı, yine “*bu zulümlü sevda*” ifadesi ile sevdaya

zulümlü olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Aşfalttan yürüsün Aralık*” dizesinde Aralık hem Iğdır’ın bir ilçesi hem de kış ayı olarak ifade edilmiştir. Ancak uzak anlamı olan kış ayı kastedildiği için tevriye sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 6. bendinde “*hava, gök, kümülüs*” kelimeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Ciğerleri küçük, elleri büyük*” dizesinde ise tezat sanatına başvurulmuştur.

Şiirin 7. bendinde “*Hatıp Çay’ın öte yüzü ılıman/ Bulvarlar çakırkeyf Yenişehir’de*” dizelerinde teşhis sanatına başvurulmuştur. “*Hikmetinden sual olunmaz*” atasözü kullanılarak irsal-i mesel sanatına başvurulmuştur.

Şiirin son bendi olan 8. bendinde “*bahçe, saksı, dal, boy vermek, kök*” kelimeleri ile tenasüp sanatı, “*Bir dal süzülür mavide*” dizesinde geçen “*mavi*” kelimesi ile gökyüzü kastedilmiş ve mecazımürsel sanatı, “*dal süzülür*” ifadesi ile de bir kuş kastedilmiş olabileceğinden teşbih sanatı kullanılmıştır.

3.3. Muhteva

“*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiir kitabının 3. şiiri olan “*Karanfil Sokağı*” görece Ahmed Arif’in uzun şiirlerinden biridir. “*Karanfil Sokağı*” şiirinde Ahmed Arif, Ankara’yı ele almıştır. Onun şiirlerinin en önemli temalarından biri Anadolu’dur. Anadolu, onun şiirlerinin hem ruhunu hem biçimini şekillendirir. Anadolu’ya olan sevgisini sadece düşüncelerinde değil şiirlerinde de dile getiren Ahmed Arif, “*Karanfil Sokağı*” şiirinde Ankara’yı ele alır. Şair, üniversite eğitimini almak için Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde felsefe bölümünü okumuştur. Ancak yükseköğretim eğitimini tamamlayamamıştır. Hayatının bir bölümünü Ankara’da geçiren şair, yaşadıklarını ve şehre dair izlenimlerini de “*Karanfil Sokağı*” adlı şiirinde ele almıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde mekân daima Anadolu’dur. Anadolu, her zaman ön plandadır. Şiirleriyle yurduna sağlam bağlar ile bağlanmıştır ve bunu daima şiirlerine yansıtmıştır. Ahmed Arif şiirlerindeki tasvirlerle, vatan algısına paralel yurdun dört bir yanından kesitler taşır. Bunların en başında çoğu sanatçının ele aldığı İstanbul yerine Ankara gelirken Diyarbakır, Van, Urfa ve Elazığ bahsi geçen diğer yerlerdir (Kadirlioğlu 2017:415).

Ahmed Arif’in “*Karanfil Sokağı*” şiirinde Ankara’yı ele almasının en önemli nedeni Ulucanlar Cezaevi’nde hapis hayatı yaşamasıdır. Hapis hayatında oldukça zor günler geçiren şair, işkencelere maruz kalmıştır. Cezaevi hayatı insan yaşamından çok şey götürür; ancak insana aynı zamanda çok şey katar. Ahmed Arif’te cezaevinde umudunu, iradesini, yaşama sevincini daha da büyütmüş ve güçlendirmiştir. Ahmed Arif’in “*Karanfil Sokağı*” adlı şiiri,

Ulucanlar Cezaevi çevresini anlatması, bir şekilde bu cezaevi ile ilişki kurulmasına sebep olmaktadır (Öztürk 2018:123-124). Şair, yaşadıklarını unutmamış; tüm kötü günleri geride bırakmasına rağmen dışarıda yaşadığı özgürlüğün kıymetini anlamak için eskiyi bu eski her ne kadar kötü olsa da hiçbir zaman unutmamıştır.

“*Karanfil Sokağı*” şiirinde Anadolu teması kendini göstermiş olsa da şair dünyada yaşanmış olaylara da tepkisiz kalmamıştır. Şiirde bahsettiği “*Transnonain Sokağı*” olayı Fransa’da 14 Nisan 1834’te gerçekleşen Ulusal Muhafızlar’ın Transnonain Sokağı’nda bulunan bir işçi konutunu basarak 19 kişinin katledilmesine göndermedir (<https://www.e-skop.com/skopbulten/honor%C3%A9-daumierin-politik-tasbaskilari/2764> E.T. 14.01.2020). Yine şiirde geçen “*Garcia Lorca*” şairin etkilendiği İspanyol bir sanatçıdır. Henüz genç yaşta katledilen sanatçı, Ahmed Arif’in “*Pablo Neruda*” ile sanat hayatını etkileyen önemli bir sanatçıdır. Şiirde geçen “*Pierre Curie*” ise Fransız fizikçidir ve önemli bir bilim adamıdır. Nobel Fizik Ödülü’nü de kazanan sanatçı şiirde bahsi geçen önemli bir dünya insanıdır. Bu da şiirlerinde yerel bir söylemi olan sanatçının düşüncesinin evrensel olduğunu gösterir. Evrensellik onun şiirlerinde kimi zaman yaşanan bir olay ile kimi zaman önemli bir şahıstan bahsetmesiyle ortaya çıkar. Yerli olan şair, sahip olduğu görüşle açık bir şekilde evrensel olduğunu ortaya koyar.

“*Tekmil ufuklar kışladı/ Dört yön on altı rüzgar/ Ve yedi iklim beş kıta/ Kar altındadır.*” şiire bu dizelerle başlayan şair, olayı yedi iklim, beş kıtaya, teknil ufuklara yayması şairin asıl amacının toplumsal anlamı geliştirmek olduğunu şiirin en başından itibaren gösterir. Ahmed Arif yaşadığı anı ve geçmişi şiirde art arda sıralar. Şarkılar, resimler, Garcia Lorca ve Pierre Curie ile. Bugün de dövüşenler vardır ama hepsi “*Kar altındadır.*” şimdi. Şair; şiirin sonuna doğru çevreyi daraltır, zamanı iyice yaklaştırır. “*Gecekonduarda hava bulanık puslu/ Altındağ gökleri kümüüslü*” ama “*Hatıp Çayı*”nın ikiye ayırdığı Ankara’nın öte yüzünde “*Karanfil Sokağı*”nda güneş açmıştır. “*Hikmetinden sual olunmaz*” demek ister insan ilk bakışta. Ortada bir çelişki var görülür. “*Altındağ*”da açmalıydı güneş ama şair “*mucip sebep*” ve “*kafi delil*” vardır diyerek konuyu noktalar (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:152-153).

Şiirlerinde halk söyleyişlerine daima yer veren şair “*Karanfil Sokağı*” şiirinde de bu geleneğine devam etmiştir. “*Ümit, sapına kadar namuslu*” dizesi bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirlerinde inanç unsurları ve mitolojik öğelere de yer veren sanatçı “*Karanfil Sokağı*” şiirinde geçen “*Kolsuz, yarı çıplak Venüs*” dizesiyle bunu açık bir şekilde göstermektedir. Yine şairin bu şiirinde halkın kendi dışında oluşan deyim, söyleyiş ve

kelimeleri, kendi açısından yorumlayarak yarattığı söyleyişlerine tanık olmaktadır. Halk tarafından yadırganmayan, sevimlilik ve ümit taşıyan dizelerden biri de: “*Kavuşmak ilmindeyiz bütün fasıllar*”(Apalak 1969:8-9).

Fethi Naci’ye göre “Asfalttan yürüsün Aralık/ Sevmem, netameli aydır” dizelerinde şairin aralıktan bahsetmesi ve olumsuz bir izlenim uyandırmasının nedeni o dönemde Ankara’da bazı kitabevelerinin yıkılmaları ve bazı siyasi partilerin kapatılmasının aralık ayında gerçekleşmesidir. Bu nedenle şairin aralık ayını sevmediğini söylemektedir (Şeker 1997:108).

Ahmed Arif’in kırdan kente bir savaşımı öngördüğü, şiirinin bunun altını çizdiği söylenebilir. Ankara’yı bile kır söylemiyle dile getirir.

“*Döğüşenler de vardır bu havalarda*”

“*Dağlara çekilmiş kar altındadır.*” (Yetik 2007:85).

“*Karanfil Sokağı*” şiiri felsefe eğitimi alan Ahmed Arif’in entelektüel yanını gösteren bir özelliğe de sahiptir. “*Venüs, Transnonain Sokağı, Garcia Lorca ve Pierre Curie*” gibi ifadeler şairin entelektüel yanını göstermektedir (Yetik 2007:93).

İç Anadolu’nun kışı oldukça serttir. Kışları soğuk ve karlı geçmektedir. Şairin Ankara’da geçirmiş olduğu hayat düşünüldüğünde Ankara’nın kışını iyi bildiği söylenebilir. Yağan kar şairin “*Karanfil Sokağı*” şiirinde ilk 6 bendinin son dizeslerinde “*Kar altındadır.*” şeklinde kendini gösterir. Ankara’da yağan kar tüm dünyayı etkileyecek niteliktedir “*Ve yedi iklim beş kıta*” dizesi bunu göstermektedir. Ancak “*kar altında*” kalmasına rağmen ümitten vazgeçilmemiş, ümit hep ayakta kalmıştır. “*Kar altında*” olan herkes ve her şey tüm olumsuzluklara rağmen “*Karanfil Sokağı*”nda doğan güneş ile bir ümide kavuşmuşlardır ve bu ümit “*Karanfil Sokağı*”nda doğmasına rağmen “*Kökü Altındağ’da, İncesu’dadır.*” yani tüm Ankara ve dünyadadır.

Anadolu temasını bu şiirinde de işleyen Ahmed Arif, hem Anadolu insanını hem de dünyaya ümit, yaşama sevinci ve direnme duygusu aşlamıştır. “*Ankara*” onun hayatında kötü izlenimler taşıyan bir mekân olsa da söylemleriyle kötüyü iyiye çevirme peşindedir ve bunu başarabileceğine de inanmaktadır. Sonuç olarak Ankara’ya ait imgeler karanlık olsa da gerçekçi bir üslup ile ele alınmıştır. Şiirde karanlık imgeler ağır bassa da ümide olan inanç yitirilmemiştir (Kadiroğlu 2017:416). Bir kent tasviri içine insan portrelerini sığdıran Ahmed Arif sıradan insanların zorlu yaşamlarına ışık tutmuştur. Bütün bu yönleriyle “*Karanfil Sokağı*” şairin toplumcu gerçekçi yönünü en iyi yansıtan şiirlerden biridir.

4. “Yalnız Değiliz” Şiiri

“Yalnız Değiliz

Bir ufka vardık ki artık
Yalnız değiliz sevgilim.
Gerçi gece uzun,
Gece karanlık
Ama bütün korkulardan uzak.
Bir sevdadır böylesine yaşamak,
Tek başına
Ölüme bir soluk kala,
Tek başına
Zindanda yatarken bile,
Asla yalnız kalmamak.

Şafakları ben balığa çıkarım
Akan akmayan sularda
Benim, bütün tezgahlarda paydosa giden
Bir bahar akşamı dünyada.
Ben dört duvar arasında değilim
Pirinçte, pamukta ve tütündeyim,
Karacadağ, Çukurova ve Cibalide.

Zehirli kör yılanları
Ve sıtmasıyla
Gün yirmidört saat insan avında
Karacadağda çeltikler.
Bir kız çocuğunun gözyaşı gibi
- Ayak bileklerinde bir dizi boncuk,
Sol omzunda nazarlık,
Dağ başında unutulmuş üşümüş,
Minicik bir aşiret kızının -
Damla-damla, berrak olur pirinci.
Kamyonlarla, katır kervanlarıyla
Beyler sofrasına gider...

Çukurovam,
Kundağımız, kefen bezimiz
Kanı esmer, yüzü ak.
Sıcığında sabır taşları çatlar,
Çatlamaz ırgadın yüreği.
Dilerse buluttan ak,
Köpükten yumuşak verir pamuğu.
Külhan, kavgacıdır delikanlısı,
Ünlü mahpusanelerinde Anadolunun
En çok Çukurovalılar mahpustur,

*Dostuna yarasını gösterir gibi,
Bir salkım söğüde su verir gibi,
Öyle içten
Öyle derin,
Türkü söylemek, küfretmek,
Çukurova yiğidine mahsustur...*

*Tütünü bilir misin?
"Kız saçı" demiş zeybekler,
Su içmez her damardan,
Yerini kolay beğenmez,
Üşür
Naz eder,
Darılır
İki parmak arasında kıyılmış,
Bir parçası var kalbimin
İncecik, ak kağıtlara sarılır,
Dar vakit yanar da verir kendini.
Dostun susan dudağına...*

*Sokaklardan,
Kıyılardan,
Gök mavisinden,
Ekmeğinden,
Canevinden ayrı düşmeye
Yani bütün hasretlerin kahrına
Ve zehrine çaresiz kalmaların,
İlk nefesi Hızır gibi yetişir
Cibalide sarılan cıgaranın...*

*Tütün işçileri yoksul,
Tütün işçileri yorgun,
Ama yiğit
Pırıl - pırıl namuslu.
Namı gitmiş deryaların ardına
Vatanımın bir umudu..."*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:20-25)

4.1. Dil ve Anlatım

4.1.1. Ses

4.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Yalnız Değiliz” adlı şiirde 615 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 201/a/, 102/e/, 110/i/, 78/ı/, 54/u/, 35/ü/, 22/o/ ve 13/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 491 düz

ünlü, 124 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 338 geniş ünlü, 277 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 355 kalın ünlü, 260 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirlerinin “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlü kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar. Bu nedenle, halk arasında Ahmed Arif'in şiirleri “*destan*”, şairin kendisi de “*Anadolu Ozanı*” olarak ifade edilmektedir.

Şiirde 848 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 116/r/, 106/n/, 80/k/, 78/l/, 66/d/, 54/m/, 48/s/, 47/t/, 40/b/, 39/y/, 27/z/, 23/v/, 21/ş/, 20/g/, 19/ç/, 18/ğ/, 16/c/, 12/h/, 12/p/ ve 6/f/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /n/, /k/, /l/, /d/ ve /m/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 603 ötümlü, 245 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısının süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 548 tane sürekli ünsüz, 300 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzler de şiire hamasi ve destansı bir hava katmıştır.

4.1.2. Kelime

“*Yalnız Değiliz*” adlı şiirde 172 Türkçe, 36 Arapça, 26 Farsça, 2 Rumca (paydos, ırgat), 1 Fransızca (kamyon), 1 Yunanca (Anadolu), 1 İspanyolca (cıgara), 1 Arapça-Türkçe (Küfr: Arapça, et:-Türkçe) ve 1 Farsça- Türkçe (can: Farsça, ev: Türkçe) olmak üzere 241 kelime kullanılmıştır. Bunların 135'i isim, 37'si sıfat, 26'si fiil, 12'si fiilimsi, 10'u bağlaç, 9'u zarf, 6'sı edat ve 4'ü zamir görevinde kullanılmıştır. Şiirde ünlem kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 108 basit, 16 türemiş ve 11 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilişine göre; 125 cins isim kullanılırken 10 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 115 tekil, 20 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşlarına göre ise 110 somut ve 25 soyut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*Soluk*”, “*parça*”, “*zehir*” gibi.

Şiirde 26 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 14 basit fiilden “*var-*, *çık-*, *üşü-* (2), *ol-*, *git-*, *ver-*(3), *bil-*, *iç-*, *beğen-*, *yan-*,*git-*“ , 7 türemiş fiilden “*çatla-*(2), *dile-*, *göster-*, *darıl-*, *kayıł-*, *sarıł-*, “ ve 5 birleşik fiilden “*dağ başında unutul-*, *küfret-*, *türkü söyle-*, *naz et-* ve *Hızır gibi yetiş-*“ oluşmaktadır. “*Küfretmek*” ve “*naz eder*” fiilleri yardımcı fiille kurulan birleşik fiilden “ *Dağ başında unutul-*, *türkü söyle-*, *Hızır gibi yetiş-*” fiilleri ise anlamca kaynaşmış birleşik fiilden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 23 olumlu fiil ve 3 olumsuz fiil bulunmaktadır. Bu fiillerin 23’ü haber kipiyle çekimlenmiştir. 18 fiil geniş zaman, 4 fiil duyulan geçmiş zaman, 1 fiil görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. 1 fiil “*dilerse*” ise ek fiilin şartıyla çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif her ne kadar yaşamında olumsuz durumlar yaşasa da o olumsuzlukları şiirlerine yansıtmamak için çabalamıştır. Fiillerin olumlu olarak kullanılması bunun göstergesi olabilir. Ahmed Arif geçmişi, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısından dolayı şiirlerinde daha çok geniş zaman kipi ile çekimlemiş fiilleri kullanmıştır.

Şiirde 37 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 25 basit, 7 türemiş ve 5 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 17 niteleme sıfatı ve 20 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatları; 13 belgisiz sıfat ve 7 asıl sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önemli bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. “*Yalnız Değiliz*” şiirinde kullandığı 37 sıfat da bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirde belgisiz sıfatların fazlaca kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır. Ancak tüm belirsizliklere rağmen şair şiirlerinde umuttan hiçbir zaman kopmadığını göstermektedir.

Şiirde 12 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 5 tanesi isim-fiil, 5 tanesi sıfat-fiil ve 2 tanesi ise zarf-fiilden oluşmaktadır. Şiirde 9 tane zarf kullanılmıştır. Bunlardan 6 tanesi durum zarfı, 1 tanesi zaman zarfı, 1 tanesi miktar zarfı ve 1 tanesi de derecelendirme zarfıdır. Ayrıca şiirde 4 tane zamir kullanılmış olup 3’ü şahıs zamiri, 1’de dönüşlülük zamiridir. Şiirde 10 bağlaç ve 6 edat kullanılmıştır. Ünlem ise kullanılmamıştır.

Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin tamamı 1. teklik şahıs zamiridir. Ahmed Arif “*ben*” zamiri ile şiirde yazdıklarının tamamını tüm benliğiyle hissettiğini göstermektedir.

4.1.3. Kelime Grupları

“*Yalnız Değiliz*” şiirinde 116 tane kelime grubu kullanılmıştır. 40 sıfat tamlaması, 17 belirtisiz isim tamlaması, 12 birleşik isim grubu, 9 tane belirtili isim tamlaması, 8 iyelik

grubu, 5 birleşik fiil grubu, 5 isim-fiil grubu, 2 sıfat-fiil grubu, 4 edat grubu, 3 bağlama grubu, 3 tekrar grubu, 2 isnat grubu, 2 ayrılma grubu, 2 zincirleme isim tamlaması, 1 zarf-fiil grubu ve 1 sayı grubundan oluşmaktadır.

4.1.4. Cümle

Şiir 29 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 13 basit cümle, 6 birleşik cümle, 4 bağlı cümle, 3 bağımlı sıralı cümle ve 3 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümleler; 4 girişik birleşik cümle, 1 şartlı birleşik cümle ve 1 ki'li birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 16 fiil cümlesi, 10 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 12 kurallı cümle, 14 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 23 olumlu cümleden, 2 olumsuz cümleden ve 1 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif'in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiirine dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu görülür. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümleinin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. Ahmed Arif'in "*Yalnız Değiliz*" şiirine baktığımızda devrik fiil cümlelerinde yüklem ortadır. Dinamikliğin yanı sıra vurgu yapmak istediği durumları şair bu şekilde ortaya çıkarmaktadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir. "*Umut*", "*inanç*", "*yaşam*" gibi durumlar olumlu cümlelerle dile getirilmektedir.

4.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif "*Yalnız Değiliz*" adlı şiirde 40 tane virgöl kullanılmıştır. Kullanılan virgüllerin 30 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair, Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbunan (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde de kullanmıştır.

Ahmed Arif "*Yalnız Değiliz*" şiirinin 1. bendinde 4 virgöl, 2. bendinde 4 virgöl, 3. bendinde 5 virgöl, 4. bendinde 13 virgöl, 5. bendinde 7 virgöl, 6. bendinde 5 virgöl ve 7. bendinde ise 2 virgöl kullanılmıştır. 1. bentteki 4 virgöl de sıralı cümleleri birbirinden

ayırmak için kullanılmıştır. 2. bentteki 1 virgül özneyi vurgulamak için, 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 3. bentteki 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için 2 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 4. bentteki 9 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 5 virgül ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 5. bentteki 1 virgül eş görevli kelime ve kelime grupları arasına, 6 virgül ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 6. bentteki virgüllerin tamam eş görevli kelime ve kelime grupları arasına konmuştur. 7. bentteki 2 virgül ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur.

Şiirin 1. bendindeki 3 nokta da cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde kullanılan 1 nokta da yine cümlenin sonuna konmuştur. 3. bendinde kullanılan 2 nokta cümlenin sonuna, kullanılan 2 kısa çizgi cümle içinde ara cümleyi ayırmak için ara cümlenin başına ve sonuna, 1 kısa çizgi ise ikilemenin arasına konmuştur. İkilemeler arasına herhangi bir noktalama işareti gelmez; ancak Ahmed Arif bu kuralın dışına çıkmıştır. 4. bendinde kullanılan 3 nokta cümlenin sonuna, bendin son dizesi eksilteli cümle olmamasına rağmen üç nokta konmuştur. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 30.01.2020). Son dizedeki üç noktanın bu işlevde kullanıldığı söylenebilir. Şiirin 5. bendinde kullanılan nokta, cümlenin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde ise üç nokta konmuştur. Buradaki üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. 5. bendin 2. dizesinde kullanılan tırnak işaretleri "vurgu" amacıyla kullanılmıştır. İlk dizede ise soru işareti kullanılmıştır. Bu soru işareti soru eki içeren cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 6. bendinin son dizesinde üç nokta konmuştur. Buradaki üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 7. bendinde 1 kısa çizgi ikilemenin arasına konmuştur. İkilemeler arasına herhangi bir noktalama işareti gelmez; ancak Ahmed Arif bu kural dışına çıkmıştır. Son dizede üç nokta kullanılmıştır. Buradaki üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şair, şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrolüdür. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. "Yalnız Değiliz" şiirinde "Dağ başında unutulmuş", "Hızır gibi yetişir", "türkü söylemek" gibi halk arasında

sıkça kullanılan ifadeler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Bu şiirdeki “ölüme bir soluk kala”, “kanı esmer”, “köpükten yumuşak” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 6. bendin son dizesinde kullandığı “cigara” kelimesi ile ağız özelliği açıkça görülmektedir.

4.2. Sanat

4.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“Yalnız Değiliz” adlı şiir 73 dizelik 7 bentten oluşmaktadır. 1. bent 11 dizeden, 2. bent 7 dizeden, 3. bent 12 dizeden, 4. bent 16 dizeden, 5. bent 12 dizeden, 6. bent 9 dizeden ve 7. bent ise 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “Hasretinden Prangalar Eskittim” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Divan edebiyatının nazım birimi, beyit; halk edebiyatının nazım birimi ise dördlüktür. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatında da nazım birimleri olarak genellikle beyit ve dördlük tercih edilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde de Garip akımına kadar gelişen süreçte dördlük nazım birimi tercih edilirken Garip akımından sonra dizenin egemenliği kırılmıştır. Ahmed Arif, halk edebiyatının izlerini içerik olarak devam ederken biçim olarak Garip akımından etkilenmiştir. Şairin eski Türk edebiyatını ve yeni Türk edebiyatını başarıyla harmanlayan bir yapısı vardır.

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Yalnız Değiliz*” şiirinde de serbest vezni kullanmıştır.. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu ahenk tekrar edilen harf, kelime ve dizelerle elde edilir. Nitekim Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

4.2.2. Kafiye ve Redif

“*Yalnız Değiliz*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendindeki 1 ve 5. dizesinde “-k” yarım kafiye, 1. bendindeki 6. ve 11. dizesinde “-a” yarım kafiye, “-mak” rediftir. 1. bentteki 7 ve 9. dizesinde tekrar eden “*Tek başına*” dizesi cümleden oluşan rediftir. Yine 1. bentteki 8 ve 10. dizesinde “-a” rediftir. Şiirin 2. bendindeki 1, 5 ve 6. dizesinde “-im” redif, 2, 4 ve 7. dizesinde “-de” yine rediftir. Şiirin 3. bendindeki 1, 5 ve 10. dizesinde “-i” yarım kafiye, 2 ve 11. dizesinde “-ı” yarım kafiye, “-yla” rediftir. Şiirin 4. bendindeki 3 ve 6. bendindeki “ak” kelimesi redif, 5, 7 ve 8. dizesinde “-i” redif, 10 ve 16. dizesinde “-us” tam kafiye, “-tur” rediftir. 11 ve 12. dizesinde “-er” tam kafiye, “-ir gibi” rediftir. Şiirin 5. bendindeki 5, 6, 7 ve 10. dizesinde “-r” redif, 1 ve 9. dizesinde “-in” tam kafiye, Şiirin 6. bendindeki 1, 2, 3 ve 4. dizesinde “-den” redif, 7 ve 9. dizesinde “-ın” tam kafiye, Şiirin 7. bendindeki 4 ve 6. dizesinde “-u” yarım kafiye, Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü, ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

4.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif, şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Yalnız Değiliz*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1. bentte “*Tek başına*” tekrarından oluşan tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar 1. bendin 7 ve 9. dizesinde yer alır ve 2 kez tekrarlanmıştır.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime

gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Yalnız Değiliz*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirindeki müzikalitedir. Şiirde /l/, /r/, /n/, /k/ ve /d/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

4.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Yalnız Değiliz*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1 bendinde “*Bir sevdadır böyle yaşamak*” dizesinde teşbih, “*gece*”nin bütün korkulardan uzak olduğu şiirin 5. dizesinde belirtilmiştir ve teşhis sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*pirinç, pamuk, tütün*” ve “*Karacadağ, Çukurova, Cibali*” kelimeleri ile tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde çeltiklere avlanma vasfı yüklenerek teşhis, “*Bir kız çocuğunun gözyaşı gibi*” dizesinde teşbih, “*ayak, bilek, omuz*” kelimeleri ile tenasüp, pirince gitme vasfı yüklenerek teşhis sanatı ve pirincin damla damla ve berrak olduğunun ifade edildiği 10. dizide ise teşbih sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*Çukurova*”; “*kundak*” ve “*kefen bezi*”ne benzetilerek teşbih, “*Çukurova*”nın “*kani esmer*”, “*yüzü ak*” olmasının belirtilmesi ise teşhis sanatına örnektir. “*Kundak*” doğuşu, “*kefen*” ise ölümü anımsattığı içim “*kundak-kefen*” kelimeleri arasında tezat sanatı vardır. “*Çukurova*”nın “*sıcağında sabır taşları*”nın çatladığı ifade edilmiş ve burada mübalâğa sanatı kullanılmıştır. Çukurova’nın “*Dilerse buluttan ak/ Köpükten yumuşak*”

verir pamuğu” dizelerinde yine mübalağa sanatı kullanılmıştır. *“Dostuna yarasını gösterir gibi,/ Bir salkım söğüde su verir gibi”* dizelerinde teşbih sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 5. bendinin ilk dizesi olan *“Tütünü bilir misin?”* dizesinde istifham, tütünün *“Kız saçı”*na benzetilmesiyle teşbih aynı zamanda bir kavramın tek kelime yerine birden fazla kelimeyle ifade edilmesine dolaylama denir. Burada *“tütün”* kelimesi yerine *“Kız saçı”* ifadesinin kullanılması dolaylamaya örnektir. Tütünün su içmediği, yerini kolay beğenmediği, üşüdüğü, naz ettiği, darıldığı ifade edilmiştir ve insani özellikler tütüne aktarılıp teşhis sanatı yapılmıştır. Tütünün yine *“Dar vakit yanar da verir kendini”* dizesiyle teşhis sanatı kullanılmıştır. Kâğıtlara sarılan tütünde *“Bir parçası var kalbimin”* dizesiyle de mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendinde *“Hızır gibi yetişir”* ifadesinde teşbih, yine *“Hz. Hızır”* olayını hatırlattığı için telmih sanatına, *“Cibalide sarılan cıgaranın...”* *“bütün hasretlerin kahrına ve zehrine çaresiz kalmaların ilk nefesi”* gibi yetişmesi de teşhis sanatının kullanıldığını göstermektedir.

Şiirin 7. bendinde *“Tütün işçileri yoksul,/ Tütün işçileri yorgun,/ Ama yiğit/ Pırl-pırl namuslu”* dizelerinde tütün işçilerinin yaşadığı olumsuzluklardan bahsedilirken daha sonra olumlu vasıflarla tütün işçileri ifade edilmiştir. İfade edilenler beklenmedik bir şekilde bitirilmiştir. Sözün başında söylenen husus ile bitimindeki husus birbirinin tersidir. Dolayısıyla bu dizelerde terdid sanatı kullanılmıştır. *“Namı gitmiş deryaların ardına”* dizesiyle mübalağa, *“Vatanımın bir umudu”* dizesinde *“vatan, “halk”* yerine kullanıldığı için mecazı mürsel, vatanın bir umudunun olması da teşhis sanatının kullanıldığını göstermektedir.

4.3. Muhteva

Ahmed Arif, şiirlerinde sürekli *“memleket sevgisi”*, *“insan sevgisi”* ve *“hapis hayatı”*na dair izlenimlerini anlatmaktadır. Yaşadığı zorlu süreç, şairin sanat hayatına etki etmiştir. Özellikle hapis hayatı, içeride iken yaşadığı o zorlu süreç şairin şiirlerinde açık bir şekilde kendini hissettirmektedir. *“Yalnız Değiliz”* şiiri de yaşadığı hapis hayatı yıllarında ele aldığı bir şiirdir. Şiir 1953 yılında *“İstanbul Harbiye Askeri Cezaevi”*nde kaleme alınmıştır. Cezaevinde iken dahi onun umut ile dolmasını sağlayan en büyük neden, şiirleridir. Şiirler, şairin dört duvar arasındaki sönmez ışığı olmuştur. *“Sevgiyi, sevgiliyi, Anadolu’yu, umudu, kendini”* anlatırken şiirleri onun hep yanında olmuştur. Bu zorlu süreci şiirleriyle atlatmış, şiir; şairin en büyük umudu olmuştur. Hapiste duvarlar dilsizdir, yer; karanlık ve kasvetlidir. Şiir ise konuşan, karanlığı aydınlığa, kasveti umuda çevirendir. Ahmed Arif’in âdeta tek

dayanağı olmuştur şiir yazmak. Cezaevi koşullarını göz önüne alırsak şair, şiir ile var olmuştur. Dört duvar arasında olmasına rağmen her daim umudunu, inancını canlı tutmuştur (Şeker 1997:108-109).

Ahmed Arif, zindanda yatarken dahi umutludur. Umudunu beton ve taş duvarlarda yeşertmiştir. Düşlerini kurarken umuduyla beraber yola çıkmıştır. Zindanda olması onun düş kurmasına engel değildir. Ve bu sayede de dört duvar arasından çıkmıştır. Çukurova'ya, tarlaya gider. Pirincin, pamuğun, tütünün serüvenini izler. Zindan onun için bir son değil, düşleriyle ve umuduyla yeşerttiği bir başlangıçtır (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:153).

Şair, zindan hayatı yaşamasına rağmen şiirinin başlığıyla dahi *“Yalnız Değiliz”* mesajı vermektedir. Zindanda her ne kadar *“gece uzun ve karanlık olmasına rağmen, bütün korkulardan uzak olduğunu, ölüme bir soluk kala”* dahi asla yalnız kalmadığını açık bir şekilde belirtir. Bu denli zorlu bir yaşamı *“Bir sevdadır böylesine yaşamak”* dizesiyle zorluğu sevdaya çevirdiğini ve asla korkmadığını belirtir. İnsan, zindanda yalnız ve kimsesizdir. Ailesinden, arkadaşlarından ya da sevdalı olduğu hiç kimse yanında yoktur. Buna rağmen şair, şiire *“Yalnız Değiliz”* başlığını vererek aslında düşlerinde her şeyin, herkesin olduğunu anlatır.

Ahmed Arif, zindan hayatı yaşarken *“Ben dört duvar arasında değilim”* dizesiyle zindan hayatını inkâr etmektedir. Dört duvar arasında olmak düş kurmaya engel değildir. Şair *“ şafak vakti balıktadır, pirinçte, pamukta, tütünde, Karacadağ'da, Çukurova'da, Cibali”*dedir.

Ahmed Arif'in şiirlerinde coğrafya daima vardır. Ve bu coğrafya Anadolu'dur. Anadolu, şairin vazgeçilmezidir. *“Yalnız Değiliz”* şiirinde de *“Karacadağ, Çukurova, Cibali”*den bahsetmektedir. Aynı zamanda yetişen ürünlerden de bahsetmektedir. Ahmed Arif, Refik Durbaş ile yaptığı röportajında bu konuya dair şunları söylemektedir: *“ Biri pirinç, biri pamuk, biri tütün. Pirinci daha az anlattım. Çünkü evrensel bir şeyi yok, daha doğrusu ülke dışına taşan bir durumu yok. Karacadağ'ı anlattım, pamukta Adana'yı anlattım. Çukurova'ya. Tütünde ister istemez Ege'yi vermek zorundayım.”* der (Durbaş 1990:35-36).

Ahmed Arif'in tütün işçisi abileri, öğretmenleri, hapisane arkadaşlarının çoğu Ortaköy'de yaşamaktadır. Hiçbiri Cibali'de çalışmamıştır. Ancak onların eşleri, çocukları Cibali'de çalışmaktadır. Bu yüzden de şair, kendisinin kınandığını ve bunun nedeninin ise Cibali'de devlet sektörünün olması ve orada çalışanların memur olmasıdır. Şairde onlara

“Ortaköy desem öyle bir firma yok ama Türkiye’de Cibali deyince tütün akla gelir.” diyerek cevap verdiğini ifade etmiştir (Durbaş 1990:36).

Ahmed Arif’in coğrafi olarak da kucaklayıcı bir yanı vardır. “Yalnız Değiliz” şiirinde “Karacadağ” Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, “Çukurova” Akdeniz Bölgesi’nde, “Cibali” Marmara Bölgesi’ndedir. Vatanın dört bir yanı onun içinde hasrettir. Zindan hayatı da bu hasreti körüklemiştir. Her biri şairin düşündedir. Anadolu’nun her bir karışı, çalışanların her biri onun düşündedir.

Şair, ele aldığı coğrafyayı en ince ayrıntısına kadar işlemiştir. Karacadağ; Diyarbakır’da ve pirinciyle meşhur bir yerdir. Bu bölgede insanlar geçimini pirinç ile sağlamaktadır. Pirinci ekmek ve toplamak oldukça zordur. “ Zehirli kör yılanları/ Ve sıtmasıyla” dizeleriyle bunu açıkça ortaya koyar. Bu bölgede yaşayan insanların çoğu bir aşiret üyesidir. Şair “Minicik bir aşiret kızının” dizesiyle bunu anlatmıştır. Aşiret kızlarının genellikle burunlarında hızma, ayak bileklerinde halhal, boyunlarında ya da omuzlarında çeşitli takılar bulunmaktadır. Şiirinde coğrafya ve coğrafya insanını en ince ayrıntısına kadar ele alır. “Ayak bileklerinde bir dizi boncuk/ Sol omzunda bir nazarlık” dizeleriyle coğrafya insanını anlatmıştır. “Minicik bir aşiret kızının” topladığı pirinçlerin “ Kamyonlarla,katır kervanlarıyla/ Beyler sofrasına gitmesine” şair, içten içe kızar. Zengin-fakir, zengin- emekçi ve bey-köylü çatışmasına dikkat çeker. Şair; fakir, emekçi, köylünün ve çalışanın yanında olduğunu hissettirir.

Şair, şiirin 4. bendinde de “Çukurova”yı ele alır. “Çukurova”, Akdeniz Bölgesi’nin en verimli ovasıdır. Yılda iki defa ürün vermektedir. Aynı zamanda Anadolu’nun en çok pamuk yetişen yerlerinden biridir. Bölgenin sıcaklığı da oldukça yüksektir “ Sıcığında sabır taşı çatlar.”. Bölge, hem verimli hem de çalışma koşulları bakımından zor bir yerdir. Ancak buna rağmen işçiler durmadan çalışmaktadır. Şair, “Çukurovam,/ Kundağımız, kefen bezimiz” dizleriyle de şunları ifade etmiş olabilir: Pamuk, Çukurova’nın sembol ürünüdür. Kundak ve kefen bezleri de pamuk ile yapılmaktadır. Bu nedenle Çukurova, şair için hem doğuşu hem de ölümü ifade eder. Çukurova bu yönleriyle her daim edebî eserlere konu olmuştur.

Şiirin 5. bendinin coğrafyası Ege Bölgesi’dir. Ege Bölgesi de tütünyle ve zeybeğiyle ünlü bir bölgedir. Şair, bu bentte tütünün yetiştirilmesiyle ilgili “ Su içmez her damardan/ Yerini kolay beğenmez, / Üşür, /Naz eder,/ Darılır” diyerek tütün yetiştirilmenin zorluğuyla ilgili düşüncelerini söyler. Ancak yetişen tütün “İncecik, ak kâğıtlara sarılır,” ve “Dostun

susan dudağına...” yanar da verir kendini diyerek tüm zorluklarla yetişen tütünün susan dudakta yanması ile tüm zorluğu unutturduğu hissi verilir.

Şiirin 6. bendinde ise tütün fabrikalarının olduğu semt Cibali karşımıza çıkar. İstanbul’da bulunan Cibali tütün fabrikası ile meşhurdur. Tütünün işlendiği ve “cigara”ya dönüştüğü yer olan Cibali, şaire “*Hızır gibi yetişir.*”

Ahmed Arif, namus kavramı üzerinde de oldukça hassastır. “*Gerçek şiir, şairin namuslu olmasını ister.*” ve “*Şiir her şeyden önce bir namus ve yürek işidir.*” diyerek namus konusunda ne kadar hassas olduğunu belirtir. “*Tütün işçileri yoksul,/ Tütün işçileri yorgun,/ Ama yiğit/ Pırıl-pırıl namuslu.*” dizeleriyle her şeye ve herkese rağmen tütün işçilerinin namuslu insanlar olduğunu açık bir şekilde ifade eder. Şaire göre şiir de işçiler gibi namuslu olmalıdır. Bu hayatta herkes her şeyi yaparken namuslu yapmalıdır (Şeker 1991:3).

Sonuç olarak toplumcu gerçekçi bir yapıya sahip olan Ahmed Arif şiirlerinde “*Anadolu coğrafyasını*” ve “*Anadolu insanını*” temiz yürekli ve namuslu olarak dile getirir. Vatanın her bir yanından bahsederek bütünleştirici ve birleştirici yönünü ortaya koyar. Anadolu insanının tüm zorluğunu dile getiren şiirler yazarak onların sesi olur. İşçileri, Anadolu’da yetişen ürünleri ve Anadolu coğrafyasını ele aldığı “*Yalnız Değiliz*” şiiri toplumsal tema içermesiyle toplumcu gerçekçi bir şiirdir. Zindan hayatı yaşarken bile akli ve hayali Anadolu ve Anadolu insanındadır. Ahmed Arif ve şiirleri “*Coğrafya kaderdir.*” diyen İbni Haldun’un sözünün canlı bir kanıtı sayılabilir.

Ahmed Arif’in şiir dünyasına genel olarak bakıldığında bireysel konulardan ve temalardan ziyade sosyal konu ve temalara daha çok ağırlık verdiği görülür. Bu şiirde sosyal temalar işlenmiştir.

5. “Merhaba” Şiiri

“Merhaba

Gün açar,
 Karın verir yağmurlu toprak.
 İncesu Deresi, merhaba.
 Saçakta serçeler daha çılgındır,
 Bulutlarda kartal,
 Daha çalımlı.
 Koparır göğsünden bir düğme daha,
 Tezkere bekleyen biri.
 İncesu Deresi, merhaba.

Genç bayraklar vardır,
 Barış düşünür,
 Kuyularda işçi, mavilikleri.
 Ben hepsini düşünürüm,
 Yirmidört saat
 Ve seni düşünürüm,
 Karanlık, hırslı...
 Seni, cihanların aziz meyvası.
 İlan-ı aşk makamından bir mısra,
 Yeşerip, kııldar içimde,
 Düşer aklıma gözlerin...

Oysa murad alamam.
 Oysa akdan - karadan
 Bilirim, payım bu kadar...
 Unutmuş gülmeyi gözbebeklerim.
 Unutmuş dudaklarım öpmeyi.
 İncesu Deresi, merhaba...

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:26-28)

5.1. Dil ve Anlatım

5.1.1. Ses

5.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Merhaba” adlı şiirde 204 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 67/a/, 38/e/, 34/i/, 22/ı/, 18/u/, 16/ü/, 5/ö/ ve 5/o/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/ ve /i/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 161 düz ünlü, 43 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 114 geniş ünlü, 90 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 111 kalın ünlü, 93 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar. Bu nedenle şiirleri halk arasında “*destan*”, şairin kendisi de “*Anadolu Ozanı*” olarak nitelendirilir.

Şiirde 255 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 41/r/, 28/m/, 27/n/, 24/l/, 23/d/, 20/k/, 17/s/, 13/b/, 12/y/, 10/ş/, 8/t/, 7/ç/, 7/g/, 7/h/, 4/c/, 4/p/, 4/v/, 3/ğ/ ve 3/z/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /m/, /n/, /l/, /d/ ve /k/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 182 ötümlü, 73 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 169 tane sürekli ünsüz, 86 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

5.1.2. Kelime

“*Merhaba*” adlı şiirde 63 Türkçe, 13 Arapça ve 2 Farsça (cihan, meyva) olmak üzere 81 kelime kullanılmıştır. Bunlar 42 isim, 12 fiil, 6 sıfat, 5 zamir, 5 zarf, 4 fiilimsi, 3 edat ve 1 bağlaç kullanılmıştır. Şiirde ünlem kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 30 basit, 8 türemiş ve 4 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 39 cins isim kullanılırken 3 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 34 tekil, 8 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşlarına göre ise 35 somut isim ve 7 soyut isim kullanılmıştır. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Merhaba*” şiirinde 35 somut isim kullanması, kelimeleri daha çok gerçek anlamda kullandığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Şiirde 12 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 5 basit fiilden “*aç-*, *düş-*, *bil-*, *unut-(2)*”, 5 türemiş fiilden “*kopar-*, *düşün-(3)*, *kımlıda-*” ve 2 birleşik fiilden “*karın ver-*, *murad al-*” oluşmaktadır. Birleşik fiiller anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden oluşmuştur.

Anlamalarına göre 11 olumlu fiil ve 1 olumsuz fiil bulunmaktadır. Tamamı haber kipiyle çekimlenen fiillerin 10'u geniş zaman, 2'si duyulan geçmiş zamanla çekimlenmiştir.

Anlamalarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif her ne kadar olumsuz durumlar yaşasa da şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 6 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 4 basit sıfat, 1 türemiş sıfat ve 1 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 2 niteleme sıfatı ve 4 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatları; 2 belgisiz sıfat, 1 işaret sıfatı ve 1 asıl sayı sıfatından oluşmaktadır.

Şiirde 4 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 2 tanesi isim-fiil, 1 tanesi sıfat-fiil ve 1 tanesi ise zarf-fiilden oluşmaktadır. Şiirde 5 tane zarf kullanılmıştır. Bunlardan 2 tanesi miktar zarfı, 2 tanesi durum zarfı ve 1 tanesi zaman zarfıdır. Ayrıca şiirde 5 tane zamir kullanılmış olup 3'ü şahıs zamiri, 2'si belgisiz zamirdir. Şiirde 3 edat ve 1 bağlaç kullanılmıştır. Ünlem ise kullanılmamıştır.

Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinden 1'i 1. teklik şahıs zamiri, 2'si ise 2. teklik şahıs zamiridir. 1. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde var olduğunu ve şiiri hissederek yazdığını göstermektedir. 2. teklik şahıs zamiri olan "sen" ile şair, şiirde yalnız olmadığını, düşündüğü biri olduğunu okuyucuya hissettirmektedir.

5.1.3. Kelime Grupları

"Merhaba" şiirinde 33 tane kelime grubu kullanılmıştır. Bu kelime gruplarının 32'si Türkçe 1'i Farsçadır. Farsça tamlama "ilan-ı aşk" isim tamlamasıdır. Türkçe kelime grupları ise; 8 sıfat tamlaması, 6 iyelik grubu, 5 belirtisiz isim tamlaması, 4 birleşik isim grubu, 3 bulunma grubu, 2 birleşik fiil grubu, 1 sıfat-fiil grubu, 1 sayı grubu, 1 zincirleme isim tamlaması ve 1 tekrar grubundan oluşmaktadır.

5.1.4. Cümle

Şiir, 13 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 8 birleşik cümle, 3 basit cümle ve 2 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümleler; 4 sıralı birleşik cümle, 3 girişik birleşik cümle ve 1 bağlı birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 8 fiil

cümlesi, 3 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 8 devrik cümle, 3 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise; 10 olumlu cümleden, 1 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ahmed Arif, şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif'in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire durağan değil de dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu göze çarpmaktadır. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümleinin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. “*Merhaba*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir.

5.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif “*Merhaba*” adlı şiirde 17 tane virgül kullanılmıştır. Kullanılan virgüllerin 10 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Merhaba*” şiirinin 1. bendinde 6 virgül, 2. bendinde 9 virgül ve 3. bendinde ise 2 virgül kullanılmıştır. 1. bentteki 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. 2. bentteki 5 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. 3. bentteki 1 virgül sıralı cümleleri ayırmak için, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur.

Şiirin 1. bendindeki 5 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde ayrıca 2 tane üç nokta kullanılmıştır. 7. dizedeki üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 2. bendin son dizesi eksilteli olmamasına rağmen üç nokta konmuştur. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 31.01.2020). 2. bentte kullanılan 1 kısa çizgi Farsça isim

taamlamasında kullanılmıştır. Şiirin 3. bendinde kullanılan üç nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 3. bentte ayrıca 2 tane üç nokta kullanılmıştır. 3. dizedeki üç nokta eksiltili olmamasına rağmen üç nokta konmuştur. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 31.01.2020). Son dizede kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 3. bentte 1 kısa çizgi kullanılmıştır. Bu kısa çizgi ikilemenin arasına konmuştur. İkilemeler arasına herhangi bir noktalama işareti gelmez; ancak Ahmed Arif bu kuralın dışına çıkmıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrolde dir. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Merhaba*” şiirinde “*murad alamam*”, “*karın verir*” gibi halk arasında sıkça kullanılan deyimler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar, şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “*serçeler daha çilgındır*”, “*Bulutlarda kartal,/ Daha çalımlı.*”, “*Genç bayraklar*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair, şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 6. bendin son dizesinde kullandığı “*meyva*” kelimesinde ağız özelliği açıkça görülmektedir.

5.2. Sanat

5.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Merhaba*” adlı şiir 26 dizelik 3 bentten oluşmaktadır. 1. bent 9 dizeden, 2. bent 11 dizeden ve 3. bent 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in

döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Divan edebiyatının nazım birimi beyit, halk edebiyatının nazım birimi ise dördlüktür. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatında da nazım birimleri olarak genellikle beyit ve dördlük tercih edilmiştir. Cumhuriyet Dönemi’nde de Garip akımına kadar gelişen süreçte dördlük nazım birimi tercih edilirken Garip akımından sonra dizenin egemenliği kırılmıştır. Ahmed Arif, halk edebiyatının izlerini içerik olarak devam ederken biçim olarak Garip akımından etkilenmiştir. Şairin eski Türk edebiyatını ve yeni Türk edebiyatını başarıyla harmanlayan bir yapısı vardır.

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Merhaba*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu ahenk tekrar edilen harf, kelime ve dizelerle elde edilir. Nitekim Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

5.2.2. Kafiye ve Redif

“*Merhaba*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 2. dizesi ile son dizesinde tekrar eden “*İncesu Deresi, merhaba...*” dizesi cümleden oluşan rediftir. 1. bentteki 1 ve 4. dizesinde “-r” yarım kafiye, 3 ve son dizedeki “-a” da yarım kafiyedir. 2. bentteki 1 ve 2. dizesinde “-r” yarım kafiye, 4 ve 6. dizelerdeki “-i düşünürüm” redif, “-n” ise yarım kafiyedir. 3. bendin 1 ve 4. dizesindeki “-m” yarım kafiyedir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

5.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Merhaba*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar

sanatına başvurmuştur. Şiirde 1. bendin 2 ve 4. dizesinde, 3. bendin son dizesinde “*İncesu Deresi, merhaba...*” tekrarından oluşan tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı 3 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Oysa(2)*”, “*unutmuş(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Merhaba*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /l/, /r/, /n/, /k/, /m/ ve /d/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

5.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Merhaba*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*yağmurlu toprak*”a karın verme vasfı yüklenerek, “*İncesu Deresi*”ne merhaba denerek canlı bir varlık olduğunun hissettirilmesi, serçelere çılgın olma, kartalların çalımlı olması teşhis sanatına örnektir. “*Gün, yağmurlu, toprak, dere, serçe, bulut, kartal*” kelimeleri ile tenasüp sanatı yapılmıştır. “*İncesu Deresi, merhaba...*” cümlesinde dereye seslenme vardır ve nida sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*Genç bayraklar vardır*” dizesinde sadece kendisine benzetilen ile benzeyen unsurları olup teşbih-i belîğ sanatı kullanılmıştır. “*Genç bayraklar vardır./ Barış düşünür*” dizelerinde teşhis sanatı, “*Kuyularda işçi, maviplikleri*” dizesinde “*mavi*” kelimesi

“gökyüzü” yerine kullanıldığı için mecaz-ı mürsel, “Ben seni düşünürüm/ Yirmidört saat/ Ve seni düşünürüm/ Karanlık, hırslı...” dizelerinde mübalağa, “Seni cihanların aziz meyvası” dizesinde kapalı istiare, “İlan-ı aşk makamından bir mısra/ Yeşerip, kımlıdar içimde” dizelerinde teşhis sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “akdan-karadan” ifadeleriyle tezat sanatı, “Unutmuş gülmeyi gözbebeklerim,/ Unutmuş dudaklarım öpmeyi” dizelerinde teşhis ve mecaz-ı mürsel, “İncesu Deresi, merhaba...” dizesinde teşhis ve nida sanatı kullanılmıştır.

Şiirin genelinde teşhis sanatının sıklıkla kullanıldığı görülür. Ahmed Arif; Anadolu’yu, Anadolu coğrafyasını, şehirlerini, köy ve kasabalarını bunun yanı sıra Anadolu coğrafyasında bulunan bitki ve hayvanları da fazlasıyla önemsemektedir. Onlara insanı özellikler atfederek verdiği önemi açıkça gösterir. Şair, bazen umudu bir çiçekte, özgürlüğü gökyüzündeki kartalda bulmaktadır. Yaşama sevincinin, umudun bu denli şairin yürekte hissetmesini sağlayan unsurların tamamı Anadolu’daki her şeydir ve bunu teşhis sanatıyla ortaya koymuştur.

5.2.Muhteva

“Bahar”; her şeyin başlangıcıdır, dünyanın umutsuzluk zırhını delendir, çiçeklerin açıldığı, kuşların cıvıltılarının yükseldiği, karların eriyip dereleri beslediği, yeşil renginin hâkim olduğu, solan ve dökülen ağaç yapraklarını yeşertendir. “Bahar”; insanların hayal gücünü ve düşüncelerinin pozitif bir hâl almasını sağlayan bir mevsimdir. Âdeta “yaşam”ın mevsimidir. Ahmed Arif de “Merhaba” şiirinde “bahar”ın gelişini “umut” dolu dizelerle aktarır:

“Gün açar,
Karın verir yağmurlu toprak.
İncesu Deresi, merhaba.
Saçakta serçeler daha çılgındır,
Bulutlarda kartal,
Daha çalımlı.”

“Umut”, Ahmed Arif’in şiirlerinde de yaşamında da her zaman çıkar yol olmuştur. Geçirdiği tüm zorlukları kendine aştığı “umut” düşüncesiyle atlatmıştır. “Bahar” mevsimi, umudun sembolüdür ve şair, bu sembolü de “Merhaba” şiirinde açıkça ortaya koymuştur.

Ahmed Arif’in şiirlerinde Anadolu coğrafyası daima vardır. “Anadolu” şairin vazgeçemediği bir coğrafyadır. Vatanına olan sevgisini şiirleriyle ortaya koyan şair

“*Merhaba*” şiirinde de Ankara’da olan “*İncesu Deresi*”ne değinmiştir. Ahmed Arif Ankara’da yaşamış ve buradaki cezaevinde yatmıştır. Cezaevinde yatılan bir yer, normalde “*karamsarlık, mutsuzluk ve umutsuzluk*” gibi olumsuz düşüncelerin doğumuna neden olması gerekirken şair, buna rağmen Ankara’yı şiirlerinde bir “*umut kapısı*” olarak ifade etmiştir.

Ankara’nın büyümesi sonucu modern bir metropole dönüşen kentin önemli akarsularından biri olan İncesu’yu yutmuştur. “*İncesu Deresi*” yer aldığı geniş ve düz arazi; otlar, bodur bitkiler ve sazlıklarla kaplı olan bu alan “*Çaputçu Çayırı*” olarak anılmaktadır. Sürekli taşan “*İncesu Deresi*” yer yer gölcükler oluşturur, arazinin büyük bir bölümünün bataklığa dönüşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle şimdilerde “*Gençlik Parkı*”nın bulunduğu bu alan “*Kanlıgöl*” olarak da anılmaktadır. Şehrin yanı başında böyle bir hastalığın bulunması, sıtma başta olmak üzere salgın hastalıkların yayılmasına neden olmuştur. 1907 yılında Ankara’da valilik yapan Ahmet Reşit Bey, kısa süren görevine rağmen sıtma hastalığını fark eder ve bataklık araziye ıslah etmek için drenaj kanalları açtırır. Ahmet Reşit Bey, o yıllarda şehircilik bakımından çok geri durumda olan Ankara’yı bir parça bayındır hâle getirebilmek için çok çaba sarf etmiştir (<https://www.hurriyet.com.tr/bataklık-kurutulurken-incesu-da-yok-oldu-22667517> E.T. 29.02.2020). İncesu Deresi’nin genellikle bataklık, sıtma gibi durumlarla anılmasına rağmen Ahmed Arif “*Merhaba*” şiirinde sürekli “*İncesu Deresi*”ne “*merhaba*” diyerek olumsuz gösterilen taraflarını görmezlikten gelmiştir. Dereden akan suyun sesi, canlılara ev sahipliği yapması, otları yeşertmesi şairin derenin olumlu yönden aktarılmasını sağlamıştır.

Şiirde “*Tezkere bekleyen*” bir başka düzlemde kısıtlanmışlığı, engellenmişliği ifade eder. Şair, bu kısıtlanmışlığını “*genç bayrakları*”, “*kuyularda işçi maviliklerini*” düşünerek aşar. Burada “*düşlem-özgürlük*” ilişkisi, ön plana çıkarılmıştır (Oktay 1990:60-61). “*Barış*” ve “*mavilik*” insanın iç huzurunu sağlayan en güzel unsurlardır. “*Barış*”; insanların birbiriyle didişmediği, beraber mutlu yaşadığı, dünyayı hep beraber kucakladığı izlenimi verir. “*Mavilik*” ise gökyüzünün rengidir. Dört duvar arasında nefessiz kalmış birinin rengi ancak mavi olabilir. Nefes almak isteyen kişi, yüzünü yavaşça gökyüzüne çevirir ve “*mavi*”nin verdiği huzur ile nefes alır. “*Kuyu*” ise, karanlık ve nefessiz bir alandır; işçiler ancak gökyüzünün maviliklerini düşünerek bunu atlatabilmektedir. Tüm bunları düşünen şair, umudun ne denli insanı yaşattığını açık bir şekilde ortaya koyar. Bunları ifade eden Ahmed Arif, kendisinin de gece-gündüz bunların yanı sıra “*sevda*”sını da düşündüğünü ifade eder. Onun umutlarından biri de “*aklına düşen gözler*”dir.

Şair, 3. bentte daha önce umudunu yeşerttiği her şeyin boşa olduğu izlenimini uyandırır. Büyük bir çaresizlik içinde olduğunu ifade eden dizelere yer verir:

Oysa murad alamam.

Oysa akdan - karadan

Bilirim, payım bu kadar...

Unutmuş gülmeyi gözbebeklerim.

Unutmuş dudaklarım öpmeyi.

...

Bu dizelere bakıldığında artık umutsuzluk şairin dört bir yanını çevrelemiştir. Elden bir şey gelmemektedir. Burada “öğrenilmiş çaresizlik” durumu söz konusudur. Şair; akdan karadan murad alamadığını ve kendi payının bu kadar olduğunu ifade eder. Bu durumu da gözbebeklerinin gülmeyi ve dudaklarının öpmeyi unutmamasına bağlamaktadır (Bulak, 2016:287). Ancak tüm bu çaresizliklere rağmen 3. bendin son dizesinde yer alan “İncesu Deresi, merhaba...” ifadesi hâlâ umudun bitmediğini de göstermektedir. “Merhaba” kelimesi; selam, neşeli oluş, genişlik gibi anlamlara gelmektedir. Bu kelimedenden de anlaşılacağı üzere şairin lügatinde umutsuzluk daima umuda yenilecektir ve yenilmiştir.

Şiir baharın gelişi ile başlayıp barış ve mavilikler içinde devam ederken -bunları çok tamamlamasa da- gülmeyi unutmuş gözler ve öpmeyi unutmuş dudaklar ile oluşan tezat araya girer, umut ağır basınca da “merhaba” ile son bulur. Böylece şiirde işçiler ve halk ile “sevgilinin” iç içe girdiği bir atmosfer hâkim olur. Dolayısıyla vatanının coğrafyasından, işçilerden, barıştan söz eden bir şiir “*umut-umutsuzluk-umut*” şeklinde bir izlenim uyandırır (Oktay 1990:61). Bu izlenimde toplumsallık ön planda, bireysellik ise arka plandadır. Bu durum şairin diğer şiirlerinde de kendini göstermektedir.

6. “Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden” Şiiri

“Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden

*Yiğit harmanları, yığınaklar,
Kurulmuş çetin dağlarında vatanların.
Dize getirilmiş haydutlar,
Hayınlar, amana gelmiş,
Yetim hakkı sorulmuş,
Hesap görülmüş.
Demdir bu...*

*Demdir,
Derya dibinde yangınlar,
Kan kesmiş ovalar üstünde Mayıs...
Uçmuş, bir kuştüyü hafifliğinde,
Çelik kadavrası korugan'ların.
Ölünmüş, cânım, ölünmüş
Murad alınmış...*

*Gelgelelim,
Beter, bize kismetmiş.
Ölüm, böyle altı okka koymaz adama,
Susmak ve beklemek, müthiş
Genciz, namlu gibi,
Ve çatal yürek,
Barışa, bayrama hasret
Uykulara, derin, kaygısız, rahat,
Otuziki dişimizle gülmeğe,
Doyasıya sevişmeğe, yemeğe...
Kaç yol, ağlamaklı olmuşum geceleri,
Asıl, bizim aramızda güzeldir hasret
Ve asıl biz biliriz kederi.*

İçim, bir suskunsu tekin mi ola?

*O Malta bıçağı, kınsız, uyanık,
 Ve genç bir mısırâdır
 Filinta endam...
 Neden, neden alnındaki yıkkınlık,
 Bakışlarındaki öldüren buğu?
 Kaç yol ağlamaklı oluyorum geceleri...
 Nasıl da almış aklımı,
 Sürmüş, filiz vermiş içimde sevdân,
 Dost, düşman söz eder kendi kavlince,
 Kınanmak, yiğit başına.
 Bu, ne ayıp, ne de yasak,
 Öylece bir gerçek, kendi halinde,
 Belki, yaşamama sebep...*

*Evet, ağlamaklı oluyorum, demdir bu.
 Hani, kurşun sıksan geçmez geceden,
 Anlatamam, nasıl ıssız, nasıl karanlık...
 Ve zehir - zıkkım cıgaram.
 Gene bir cehennem var yastığımda,
 Gel artık...*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:29-33)

6.1.Dil ve Anlatım

6.1.1.Ses

6.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden” adlı şiirde 424 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 125/a/, 95/e/, 70/i/, 58/ı/, 32/u/, 19/ü/, 17/o/ ve 8/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 348 düz ünlü, 76 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 245 geniş ünlü, 179 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 232 kalın ünlü, 192 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin; çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar. Halk arasında şairin “*Anadolu Ozanı*”, şiirlerinin ise genellikle “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir.

Şiirde 552 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 65/l/, 60/m/, 57/n/, 55/r/, 48/k/, 41/d/, 34/s/, 28/y/, 24/t/, 22/b/, 22/ş/, 19/g/, 19/z/, 14/ğ/, 10/ç/, 10/v/, 9/h/, 8/c/, 4/f/ ve 3/p/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /l/, /m/, /n/, /r/, /k/ ve /d/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 398 ötümlü, 154 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 377 tane sürekli ünsüz, 175 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

552'si ünsüz, 424'ü ünlü olmak üzere toplamda 976 ses kullanılan “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Horata ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanmıştır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

6.1.2. Kelime

“*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” adlı şiirde 123 Türkçe, 34 Arapça, 12 Farsça, 2 Rumca (mayıs, filiz), 1 İtalyanca (kadavra), 1 İspanyolca (cıgara), 1 Arapça-Farsça (Belki), 1 Türkçe-Arapça (Nasıl) ve 1 Almanca argo (filinta) olmak üzere 176 kelime kullanılmıştır. Bunlar 80 isim, 23 fiil, 18 sıfat, 10 zarf, 10 bağlaç, 8 zamir, 3 edat ve 8 fiilimsiden oluşmaktadır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 66 basit, 24 türemiş isimden oluşmaktadır. Birleşik isim kullanılmamıştır. Varlıklara verilmesine göre; 79 cins isim kullanılırken 1 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 68 tekil, 12 çoğul isim kullanılmış, topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 50 somut ve 30 soyut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olan bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: “*Harman*”, “*yangın*”, “*kadavra*”, “*adam*” gibi.

Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedен*” şiirinde 50 somut isim kullanması, kelimeleri daha çok gerçek anlamda kullandığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Soyut isimleri de sıklıkla kullanan Ahmed Arif, şiirlerinde hayal dünyasına, ulaşılamazlıklara ve istediklerine bu şekilde yer vermiş olabilir.

Şiirde 23 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 15 birleşik fiilden “*ağlamaklı ol-(3), kan kes-(2), dize getir-, amana gel-, hesap gör-, tekin ol-, akıl al-, filiz ver-, söz et-, anlatama-, kurşun sık-, murad al-*“, 5 basit fiilden “*koy-, bil-, sür-, geç-, gel-*“ ve 3 türemiş fiilden “*ölün-(2), kurul-*“ oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 9’u “*dize getir-, amana gel-, hesap gör-, kan kes-, akıl al-, filiz ver-, murad al-*“ anlamca kaynaşmış birleşik fiilden, 5’i “*ağlamaklı ol-(3), tekin ol-, söz et-*” yardımcı eylemle kurulmuş birleşik fiilden ve 1’i “*anlatamam*” kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinin olumsuzundan oluşmaktadır. Anlamlarına göre şiirde 20 olumlu fiil ve 3 olumsuz fiil kullanılmıştır. Fiillerin 20’si haber kipiyle 3’ü dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 13’ü duyulan geçmiş zaman, 5’i geniş zaman ve 2’si şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 1’i emir, 1’i istek ve 1’i şart kipiyle çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif her ne kadar olumsuz durumlar yaşasa da şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Şahit olmak veya hayal etmek istemediği durumları ise duyulan geçmiş zaman kipiyle ifade etmek istemiş olabilir.

Şiirde 18 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 14 basit sıfat, 3 türemiş sıfat ve 1 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 13 belirtme ve 5 niteleme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatları; 4 belgisiz sıfat, 4 soru sıfatı, 3 işaret sıfatı ve 2 asıl sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önemli bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedен*” şiirinde kullandığı 18 sıfat da bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirde belgisiz sıfatların ve soru sıfatlarının fazlaca kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi

uyandırmaktadır. Ancak tüm belirsizliklere rağmen şair şiirlerinde umuttan hiçbir zaman kopmaz.

Şiirde 8 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 7 tanesi isim-fiil, 1 tanesi sıfat-fiildir. Şiirde zarf-fiil kullanılmamıştır. Şiirde 10 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 4 tanesi soru zarfı, 4 tanesi durum zarfı, 1 tanesi zaman zarfı ve 1 tanesi miktar zarfıdır. Şiirde sıklıkla soru zarfı ve soru sıfatının kullanılmış olması, Ahmed Arif'in zihninin karışık ve aklının soru işaretleriyle dolu olduğunu göstermektedir. Ayrıca şiirde 8 zamir kullanılmış olup 3'ü şahıs zamiri, 3'ü işaret zamiri ve 2'si dönüşlülük zamiridir. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin tamamı 1. çokluk şahıs zamiridir. 1. çokluk şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil ailesini, çevresini hatta Anadolu insanını şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 1. çokluk şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde kullanılan dönüşlülük zamiri de fiilin özneye dönüşünü belirtir. Yani işi yapan kişi aynı zamanda işten etkilenendir. “*Kendi kavlince*” ve “*kendi hâlinde*” ifadeleri de bunu göstermektedir. Şiirde bunun yanı sıra 1'i tekrarlı bağlaç (ne...ne...) olmak üzere 10 bağlaç ve 3 edat kullanılmıştır. Ünlem ise kullanılmamıştır. Ahmed Arif, ünlem kullanmadan şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır. Şiirde kullanılan 10 bağlaç dizeleri, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını kolay bir şekilde sağlamaktadır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki oluşturan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

6.1.3. Kelime Grupları

“*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*” şiirinde 72 tane kelime grubu kullanılmıştır. 23 sıfat tamlaması, 15 birleşik fiil grubu, 8 belirtili isim tamlaması, 9 iyelik grubu, 6 bağlama grubu, 4 belirtisiz isim tamlaması, 2 edat grubu, 2 tekrar grubu, 1 sayı grubu, 1 sıfat-fiil grubu ve 1 isim-fiil grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 9 iyelik grubunun 7'si 1.teklik iyelik grubu, 1'i 1. çokluk iyelik grubu ve 1'i 2.teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde ifade ettiklerini hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu zaman soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

6.1.4. Cümle

Şiir 28 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 18 basit cümle, 8 birleşik cümle, 2 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümleler, 5 girişik birleşik cümle, 2 bağlı birleşik ve 1 sıralı birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklemin türüne göre; 20 fiil cümlesi, 6 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 18 devrik cümleden, 8 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 22 olumlu cümleden, 3 olumsuz cümleden ve 1 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Şair eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire durağan değil de dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu göze çarpmaktadır. "*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*" şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamalarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir.

6.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif şiirlerinde sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır. Yazılı anlatımda duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 03.27.2020). Ahmed Arif noktalama işaretlerinin bu işlevlerini sıklıkla kullanmıştır. Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi şairlerin aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmıştır.

Ahmed Arif "*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*" adlı şiirde 54 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 21 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat² nazım şeklini de çağrıştırmaktadır. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında

² Müstezat: Her dizesine bir kısa dize eklenmiş divan edebiyatı nazım şeklidir. Kısa dizeler uzun dizeleri mana olarak tamamlamaktadır.

sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğu'yu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirinin 1. bendinde 6 virgül, 2. bendinde 6 virgül, 3. bendinde 17 virgül, 4. bendinde 18 virgül ve 5. bendinde ise 7 virgül kullanmıştır. 1. bentteki 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. 2. bentteki 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül cümle içinde ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna, 1 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 3. bentteki 9 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül özneyi vurgulamak için, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül ise kendinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul veya teşvik bildiren kelimelerden sonra konmuştur. 4. bentteki 6 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 6 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 5 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül ise kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimelerden sonra konmuştur. 5. bentteki 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimelerden sonra, 1 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur.

Şiirin 1. bendindeki 2 nokta da cümlenin sonuna konmuştur. 1. bendin son dizesinde üç nokta kullanılmıştır. Son dizedeki üç nokta, cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri, sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 27.03.2020). Şiirin 2. bendindeki 1 nokta cümlenin sonuna konmuştur. 2. bente 2 tane üç nokta kullanılmıştır. 2. bendin 3. dizesindeki üç nokta, cümle anlatım olarak tamamlanmadığı için kullanılmıştır. Son dizedeki üç nokta ise cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 27.03.2020). 2. bente 1 kesme işareti kullanılmıştır. Ancak şair burada kesme işaretini cins isme gelen çekim eki (korugan'ların) için kullanmıştır. Cins isme gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmaz. Buradaki amaç söz konusu kelimeye dikkat çekmek olabilir. Şiirin 3. bendindeki 3 nokta da cümlenin sonuna konmuştur. 3. bendin 10. dizesindeki üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmadığı için kullanılmıştır. Şiirin 4. bendindeki 1 nokta cümlenin sonuna konmuştur. 4. bendin 4. dizesinde ve son dizesinde üç nokta kullanılmıştır. 4. dize ve son dize eksiltili cümle

olmamasına rağmen üç nokta konmuştur. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 27.03.2020). 4. bentte 2 soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işaretleri soru eki veya soru sözünü içeren cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendindeki 2 nokta da cümlenin sonuna konmuştur. Bendin 3. dizesinde ve son dizesinde üç nokta kullanılmıştır. 3. dize ve son dize eksilteli cümle olmamasına rağmen üç nokta kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 27.03.2020).

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrolde dir. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*” şiirinde “*amana gelmiş*”, “*dize getirilmiş*”, “*kan kesmiş*”, “*filiz vermiş*” gibi halk arasında sıkça kullanılan deyimler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “*kan kesilmiş ovalar*”, “*çatal yürek*”, “*Hani kurşun sıksan geçmez gecedem*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 3. bendin 9. dizesinde kullandığı “*gülmeğe*”, 10. dizesindeki “*sevişmeğe, gülmeğe*” ve 5. bendin 4. dizesindeki “*cıgaram*” kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir.

6.2. Sanat

6.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” adlı şiir 47 dizelik 5 bentten oluşmaktadır. 1 ve 2. bent 7 dizeden, 3. bent 13 dizeden, 4. bent 14 dizeden ve 5. bent 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayımlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Divan edebiyatının nazım birimi beyit, halk edebiyatının nazım birimi ise dörtlüktür. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatında da nazım birimleri olarak genellikle beyit ve dörtlük tercih edilmiştir. Cumhuriyet döneminde de Garip akımına kadar gelişen süreçte dörtlük nazım birimi tercih edilirken Garip akımından sonra dörtlüğün egemenliği kırılmıştır. Ahmed Arif, halk edebiyatının izlerini içerik olarak devam ederken biçim olarak Garip akımından etkilenmiştir. Şairin eski Türk edebiyatını ve yeni Türk edebiyatını başarıyla harmanlayan bir yapısı vardır.

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. “*Ve genç bir mısradır*” dizesiyle de Ahmed Arif bunu “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirinde dile getirmektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu söz konusu ahenk ölçü ve düzenli kafiye yerine daha çok düzensiz kafiye, harf, kelime ve dize tekrarlarıyla verilir. Nitekim Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

6.2.2. Kafiye ve Redif

“*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendindeki 1 ve 3. dizesindeki “-lar” redif; 4,5 ve 6. dizesinde bulunan “-miş” de rediftir. Şiirin 2. bendinde 6 ve 7. dizesinde bulunan “-miş” rediftir. Şiirin 3. bendin 2 ve 4. dizesindeki “-iş” tam kafiye; 3, 9 ve 10. dizesindeki “-e” yarım kafiye; 5, 11 ve 13.

dizesindeki “-i” yarım kafiye; 7, 8 ve 12. dizesindeki “-t” yarım kafiye; 9 ve 10. dizesindeki “-mek” zengin kafiyedir. Şiirin 4. bendindeki 1, 10, 11 ve 13. dizesindeki “-e” yarım kafiye, 2 ve 5. dizesindeki “-ık” tam kafiyedir. Şiirin 5. bendinde 3 ve 6. dizesinde “-ık” tam kafiyedir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

6.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedden*” adlı şiirinde de ahengin oluşumuna katkı sağlayan kelime tekrarlarına farklı dize ve bentlerde yer vermiştir.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /l/, /m/, /r/, /n/, /k/ ve /d/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Ahmed Arif, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakının bestelenmiş olması, şiirin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

6.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedden*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*harman*”lara yiğit olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Haydut, hayın*” kelimeleri ile tenasüp sanatı kullanılmıştır. “*Yiğit, yetim-hayın, haydut*”

kelimeleriyle tezat, “hesap görülmüş, dize getirilmiş” ifadeleriyle de hem gerçek hem mecaz anlamını düşündürecek biçimde kullanılmış; ancak kastedilen mecaz anlam olmuştur. Bu nedenle de kinaye sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “derya dibinde yangınlar”, “kan kesmiş ovalar” ifadeleriyle mübalağa, “derya, ova, kuş tüyü” kelimeleriyle tenasüp, “dip-üst” kelimeleriyle tezat, “Uçmuş bir kuştüyü hafifliğinde” ve “Çelik kadavrası korugan’ların” dizelerinde teşbih sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “hasret, keder, kaygı, derin, beter” kelimeleriyle tenasüp, “namlu gibi, çatal yürek” ifadeleriyle teşbih, “beter, hasret, kaygı-barış, bayram, rahat” ifadeleri arasında tezat, “Otuziki dişimizle gülmeğe” dizesinde mübalağa, “sevişmeğe, yemeğe, gülmeğe” kelimeleriyle tenasüp, “gülmeğe-ağlamaklı oluyorum” ifadeleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “iç”e susma vasfı yüklenerek teşhis, “Ve genç bir mısradır/Filinta endam...” dizelerinde teşbih, “İçim, bir suskunsu tekin mi ola?”, “Neden, neden alnındaki bu yıkkınlık, /Bakışlarındaki öldüren buğu?” dizelerinde soru sorma sanatı istifham ve cevaplarını bildiği soruları sorması tecahülüarif sanatına örnektir. “Dost-düşman” kelimeleriyle tezat, “Sürmüş, filiz vermiş içimde sevdan” dizesinde mübalağa, “Öylece bir gerçek kendi halinde, / Belki, yaşamama sebep...” dizelerinde hüsnütalil, “filinta, dost, yiğit”, “ayıp, yasak” kelimeleri arasında tenasüp, “Malta bıçağı”na uyanık olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 5. bendinde “Hani kurşun sıksan geçmez geceden” ve “Gene bir cehennem var yastığımda,” dizelerinde mübalağa, “ıssız, karanlık, gece” kelimeleri arasında tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde teşhis, tenasüp ve mübalağa sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. İnsan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığını bir göstergesidir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır.

Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır.

6.2.5. Muhteva

Ahmed Arif, şiirlerinde genellikle yoksul, çaresiz, ezilmiş, zorda kalmış ama onurlu insanların edimleri, eylemlerinden, kararlı ve onurlu tutumlarını konu alır. Onların yiğit, saf, sabırlı ve temiz dünyaları yansır dizelerinde. Toplumsal yaşamın dönüm noktaları, bireyin yaşamını etkileyen acı dönemleri, rastlantısal ve sıradan yaşam öykülerinden önemlidir. Ahmed Arif, şiirlerinin insanı saran yanı da burasıdır. Bu aşamada kurgu önemli olmamakta sözün yüksek sesle bıraktığı etki, her türlü umutsuzluğu silmektedir. Toplumsal acıların farkında olan insana, yeni bir direnç aşılacaktır. “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirinde bu düşünce çok belirgindir:

*“Yiğit harmanları, yığınaklar,
Kurulmuş çetin dağlarında vatanların.
Dize getirilmiş haydutlar,
Hayınlar, amana gelmiş,
Yetim hakkı sorulmuş,
Hesap görülmüş.
Demdir bu...”*

*Demdir,
Derya dibinde yangınlar,
Kan kesmiş ovalar üstünde Mayıs...
Uçmuş, bir kuştüyü hafifliğinde,
Çelik kadavrası korugan'ların.
Ölünmüş, cânım, ölünmüş
Murad alınmış...”*

Şiirde “*haydut, hayın, yangın, kan kesmiş ovalar*”a rağmen “*hesap görülmüş*” ve “*murad alınmış*”tır. Tüm olumsuzluklar bertaraf edilmiş ve her şeye rağmen istenilenler zerresine kadar alınmıştır. Ezilen, çaresiz kalan yoksul insanların “*hesap görme ve murad alma*” isteği ve bu isteği başarması onların en büyük tutkusu olmuştur.

Şiirde ses gittikçe yükselir ve sona doğru yumuşar; ancak hiçbir zaman kesilmez. Ahmed Arif'in şiirlerinde sesin öfkesiz bir durgunluğa kavuştuğu hiç görülmez ama sık sık yumuşar. Bunun en önemli nedeni ise duyarlılığı arttırmaktır (Beysanoğlu 1997:122-123):

*“Gelgelelim,
Beter, bize kismetmiş.
Ölüm, böyle altı okka koymaz adama,
Susmak ve beklemek, müthiş
Genciz, namlu gibi,
Ve çatal yürek,
Barışa, bayrama hasret
Uykulara, derin, kaygısız, rahat,
Otuziki dişimizle gülmeğe,
Doyasıya sevişmeğe, yemeğe...
Kaç yol, ağlamaklı olmuşum geceleri,
Asıl, bizim aramızda güzeldir hasret
Ve asıl biz biliriz kederi.”*

Ahmed Arif'in şiirlerinde halk arasında sıklıkla kullanılan ancak edebî metinlerde çok kullanılmayan söyleyiş ve deyimler de dikkat çeker. Kullanılan bu söyleyiş ve deyimler şiire daha samimi bir hava katar. “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedden*” şiirinde “*Hayınlar, amana gelmiş.*”, “*Hesap görülmüş.*” ve “*Murad alınmış...*” gibi kullanımlar bu durumu örnek olarak verilebilir.

Ahmed Arif'in şiirlerinde olumsuz öğeler daima vardır. Ancak bu olumsuzluklara karşı bir mağlubiyet söz konusu değildir. Yaşadığı tüm zorluklara rağmen, şairin en büyük silahı “*umut*”tur. Umuduyla olumsuzlukları ve zorlukları alt etmiştir. “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedden*” şiirinde “*beter, ölüm, susmak, beklemek*” gibi durumlara karşı “*genç, namlu gibi ve çatal yürekli*”dir. Ahmed Arif'in şiirleri her bitmişliğin sonunda açan bir bahar çiçeği gibidir. Kardelen çiçeğinin kara ve soğuğa aldırış etmeden açması gibidir.

Şairin umudu, devrimci bilincinde kök salarak kendini gerçekleştirir. Bu umut onda ne geleceğin aydın güneşinden soyut olarak belirmişti ne de yanlış bir iyimserliğin kalabalığına düşmüştü. Umudunun içinden sevinçle birlikte hasreti taşınması bundandır. O hasret, umudun gözyaşındır. Geleceğe olan güveni diri bir sevinçle şiirleştiren kaynaktır (Behram 1991:40):

“Asıl, bizim aramızda güzeldir hasret

Ve asıl biz biliriz kederi.”

Ahmed Arif geceleri ağlamaklı olmaktadır ama yine de umudunu yitirmemektedir. Dahası bu umuda ilişkin benzetmeleri değişik silahlar aracılığıyla kurmaktadır. Bu değişik silah aracı da “*Malta bıçağı*”dır (Oktay 1990:61).

Ahmed Arif'in şiirlerinde mısra son derece önemli bir yere sahiptir. Mısranın ezgisel etkisini sonuna kadar kullanmış ve hiçbir zaman da sırtını mısraya dönmemiştir. Ahmed Aif mısraya bağlıdır. “*Mısra benim namusumdur.*” ifadesini kullanarak bunu ortaya koymuştur. Mısra şairin şiirlerinde geçerli bir birimdir. Birçok şiirinde de mısraya verdiği önemi gösteren dizeler yazmıştır. “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirinde de “*Ve genç bir mısradır.../ Filinta endam*” dizeleri bunu açıkça göstermektedir (Uludağ 2013:206).

Şairin şiirinde en çok kullandığı kelimelerden biri de “*sevda*”dır. Umudu, daima baharı yaşayan yeşil yapraklı ve solmayan bir ağaç olan şairin, sevdası da onu daima yalnızlıktan ve sıkıntıdan kurtarmaktadır. “*Sevda*”sı “*belki yaşamasına sebeptir.*”

Ahmed Arif duygularını en üst noktada yaşayan ve dizelerinde de bunu hissettiren bir şairdir. Kelimelerin âdeta ruhu varmış izlenimi uyandıran şair, alışılmamış benzetme ve bağdaştırmalarla da bunu okuyucuya hissettirmiştir:

“Evet, ağlamaklı oluyorum, demdir bu.

Hani, kurşun sıksan geçmez geceden,

Anlatamam, nasıl ıssız, nasıl karanlık...

Ve zehir - zıkkım cıgaram.

Gene bir cehennem var yastığımda,

Gel artık... “

Ahmed Arif'in Leylâ Erbil'e duyduğu sevdayı şiirlerinde daima dile getirmiştir. Nitekim Ahmed Arif bir konuşmasında Leylâ Erbil'e olan sevdasını her şiirinde dile getireceğini şu cümle ile ifade etmiştir: “*Benim her şiirimde varsın ve olacaksın...*” (Diken 2020:3). “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiirinde de “*karanlık, zehir-zıkkım, cehennem*” olumsuzluklarından, gelen sevgili ile kurtulacağını umudu içinde yaşamaktadır.

Ahmed Arif'in “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden*” şiiriyle ilgili Oktay Rifat ile yaşadığı olayı kendi ağzıyla şu şekilde anlatmaktadır:

“1950 öncesi yılları... Abidin (Dino) Abilerdeyiz... Bir gün evde yine şiir konuşuyoruz. İçiliyor. Bir tartışma başladı.

“Türk şiirinde devrimi biz yaptık.” dediler.

“Nâzım değil. Bir çağ varsa onu biz başlattık.”

Şimdi hangimiz konuşacağız, bilmiyorum. Yalnız ben düşünüyorum. Nâzım bunların akrabası, bunları yüceltmış, tercümelerine yardımcı olmuş, yani aralarında bir hukukları var. Biz, dışarıdan halk çocuklarıyız. Nâzım’la tanışmıyoruz, ne ben ne Yaşar Kemal... Dedim ki:

“Güzin Hoca Hanım’dan özür dilerim, benim hocamdır, ama bu, bir terbiyesizliktir. Kendinizi Nâzım’dan daha büyük bir şair, çok daha önemli, edebiyatta çığır açmış, devrim yapmış adamlar olarak görmeniz soytarica bir harekettir. Burada benim ağabeylerimsiniz ama beni mecbur ettiniz.”

“İkincisi,” diye devam ettim:

“Diyelim ki ileri bir toplumdayız, her bakımdan, ekonomik bakımdan, çok ileri bir topluma ulaştık. Ve o zaman konuşuyoruz. Şimdi değil, o zaman birileri çıkıp Türk şiirini yargılayacaksa ve siz de laflarınızla ortaya çıkarsanız, yani Yahya Kemal’e bir şey demezler, ama size hain derler. Ayıptır, hem Nâzım’ı tanıyorsunuz, hem arkasından böyle konuşuyorsunuz.”

Oktay Rifat:

“Nâzım’dan başka şiir bilmez misin sen?” dedi.

Ben sesimi çıkarmadım artık. Ama Güzün Hanım işaret ediyor:

“Oku” diye...

Ben de:

“Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden”i okudum.

“Bu kimin?” dedi Oktay Rifat.

Bir arkadaşın” dedim.

Fakat Oktay Rifat çarpıldı.

Korkunç, korkunç güzel bir şiir” diye söyleniyor.

“Ben bu şiirle elli tane şiir yazarım” diye sürdürdü konuşmasını.

“Malzemeyi nasıl böyle hoyratça harcıyor bu yahu...”

O zaman Şu karşılığı verdim:

“Sen elli tane yazarsın, sulandırırısın konuyu, Şiiri, mısraı... Bu boya ile elli resmi boyarım diyorsun. O zaman bu Şiir olmaz. Yani senin yaptığını sanma ki biz bilmiyoruz. Sen Prevert’ten yürütüyorsun, Charles Nodier’den yürütüyorsun, sonra da bir yenilikmiş gibi sunuyorsun bunları...” (Öztürk 2018:140-141).

“Hani Kurşun Sıksan Geçmez Geceden” Şiiri, olumsuz çağrışım uyandıran kelimeleri ve izlenimleri umut ve sevdâ ile bertaraf edildiği bir Şiirdir. Şair umudunu daima canlı tutarak ayakta kalmış, direnmiş ve kazanacağına inanmıştır. Zor anlarda yardımına sevdâsı koŐmuŐtur. Ancak Şair Şiirinde sadece kendi benliği ile değil aynı zamanda halkını da katarak onlarla bir vücut olduğunu da dile getirmiştir.

7."Akşam Erken İner Mapusâneye" Şiiri

"Akşam Erken İner Mapusâneye

*Akşam erken iner mahpusâneye.
Ejderha olsan kâr etmez.
Ne kavgada ustalığın,
Ne de çatal yürek civan oluşun.
Kâr etmez, inceden içine dolan,
Alıp götüren hasrete.*

*Akşam erken iner mahpusâneye.
İner, yedi kol demiri,
Yedi kapıya.
Birden, ağlamaklı olur bahçe.
Karşıda, duvar dibinde,
Üç dal gece sefası,
Üç kök hercai menekşe...*

*Aynı korkunç sevdadadır
Gökte bulut, dalda kaysı.
Başlar koymağa hapislik.
Karanlık can sıkıntısı...
"Kürdün Gelini"ni söyler maltada biri,
Bense volta'dayım ranza dibinde
Ve hep olmayacak şeyler kurarım,
Gülünç, acemi, çocuksu...*

*Vurulsam kaybolsam derim,
Çırılçıplak, bir kavgada,
Erkekçe olsun isterim,
Dostluk da, düşmanlık da.
Hiçbiri olmaz halbuki,
Geçer süngüler namluya.
Başlar gece devriyesi jandarmaların...*

*Hırsla çakarım kibriti,
İlk nefeste yarılanır cıgaram,
Bir duman alırım, dolu,
Bir duman, kendimi öldüresiye,
Biliyorum, "sen de mi?" diyeceksin,
Ama akşam erken iniyor mahpusâneye.
Ve dışarda delikanlı bir bahar,
Seviyorum seni,
Çıldırasıya...*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:34-38)

7.1.Dil ve Anlatım

7.1.1.Ses

7.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Akşam Erken İner Mapusâneye” adlı şiirde 289 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 102/a/, 64/e/, 35/i/, 32/ı/, 23/u/, 16/o/, 12/ü/ ve 5/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 233 düz ünlü, 56 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 187 geniş ünlü, 102 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 173 kalın ünlü, 116 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirlerinin “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı, şiirlere hamasi bir hava katar.

Şiirde 374 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 49/r/, 42/l/, 41/n/, 38/k/, 33/m/, 32/d/, 27/s/, 21/y/, 13/b/, 13/t/, 12/ç/, 11/h/ 9/v/, 7/c/, 6/p/, 6/ş/, 4/g/, 3/ğ/, 3/z/, 2/f/ ve 2/j/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /l/, /n/, /k/, /m/ ve /d/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre 259 ötümlü, 115 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 249 tane sürekli ünsüz, 125 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

374'ü ünsüz, 289'u ünlü olmak üzere toplamda 663 ses kullanılan “*Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir. Horata, ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanmıştır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini artırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

7.1.2. Kelime

“*Akşam Erken İner Mapusâneye*” adlı şiirde 92 Türkçe, 20 Farsça, 14 Arapça, 3 İtalyanca (volta, ranza, jandarma), 2 Arapça-Farsça (mapusâne), 1 İspanyolca (cigara), 1 Arapça-Türkçe (kaybolsam), 1 Farsça-Türkçe (hiçbiri) ve 1 Arapça-Türkçe-Farsça (hâlbuki) olmak üzere 135 kelime kullanılmıştır. Bunlar 57 isim, 27 fiil, 18 sıfat, 9 zarf, 9 bağlaç, 7 zamir ve 5 fiilimsi kullanılmıştır. Şiirde ünlem kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 47 basit, 7 türemiş ve 3 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 56 cins isim kullanılırken 1 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 55 tekil, 2 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 42 somut ve 15 soyut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*Kavgâ*”, “*ejderha*”, “*çatal*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirinde 42 somut isim kullanması, kelimeleri daha çok gerçek anlamda kullandığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Şiirde 27 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 16 basit fiilden “*in-(4)*, *ol-(2)*, *de-(2)*, *söyle-*, *kur-*, *iste-*, *geç-*, *çak-*, *al-*, *bil-*, *sev-*”, 6 türemiş fiilden “*başla-*, *vurul-*, *olmaz*, *başla-*, *yarıla-*, *oluş-*” ve 4 birleşik fiilden “*kâr et-(2)*, *ağlamaklı ol-*, *kaybol-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin tamamı yardımcı eylemle kurulmuş birleşik eylemden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 22 olumlu fiil ve 4 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 21'i haber kipiyle 5'i dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 17'si geniş zaman, 3'ü

şimdiki zaman ve 1'i gelecek zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 3'ü şart, 2'si emir kipiyle çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 18 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 14 basit sıfat, 3 türemiş sıfat ve 1 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 9 niteleme ve 9 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatları; 4 belgisiz sıfat, 4 asıl sayı sıfatı ve 1 sıra sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif, şiirlerinde tasvirler öneme veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. "*Akşam Erken İner Mapusâneye*" şiirinde kullandığı 18 sıfat da bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirde belgisiz sıfatların fazlaca kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır. Ancak tüm belirsizliklere rağmen şair şiirlerinde umuttan hiçbir zaman kopmadığını göstermektedir.

Şiirde 5 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 2 tanesi isim-fiil, 2 tanesi sıfat-fiil ve 1 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 9 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 5 tanesi durum zarfı ve 4 tanesi zaman zarfıdır. Ayrıca şiirde 7 zamir kullanılmış olup 3'ü şahıs zamiri, 3'ü belgisiz zamir ve 1'i dönüşlülük zamiridir. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin tamamı 1. çokluk şahıs zamiridir. 1. çokluk şahıs zamiri ile Ahmed Arif, şiirde sadece kendini değil ailesini, çevresini hatta Anadolu insanını şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 1. çokluk şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde kullanılan dönüşlülük zamiri de fiilin özneye dönüşünü belirtir. Yani işi yapan kişi aynı zamanda işten etkilenendir. "*Kendimi ölesiye*" ifadesi de bunu göstermektedir. Kullanılan belgisiz zamirler de şairin seslendiği kişi ve varlıkları zihninde tam tasavvur etmediğini ya da edemediğini ve sürekli zihnini bir belirsizlik kapladığını göstermektedir. Ama tüm belirsizliklere rağmen umut ve sevgi daima kazanandır:

*"Ve dışarda delikanlı bir bahar,
Seviyorun seni,
çıldırasıya..."*

Şiirde 9 bağlaç kullanılmış, edat ve ünlem ise kullanılmamıştır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla

sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki yaratan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

7.1.3. Kelime Grupları

“Akşam Erken İner Mapusâneye” şiirinde 47 tane kelime grubu kullanılmıştır. 18 sıfat tamlaması, 6 belirtisiz isim tamlaması, 5 birleşik isim grubu, 4 birleşik fiil grubu, 3 iyelik grubu, 3 sıfat-fiil grubu, 2 bağlama grubu, 2 bulunma grubu, 1 takısız isim tamlaması, 1 zarf-fiil grubu, 1 belirtili isim tamlaması ve 1 zincirleme isim tamlamasından oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 3 iyelik grubunun 2’si 1.teklik kişi ekli iyelik grubu, 1’i 2. çokluk kişi ekli iyelik grubu ve 1’i 2.teklik kişi ekli iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

7.1.4. Cümle

Şiir 25 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 15 basit cümle, 8 birleşik cümle ve 2 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümleler; 5 girişik birleşik cümle, 2 şartlı birleşik cümle ve 1 iç içe birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 21 fiil cümlesi, 2 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 16 devrik cümleden, 7 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 20 olumlu cümleden ve 3 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ahmed Arif, şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Ahmed Arif, eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif’in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. “Akşam Erken İner Mapusâneye” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur.

7.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif, noktalama işaretlerini duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretlerini sıklıkla kullanmıştır. Noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*” adlı şiirde 29 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 17 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.

Ahmed Arif “*Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirinin 1. bendinde 3 virgül, 2. bendinde 6 virgül, 3. bendinde 5 virgül, 4. bendinde 6 virgül ve 5. bendinde 10 virgül kullanılmıştır. 1. bentteki 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 2. bentteki 4 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül ise vurgulanmak istenen kelimelerden sonra konmuştur. 3. bentteki 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 4. bendinde 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 1 virgül ise “*da*” bağlacından sonra konmuştur. “*Da*” bağlacından sonra virgül gerekmemesine rağmen vurguyu artırmak için şair virgül kullanmıştır. Şiirin 5. bendinde 6 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 4 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 4 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde kullanılan 3 nokta yine cümlelerin sonuna konmuş olup bendin son dizesindeki üç nokta ise cümle anlatım olarak tamamlanmadığı için kullanılmıştır. Şiirin 3. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 3. bendin 4 ve 8. dizesinde kullanılan üç nokta ise cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. 5. dizede kullanılan tırnak işareti özel olarak vurgulanmak istenen sözleri içine almıştır. 3. bendin 6. dizesinde 1 kesme işareti kullanılmıştır. Ancak şair, burada kesme işaretini cins isme gelen çekim eki “*volta’dayım*” için kullanmıştır. Cins isme gelen çekim eki kesme işareti ile ayrılmaz. Buradaki amaç söz konusu kelimeye dikkat çekmek olabilir. Şiirin 4. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 4. bendin son dizesinde cümle eksilti olmamasına rağmen üç nokta kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 28.03.2020). Şiirin 5. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 5. bendin son dizesinde cümle eksilti olmamasına rağmen üç nokta kullanılmıştır. 5. dizede 1 soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru eki içeren

cümlenin sonuna konmuştur. 5. dizede kullanılan tırnak işareti doğrudan alıntılanan sözleri içine almıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak, halk kültürüdür. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “Akşam Erken İner Mahpusâneye” şiirinde “kâr etmez”, “ağlamaklı olur” gibi halk arasında sıkça kullanılan deyimler kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygu ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “Ejderha olsan kâr etmez”, “ağlamaklı olur bahçe”, “korkunç sevda” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 5. bendin 2. dizesinde kullandığı “cıgaram” kelimesi buna örnek olarak gösterilebilir.

7.2. Sanat

7.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“Akşam Erken İner Mahpusâneye” adlı şiir 34 dizelik 5 bentten oluşmaktadır. 1. bent 6 dizeden, 2. bent 7 dizeden, 3. bent 8 dizeden, 4. bent 7 dizeden ve 5. bent 9 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür.

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “Akşam Erken İner Mahpusâneye” şiirinde de serbest vezinle kullanmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir.

7.2.2. Kafiye ve Redif

“Akşam Erken İner Mapusâneye” adlı şiirde, düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. 1. bendin 1 ve 6. dizesindeki “-e” redif; 3,4 ve 5. dizesindeki “-n” yarım kafiye. 2. bendin 1, 3, 4, 5 ve 7. dizesindeki “-e” yarım kafiye; 1 ve 3. dizesinde “-e” redif, 2 ve 6. dizesindeki “-ı” da rediftir. Şiirin 3. bendin 2 ve 4. dizesindeki “-ı” yarım kafiye. Şiirin 4. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-e” yarım kafiye, “-rim” ise rediftir. 2 ve 4. dizesindeki “-da” tam kafiye. Şiirin 5. bendin 1 ve 8. dizesindeki “-i” redif, 4 ve 9. dizesindeki “-r” yarım kafiye, “-esiye” ise rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

7.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “Akşam Erken İner Mapusâneye” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1 ve 2. bendin ilk dizesi ile 5. bendin 6. dizesinde “Akşam Erken iner(iniyor) mapusâneye” tekrarından oluşan tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı 3 kez tekrarlanmıştır.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif, tekrar sanatının bu işlevini “Akşam Erken İner Mapusâneye” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /l/, /n/, /k/, /m/ ve /d/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

7.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu

Gerçekçi bir anlayışa sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*Akşam*”a erken inme vasfı yüklenerek teşhis, “*Ejderha olsan kâr etmez*” dizesinde mübalağa ve teşbih, “*Alıp götüren hasrete*” dizesinde yine teşhis sanatı kullanılmıştır. “*Çatal yürek*” ifadesinde de yine teşbih sanatına başvurulmuştur.

Şiirin 2. bendinde yine “*Akşam*”a erken inme vasfı, “*bahçe*”ye ağlama vasfı, “*menekşe*”ye de hercai vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Bahçe, kök, menekşe, dal*” ve “*kapı, kol demiri, duvar*” kelimeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “*sevda*”ya korkunç olma vasfı yüklenerek teşhis, “*gülünç, acemice, çocuksu*” kelimeleriyle tenasüp, “*Bense volta'dayım ranza dibinde*” dizesinde mübalağa yine “*korkunç, karanlık, can sıkıntısı*” kelimeleri arasında tenasüp sanatına başvurulmuştur.

Şiirin 4. bendinde “*Kavga*”ya çırılçıplak olma vasfı yüklenerek teşhis, “*dost-düşman*” ve “*isterim-olmaz*” kelimeleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

Şiirin 5. bendinde “*Akşam*”a erken inme ve “*bahar*”a delikanlı vasfı yüklenerek teşhis, “*İlk nefeste yarılanır cigaram*”, “*Bir duman, kendimi öldüresiye*” ve *Seviyorum seni/ Çıldırasıya...*” dizelerinde mübalağa, “*Biliyorum “sen de mi?” diyeceksin*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham ve cevabını bildiği bir soru olduğu için tecahülüarif, “*kibrit, cigara, duman*” kelimeleri arasında tenasüp, “*öldüresiye-bahar*” ifadeleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde teşhis, tenasüp ve mübalağa sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. İnsan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığının bir göstergesi kabul edilebilir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif , “*Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır.

Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyuma tenasüp sanatıyla katkıda bulunmuştur.

7.2.5. Muhteva

Ahmed Arif'in şiirlerinin ana mekânlarının başında hapishane gelmektedir. Şair birçok kez bu süreci yaşamış, hapishanede işkence görmüştür. Bu zorlu dönem hem onun hem de edebi hayatının şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Bu nedenle de şairin şiirine deyim yerindeyse damgasını vuran mekân hapishanedir. Nitekim *“Akşam Erken İner Mapusâneye”* adlı şiirinin ilk bendinde bu durum kendini hissettirmektedir. Hapishane; dört duvarı taştan, demir parmaklı, daracık pencereleri olan ve küçük koğuşların içinde onlarca ranza bulunan bir yerdir. Mahkûmların nefes alacağı, dünyayı, umudu, kuşların kanat çırpışını göreceği tek yer hapishanenin avlusudur. Güneşin batışıyla yaklaşan akşam, dışarıdan evvel hapishanenin içini karanlığa çevirir. Çünkü hapishanenin tek nefes alınacak yeri avlunun üzerinde bulunan gökyüzüdür. Şair bu durumu da şiirin henüz ilk dizesi olan *“Akşam erken iner mapusâneye”* dizesi ile ortaya koymuştur.

Şair, hapishanenin zifirî ve neredeyse âmâ gibi hissettirecek karanlığına bir çözüm bulmakta zorlanmaktadır. Nitekim ağzından ateş çıkardığına inanılan efsanevi bir varlık olan *“ejderha”* dahi bu karanlığı çare değildir. *“Kavgada ustalık”*, *“çatal yürek”* olmanın hapishanede âdeta hiçbir anlam ifade etmediğini de şu dizelerle ortaya koymaktadır:

*“Akşam erken iner mahpusâneye.
Ejderha olsan kâr etmez.
Ne kavgada ustalığın,
Ne de çatal yürek civan oluşun.
Kâr etmez, inceden içine dolan,
Alıp götüreren hasrete.”*

Zindanda çaresiz kalınmış, elden bir şey gelinmeyeceği hissi verilmiştir. Bu nedenle gözler nesnelere çevrilmiş ve onlarla özdeşleştirilmiştir. İçinde bulunulan bu durum onların aracılığıyla verilmeye ve anlatılmaya çalışılmıştır (Şeker 1997:111):

*“Akşam erken iner mahpusâneye.
İner, yedi kol demiri,
Yedi kapıya.
Birden, ağlamaklı olur bahçe.”*

*Karşıda, duvar dibinde,
Üç dal gece sefası,
Üç kök hercai menekşe...”*

Karanlığın şairde bıraktığı duygu oldukça etkilidir. Hapishanede karanlığın olmadığı mekân avlu ve daracık pencere parmaklıklarıdır. Gökyüzünü göreceği tek vakit ise gündüz vaktidir. Bu denli zorluklar ve çıkmazlar şairi hayallerinde dahi çaresiz bırakmıştır. Şaire olmayacak düşler kurdurtmuştur hapishane. Şair bunların olmayacak şeyler olduğunu da şu dizelerle ortaya koymaktadır:

*“ Ve hep olmayacak şeyler kurarım,
Gülünç, acemi, çocuksu...”*

“Hapishane” ve “karanlık”, şairin en büyük düşmanı ve korkusu olarak gözükrken bu düşmanları alt edecek şey ise “gökyüzü”dür. Gökyüzünün maviliği, kuşları, bulutları hayal ettirdikleri umudun var olmasını sağlamaktadır.

Şairin bütün söyleyişi, sevgisi, isteği, kavgası bir çizgide ilerlemektedir: O da insancılık. Devrimciliğinde de toplumculuğunda da çağdaş hümanizmanın o iri soluğu duyulur. Böylece düşünce ve eylem çizgisi oluşur ve bu düzeyden hiçbir zaman kopmaz. Tüm uğraşların namuslu ve yiğit olmasını ister (Apalak 1969:9). Nitekim Ahmed Arif, Refik Durbaş ile yaptığı röportajında şunları aktarmaktadır: “Ben biraz saf adamım. Arkadaşlarımı çok seviyordum, halkımı çok seviyordum. Gözüm hiçbir şeyi görmüyordu. Biliyorsun “Akşam Erken İner Mapusâne”de belirtirim. Ne diyorum orada?

*Vurulsam kaybolsam derim,
Çırılçıplak, bir kavgada,
Erkekçe olsun isterim,
Dostluk da, düşmanlık da.
Hiçbiri olmaz halbuki,
Geçer süngüler namluya.
Başlar gece devriyesi jandarmaların...*

İşte benim bütün hayatım burada. Bu yedi mısrada. Hep böyle sürprizler, böyle başlangıçlar, böyle sonuçlar... Bu, bir bakıma benim kişisel hayatım değildir” (Durbaş, 1990:86).

Hapishanede elden bir şey gelmeme duygusu şaire derin bir hüznü vermektedir. “Karanlık” en çok korktuğu durumdur ve şairin peşini de bırakmamaktadır. Ama en büyük umudu da bu “karanlık”tan kurtulma arzusudur. Yani dışarıda olma arzusudur. Tutsak bir insanın dışarıda olma özlemi şiirde ana temadır. Şiirin son bendinin son 4 dizesi buna doğrudan gönderme içerir: “*Ama akşam erken iniyor mapusâneye/ Ve dışarda delikanlı bir bahar/ Seviyorum seni/ Çıldırasıya...*”. İç mekan olan mahpushane akşam gibi negatif bir imge ile verilirken dışarıda bahar gibi canlılığı çağrıştıran pozitif enerji vardır. Ayrıca içeride gerçekleşen sevme eyleminin derecesini belirten “*çıldırasıya*” ifadesi, kabına zorla sığdırılan bir nesneyi veya yine sınır ve limitler içerisine de yüksek bir potansiyeli ima etmektedir. İç-dış, hareketsizlik-hareket ile yapılan bu doğrudan ve dolaylı kıyaslar, şairin özlem duygusunun şiddetini daha görünür kılarak okurun empati yapmasına yardımcı olmaktadır (Kadiroğlu 2019:418).

Şükran Kurdakul, Ahmed Arif için “*Yıllarını demir kapılar ardında geçiren kişi ister istemez kendini engin duygulara, düşüncelere kaptırır; şairse daha şair olur, değilse şairce duyumsamalar dolar taşar içinde.*” ifadelerini kullanarak hapishane hayatının bir şairi ne kadar etkilediğini ortaya koyar (Akbal 1992:178).

Ahmed Arif, bu şiiriyle içsel bir etkilemeyi amaçlamaktadır. Kaynağında öznel ve çok katmanlı bireysel çağrışımlara yönelmiştir. Şiir, buna uygun sanattır. Müzik bile bu konuda, şiir kadar etkin olamamaktadır. Şiirin her şeyden önce türlü algılanış çeşitlemelerine uygun bir yapısı vardır. Sözle kurulması, şiirin çağrışımların zenginleşmesine yol açmakta çağrışım zenginliği, algılanış çeşitlemelerine bir esneklik de sağlamaktadır (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:107). Şair, bu durumu kullanarak çok çeşitli çağrışımlarla şiirini zenginleştirmiştir.

8."Suskun" Şiiri

"Suskun

Sus, kimseler duymasın.

Duymasın ölürüm ha.

Aydım yarı gecede

Yeşil bir yağmur sonra...

Yağıyor yeşil.

En uzak, o adsız ve kimselersiz,

O yitik yıldızda duyuyor musun?

Bir Stradivarius inler kendi kendine,

Yayı, reçinesi, köprüsü yeşil.

Önce bendim diyor ve sonra benim...

Ölümsüz, güzel ve çetin.

Ezgisidir dolaşan bütün evreni,

Bilinen, bilinmeyen ıssızlıkları.

Canımı, tüylerimi sarmada şimdi

Kendi rüzgarıyla vurgun...

Sarıyor yeşil.

Rüya, bütün çektiğimiz.

Rüya kahrım, rüya zindan.

Nasıl da yılları buldu,

Bir mısra boyu maceram...

Bilmezler nasıl aradık birbirimizi,

Bilmezler nasıl sevdik,

İki yitik hasret,

İki parça can.

Çatladı yüreği çakmaktaşının,

Ağıyor gök kuşaklarının serinliğinde

Çağlardır boğulmuş bir su...

Ağıyor yeşil.

Yivlerinde yeşil güller fişkırmış,
 Susmuş bütün namlular...
 Susmuş dağ,
 Susmuş deniz.
 Dünya mışıl-mışıl,
 Uykular derin,
 Yılan su getirir yavru serçeye,
 Kısır kadın, maviş bir kız doğurmuş,
 Memeleri bereketli ve serin...
 Sağıyor yeşil.

Aydım yarı gecede,
 Neron, çocuk kitaplarında çirkin bir surat,
 Ve Sezarsa, bir ad, yıkıntılarda.
 Ama hançer taşı sanki
 Koca Kartaca!
 Hani, kibrit suyu vermişlerdi üstüne
 Bak nasıl alıyor, yiğit,
 Binlerce yıl da sonra
 Alıyor yeşil.

Vurur dağın doruğundan
 Atmacamın çalkara,
 Yalın gölgesi.
 Kuş vurmaz, tavşan almaz,
 Ama aç, azgın
 Köpek balıklarıydı parçaladığı
 Bak, Tiber saygılı, suskun.
 Bak nilüfer dizisi zinciri.
 Bunlar bukağısı, kolbağlarıdır,
 Cihanın ilk umudu, ilk sevgilisi,
 Ve ilk gerillası Spartakus'un.
 Susuyor yeşil.

*Sus, kimseler duymasın,
Duymasın, ölürüm ha.
Aymışam yarı gece,
Seni bulmuşam sonra.
Seni, kaburgamın altın parçası.
Seni, dişlerinde elma kokusu.
Bir daha hangi ana doğurur bizi?*

*Ruhum...
Mısra çekiyorum, haberin olsun.
Çarşıların en küçük meyhanesi bu,
Saçları yüzümde kardeş, çocuksu.
Derimizin altında o olüm namussuzu...
Ve Ahmedin işi ilk rasgidiyor.
İlktir dost elinin hançersizliği...
Ağlıyor yeşil.*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:39-46)

8.1.Dil ve Anlatım

8.1.1.Ses

8.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Suskun*” adlı şiirde 424 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 160/a/, 136/i/, 109/e/, 88/ı/, 71/u/, 34/o/, 31/ü/ ve 9/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /i/, /e/ ve /ı/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 357 düz ünlü, 145 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 312 geniş ünlü, 190 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 353 kalın ünlü, 149 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti, çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirlerinin “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar.

Şiirde 1025 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 125/r/, 94/n/, 92/l/, 81/s/, 65/y/, 64/m/, 61/d/, 61/k/, 37/b/, 34/ş/, 30/t/, 27/z/, 21/ç/, 21/ğ/, 19/g/, 19/v/, 15/c/, 14/h/, 7/p/ ve 2/f/ ünsüzünden

oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /n/, /l/, /s/, /y/, /d/ ve /k/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 775 ötümlü, 250 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 774 tane sürekli ünsüz, 251 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

1025'i ünsüz, 502'si ünlü olmak üzere toplam 1527 ses kullanılan “*Suskun*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Horata ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

8.1.2. Kelime

“*Suskun*” adlı şiirde 204 Türkçe, 32 Arapça, 16 Farsça, 4 Türkçe-Arapça(nasıl), 4 Yunanca (Stradivarius, Neron, Sezar, Spartakus), 1 İtalyanca (Tiber), 1 Rumca (reçine), 1 Fransızca (gerilla) , 1 Moğolca (kaburga) ve 1 Türkçe-Farsça(sanki) olmak üzere 265 kelime kullanılmıştır. Bunlar 131 isim, 40 fiil, 38 sıfat, 15 zarf, 14 zamir, 12 bağlaç, 7 filimsi ve 6 ünlem kullanılmıştır. Şiirde edat kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 113 basit, 17 türemiş ve 1 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 123 cins isim kullanılırken 8 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 117 tekil, 14 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 70 soyut ve 61 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: “*Ay*”, “*yıldız*”, “*yeşil*”, “*tüy*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Suskun*” şiirinde 61 somut isim kullanması, kelimeleri daha çok gerçek anlamda kullandığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Şiirde 40 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 22 basit fiilden “*sus*-(5), *öl*-(2), *ağ*-(2), *al*-(2), *bul*-(2), *yağ*-, *duy*-, *de*-, *sar*-, *ara*-, *sev*-, *sağ*-, *ver*-, *vur*-“, 15 türemiş fiilden “*duyma*-(4), *doğur*-(2), *bilmezler*(2), *ağla*-, *inle*-, *çatla*-, *fişkir*-, *getir*, *vurmaz*, *almaz*” ve 3 birleşik fiilden “*mısra çek*-, *haber in ol*-, *rast git*-“ oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 2 tanesi

anlamca kaynaşmış birleşik fiil, 1 tanesi ise yardımcı fiille kurulmuş birleşik eylemden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 32 olumlu fiil ve 8 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 21'i haber kipiyle 8'i dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 13'ü şimdiki zaman, 9'u geniş zaman, 5'i duyulan geçmiş zaman ve 4'ü görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 6'sı emir, 2'si şart kipiyle çekimlenmiştir. Fiillerin 1'i de ek fiilin görülen geçmiş kipiyle “*vermişlerdi*” çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Şair olmasını istediği durumların hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları emir ve şimdiki zaman kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur. Ahmed Arif şiirlerinde geçmişi, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 38 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 30 basit sıfat ve 8 türemiş sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 21 belirtme ve 17 niteleme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatları; 14 belgisiz sıfat, 3 sıra sayı sıfatı, 2 asıl sayı sıfatı, 1 soru sıfatı ve 1 işaret sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirlerle önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. “*Suskun*” şiirinde kullandığı 38 sıfat da bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirde belgisiz sıfatların fazlaca kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır.

Şiirde 7 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 5 tanesi sıfat fiil ve 2 tanesi isim fiildir. Şiirde 15 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 7 tanesi zaman zarfı, 5 soru zarfı, 2 derecelendirme zarfı ve 1 tanesi durum zarfıdır. Soru zarfları fiillere yönelik sorulardır. Şair bu soruları sorarken aslında yaşananların ya da yaşanacakların ne durumda olduğunu bilmediğini ancak her daim olumlu düşüncelere sahip Ahmed Arif, fiillerin olumlu bir şekilde neticelenmesini istemiş olabilir. Ayrıca şiirde 14 zamir kullanılmış olup 6'sı şahıs zamiri, 3'ü dönüşlülük zamiri, 3'ü belgisiz zamir ve 2'si işaret zamiridir. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 3'ü 2. teklik şahıs zamiri, 2'si 1. teklik şahıs zamiri ve 1'i 1. çokluk şahıs zamiridir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil ederek onunla şiirdeki varlığını hissettirmiş, 1. teklik şahıs zamiri ile de şair varlığını ortaya koymuştur. 1. çokluk şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil ailesini, çevresini hatta Anadolu insanını şiirine dâhil etmektedir. Şiirde kullanılan dönüşlülük zamiri de fiilin özneye dönüşünü belirtir. Yani işi yapan kişi aynı zamanda işten etkilenendir. “*kendi kendine, kendi rüzgârıyla*” ifadesi

de bunu göstermektedir. Şiirde ayrıca 12 bağlaç ve 6 ünlem kullanılmıştır. Şiirde kullanılan 12 bağlaç dizeleri, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını kolay bir şekilde sağlamaktadır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki yaratan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

8.1.3. Kelime Grupları

“*Suskun*” şiirinde 91 tane kelime grubu kullanılmıştır. Bu kelime grupları, 38 sıfat tamlaması, 12 iyelik grubu, 10 belirtili isim tamlaması, 10 belirtisiz isim tamlaması, 8 bağlama grubu, 3 birleşik fiil grubu, 3 sıfat-fiil grubu, 2 tekrar grubu, 2 zincirleme isim tamlaması, 1 özel isim grubu, 1 takısız isim tamlaması, ve 1 birleşik isim grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 12 iyelik grubunun 5'i 1. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

8.1.4. Cümle

Şiir 51 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 31 basit cümle, 11 sıralı cümle, 5 eksilteli, 3 birleşik cümle ve 1 bağlı cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 8'i bağımsız sıralı cümle, 3'ü bağımlı sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin tamamı girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 27 fiil cümlesi, 19 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 30 devrik cümleden, 16 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 43 olumlu cümleden, 6 olumsuz cümleden ve 2 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümleinin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. “*Suskun*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde

anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstergesi kabul edilebilir.

8.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 02.04.2020). Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır.

Ahmed Arif “*Suskun*” adlı şiirde 29 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 17 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğu’yu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “*Suskun*” şiirinin 1. bendinde 1 virgöl, 2. bendinde 9 virgöl, 3. bendinde 7 virgöl, 4. bendinde 7 virgöl, 5. bendinde 8. 6. bendinde 10, 7. bendinde 6 ve 8. bendinde 3 virgöl kullanılmıştır. 1. bentteki 1 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 2. bentteki 7 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 3. bentteki 6 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgöl ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 4. bendinde 6 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 5. bendinde 4 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgöl özneleri vurgulamak için, 1 virgöl ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 5. bente kullanılan 1 virgöl şart ekinden sonra kullanılmıştır; ancak şart ekinden sonra virgöl kullanılmaz. Ahmed Arif özellikle kelime üzerindeki vurguyu arttırmak için şart ekinden sonra virgöl kullanmış olabilir. Şiirin 6. bendinde 6 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 4 virgöl ise eş görevli kelime ve kelime grupları arasına konmuştur. Şiirin 7. bendinde 4 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgöl ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. Şiirin 8. bendinde 2 virgöl sıralı

cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise eş görev kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 3 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 1. bendin 4. dizesinde kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde kullanılan 4 nokta yine cümlelerin sonuna konmuş olup bendin 5 ve 10. dizesindeki üç nokta ise cümlelerin sonuna anlatım olarak tamamlanmadığı için konmuştur. Bendin 2. dizesinde 1 soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözü içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 3. bendinde kullanılan 4 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 3. bendin 4 ve 11. dizesinde kullanılan üç nokta ise cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 02.04.2020). Şiirin 4. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 4. bendin 2. dizesinde cümle eksilti olmamasına rağmen üç nokta kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 02.04.2020). 9. dizedeki üç nokta ise cümlelerin sonuna anlatım olarak tamamlanmadığı için konmuştur. 5. dizede ise ikilemenin arasına kısa çizgi konmuştur. Ancak ikilemeler arasına herhangi bir noktalama işareti gelmez. Şair buna rağmen ikilemenin arasına kısa çizgi koymuştur. Şiirin 5. bendinde kullanılan 2 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 5. bendin 5. dizesinde 1 tane ünlem işareti kullanılmıştır. Buradaki ünlem işareti seslenme sözlerinden sonra konmuştur. Şiirin 6. bendinde kullanılan 5 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin 11. dizesinde kullanılan kesme işareti özel adlara gelen çekim ekini ayırmak için konmuştur. Şiirin 7. bendinde kullanılan 4 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde 1 soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözü içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 8. bendinde kullanılan 4 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin 1 ve 5. dizesinde kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 7. dizesinde kullanılan üç nokta ise cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 02.04.2020). Özel isimlere gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılır; ancak son bendin 6. dizesinde şairin kesme işareti kullanması gerekirken (Ahmedin) kullanmamıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Suskun*” şiirinde “*ölürüm ha*” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyişleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “*Aydım yarı gecede*”, “*Yağıyor yeşil*”, “*Çatladı yüreği çakmaktaşının,*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 8. bendin 6. dizesinde kullandığı “*rasgidiyor*” kelimesinde ağız özelliği açıkça görülmektedir.

8.2. Sanat

8.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Suskun*” adlı şiir 74 dizelik 8 bentten oluşmaktadır. 1. bent 5 dizeden, 2. bent 11 dizeden, 3. bent 12 dizeden, 4. bent 10 dizeden, 5. bent 9 dizeden, 6. bent 12 dizeden, 7. bent 7 dizeden ve 8. bent 8 dizeden oluşmaktadır. Ahmed Arif sağlığında yayımladığı “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına aldığı diğer şiirlerinde olduğu bu şiirinde de serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır. Serbest nazımda ölçü ve kafiye yerine ahenk tekrar edilen harf, kelime ve dizelerle elde edilir. Nitekim Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

8.2.2. Kafiye ve Redif

“*Suskun*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 2 ve 4. dizesindeki “-a” yarım kafiyedir. 2. bendin 2 ve 10. dizesindeki “-un” tam kafiye, 4 ve 11.

dizesindeki “yeşil” redif, 7, 8 ve 9. dizesindeki “-i” yarım kafiyedir. 3. bendin 2 ve 8. dizesindeki “-an” tam kafiye; 3 ve 11. dizesindeki “-u” yarım kafiyedir. 4. bendin 1 ve 8. dizesindeki “-r” yarım kafiye, “-muş” redif, 6 ve 9. dizesindeki “-erin” zengin kafiye. Şiirin 5. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-da” redif, 2 ve 7. dizesindeki “-t” yarım kafiye, 5 ve 8. dizesindeki “-a” yarım kafiyedir. Şiirin 6. bendin 3, 8 ve 10. dizesindeki “-i” redif, 3 ve 10. dizesindeki “-si” redif; 7 ve 11. dizesindeki “-un” yarım kafiyedir. Şiirin 7. bendin 2 ve 4. dizesindeki “-a” yarım kafiyedir. Şiirin 8. bendin 3, 4 ve 5. dizesindeki “-u” da yarım kafiyedir. 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 8. bendin sonunda yer alan “yeşil” kelimesi de rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

8.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “Suskun” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1. bendin 3. dizesi ve 5. bendin ilk dizesinde “*Aydım yarı gecede*”, 1 ve 7. bendin 2. dizesinde “*Duymasın, ölüüm ha*”, 1 ve 7. bendin ilk dizesinde “*Sus, kimseler duymasın*” tekrarından oluşan tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Susmuş(3)*”, “*iki(2)*”, “*duymasın*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Suskun*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /n/, /l/, /s/, /y/, /m/, /d/ ve /k/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /i/, /e/, /ı/ ve /u/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir.

8.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu

Gerçekçi olmasına rağmen şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, böylelikle Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Suskun*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*Sus*” ifadesiyle nida, “*Aydım yarı gecede*” dizesinde teşbih, “*Yağıyor yeşil*” dizesinde “*yeşil*”; çimen, ağaç, böcek kısacası doğa için kullanmıştır. Dolayısıyla mecazı mürsel sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*yıldız*”a adsız, kimselersiz ve yitik olma vasıfları yüklenerek teşbih, yine “*adsız, kimselersiz, yitik*” kelimeleriyle tenasüp, aynı dizede “*O yitik yıldızda duyuyor musun?*” soru sorma sanatı istifham, bildiği bir soruyu sorduğu için de tecahülârif sanatı yapılmıştır. “*Bir Stradivarius inler kendi kendine*” dizesinde “*Stradivarius*” kelimesiyle telli çalgı ve keman kastedildiği için mecazımürsel, “*Stradivarius*”a inleme vasfı yüklenmesiyle teşhis, aynı zamanda “*Staradivarius*” markalı çalgı ve kemanların yaratıcısını hatırlattığı için telmih sanatı yapılmıştır. “*Önce-sonra*” ve “*bilinen-bilinmeyen*” ifadeleriyle tezat, “*ölüşüz, güzel, çetin*” kelimeleriyle tenasüp, “*ezgi*”nin bütün evreni dolaşması ifadesi teşhis ve mübalağa, “*Canımı, tüylerimi sormada şimdi*” dizesiyle yine mübalağa, “*Sarıyor yeşil*” dizesiyle de teşhis sanatı yapılmıştır. “*Kendi rüzgarıyla vurgun...*” dizesinde teşhis sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “*Rüya bütün çektiğimiz/ Rüya kahrım, rüya zindan.*” dizelerinde teşhis, “*Bir mısra boyu maceram...*” dizesinde teşbih, “*İki yitik hasret,/ İki yitik can.*” dizelerinde yine teşbih sanatı yapılmıştır. “*Çatladı yüreği çakmaktaşının,*” ve “*Çağlardır boğulmuş bir su...*” dizelerinde mübalağa , “*Ağıyor yeşil*” dizesinde mecazımürsel sanatı yapılmıştır. “*Yitik, parça, çatladı*” ve “*gökkuşağı, su, yeşil, serinlik*” kelimeleriyle tenasüp sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 4. bendinin ilk dizesinde “*Yivlerinde yeşil güller fışkırmış,*” mübalağa, “*yiv-namlu*”, “*mışıl mışıl-uyku*” ve “*dağ, deniz, su, yavru serçe*” kelimeleri arasında tenasüp, “*namlu, dağ ve deniz*”e susma vasfı yüklenerek teşhis, “*Dünya mışıl-mışıl*” ve “*Yılan su getirir yavru serçeye,*” dizelerinde teşhis, “*yılan-yavru serçe*” ve “*kısır-doğurmuş*” ifadeleri arasında tezat sanatı kullanılmıştır. “*Kısır kadın, maviş bir kız doğurmuş,*” ve “*Memeleri*

bereketli ve serin...” dizelerinde mübalağa, “*Sağıyor yeşil*” dizesinde mübalağa ve mecazı mürsel sanatı yapılmıştır.

Şiirin 5. dizesinde “*Aydım yarı gecede,*” dizesinde teşbih, Roma İmparatoru Neron ve Romalı askerî ve politik lider Sezar’ı hatırlatan dizeleriyle telmih, “*Ama hançer taşı sanki/ Koca Kartaca!*” dizelerinde teşbih, Roma İmparatorluğu’yla rekabet eden Fenike kolonisi Kartaca’dan bahseden dize ile telmih sanatı yapılmıştır. “*Hani, kibrit suyu vermişlerdi üstüne*” ve “*Binler yıl da sonra/ Alıyor yeşil*” dizelerinde mübalağa, “*Alıyor yeşil*” dizesinde mecazımürsel yapılmıştır.

Şiirin 6. bendinde “*Vurur dağın doruğundan/ Atmacanın çalkara,/ Yalın gölgesi.*” dizelerinde teşhis ve mübalağa, atmacanın “*köpek balıklarını*” parçalaması ifadesi mübalağa, “*atmaca, kuş, tavşan, köpek balığı*” ve “*aç, azgın, parçala*” ifadeleriyle tenasüp,” *Tiber Nehri*”ne saygılı ve suskun olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Bunlar bukağası, kolbağlarıdır,*” dizesinde teşbih, “*Ve ilk gerillası Spartakus’un*” dizesinde Roma’da köleliğe başkaldıran Spartakus’ü ve yaşanan olayları hatırlattığı için telmih, “*Susuyor yeşil*” dizesinde teşhis ve mecazımürsel yapılmıştır.

Şiirin 7. bendinde “*Sus*” ifadesiyle nida, “*Aymışam yarı gece,*” dizesinde teşbih sanatı kullanılmıştır. “*Seni, kaburgamın altın parçası/ Seni, dişlerinde elma kokusu.*” dizelerinde Hz. Hava’nın Hz. Adem’in kaburgasından yaratılma olayını ve yasak elma olayını hatırlattığı için telmih, “*Bir daha hangi ana doğurur bizi?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham ve cevabını bildiği bir soruyu sorduğu için de tecahülüarif sanatına başvurulmuştur.

Şiirin son bendi olan 8. bendinde “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*” dizesinde mübalağa, aynı zamanda “*mısra*”yı tespihe benzetme anlamı vardır dolayısıyla teşbih, “*Saçları yüzümde kardeş, çocuksu.*” dizesinde yine teşbih sanatı yapılmıştır. “*Derimizin altında o ölüm namussuz...*” dizesinde mübalağa ve “*ölüm*”e namussuz olma vasfı yüklenerek teşhis, “*Ağlıyor yeşil*” dizesinde de “*yeşil*”e ağlama vasfı yüklenerek teşhis ve “*yeşil*” ile doğa kastedildiği için de mecazımürsel sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde teşhis, tenasüp ve mübalağa sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. İnsan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığını bir göstergesidir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi sevmektedir. Bu nedenden dolayı ki Ahmed Arif “*Suskun*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk

unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamaktadır.

8.2.5. Muhteva

Ahmed Arif'in kaleme aldığı şiirlerinin genellikle ana temi seveda, umut, Anadolu insanı ve Anadolu'dur. Şair şiirlerini yazarken çoğu zaman bu temaları iç içe geçirerek yazar. Bu temaları birbirinden ayırmaz ve birbiriyle ilişkilendirerek şiirlerini oluşturur. “*Suskun*” şiiri “*umut*” ve özellikle “*sevda*” ağırlıklı bir şiir olarak karşımıza çıkar.

Ahmed Arif “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiir kitabını henüz çıkarmamışken 5 Mayıs 1954 yılında Leylâ Erbil'e bir mektup yazar ve çıkaracağı kitabın adını “*Suskun*” koymak istediğini söyler. Ahmed Arif o mektupta şunları söyler: “*Nedense bu şiiri (Suskun) çok seviyorum, 'Suskun'u kullanmama izin verir misin; onsuz edemiyorum. Bir şey daha soracağım, final benim karakterimde acı ve melankolik bir bohemde bitiyor. Bitiyor ama korkuyorum sen beğenmezsin diye. Nasıl bitireyim, umutlu mu, sevdalı mı, yoksa ağlamaklı mı? Bana yol göster ve mutlaka yaz. Kitabımızın adı 'Suskun' olsun mu?*” (LLAALEM 2018:6). Kitabının ismini “*Suskun*” koymak istemesinin nedenini 5 Mayıs 1954 yılında yazdığı mektubun hemen başlarında üstü kapalı da olsa dile getirir. Ahmed Arif, Leylâ Erbil'e birçok kez mektup yazmış; ancak karşılığını alamamıştır. Ahmed Arif de karşılık vermemesi üzerine mektubunda Leylâ Erbil'e şunları yazmıştır: “*Bu, benimki dördüncü. Oysaki senden bir tek mektup aldım. O belalı ve korkunç ilk mektubun, yani 4-1, ben mağlubum... Ben, belki yazamazdım da melankolim ve serseriliğim tutar da yazamaz, boş verdimse sen yazacak, 'bu oğlan, öldü mü kaldı mı?' diye sen arayacaktın, değil mi? Bari bu suskunluğun sebepli ve hayırlı olsa ve bana bu kahırdan sonra, parıltılı şiirler göndersen. Öyle olacak elbette. Sen, osun çünkü. O, şair, dost, en sevgili ve en kardeş... Başka türlü olmaz...*” cümleleriyle Leylâ Erbil'in “*suskun*” oluşunu kitabına isim olarak kullanmak istemiştir (LLAALEM 2018:3). Bu şiire “*Suskun*” ismini vermesi ve kitabının isminin “*Suskun*” olmasını istemesinin nedeni bir bakıma Leylâ Erbil'dir.

Şair, henüz herhangi bir yerde yayımlanmamışken şiiri Leylâ Erbil'e yollayıp öncelikle onun beğenisine sunar. Ona bu dizeleri yazdırabilecek gücü verdiği için şunları söyler: “*Bana bu kudreti verdiğin, beni ben ettiğin için sana teşekkür etmek galiba pek resmi kaçır. Hatta ben, züppelik diyorum buna. Ben, senin için, ancak her şeyimi, bütün mevcut kıymet hükümlerini ve canımı feda etmekle belki biraz hafiflemiş olurum. Yine de ödemiş, karşılık vermiş olamam... Bu, hem çok acı hem de şaheser bir ruh hali. Kimselere mecbur*

olmadım, olmam da. Yiğitliğim ve rivayet olunan erkekliğim, bundandır... Ama senin mecburun olmak, beni hiç mi hiç küçültmüyor. Aksine yüceltiyorsun, İNSAN ediyorsun, yaşatıyorsun...” (LLAALEM 2018:4).

Şiiri yazmasının üzerinden bir süre geçtikten sonra Leylâ Erbil’in evleneceğini öğrenir ve 23 Nisan 1955 yılında Leylâ Erbil’e bir mektup yazar: *“Dün sana üç şiir gönderdim. Biri, kabul edersen, düğün hediyen olsun.”* der (LLAALEM 2018:46). Bu şiirlerden biri *“Suskun”* şiiridir. Sevdiğine yazdığı şiir, sevdiğinin evleneceğini öğrendiği vakit ona hediye ettiği şiirdir *“Suskun”*. Her daim onu zorluklardan kurtaran, hayal ettiğinde umutlandıran *“sevda”*sı bu defa şairi fazlasıyla üzmüş ve zor durumda bırakmıştır.

Sevdiğini, sevdasını doya doya yaşayamayan şair, bu durumun toplum tarafından duyulmasını istemez. Çünkü iki sevgilinin ilişkisi, toplumsal ve beşeri bir açıklıkla sürdürülemez feodal toplumda. Şairin bu durumun duyulmamasını istediği şu dizelerden anlaşılmaktadır: *“Sus, kimseler duymasın./ Duymasın ölürüm ha.”* dizeleri bunu açık bir şekilde göstermektedir (Timuroğlu 1991:41).

Şiirin 2. bendinde *“Stradivarius”* hemen kültürel/sanatsal dünyayı öne çıkarır. Sanatın evrenselliği, kalıcılığı vurgulanır (Oktay 1990:62). Nitekim Ahmed Arif, Leylâ Erbil’e yazdığı mektubunda *“Stradivarius”* için şunları söylemektedir: *“Edison ayarında bir usta. Yaptığı işi dünyada en iyi o yapıyor. Hem düşün, öleli yüzyıllar geçti, kimseler tutamadı onu. Bir marangoz değil o; Esnaf değil. Kemana o sırrına erilmez sesi vermek, sanır mısın sadece el hüneri olsun? Yüreği yanardağ gibi bir ihtiyardı ve gözleri kör. Müzikte ustaydı diyemem, elimde vesika yok ama seste ve kemanını çatarken kullandığı geometri yahut mimaride rakipsiz bir deha! Elbette para için keman yapmadı. Para için olsaydı, atölye, fabrika kurar, boyuna keman sürerdi piyasaya. Mutlaka bir zoru, bir yarası vardı. Bir aşk, belki de bir keder! Ama dünya yıkılışıya ölmeyecek mükemmellikte kemanlar verebildi.”* (LLAALEM 2018:84).

Şiirin 3. bendinde ise keman *“rüya”* diye nitelenen her şeyi dışlamaktadır: kahrı, zindanı, çileyi (Oktay 1990:62). Bendin devamında ise Ahmed Arif’in mısraya verdiği önem görülmektedir. Ahmed Arif’in şiiri mısraya dayanan bir şiirdir. O mısrayı, şiirin namusu saymakta *“Şiirde mısranın namusuna inanırım.”* demektedir. Mısra, şiirinin salt yapısal bir ögesi değil, zaman zaman imgesel bir ögesi olarak da kullandığı bir araçtır. Kimi zaman da duygulanmalarına sığınaktır mısra (Timuroğlu 1991:12). 3. bendin şu dizeleri *“ Nasıl da*

yılları buldu./ Bir mısra gibi maceram” ile son bendin şu dizeleri “*Ruhum.../ Mısrâ çekiyorum haberin olsun.*” bunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Şirin devamında “*Stradivarius*” kültürel imlemesi ile “*iki parça can*”ın aşkında tam bir düşlemsel gelişmeye yol açar; “*Kısır kadın maviş bir kız doğurur*” ve “*Koca Kartaca binlerce yıl sonra almakta*”dır, “*yılan su getirmektedir yavru serçeye*”. Bu sevgi ve barış dünyası, Neron ve Sezar simge adlarıyla başka bir karşıt simgede, Spartaküs’e yapılan göndermelerle tarihsel bir özlemi dile getirecek biçimde eklemlenir (Oktay 1990:62). Spartaküs karakteri Ahmed Arif için son derece önem arz eder. Refik Durbaş ile yaptığı röportajında şunları söylemektedir: “*Ben şimdi boşuna Spartaküs demiyorum. Spartaküs’ü bir ağabey gibi, canım ciğerim gibi seviyorum. Onur duyuyorum onu tanımakta. Onu alıp bugüne getiriyorum. Ve dikkat edersen öyle veriyorum. Sanmıyorum ki bir Romalı şair böyle versin.*” (Durbaş 1990:38). Spartaküs köleliğe karşı verdiği mücadele ile nam salmış ve Ahmed Arif’in gözünde de “*Cihanın ilk gerillası*” olarak kabul edilmiştir.

Ahmed Arif şiirlerinde doğanın tüm nimetlerinden faydalanmaktadır. Onun şiirlerinde “*dağ, atmaca, tavşan, köpek balığı, ay, yılan, gül*” gibi doğanın bir parçası olan canlı veya cansız her şey fazlasıyla önemlidir. Hislerini, duygularını doğa üzerinden vermekten de kaçınmamıştır. “*Suskun*” şiirinin tamamında bu yayılımı görmek mümkündür.

Ahmed Arif yazdıklarıyla sadece yerli kültür ve sanat birikimiyle değil, evrensel kültür ve sanat birikimiyle de ön plana çıkar. Şiirleri Anadolu’nun içindedir; halkının, umudunun, sevdasının şiiridir. Ancak bunları dile getirirken yerli olsa da şiirlerinde kullandığı ifadelerle evrensellik yönünü açık bir şekilde ortaya koymuştur. Çağdaş kültür birikimi ve entelektüel yanını gösteren dizeleri şiirlerinde sıkça kullanmıştır (Yetik 2007:93). Nitekim “*Suskun*” şiirinde de bu durum şu dizelerde kendini göstermektedir:

“*Bir Stradivarius inler kendi kendine*”

x

“*Neron, çocuk kitaplarında çirkin bir surat,*

Ve Sezarsa, bir ad, yıkıntılarda.

Ama hançer taşı sanki

Koca Kartaca!”

x

“*Bak Tiber saygılı suskun*”

x

“*Ve ilk gerillası Spartakus’un*”

Ahmed Arif’in şiirlerinde inanç unsurlarını görmek de mümkündür. “*Suskun*” şiirinin 7. bendinde “*Seni, kaburgamın altın parçası./ Seni, dişlerinde elma kokusu.*” dizeleriyle Hz Adem-Hz Havva olayına göndermede bulunmaktadır. Sevdasına olan bu yoğun sevgiyi bu dizelerle dile getirmiştir. Bendin son dizesi olan “*Bir daha hangi ana doğurur bizi?*” Leylâ Erbil’e 5 Mayıs 1954’te gönderilen mektupta şu şekilde yer alır:” *Bir daha hiçbir ana doğurmaz seni.*” Ancak bu ifade şiirin içinde değil, Leylâ Erbil’e “*kendine dikkat et*” temennisiyle mektubun içinde verilmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere daha sonra yazdığı “*Bir daha hangi ana doğurur bizi?*” dizesindeki “*biz*”, Leylâ Erbil ve Ahmed Arif’tir.

Ahmed Arif 1954 yılında Leylâ Erbil’e gönderdiği mektupta “*Suskun*” şiirinin son bendine yer vermiş ve sondan üçüncü dizesi için şunları söylemiştir. “*Bu parça ‘Suskun’un son bölümüdür. Bilmem sana biraz bir şeyler anlatabiliyor mu? Sondan üçüncü mısra!’*” (LLAALEM 2018:35). Söz konusu mısra “*İlktir dost elinin haçersizliği*” mısrasıdır. Artık Leylâ Erbil’i bir dost olarak gördüğünü ancak hiçbir zaman ondan vazgeçmeyeceğini de ona yazdığı mektuplarda dile getirir. Mektubun devamında “*Benim için çok mühim olan sana âşık olmak veya âşık olmadığımı bağırp yırtınmak değildir. Aslolan, seni kırmamak, üzmemek, kaybetmemektir. Anladın mı canım?*” ifadelerine yer vererek ondan vazgeçmeyeceğini bu cümlelerle anlatmıştır (LLAALEM 2018:35).

Suskun şiirinin 7. bendi hariç diğer bentlerinin sonlarında “*yeşil*” ifadesi geçmektedir. “*Yeşil*” ifadesi için Ahmet Oktay “*Her kötümser betimleme ‘yeşil’in çağrışımlarının oluşturduğu iyimserlik duygusuyla aşıyor. O kadar ki şiirin bitiş dizesi ‘Ağlıyor yeşil’ bile gözyaşını ermişçe bir mutluluğa dönüştürüyor.*” (Oktay 1990:63). “*Yeşil*” ifadesi için Mehmet Aydın ise şunları söylemektedir:

“*Ahmed Arif ‘yeşil’i bir simge olarak kullanıp tarihin ve yaşamın türlü yönleriyle açılar. Kendisi belli bir yaşam sürecinde, insanlık tarihinin tam ayırına varmış ve artık iyice aymıştır. Eğer kişioğlu bilinçsizlik karmaşasından kurtulamazsa üstüne hep ‘yeşil’ yağmurlar yağacaktır. Gerçek anlamdaki sanat yüklü ölümsüz müzik ezgilerinde beliren ‘yeşil’, bütün ruhları sarar. Umudun tatlı düşlerinde, çakmak taşının bile yüreği çatlar. O zaman ‘yeşil’in yükseldiğini ve yüceldiğini görürüz. Namluların yivlerinden yeşiller fişkirip dünyaya barış egemen olduğu zaman, her alanda bereketli yaşam ve ‘yeşil’ sağılır. Tarihte Neron ve Sezar gibi pek zalimlerle diktatörler: Anibal gibi zulmü*”

yok etmeye çalışan yiğitler vardır. ‘Yeşil’ ancak yiğitleri yanına alıp bağrına basar. Dünyanın ilk umudu, ilk sevgilisi ve ilk gerillası Spartakus’un zalimlere yenilmesiyle ‘yeşil’ susmuştur. Aşkta ‘yeşil’, dişlerde elma kokusu veren bir tazelik taşır. Şiirde ise ‘yeşil’, Ahmed Arif’e olanca cömertliğiyle kendini gösterip; ilk kez dost elini uzatarak onun için gözyaşı dökmüştür.” (Aydın 1991:16).

“Yeşil” ile ilgili Ahmed Arif Leylâ Erbil’e 4 Ocak 1957 tarihinde yazdığı mektubunda “Sana Kürt yeşili, filizimsi bir yeşil yünlü buldum. Daha doğrusu adam gönderdim, getirttim! En iyisi olacak benim alabileceğim, sana alabileceğim. Eflâtun ve açık kahverengileri de var, sevmedim, hem onlar çürük olur. Unuttuğun, terklediğin ‘yeşil’i sevmeni istiyorum.” ifadelerini kullanır (LLAALEM 2018:169-170). Nitekim Leylâ Erbil’in göz rengi “yeşil”dir ve bentlerin sonunda kullanılan “yeşil” ifadesi Leylâ Erbil’in gözlerine göndermedir. Bentlerin sonundaki “yeşil” ifadeleri ile Ahmed Arif, kendisinde oluşan sıkıntıyı bertaraf etmiştir.

Bentleri hatta dizeleri dahi Leylâ Erbil’e mektup olarak gönderilen “Suskun” şiiri bir “sevda” şiiridir. Çıkmazlar, zorluklar, olumsuzlukların eksik olmadığı bir sevda. Bu sevda gerçek hayatında Leylâ Erbil’e duyduğu sevdanın birebir aynısıdır. Şiirde dile getirdiği tüm olumsuzları, “yeşil” ile aşmaya çalışan şair, sonu hüsrana da olsa umudunu hiç kaybetmemiş bunu “yeşil” ile sembolize etmiştir. Ona göre umut her şeye rağmen vardır ve var olacaktır. “Sevda” ve “umut” oldukça aşılamayacak güçlük yoktur. Bu durum, bütün şiirlerinde göze çarpar.

9."Ay Karanlık" Şiiri

"Ay Karanlık

Maviye
Maviye çalar gözlerin,
Yangın mavisine
Rüzgârda âsi,
Körsem,
Senden gayrısına yoksam,
Bozuksam,
Can benim, düş benim,
Ellere nesi?
Hadi gel,
Ay karanlık...

İtten aç,
Yılandan çıplak,
Vurgun ve belâ
Gelip durmuşsam kapına
Var mı ki doymazlığım?
İlle de ille
Sevmelerim,
Sevmelerim gibisi?
Oturmuş yazıcılar
Fermanım yazar
N'olur gel,
Ay karanlık...

Dört yanım puşt zulası,
Dost yüzlü,
Dost gülücüklü
Cıgaramdan yanar.
Alnım öperler,
Suskun, hayın, çıyansı.

*Dört yanım puşt zulası,
Dönerim dönerim çıkmaz.
En leylim gecede ölesim tutmuş,
Etme gel,
Ay karanlık...*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:47-49)

9.1.Dil ve Anlatım

9.1.1.Ses

9.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Ay Karanlık*” adlı şiirde 181 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 52/a/, 42/e/, 24/ı/, 24/i/, 16/u/, 8/ü/, 8/ö/ ve 7/o/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 142 düz ünlü, 39 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 109 geniş ünlü, 72 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 99 kalın ünlü, 82 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Kalın ünlü kullanımı şiirlerine hamasi bir hava katar.

Şiirde 267 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 33/l/, 32/n/, /30/m/, 28/r/, 20/s/, 19/y/, 16/d/, 15/k/, 13/g/, 12/t/, 10/z/, 8/v/, 6/p/, 6/ş/, 5/b/, 5/c/, 5/ç/, 2/h/, 1/f/ ve 1/ğ/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /l/, /n/, /m/, /r/ ve /s/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 200 ötümlü, 67 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 190 tane sürekli ünsüz, 77 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

267’si ünsüz, 181’i ünlü olmak üzere toplamda 448 ses kullanılan “*Ay Karanlık*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

9.1.2. Kelime

“*Ay Karanlık*” adlı şiirde 63 Türkçe, 9 Arapça, 7 Farsça, 2 argo (zula) ve 1 İspanyolca (cıgara) olmak üzere 82 kelime kullanılmıştır. Bunlar 44 isim, 15 fiil, 5 sıfat, 4 zamir, 3 zarf, 3 bağlaç, 3 fiilimsi ve 1 ünlem kullanılmıştır. Şiirde edat kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 32 basit ve 12 türemiş isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilişine göre 44 cins isim kullanılırken özel isim kullanılmamıştır. Varlıkların sayılarına göre; 42 tekil, 2 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 23 soyut ve 21 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: “*Yangın*”, “*aç*”, “*zula*”, “*suskun*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Ay Karanlık*” şiirinde 21 somut isim kullanması, bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Soyut isimleri de sıklıkla kullanan Ahmed Arif, şiirlerinde hayal dünyasına, ulaşılamazlıklara ve istediklerine bu şekilde yer vermiş olabilir. Genellikle Ahmed Arif’in şiirlerindeki somut kelime sayısı soyut kelime sayısından fazla olduğu görülür. Ancak “*Ay Karanlık*” şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 15 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 11 basit fiilden “*dön-(3)*, *gel-(2)*, *çal-*, *dur-*, *otur-*, *yaz-*, *yan-*, *öp-*”, 2 türemiş fiilden “*çıkamaz*, *etme-*” ve 2 birleşik fiilden “*ölesim tut-*, *ne ol-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 1 tanesi anlamca kaynaşmış birleşik fiil , 1 tanesi ise yardımcı eylemle kurulmuş birleşik eylemden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 13 olumlu fiil ve 2 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 9’u haber kipiyle 5’i dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 8’i geniş zaman ve 1’i duyulan geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 4’ü emir, 1’i şart kipiyle çekimlenmiştir. Fiillerin 1’i de ek eylemin şart kipiyle “*duymuşsam*” çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Şair olmasını istediği durumların hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 5 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 3 basit sıfat ve 2 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 3 niteleme ve 2 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının tamamı belgisiz sıfattan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önem

veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Ay Karanlık*” şiiri diğer şiirlere göre kısa olmasına rağmen kullandığı 5 sıfat da bunu göstermektedir.

Şiirde 3 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 2 tanesi isim fiil ve 1 tanesi zarf fiildir. Şiirde 3 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 2 tanesi durum zarfı ve 1 tanesi ise derecelendirme zarfıdır. Durum zarfları şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Ayrıca şiirde 4 zamir kullanılmış olup 3’ü şahıs zamiri ve 1’i soru zamiridir. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 2’si 1. teklik şahıs zamiri ve 1’i 2. teklik şahıs zamiridir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil ederek onunla şiirdeki varlığını hissettirmiş, 1. teklik şahıs zamiri ile de şair varlığını devam ettirmiş ve ortaya koymuştur. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde ayrıca 3 bağlaç ve 1 ünlem kullanılmıştır.

9.1.3. Kelime Grupları

“*Ay Karanlık*” şiirinde 31 tane kelime grubu kullanılmıştır. 11 iyelik grubu, 5 tane sıfat tamlaması, 3 belirtisiz isim tamlaması, 3 ayrılma grubu, 3 bağlama, 2 tekrar, 2 birleşik fiil, 1 belirtili isim tamlaması ve 1 bulunma grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 11 iyelik grubunun 10’u 1. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şair, böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

9.1.4. Cümle

Şiir 16 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 7 basit cümle, 4 sıralı cümle, 3 eksilteli ve 2 birleşik cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin tamamı bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 1’i girişik birleşik, 1’i şartlı birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 10 fiil cümlesi, 3 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 12 devrik cümleden, 1 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamına göre ise 8 olumlu cümleden, 3 soru cümlesinden ve 2 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif’in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da

düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire durağan değil de dinamik bir hava katmaktadır. Devrik bir fiil cümlesinde fiil cümleinin başında ise vurgu yüklemi; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. “*Ay Karanlık*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur.

9.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif, şiirlerinde duygu ve düşüncelerini daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretleri kullanır. Noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Ay Karanlık*” adlı şiirde 19 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 16 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır.

Ahmed Arif “*Ay Karanlık*” şiirinin 1. bendinde 8 virgöl, 2. bendinde 4 virgöl ve 3. bendinde 7 virgöl kullanılmıştır. 1. bentteki 8 virgöl de sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 2. bentteki 3 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgöl ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 3. bentteki 4 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgöl ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur.

Şiirin 1. bendinin 9. dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözü içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta, cümle anlatım olarak tamamlanmadığı için kullanılmıştır. Şiirin 2. bendinin 5 ve 8. dizesinde soru işareti kullanılmıştır. 5. dizedeki soru işareti soru eki içeren cümlelerin sonuna konmuştur. 8. dizedeki soru işareti soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konmuştur. 7. dizede kullanılan kesme işareti sesin söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta, cümle anlatım olarak

tamamlanmadığı için kullanılmıştır. Şiirin 3. bendinde kullanılan 3 noktada cümlenin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta ise cümle anlatım olarak tamamlanmadığı için kullanılmıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Ay Karanlık*” şiirinde “*Dört yanım*”, “*Alnım öperler*”, “*ölesim tutmuş*” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Bu şiirdeki “*Yangın mavisini*”, “*Ay karanlık...*”, “*İtten aç,/ Yılandan çıplak*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 3. bendin 4. dizesinde kullandığı “*cıgaramdan*” ve yine 3. bendin 6. dizesinde kullandığı “*hayın*” kelimesinde ağız özelliği açıkça görülmektedir.

9.2. Sanat

9.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Ay Karanlık*” adlı şiir 34 dizelik 3 bentten oluşmaktadır. 1. bent 11 dizeden, 2. bent 12 dizeden ve 3. bent 11 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Ay Karanlık*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu*

maceram...” ve *“Mısra çekiyorum, haberin olsun.”* dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

Şiirde temel ahenk unsurları olan ölçü ve düzenli kafiye kullanmayan Ahmed Arif, şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

9.2.2. Kafiye ve Redif

“Ay Karanlık” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 3. dizesindeki *“-e”* ve 5, 6 ve 7. dizesindeki *“-sam”* rediftir. 4 ve 9. dizesindeki *“-i”* yarım kafiye, 5, 6,7 ve 8. dizesindeki *“-m”* yine rediftir. Şiirin 2. bendin 3 ve 4. dizesindeki *“-â”* tam kafiye, 5 ve 7. dizesindeki *“-im”* redif, 9 ve 10. dizesindeki *“-ar”* tam kafiye, 2 ve 12. dizesindeki *“-k”* ise yarım kafiye, Şiirin 3. bendin 1 ve 7. dizesi *“Dört yanım puşt zulası”* redif, 1, 6 ve 7. dizesindeki *“-sı”*, 2 ve 3. dizesindeki *“-lü”* tam kafiye, 4 ve 5. dizesindeki *“-r”* ise yarım kafiye, Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

9.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak *“Ay Karanlık”* adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1, 2 ve 3. bendin son dizeleri *“Ay karanlık...”* ve 3. bendin ilk ve 7. dizesi *“Dört yanım puşt zulası”* dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı *“Ay karanlık...”* dizesi 3 ve *“Dört yanım puşt zulası”* dizesi 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. *“Mavi(3)”, dost(2)”, “dönerim(2)”* kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini *“Ay Karanlık”* şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /l/, /n/, /m/, /r/ ve /s/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir.

9.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir anlayışa sahip olmasına rağmen şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamış ve nevi şahsına uygun bir poetik anlayışla şiir yazmıştır.

Ahmed Arif, “*Ay Karanlık*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*gözler*”e âsi olma vasfı yüklenerek teşhis, “*Ellere nesi?*” dizesinde soru sorma sanatı istifham, “*Maviye/ Maviye çalar gözlerin,/ Yangın mavisine*” dizelerinde teşbih, “*Hadi gel*” dizesinde bir seslenme olduğu için nida, “*körsem, yoksam, bozuksam*” ifadeleri ile tenasüp sanatı kullanılmıştır. “*Ay karanlık...*” dizesinde “*Ay*”ın karanlık olduğu ifade edilmiştir; ancak “*Ay*” sahip olduğu ışığıyla karanlık olması mümkün değildir. Dolayısıyla mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*İtten aç,/ Yılandan çıplak,*” dizelerinde mübalağa, “*İt, yılan, vurgun, bela*” ifadeleriyle tenasüp, “*Var mı ki doymazlığım?*” ve “*Sevmelerim gibisi?*” dizelerinde soru sorma sanatı istifham, “*yazıcılar, yazar*” kelimeleri aynı kökten türediği için istikak, “*N’olur gel*” dizesinde bir seslenme olduğu için nida sanatı yapılmıştır. “*Ay karanlık...*” dizesinde “*Ay*”ın karanlık olduğu ifade edilmiştir; ancak “*Ay*” sahip olduğu ışığıyla karanlık olması mümkün değildir. Dolayısıyla mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “*Dört yanım puşt zulası*” ile çevresinin düşmanlarıyla kaplı olduğunu ifade ederek mübalağa, “*dost-puşt*” ifadeleriyle tezat, “*yüz, alın*” ve “*suskun, hayın, çiyansı*” ifadeleriyle tenasüp, “*Etme gel*” dizesinde bir seslenme olduğu için nida sanatı yapılmıştır. “*Ay karanlık...*” dizesinde “*Ay*”ın karanlık olduğu ifade edilmiştir; ancak “*Ay*” sahip olduğu ışığıyla karanlık olması mümkün değildir. Dolayısıyla mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde teşhis, tenasüp ve mübalağa sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. İnsan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığının bir göstergesidir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü şiirlerinde abartarak, en üst seviyede hissederek dile

getirmeyi sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Ay Karanlık*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamaktadır.

9.2.5. Muhteva

Halk şiirinin bütün olanaklarını özgün bir şekilde şiirlerine yansıtan ve taşıyan Ahmed Arif “*İlk yazdığım sevda şiirleriydi. Ama sonradan da şimdi de yazdığım sevda şiiridir.*” der. “*Ay Karanlık*” şiiri de bir “*sevda şiiri*”dir. Şiirin başkahramanı yolunu beklediği ve özlediği sevgilidir. Sevgili ile bir sohbet havasında yazılmış olan şiirde şair düş gibi seslenir (Şeker 1997:112).

Şiirin 1. bendinde şair kendinde gördüğü tüm eksikliklere rağmen sevdasının peşindedir ve artık kavuşma özlemi en üst noktada kendini “*Hadi gel*” dizesiyle ortaya çıkarmıştır. “*Ay karanlık...*” dizesi kavuşmanın zor olacağı izlenimini uyandırır. Çünkü ay geceleri gökyüzünde sürekli parlayan, parlaklığına hiçbir şeyin engel olmadığı bir gök cisimidir.

Ahmed Arif, şiirlerini yazdıktan hemen sonra gün ışığına çıkaran bir şair değildir. Kimi zaman yazılan şiirler hatta dizeler yıllarca bir köşede bekletilmiştir. Kimi zamanda bir şiire eklenilecek dizeler için yıllarca zihninde oluşturmaya çalışmış ve öylece şiirlerine eklemiştir. Nitekim “*Ay Karanlık*” şiirinin 1. bendin ilk 4 dizesi olan “*Maviye/ Maviye çalar gözlerin,/ Yangın mavisine/ Rüzgarda âsi,*” dizeleri için Ahmed Arif şunları söylemektedir: “*Bu mısralar var ya, belki bir on yıl değil, daha fazla, çok daha fazla bekledi. Yani şiir bitti, bu başka türlüydü.*” (Durbaş 1990:47). Bu dizelerin bunca yıl beklemesi ve “*mavi*” rengini içinde barındırmasına dair şöyle bir rivayet dile getirilmiştir: “*Leylâ Erbil’in gözleri mavidir. Şiirdeki o ‘Maviye/ Maviye çalar gözlerin’ mısrasının Leylâ Erbil’in gözlerinden feyiz alınarak yazıldığı yönünde bir rivayet vardır.*” denmektedir (Öztürk 2018:191). Ancak Leylâ Erbil’in gözü yeşil renklidir. Buna karşın yangın mavisinin içinde yeşile çalan bir renk olması ve “*Ay Karanlık*” şiirinin bir sevda şiiri olmasından dolayı anlatılan bu rivayet doğru olabilir. Nitekim Ahmed Arif şiirlerinde mavi ve yeşil renkler üzerinde fazlaca durmuştur. Bu iki renkten biri olan mavi, umudu; öteki yeşil renk, umudun gerçekleşip yeşermiş canlılığıyla bereketini simgelemektedir (Aydın, 1991:17). Bir nevi sevda umut ve bereketin karşılığıdır.

Sevda olan kişinin umudu(mavi) her daim canlı(yeşil)dir. Buradan hareketle şiirin Leylâ Erbil'e yazılma olasılığı oldukça fazladır.

Şiirin 2. bendin "*İtten aç,/ Yılandan çıplak,*" dizelerinde aşk, daha da ötesinde cinsel istek yabancı deyişlerle dile getirilmektedir. Bu yabancı özlem, söyleyen kişinin ölüm korkusundan kaynaklanır. Çünkü yazıcılar söyleyenin ölüm fermanını yazmaktadır (Oktay 1990:63). Karamsarlık bendin sonunda kendini hissettirir ve her bendin sonunda tekrar eden "*Ay karanlık...*" dizesi ile bu karamsarlık okuyucuya da aktarılır.

Şiirin son bendinde etrafını saran "*Dost yüzü,/ Dost gülücüklü*" insanların tamamı dizelerde kastedilenin tam tersi bir görüntü sergilemektedir. Söyleyenin kimseye güveni kalmamıştır. Tamamı "*Suskun, hayın, çıyansı*"dır. Tüm bu karmaşık duygulara rağmen bendin sonuna doğru bir durulma görülür ve bu durum sevgili özlemine dönüşür:

*"Dört yanım puşt zulası,
Dönerim dönerim çıkmaz.
En leylim gecede ölesim tutmuş,
Etme gel,
Ay karanlık..."*

Ahmed Arif şiirinin son bendinin ilk ve 7. dizesi olan "*Dört yanım puşt zulası*" dizesi için şunları söylemektedir:

" Puştun ne olduğu herkesçe bilinen bir şey. Zulayı belki bilmeyenler vardır. Argoda özellikle mahpusane argosunda çok yaygın bir deyimdir. Taşınması kanunla yasak edilmiş nesnelere saklandığı yer demektir. Mahpusanede tabanca, bıçak, jilet, esrar ve eroin gibi serbestçe taşınamayacak şeyler, içi oyulmuş takma dişten, ceket yakası ve ustaca sıvanıp restore edilmiş duvar kovuğuna kadar çeşitli yerlerde saklanır. İşte bu gizli yerlere zula denir. Genel olarak herkesin bir zulası olduğu kabul edilir. Ancak mert adamın zulasından korkulmaz. Çünkü kişiliği gereği kimseye puştluk etmez. Oysa puştun zulası namussuzluğa örnek farklar, açmazlar ve soteye getirip vurma hileleri, provokasyonla doludur. "Dört yanım puşt zulası" sanırım şimdi daha anlaşılır hale geldi." (ÖNGÖREN 1991:34).

Bir sevda şiiri olan "*Ay Karanlık*" şiirinde Ahmed Arif'in her daim şiirlerinde baş mekân olan hapishaneye de yer vermiştir. Hapis hayatını unutamayan şair, bunu şiirlerinde

âdeta sessiz bir çığlık olarak dile getirmiştir. Yine de tüm zorlukların üstesinden geleceği tek şeyin “sevdası” olduğunu bentlerin sonunda okuyucuya da hissettirmiştir.

Ahmed Arif sevdasını dile getirirken dahi hiçbir zaman halkından kopmaz. Şiirlerinde halktan kopmadığını halk türkülerinin verdiği olanaklardan yararlanarak gösterir. Ahmed Arif, halkın kullandığı deyimlerden, sözcüklerden yararlandığı gibi, türkülerden de büyük bir oranda yararlanır. Ancak bu yararlanma Ahmed Arif’in şiirlerinde iğreti durmaz, daha çok bir olanak doğurur. “*Ay Karanlık*” şiirinde de türkülerin verdiği olanaktan yararlandığını görmekteyiz:

“*Ay Karanlık Gece Vurdular Beni*” Türküsü

Ay karanlık gece vurdular beni

Yârin çevresine sardılar beni

x

Ahmed Arif’in dizeleri

Hadi gel

Ay karanlık... (Şeker 1997:87).

Halk türkülerinden yararlanma Ahmed Arif’in şiirlerine bir müzikalite getirmiştir. Nitekim şairin birçok şiiri bestelenerek birçok sanatçı tarafından okunmuştur.

1959 yılında yayımlanan “*Ay Karanlık*” şiiri; özlemin, ayrılığın, hüznün, sevdanın, aşkın, hayal kırıklıklarının fazlasıyla yüklü olduğu, şairin zihnini ve hayal dünyasını yansıtan bir şiir olarak karşımıza çıkar (Bulak 2016:299). Onu bu müşkül durumdan çıkarıp ayın tekrar aydınlanmasını sağlayacak yegâne kişi de sevgilidir. Karamsarlığın her bendin sonlarına kadar hüküm sürdüğü görülmekte son dizelerde ise sevgiliye seslenip gelmesini istemesi, karamsar havanın bir nebze olsun hafiflemesini sağlamaktadır.

10."Vay Kurban" Şiiri

"Vay Kurban

Dağlarının, dağlarının ardı,
 Nazlıdır.
 Uçurum kıyısında incecik bir yol
 Gider dolana - dolana,
 Bir hastan vardır, umutsuz,
 Belki Ayşe, belki Elif
 Endamı kuytuda başak,
 Memesinin, memesinin altında,
 Bir sancı,
 Bir hayın bıçak...

Ölüm bu,
 Fıkara ölümü
 Geldim, geliyorum demez.
 Ya bir kuşluk vakti, ya akşam üstü,
 Ya da seher, mahmurlukta,
 Bakarsın, olmuş olacak.
 Bir hastan vardı umutsuz,
 Hasreti uykularda,
 Hasreti soğuk sularda.
 Gayrı, iki korku çiçeğidir gözleri,
 İki mavi, kocaman korku çiçeği,
 Açar, derin kuyularda...

Dağlarının, dağlarının ardı korkunçtur.
 Hiç akıl edip de düşünen var mı?
 Gün kimin hesabına tutar akşamı,
 Rahmetinden kim demlenir bulutun,
 Hayırlı evlât makına
 Nasıl canavar kesilir.
 Kurdun, karıncanın rızkını veren

*Toprak nasıl ayartılır,
Yüz vermez topal öküze,
Ve almaz koynuna kara sabanı.*

*Sepetçioğlu'm kömür işçisidir,
Mavzer değil, kürek tutar Urfalı Nazif
Mal, haraç - mezattır,
Can, pazar - pazar.
Kırmızı, ak ve esmer,
Yumuşak ve sert buğdaları
Yaratan ellerin sahibidir bu,
Kör boğaz, nafaka uğruna,
Haldan düşmüş, tebdil gezer...*

*Dağlarının, dağlarının ardı
Nasıl anlatsam...
Ağaçsız, kuşsuz, gölgesiz.
Çırılçıplak,
Vay kurban...*

*"Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda."
Yiğitlik, sen cehennem olsan bile
Fedayı kabul etmektir,
Cennet yapabilmek için seni,
Yoksul ve namuslu halka.
Bu'dur ol hikayet,
Ol kara sevda.*

*Seni sevmek,
Felsefedir kusursuz.
İmândır, korkunç sabırlı.
İp'in, kurşun'un rağmına,
Yürür pervasız ve güzel.
Sıradağları devirir,
Akan suları çevirir,
Alır yetimin hakkını,*

Buyurur, kitabınca...

*Gün ola, devran döne, umut yetiŒe,
Dağlarının, dağlarının ardında,
Değil öyle yoksulluklar, hasretler,
Bir tek başak tanesi bile dargın kalmayacaktır,
Bir tek zeytin dalı bile yalnız...
Sıkıysa yağmasın yağmur,
Sıkıysa uyanmasın dağ.
Bu yürek, ne güne vurur...
Kaçar damarlarından karanlık,
Kaçar, bir daha dönemez,
Sunar koynunda yatandan,
Hem de mutlulukla sunar
Beynimizin ışığında yeraltı.*

*Her mevsim daha genç, daha verimli,
Sunar, pırıl - pırıl, sebil,
Ömrünün en güzel aşk hasadını,
Elimizin hünerinde yeryüzü.
Dolu sofrâ, gülen anne, gülen çocuklar,
Bir'e on, bir'e yüz'le akşama gebe
Şafakla doğan işgücü.
Yalanım yok, sözüm erkek sözüdür,
Ol kitapta böyle yazılıdır,
Ol sevda, böyledir çünkü...*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:50-57)

10.1.Dil ve Anlatım

10.1.1.Ses

10.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Vay Kurban*” adlı şiirde 722 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 230/a/, 124/e/, 105/i/, 102/ı/, 81/u/, 35/ü/, 32/o/ ve 13/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/, /ı/ ve /u/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 561 düz

ünlü, 161 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 399 geniş ünlü, 323 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 445 kalın ünlü, 327 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre sadece bu şiirde değil, Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar.

Şiirde 862 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 116/n/, 115/r/, 97/l/, 88/k/, 63/d/, 62/m/, 54/s/, 42/t/, 38/y/, 36/b/, 34/z/, 21/ğ/, 18/ç/, 18/h/, 17/ş/, 13/c/, 13/v/, 8/f/, 5/g/ ve 4/p/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /n/, /r/, /l/, /k/, /d/, /m/ ve /s/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 613 ötümlü, 249 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 593 tane sürekli ünsüz, 269 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

862'si ünsüz, 722'si ünlü olmak üzere toplamda 1584 ses kullanılan “*Vay Kurban*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

10.1.2. Kelime

“*Vay Kurban*” adlı şiirde 224 Türkçe, 69 Arapça, 18 Farsça, 2 Türkçe-Arapça (nasıl), 1 Almanca (mavzer), 1 İtalyanca (makina) ve 1 Arapça-Türkçe (Belki) olmak üzere 317 kelime kullanılmıştır. Bunlar 160 isim, 49 sıfat, 38 fiil, 19 bağlaç, 14 zarf, 12 fiilimsi, 9 zamir, 3 edat, ve 1 ünlem kullanılmıştır. Şiirde edat kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 125 basit, 32 türemiş ve 3 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verililiğine göre; 155 cins isim kullanılırken 5 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 144 tekil, 16 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşlarına göre ise 102 soyut ve 58 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: “*Ağaçsız*”, “*kurşun*”, “*yağmur*”, “*çiçek*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Vay Kurban*” şiirinde 58 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Genelde Ahmed

Arif'in şiirlerindeki somut kelime sayısı soyut kelime sayısından fazla olduğu görülür. Ancak “*Vay Kurban*” şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 38 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 23 basit fiilden “*ol-(4), sun-(3), gel-(2), tut-(2), kaç-(2), git-, bak-, aç-, yürü-, devir-, çevir-, al-, buyur-, dön-, vur-*”, 9 birleşik fiilden “*canavar kesil-, yüz ver-, koynuna al-, hâldan düş-, tebdil gez-, feda ol-, kabul et-, dargın kal-, dönemez*” ve 6 türemiş fiilden “*demez, ayart-, anlat-, yetiş-, yağma-, yanma-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 6 tanesi anlamca kaynaşmış birleşik fiil, 2 tanesi yardımcı eylemle kurulmuş birleşik eylemden ve 1 tanesi yeterlilik eyleminin olumsuzundan oluşmaktadır. Anlamlarına göre 30 olumlu fiil ve 8 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 30’u haber kipiyle 8’i dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 25’i geniş zaman, 2’si duyulan geçmiş zaman, 1’i şimdiki zaman ve 1’i gelecek zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 3’ü emir, 3’ü istek ve 2’si şart kipiyle çekimlenmiştir. Fiillerin 1’i de şart birleşik çekimi “*duymuşsam*” çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif her ne kadar olumsuz durumlar yaşasa da şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Şair olmasını istediği durumların hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur. Ahmed Arif şiirlerinde geçmişi, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 49 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 39 basit sıfat, 8 türemiş sıfat ve 2 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 25 niteleme sıfatından ve 24 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 8’i belgisiz sıfattan, 7’si asıl sayı sıfatından, 7’si işaret sıfatından, 2’si kesir sayı sıfatından ve 1’i soru sıfatından oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler için önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Vay Kurban*” şiirinde kullandığı 49 sıfat da bunu göstermektedir.

Şiirde 12 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 8 tanesi sıfat-fiil, 2 tanesi isim-fiil ve 2 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 14 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 5 tanesi durum zarfı, 3 tanesi derecelendirme zarfı, 3 tanesi soru zarfı, 2 tanesi zaman zarfı ve 1 tanesi ise miktar zarfıdır. Durum zarfları şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Ayrıca şiirde 9 zamir kullanılmış olup 3’ü şahıs zamiri, 3’ü işaret zamiri ve 3’ü soru zamiridir. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 3’ü de 2. teklik şahıs zamiridir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da

hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla şiirdeki varlığını hissettirmiştir. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde ayrıca 19 bağlaç, 3 edat ve 1 ünlem kullanılmıştır. Şair bağlaçlarla dizeleri birbirine bağlayarak anlamın diğer dizelere taşmasını ve diğer dizelerde devam etmesini sağlamıştır. Ahmed Arif, ayrıca şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır. Şiirde kullanılan 19 bağlaç dizeleri, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını kolay bir şekilde sağlamaktadır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki yaratan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

10.1.3. Kelime Grupları

“*Vay Kurban*” şiirinde 130 tane kelime grubu kullanılmıştır. 49 sıfat tamlaması, 16 belirtili isim tamlaması, 11 belirtisiz isim tamlaması, 11 iyelik grubu, 10 birleşik fiil grubu, 7 tekrar grubu, 7 sıfat-fiil grubu, 5 bağlama grubu, 5 birleşik isim grubu, 3 yönelme grubu, 2 isim-fiil grubu, 1 bulunma grubu, 1 özel isim grubu, 1 zincirleme isim tamlaması ve 1 ünlem grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 11 iyelik grubunun 5'i 3. teklik iyelik grubundan, 4'ü 1. teklik iyelik grubundan ve 2'si 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. 3. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişiyi şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf etmiştir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

10.1.4. Cümle

Şiir 40 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 17 basit cümle, 12 sıralı cümle, 6 birleşik cümle, 4 eksilteli ve 1 bağlı cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 7'si bağımsız sıralı cümleden, 5'i bağımlı sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 4'ü girişik birleşik, 1'i şartlı birleşik ve 1'i iç içe birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 18 fiil cümlesi, 18 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 21

devrik cümleden, 15 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 29 olumlu cümleden, 6 olumsuz cümlesinden ve 1 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif'in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. “*Vay Kurban*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir.

10.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır. Ahmed Arif şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretlerini kullanır.

Ahmed Arif, “*Vay Kurban*” adlı şiirde 84 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 44 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğu'yu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “*Vay Kurban*” şiirinin 1. bendinde 10 virgöl, 2. bendinde 13 virgöl, 3. bendinde 6 virgöl, 4. bendinde 11 virgöl, 5. bendinde 8 virgöl, 6. bendinde 8 virgöl, 7. bendinde 14 ve 8. bendinde 14 virgöl kullanılmıştır. 1. bentteki 7 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgöl ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 2. bentteki 5 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 4 virgöl ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 2 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 1 virgöl kendinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve

teşvik bildiren kelimelerden sonra konmuştur. 1 virgül ise çekimli fiilden oluşan ikilemenin arasına konmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez; ancak şair bu kuralın dışına çıkarak ikilemenin arasına virgül koymuştur. 3. bentteki 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 4. bendinde 5 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 2 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. Şiirin 5. bendinde 4 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 6. bendinde 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül ise eş görevli kelime ve kelime grupları arasına konmuştur. 2 virgül vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 7. bendinde 9 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. Şiirin 8. bendinde 9 virgül ise eş görev kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 4. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 1. bendin 10. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 17.04.2020). Şiirin 2. bendinde kullanılan 3 nokta yine cümlelerin sonuna konmuş olup bendin son dizesindeki üç nokta ise cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 17.04.2020). Şiirin 3. bendinde kullanılan 3 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 3. bendin 2. dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru eki içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 4. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 4. bendin 3 ve 4. dizesinde kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama

işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesindeki üç nokta ise cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 17.04.2020). Bendin ilk dizesinde ise özel isme gelen çekim ekini ayırmak için kesme işareti kullanılmıştır. Şiirin 5. bendinde kullanılan 4 nokta cümlenin sonuna konmuştur. 5. bendin 2 ve 5. dizesinde üç nokta kullanılmıştır. Kullanılan 2 tane üç nokta da anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Bendin 6. dizesinde tırnak işareti kullanılmıştır. Kullanılan tırnak işareti alıntı yapılan dize için kullanılmıştır. Bu dize “İstiklal Marşı”ımızdan alıntılanmıştır. 11. dizede 1 tane kesme işareti kullanılmıştır. Kullanılan kesme işareti cins isme gelen çekim ekini (bu’dur) ayırmıştır. Ancak cins isimlere gelen çekim ekleri herhangi bir noktalama işareti ile ayrılmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 6. bendinde kullanılan 3 nokta cümlenin sonuna konmuştur. 4. dizede 2 tane kesme işareti kullanılmıştır. Kullanılan kesme işaretleri cins isme gelen çekim ekini (İp’in, kurşun’un) ayırmıştır. Ancak cins isimlere gelen çekim ekleri herhangi bir noktalama işareti ile ayrılmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 7. bendinde kullanılan 2 nokta cümlenin sonuna konmuştur. Bendin 5. dizesinde kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Bendin 8. dizesindeki üç nokta ise cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın bir diğer kullanım yeri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 17.04.2020). Şiirin 8. bendinde kullanılan 2 nokta cümlenin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Bendin 6. dizesinde 3 tane kesme işareti kullanılmıştır. Kullanılan kesme işaretleri cins isme gelen çekim ekini (Bir’e, bir’e, yüz’le) ayırmıştır. Ancak cins isimlere gelen çekim ekleri herhangi bir noktalama işareti ile ayrılmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 2. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır.

Ahmed Arif’in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif’in şiirinde çoğu zaman başrolde. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Vay Kurban*” şiirinde “*canavar kesilir*”, “*hâldan düşmüş*”, “*yüz vermez*”, “*dargın kalmayacaktır*” gibi halk

arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Bu şiirdeki “*Bir hayın bıçak*”, “*Gayrı, iki korku çiçeğidir gözleri*”, “*Dağlarının, dağlarının ardı korkunçtur.*” , “*Yüz vermez topal öküze*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 1. bendin son dizesinde kullandığı “*hayın*”, 2. bendin 2. dizesinde kullandığı “*fıkara*”, 3. bendin 5. dizesinde kullandığı “*makina*” ve yine 4. bendin son dizesinde kullandığı “*haldan düşmüş*” kelime ve kelime gruplarında ağız özelliği açıkça görülmektedir.

Ahmed Arif, şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Genellikle ölçünlü dili kullanmış, zaman zaman kelimeleri bazı ağızlarda kullandıkları şekilleriyle kullanarak halka halkın diliyle seslenmiş ve bu durum onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır. Bazen de Servetifünun ve İkinci Yeni’de olduğu gibi arkaik kelimeler kullanmıştır. Ahmed Arif, günümüzde artık kullanılmayan ancak Eski Anadolu Türkçesinde var olan ve Osmanlı Türkçesine kadar da varlığını sürdüren “*ol*” kelimesini “*Vay Kurban*” şiirinde 4 kere kullanmıştır. Şair, hem işaret sıfatı hem de işaret zamiri olarak kullanılabilen “*ol*” kelimesini hep işaret sıfatı olarak kullanmıştır.

10.2. Sanat

10.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Vay Kurban*” adlı şiir 85 dizelik 8 bentten oluşmaktadır. 1. bent 10 dizeden, 2. bent 12 dizeden, 3. bent 10 dizeden, 4. bent 9 dizeden, 5. bent 12 dizeden, 6. bent 9 dizeden, 7. bent 13 ve 8. bent 10 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayımlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Divan edebiyatının nazım birimi beyit, halk edebiyatının nazım birimi ise dördlüktür. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatında da nazım birimleri olarak genellikle beyit ve dördlük tercih edilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde de Garip akımına kadar gelişen süreçte dördlük nazım birimi tercih edilirken Garip akımından sonra bunların egemenliği kırılmıştır.

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, "*Vay Kurban*" şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim şiirlerinde geçen "*Ve genç bir mısradır*", "*Bir mısra boyu maceram...*" ve "*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*" dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu ahenk, harf, kelime ve dize tekrarlarıyla sağlanır. Nitekim Ahmed Arif de harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

10.2.2. Kafiye ve Redif

"*Vay Kurban*" adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 9. dizesindeki "-ı", 4 ve 8. dizesindeki "-a" da yarım kafiyedir. 7 ve 10. dizesindeki "-ak" ise tam kafiyedir. Şiirin 2. bendin 2 ve 4. dizesindeki "-ü", 3 ve 7. dizesindeki "-z" de yarım kafiyedir. 5, 8, 9 ve 10. dizelerdeki "-da" rediftir. 8, 9 ve 10. dizelerdeki "-u" yarım kafiye, "*-larda*" ise rediftir. 10 ve 11. dizelerdeki "-i" yine yarım kafiyedir. Şiirin 3. bendin 2 ve 3. dizesindeki "-mı" tam kafiye, 4 ve 7. dizesindeki "-n", 6 ve 8. dizesindeki "-l" yarım kafiye, "*-ır*" ise rediftir. 3 ve 10. dizesindeki "-ı" ise rediftir. Şiirin 4. bendin 1 ve 3. dizesinde "*-tır*" redif; 4, 5 ve 10. dizesindeki "-er" tam kafiyedir. Şiirin 5. bendin 6, 10 ve 12. dizelerindeki "-a" yarım kafiyedir. Şiirin 6. bendin 3 ve 8. dizesindeki "-ı", 4 ve 9. dizesindeki "-a" yarım kafiyedir. 6 ve 7. dizesindeki "*-evir*" zengin kafiye, "*-ır*" ise rediftir. Şiirin 7. bendin 3, 4, 6, 8, ve 12. dizesindeki "-r" yarım kafiye, 6 ve 8. dizesindeki "*-ur*" tam kafiyedir. 5 ve 10. dizesindeki "-z" de yine yarım kafiyedir. Şiirin 8. bendin 4, 7 ve 10. dizesindeki "-ü"; 5, 8 ve 9. dizesindeki "-r" yarım kafiyedir. 4 ve 7. dizesindeki "-ü", 8 ve 9. dizesindeki "*-dır*" da rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü sağlamış ve ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı'ndan Halk edebiyatına, Divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiirine kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip

akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır. Ahmed Arif de şekil bakımından Garipçilere uymuş; ancak içerik yönüyle onlardan ayrılmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Her ne kadar Ahmed Arif kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

10.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Vay Kurban*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1 ve 5. bendin ilk dizeleri “*Dağlarının, dağlarının ardı*” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı “*Dağlarının, dağlarının ardı*” dizesi 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Dağlarının(6)*”, “*ol(4)*”, “*dolana(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Vay Kurban*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öğe ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /n/, /r/, /l/, /k/, /d/, /m/, /s/ ve /t/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/, /ı/ve /u/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

10.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu

Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Vay Kurban*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*dağlarının ardı*”na nazlı olma vasfı yüklenerek teşhis, “*Ayşe, Elif*” gibi kız çocuklarıyla Anadolu kadınları ifade edilmiş olabilir dolayısıyla mecazımürsel, “*Endamı kuytuda başak,/ Memesinin, memesinin altında, /Bir sancı,/ Bir hayın bıçak...*” dizelerinde mübalağa, “*bıçak*” hain olarak nitelendirilmiştir ve dolayısıyla teşhis sanatı kullanılmıştır. “*Dağ, uçurum, kuytu*” kelimeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*ölüm*”e gelme vasfı yüklenerek teşhis, “*kuşluk vakti, akşamüstü, seher mahmurlukta*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Hasreti uykularda,/ Hasreti soğuk sulara,*” dizlerinde teşhis, “*Gayrı, iki korku çiçeğidir gözleri,*” dizesinde teşbih, “*İki mavi, kocaman korku çiçeği,*” dizesinde hem teşbih hem de mübalağa sanatı yapılmıştır. Yine “*Açardın derin kuyularda*” dizesinde mübalağa sanatına başvurulmuştur.

Şiirin 3. bendinde “*dağlarının ardı*”na korkunç olma vasfı yüklenerek teşhis, “*Hiç akıl edip de düşünen var mı?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham ve cevabını bildiği bir soru sorduğu için de tecahülüarif sanatı vardır.” *Gün kimin hesabına tutar akşamı, / Rahmetinden kim demlenir bulutun,* “ ve “*Hayırlı evlat makina*” dizelerinde teşhis, “*Nasıl canavar kesilir.*” dizesinde teşbih ve mübalağa, “*Kurdun, karıncanın rızkını veren/ Toprak nasıl ayartılır, /Yüz vermez topal öküze,/ Ve almaz koynuna kara sabanı*” dizelerinde “*toprak*”a ayartma, koynuna alma, rızık verme ve yüz verme vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Toprak, öküz, saban*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*Sepetçioğlu'm kömür işçisidir, / Mavzer değil, kürek tutar Urfalı Nazif*” dizelerinde “*Sepetçioğlu, Urfalı Nazif*” isimleriyle Anadolu'nun emekçi, işçi kesimini kastetmiş olabilir dolayısıyla mecazı mürsel, “*mavzer-kürek*” ifadeleriyle tezat, “*Mal, haraç-mezattır, / Can, pazar-pazar.*” dizelerinde teşbih sanatı kullanılmıştır. “*Kırmızı, ak, esmer*” ifadeleriyle tenasüp, “*yumuşak-sert*” ifadeleriyle tezat, “*Yaratan ellerin sahibidir bu*” dizesiyle Allah'ı kastettiği için dolaylama ve “*Kör boğaz*” ifadesiyle teşbih sanatı yapılmıştır.

Şiirin 5. bendinin “*Dağlarının, dağlarının ardı/ Nasıl anlatsam.../ Ağaçsız, kuşsuz, gölgesiz,/ Çırılçıplak,*” dizelerinde teşhis ve mübalağa, “*Vay kurban...*” dizesinde bir

seslenme durumu söz konusu olduğu için nida, “ağaçsız, kuşsuz, gölgesiz, çırılçıplak” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. 6. dizede yer alan “*Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda.*” dizesi İstiklal Marşı’ndan alınmıştır. Romanda bir yazarın başka bir yazarın eserinden beğendiği bir kısmı kullanması tekniğine montaj, aynı zamanda şiirde atasözü kullanımına irsal-i mesel, hadis veya ayet kullanma sanatına da iktibas denir. Bu alıntılama ile bu teknik ve sanatlara benzeme durumu söz konusudur. Bu dize ile aynı zamanda telmih sanatı da yapılmıştır. “*Cennet yapabilmek için seni,*” dizesinde teşbih ve mübalağa, “*cennet-cehennem*” ifadeleriyle tezat, “*yiğitlik, feda, namuslu*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendinin “*Seni sevmek,/ Felsefedir kusursuz./ İmandır, korkunç sabırlı.*” dizelerinde mübalağa, “*İp’in, kurşun’un rağmına,*” dizesinde “*ip ve kurşun*”a inatçı olma vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Sıradağları devirir,/ Akan suları çevirir,/ Alır yetimin hakkını,*” dizelerinde de mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin 7. bendinde “*gün, devran, umut*” ifadeleriyle teşhis, “*umut*”a yetişme vasfı yüklenerek teşhis, “*Dağlarının, dağlarının ardında,/ Değil öyle yoksulluklar, hasretler,/ Bir tek başak tanesi bile dargın kalmayacaktır, / Bir tek zeytin dalı bile yalnız...*” dizelerinde mübalağa ve teşhis sanatı yapılmıştır. “*Başak tanesi, zeytin dalı*” ifadeleriyle tenasüp, “*yağmasın-yağmur*” kelimelerinde iştikak, “*Sıkıysa yağmasın yağmur,*” ve “*Bu yürek, ne güne vurur...*” dizelerinde teşhis, “*Kaçar damarlarından karanlık,/ Kaçar, bir daha dönemez,/ Sunar koynunda yatandan,/ Hem de mutlulukla sunar*” dizelerinde teşhis ve mübalağa, “*Beynimizin ışığında yeraltı.*” dizesinde de mübalağa sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 8. bendinde “*mevsim*”e genç olma vasfı, “*sebil*”e sunma vasfı yüklenerek teşhis, “*Ömrümüzün en güzel aşk hasadını,*” dizesinde teşbih, “*Elimizin hünerinde yeryüzü.*” dizesinde mübalağa sanatı yapılmıştır. “*Mevsim, şafak, akşam*” ve “*genç, verimli, pırıl pırıl*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde teşhis, tenasüp ve mübalağa sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Teşhis sanatıyla insan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığının bir göstergesidir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Vay Kurban*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk

unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır.

10.2.5. Muhteva

Ahmed Arif, kır yaşamını ve oradaki insanları şiirlerinde ele almış ve kır-kent ikileminde “kır”a daha çok yoğunlaşmış, “kent”e karşı her daim “kır”ı savunmuştur. Şiirlerinde “dağ, pirinç, tütün, buğda, saban, kurt, kuş” gibi ifadeler de onun “kır” tarafından yana tavır takındığını açık bir şekilde ortaya koymuştur. Şair “*Vay Kurban*” şiirini de “kır yaşamı” üzerine kurgulamış; ezilen, hor görülen kişilerden yana tavrını açık bir şekilde ortaya koymuştur. Nitekim Cemal Süreya, Ahmed Arif’in bu durumu hakkında kaleme aldığı bir yazısında şairi Nâzım Hikmet’le kıyaslamış ve şunları aktarmıştır: “*Ahmed Arif’in şiiri bir bakıma Nâzım Hikmet çizgisinde, daha doğrusu Nâzım Hikmet’in de bulunduğu çizgide gelişmiştir. Ama iki şair arasında büyük ayrılıklar var. Nâzım Hikmet şehirlerin şairidir. Ovadan seslenir insanlara, büyük düzlüklerden. Ovadan akan ‘büyük ve bereketli bir ırmak’ gibidir. Uygardır. Ahmed Arif ise dağları söylüyor. Uyruluk tanımayan, yaşsız dağları, ‘âsi’ dağları. Uzun ve tek bir ağıt gibidir onun şiiri, ‘Daha deniz görmemiş’ çocuklara adanmıştır. Kurdun kuşun arasında, yaban çiçekleri arasında söylenmiştir, bir hançer kabzasına işlenmiştir.*” (Süreya 1994:3).

“*Vay Kurban*” şiirinin hemen ilk dizelerinde “kır”ı hissettiren şair “*Dağlarının, dağlarının ardı*” dizesiyle de okuyucuyu doğrudan doğruya kırsal ilişkilere, “*yoksul ve namuslu*” kırsal insanına gönderir (Oktay 1990:63). Kır insanları yoksul, kimi zaman çaresizdir; ancak her şeye rağmen namusludur. Kırdakiler birçok zorluğa ve yokluğa karşı mücadele vermektedir. Bu durum yetmezmiş gibi kent, kırın aleyhine çalışmıştır:

“*Hiç akıl edip de düşünen var mı?
Gün kimin hesabına tutar akşamı,
Rahmetinden kim demlenir bulutun,
Hayırlı evlât makına
Nasıl canavar kesilir.
Kurdun, karıncanın rızkını veren
Toprak nasıl ayartılır,
Yüz vermez topal öküze,
Ve almaz koynuna kara sabanı.*”

Ölüm, her canlının başına mutlaka gelecek bir durumdur. Ölümden kurtuluşun olmadığı bir gerçektir. İnsanoğlunun en büyük korkusudur. Buna rağmen Ahmed Arif hiçbir zaman ölümden korkmamış hatta ölümün bir kurtuluş olacağını dile getirmiştir. Ancak şiirin 2. bendinde ölüme tepkisini dile getiren Ahmed Arif, kendisi için değil, kırdakilerin başına geldiği için bu tepkiyi koymuştur. Çünkü ölüm, kırdakileri ani ve habersiz yakalamıştır. Şiirlerinde umudun rengi olan “mavi” dahi ölüme çare olamamış ve “*korku çiçekleri*” derin kuyularda açmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*Sepetçioğlu ve Urfalı Nazif*” işçinin, emekçinin, kır insanların temsilcisidir. Bu iki isimle oluşturulan imge, kentin kırı sömürdüğünü ve tutsaklaştırdığı olgusunu daha belirgin bir şekilde ortaya koymuştur (Oktay 1990:64). Şair bu isimlerle tüm kır halkının temsilini sağlamış, böylece ezilenin, hor görülenin ve çaresizin yanında olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bu denli kır insanların yanında duran şairin halka yüklediği anlam popülist bir köylü sevgisinden ibaret değildir. Çünkü onun için halk, işçi sınıfının yapısında bulunan ideolojinin ana sınıfını, bunun yanı sıra da köylülüğü ve devrimci aydını kapsamaktadır (Behram 1993:18).

Memleket sevgisi, Ahmed Arif’in şiirlerinde imgesel olarak birçok sınırı ortadan kaldırmaktadır. Bu sevgisini Yunus Emre, Karacaoğlan, Mehmet Akif gibi şairlere dayandırarak vermeye çalışır. Ancak üslubu, ifadeleri, kelime ve duygu dünyasıyla bu sanatçılardan tam beslenemediğini ortaya koyar. Gündelik konuşma dilinde terennüm ettiren bu sevgisini daha çok imgesel olarak şiirine taşır (Uludağ 2013:206):

*“Dağlarının, dağlarının ardı
Nasıl anlatsam...
Ağaçsız, kuşsuz, gölgesiz.
Çırılçıplak,
Vay kurban...
"Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda."
Yiğitlik, sen cehennem olsan bile
Fedayı kabul etmektir,
Cennet yapabilmek için seni,
Yoksul ve namuslu halka.
Bu'dur ol hikayet,
Ol kara sevda.*

*Seni sevmek,
 Felsefedir kusursuz.
 İmândır, korkunç sabırlı.
 İp'in, kurşun'un rağmına,
 Yürür pervasız ve güzel.
 Sıradağları devirir,
 Akan suları çevirir,
 Alır yetimin hakkını,
 Buyurur, kitabınca..."*

“Kır”ı kente karşı savunan şair, bu durumda herkesin de fedakâr olmasını ister. Kırın kurtuluşu “*fedayı kabul etmeyi*” gerektirmektedir. Bu fedakarlık cehennemi cennete çevirebilecek bir güce sahip olmalıdır (Oktay 1990:64).

Ahmed Arif, tüm olanlara rağmen her zaman umudunu yeşertmeyi ve canlı tutmayı başarır. Bunu da şu dizelerde dile getirir:” *Gün ola, devran döne, umut yetişe*”. Dağların ardındaki “*başak tanesi*” dargın kalmayacak, bir tek “*zeytin dalı*” dahi yalnız kalmayacaktır. Şair “*başak tanesi*” ve “*zeytin dalı*” ifadelerini rastgele bir ifade olarak dile getirmemiştir. “*Başak taneleri*” bereketin simgesidir. Kır başak taneleriyle dolacaktır. “*Zeytin dalı*” ise barışın simgesidir. Kırdaki kimse dargın kalmayacak, davalar son bulacak ve kente karşı birlik olacaktır. Böylece yağmur yağacak umut bir çiçek gibi yeşerecektir.

Zamanla her yer yeşerecek, sofralar dolacak, anne ve çocukların yüzü gülecektir. Kır kente galip gelecektir. “*Şafakla doğan işgücü*” kır halkının ne kadar çalışkan olduğunu gösterecektir. Çünkü kentte iş, güneş doğduktan sonra başlamaktadır. Kır daha çok üretimi, emeği, işçiyi temsil ederken kent ise tüketimi, sömürüyü temsil etmektedir. Şair bunları dile getirirken de oldukça inançlıdır:

*“Yalanım yok, sözüm erkek sözüdür,
 Ol kitapta böyle yazılıdır,
 Ol sevda, böyledir çünkü...”*

“*Vay Kurban*” şiiri kır yaşamını kent yaşamına tercih eden izlenimiyle dikkat çeker. Şiirin başlığında ve dizesinde de geçen “*kurban*” ifadesi de “*kır*” için kullanılmıştır. Halk ağzında bu ifade içtenliği belirten bir ünlemdir. “*Kır*”a olan içtenlik halkın ağzıyla anlatılmış ve şair böylece samimiyetini de açıkça ortaya koymuştur. Şair şiirde kente karşı kır, tüketime

karşı üretimi, makinelere karşı tarlayı, tembelliğe karşı çalışkanlığı savunmuştur. İşçinin, emekçinin, hor görülen ve ezilenin yanında olduğunu dizeleriyle bağırarak anlatmıştır. Toplumsal mesele ve olgulara dikkat çeken şair, şiirlerinde bu durumu sürekli dile getirmiştir.

11."Unutamadığım" Şiiri

"Unutamadığım

*Açardın,
Yalnızlığında
Mavi ve yeşil,
Açardın.
Tavşan kanı, kınalı - berrak.
Yenerdım acıları, kahpelikleri...*

*Gitmek,
Gözlerinde gitmek sürgüne.
Yatmak,
Gözlerinde yatmak zindanı.
Gözlerin hani?*

*"To be or not to be" değil.
"Cogito ergo sum" hiç değil...
Asıl iş, anlamak kaçınılmaz'ı,
Durdurulmaz çıkışı
Sonsuz akımı.*

*İçmek,
Gözlerinde içmek ayışığını.
Varmak,
Gözlerinde varmak can tilsımına.
Gözlerin hani?*

*Canımın gizlisinde bir cân idin ki
Kan değil sevdamız akardı geceye,
Sıktıkça cellad,
Kemendi...*

Duymak,

Gözlerinde duymak üç - ağaçları

Susmak,

Gözlerinde susmak,

Ustura gibi...

Gözlerin hani?"

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:58-60)

11.1.Dil ve Anlatım

11.1.1.Ses

11.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Unutamadığım” adlı şiirde 197 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 54/a/, 41/e/, 38/i/, 33/ı/, 11/u/, 9/ö/, 8/o/ ve 3/ü/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 166 düz ünlü, 31 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 112 geniş ünlü, 85 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 106 kalın ünlü, 91 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de şiirlere hamasi bir hava katan kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir.

Şiirde 262 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 33/n/, 27/r/, 26/l/, 25/k/, 24/d/, 23/m/, 16/z/, 15/g/, 11/ç/, 11/s/, 11/t/, 7/c/, 7/ğ/, 6/y/, 5/b/, 5/h/, 5/ş/, 5/v/ ve 1/p/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /n/, /r/, /l/, /k/, /d/ ve /m/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 194 ötümlü, 68 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 138 tane sürekli ünsüz, 124 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

262'si ünsüz, 197'si ünlü olmak üzere toplamda 459 ses kullanılan “Unutamadığım” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

11.1.2. Kelime

“Unutamadığım” adlı şiirde 54 Türkçe, 10 Arapça ve 8 Farsça olmak üzere 72 kelime kullanılmıştır. Ayrıca şiirin 3. bendinin 1. dizesinde İngilizce bir cümle “*To be or not to be*” ve 3. bendin 2. dizesinde Latince 1 cümle “*Cogito ergo sum*” bulunmaktadır. Bunlar 36 isim, 15 fiilimsi, 6 zarf, 5 fiili, 4 sıfat, 4 edat ve 2 bağlaç kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 31 basit ve 5 türemiş isimden oluşmaktadır. Varlıkların verililişine göre isimlerin tamamı cins isimdir. Varlıkların sayılarına göre; 24 tekil, 12 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 24 soyut ve 12 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*Zindan*”, “*kan*”, “*cellat*”, “*ağaç*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Unutamadığım*” şiirinde 12 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Soyut isimleri de sıklıkla kullanan Ahmed Arif, şiirlerinde hayal dünyasına, ulaşılamazlıklara ve istediklerine bu şekilde yer vermiş olabilir. Genellikle Ahmed Arif’in şiirlerindeki somut kelime sayısı soyut kelime sayısından fazla olduğu görülür. Ancak “*Unutamadığım*” şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 5 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre basit fiilden “*aç-(2)*, *ak-*, *i-*, *yen-*” oluşmaktadır. Anlamlarına göre fiillerin tamamı olumludur. Fiillerin 1’i haber kipinin görülen geçmiş zaman kipiyle, 4’ü de ek fiilin görülen geçmiş zaman kipiyle “*açardın(2)*, *akardı*, *yenerdim*” çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin tamamı olumlu fiildir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmişi, geleceği ve şimdikiyi harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 4 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre tamamı basit sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 2 niteleme ve 2 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 2’si de asıl sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. “*Unutamadığım*” şiirinde kullandığı sıfatlar da bunu göstermektedir.

Şiirde 15 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 14 tanesi isim-fiil ve 1 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 6 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 3 tanesi soru zarfı, 2 tanesi durum zarfı ve 1

tanesi ise miktar zarfıdır. Durum zarfları şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde zamir kullanılmamıştır. Şiirde ayrıca 4 edat ve 2 bağlaç kullanılmıştır. Şiirde ünlem kullanılmamıştır.

11.1.3. Kelime Grupları

“Unutamadığım” şiirinde 32 tane kelime grubu kullanılmıştır. 11 iyelik grubu, 6 isim-fiil grubu, 4 belirtisiz isim tamlaması, 4 sıfat tamlaması, 4 edat grubu, 1 belirtili isim tamlaması, 1 tekrar grubu ve 1 bağlama grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 11 iyelik grubunun 9’u 2. teklik iyelik grubundan, 1’i 1. teklik iyelik grubundan ve 1’i 1. çokluk iyelik grubundan oluşmaktadır. Şair şiirde yalnız olmadığını, seslendiği ve hayalinde biri olduğunu 2. teklik iyelik ekleriyle fazlasıyla hissettirmiştir. Sevdasını yaşarken şiirinde bunu fazlasıyla hissettiren şair, 2. teklik iyelik eklerinden yararlanmıştır. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

11.1.4. Cümle

Şiir 17 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 7 birleşik cümle, 6 basit cümle, 2 eksilteli cümle ve 2 sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 6’sı girişik birleşik ve 1’i karmaşık birleşik cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 1’i bağımlı sıralı cümle, 1’i bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Yüklemin türüne göre; 12 isim cümlesi, 3 fiil cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 12 devrik cümleden, 3 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 10 olumlu cümleden, 3 soru cümlesinden ve 2 olumsuz cümlesinden oluşmaktadır.

11.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif şiirlerinde sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır. Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 20.04.2020). Ahmed Arif noktalama işaretlerinin bu işlevlerini sıklıkla kullanmıştır.

Ahmed Arif “ Unutamadığım” adlı şiirde 15 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 12 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan

anjanbuman (Fr. enjambement)teknini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğu’yu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “*Unutamadığım*” şiirinin 1. bendinde 4 virgül, 2. bendinde 2 virgül, 3. bendinde 2 virgül, 4. bendinde 2 virgül, 5. bendinde 2 virgül ve 6. bendinde 3 virgül kullanılmıştır. 1. bentteki 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 2. bentteki 2 virgül de vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 3. bentteki 1 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül ise eş görevli kelime veya kelime gruplarının arasına konmuştur. 4. bentteki 2 virgül de vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 5. bentteki 1 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 6. bentteki 3 virgül de vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 5. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemeyi oluşturan kelimelerin arasına konmuştur. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 1. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 20.04.2020). Şiirin 2. bendinde kullanılan 2 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 2. bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru kelimesi içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 3. bendinde 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin 1. ve 2. dizesinde tırnak işareti kullanılmıştır. Kullanılan tırnak işaretleri alıntı yapılan dizeler için kullanılmıştır. Bendin 2. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 20.04.2020). 3. dizede 1 tane kesme işareti kullanılmıştır. Kullanılan kesme işareti cins isme gelen çekim ekini (kaçınılmaz’ı) ayırmıştır. Ancak cins isimlere gelen çekim ekleri herhangi bir noktalama işareti ile ayrılmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 4. bendinde kullanılan 2 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 2. bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan

soru işareti soru kelimesi içeren cümlelerin sonuna konmuştur. 5. bentte virgül dışında sadece üç nokta kullanılmıştır. 5. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 20.04.2020). Şiirin 6. bendinde bir kısa çizgi kullanılmıştır. Kısa çizgi bir kelime grubunun arasına konmuştur. Ancak kelime gruplarının arasına herhangi bir noktalama işareti gelmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin 5. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 20.04.2020). 6. bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru kelimesi içeren cümlelerin sonuna konmuştur.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “Unutamadığım” şiirinde “tavşan kanı”, “ustura gibi” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. Bu şiirdeki “Yenerdim acıları, kahpelikleri...”, “Gözlerinde sürgüne gitmek”, “Gözlerinde yatmak zindanı” kullanımları örnek verilebilir.

Şair, şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 5. bendin 3. dizesinde kullandığı “cellad” kelimesinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkmıştır. Hemen hemen her şiirinde ağız özelliği gösteren kelime örneklerine yer vermiştir.

11.2. Sanat

11.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“Unutamadığım” adlı şiir 31 dizelik 6 bentten oluşmaktadır. 1. bent 6 dizeden, 2, 3 ve 4. bent 5 dizeden, 5. bent 4 dizeden ve 6. bent 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Unutamadığım*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*” ve “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu ahenk tekrar edilen harf, kelime ve dizelerle elde edilir. Nitekim Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

11.2.2. Kafiye ve Redif

“Unutamadığım” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin ilk ve 4. dizesi olan “*açardın*” rediftir. Şiirin 2. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-t” yarım kafiye, “-mek” ise rediftir. Divan edebiyatında dize ortasında iç kafiyesi bulunan gazellere “*musammat gazel*” denir. “Unutamadığım” şiirinde dize ortasındaki iç kafiyeler de “*musammat gazel*”i çağrıştırmaktadır. 2. bendin 2 ve 4. dizelerinin ortasındaki “-t” yarım kafiye, “-mek” ise rediftir. Şiirin 3. bendin 1 ve 2. dizesindeki “-ı” yarım kafiyedir. Şiirin 4. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-t” yarım kafiye, “-mek” ise rediftir. Bendin 2 ve 4. dizelerinin ortasındaki “-mek” de rediftir. Şiirin 5. bendin 1 ve 4. dizesindeki “-i” yarım kafiyedir. Şiirin 6. bendin 1, 3 ve 4. dizesindeki “-mek” redif, 5 ve 6. dizesindeki “-i” yarım kafiyedir. Şiirin 2, 4 ve 6. bentlerin son dizeleri olan “*Gözlerin hani?*” rediftir. Düzenli olmasa da şiirde

tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı'ndan halk edebiyatına, divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiiri'ne kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır. Ahmed Arif de şekilsel olarak Garipçilere uymuş; ancak içerik yönüyle onlardan ayrılmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Ahmed Arif şiirlerinde kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

11.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “Unutamadığım” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1. bendin ilk ve 4. dizeleri “Açardın”; 2, 4 ve 6. bentlerin son dizeleri olan “Gözlerin hani?” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı “Açardın” dizesi 2 kez, “Gözlerin hani?” dizesi 3 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “Gözlerinde(6)”, “gitmek(2)”, “değil(2)”, “yatmak(2)”, “içmek(2)”, “varmak(2)”, “duymak(2)”, “susmak(2)” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “Unutamadığım” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif'in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /n/, /r/, /l/, /k/, /d/ ve /m/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/, ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden

beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

11.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Uzun bir şiir olan “*Unutamadığım*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*Açardın,/ Yalnızlığında/ Mavi ve yeşil,/ Açardın.*” dizelerinde mübalağa, “*mavi, yeşil, tavşan kanı, kınalı berrak*” ifadeleriyle tenasüp, “*acıları ve kahpelikler*”i yenme durumu söz konusu olduğu için teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*Gitmek,/Gözlerinde gitmek sürgüne./ Yatmak,/ Gözlerinde yatmak zindanı.*” dizelerinde mübalağa, “*Gözlerin hani?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 3. bendinin ilk dizesi olan “*“To be or not to be”* W.Shakespeare’e, 2. dizesinde geçen “*Cogito ergo sum*” ise Descartes’e aittir. Romanda bir yazarın başka bir yazarın eserinden beğendiği bir kısmı kullanması tekniğine montaj, aynı zamanda şiirde atasözü kullanımına ırsal-i mesel, hadis veya ayet kullanma sanatına da iktibas denir. Bu alıntılama ile bu teknik ve sanatlara benzeme durumu söz konusudur. Bu cümleler ile aynı zamanda telmih sanatı da yapılmıştır. “*“To be or not to be” değil/ “Cogito ergo sum” hiç değil...-Asıl iş, anlatmak kaçınılmaz’ı,*” dizeleri arasında tezat, “*Durdurulmaz çığı,/ Sonsuz Akımı*” dizelerinde mübalağa sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*İçmek,/ Gözlerinde içmek ayışığını. /Varmak,/ Gözlerinde varmak can tılsımına.*” dizelerinde mübalağa, “*Gözlerin hani?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 5. bendinin 2. dizesinde “*Kan değil sevdamız akardı geceye,*” dizesinde teşbih ve mübalağa, “*kan-sevda*” ifadeleriyle tezat, “*sıkmak, cellat, kement*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendinde “*Duymak,/ Gözlerinde duymak üç – ağaçları/ Susmak,/ Gözlerinde susmak,*” dizelerinde mübalağa, “*Ustura gibi...*” dizesinde teşbih, “*Gözlerin hani?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham sanatı kullanılmıştır. “Üç ağaçları” ifadesiyle telmih yapılmıştır. İnanışa göre Hz Adem’in gömüldüğü yerde üç ağaç yeşermiştir. Bu ağaçlar: zeytin, sedir ve servidir.

Şiirin genelinde tenasüp ve mübalağa sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; şiirlerinde duygularını abartarak dile getirir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Unutamadığım*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır.

11.2.5. Muhteva

Ahmed Arif, yaşadığı dönemde yıllarca zindan hayatı yaşamış ve bu süreçte büyük zorluklar atlatmıştır. Görülen işkenceler hayatına kazınamayacak yaralar ve izler bırakmıştır. Ahmed Arif de bu izleri şiirlerine yansıtmıştır. Yaşananlar onun ve edebî hayatının bir parçası olmuş ve hiçbir zaman da peşini bırakmamıştır. Zindan hayatının izlerini gördüğümüz şiirlerinden biri de “*Unutamadığım*”dır. Şair “*Unutamadığım*” şiiri için şunları söylemektedir: “*Unutamadığım adlı şiirim, işkencenin ta kendisidir. İşkencenin fotoğrafla tespit edilmiş gibisidir.*” (Oral 1992:218).

Zindan hayatı çetindir, yaşananları unutmak mümkün değildir. Şair günlerce işkence görmüş, kimi zaman ölüme terk edilmiştir. Ahmed Arif, bu zorlukları yine ondan ayrılmayan, daima hayalinde, aklında, ruhunda bulunan “*sevda*”sıyla aşar. Zindanın panzehiri “*sevda*”, sevdayı besleyen ise “*mavi ve yeşil*”dir. *Mavi* umudu, *yeşil* ise umudun yeşermesini temsil etmektedir. “*Sevda, umut ve yeşerme*” ifadeleri zindan hayatına karşı galip gelmenin en önemli yoludur:

“*Açardın,
Yalnızlığında
Mavi ve yeşil,
Açardın.
Tavşan kanı, kınalı - berrak.
Yenerdin acıları, kahpelikleri...*”

“*Sevda*” şair için kurtuluştur. Zindan hayatının bir nebze hafiflemesini sağlayan en önemli unsurdur. Zindanda yatan şair “*Gözlerinde yatmak zindanı*” dizesiyle “*sevda*”yı zindana karşı galip göstererek sevgilinin gözlerinde yatmayı düşlemiş ve bu zorluktan öylece kurtulmaya çalışmıştır. Nitekim Ahmed Arif “*Acı çekmek de bir sevda gibidir. Her kula nasip olmaz...*” diyerek acıyı sevdaya benzetmiş ve bu kötü durumu bertaraf etmiştir.

Ahmed Arif’i zindan hayatı asla korkutmamıştır. O zorlukları sonuna kadar göğüslemiş, öylece bu zorluklardan kurtulmayı bir şekilde başarmıştır. Ahmed Arif, bulunduğu hücre duvarında “*To be or not to be*” ile birlikte aynı anlama gelen 19 farklı dilde yazılmış “olmak ya da olamamak” dikkatini çeker. Şair de 19 satırın altına çizgiyi çeker ve toplama işareti koyar, çizginin altına da “*ya herro ya merro*” yazar (Diken 2020:2). Bu ifade zor, tehlikeli bir durum karşısında “*ne olursa olsun*” gibi kötü ihtimalin de göze alındığını anlatan bir sözdür (<https://sozluk.gov.tr/> E.T. 18.06.2020). Bu ifade şairin cesaretinin, hiçbir şeyden korkmadığının ifadesidir.

Ahmed Arif 6 Haziran 1954 yılında Leylâ Erbil’e yazdığı mektubunda “*Senden ayrı ağlanamaz da! Hemi vallah hemi billah bu böyle. Sensiz, ‘To be or not to be’ bile olamaz, düşünülemez! Nefes alınır sanılır ama nefes değildir.*” diyerek “*To be or not to be*”yi “*sevda*” ile bağdaştırmıştır. Şairin zindanda çekilen işkenceleri yenmesinde hem sevdanın hem de korkusuzluğun önemli bir yere sahip olduğu böylece ortaya çıkmaktadır.

“*Sevda*” çoğu zaman Ahmed Arif’in âdeta yoldaşdır. Ancak 23 Nisan 1955’te Leylâ Erbil’e yazdığı mektubunda şair şunları söyler:” *Dün sana üç şiir gönderdim. Biri, kabul edersen düğün hediyen olsun.*” der(LLALEM 2018:46). Bu şiirlerden biri de “*Unutamadığım*” şiiridir. Onu zorluklardan kurtaran “*sevda*” bu olay ile onu çaresiz bırakmıştır.

Ahmed Arif’in gördüğü işkenceler o kadar ağır ve acı vericidir ki vücudunda âdeta su gibi kan akmaktadır. Ancak “*kan*” ifadesini “*sevda*” ifadesine benzeterek bu durumdan kurtulmaya çalışmıştır. Cellat kemendi sıktıkça vücudundan akan kan değil sevdadır:

*“Canımın gizlisinde bir cân idin ki
Kan değil sevdamız akardı geceye,
Sıktıkça cellad,
Kemendi...”*

Sevgilinin gözlerinin tüm zor anlarda kurtarıcısı olması ümidiyle bentlerin sonunda “Gözlerin hani?” dizesi dikkat çekmektedir. Gözler “mavi ve yeşil”dir. Umut ve umudun yeşermesini sağlayandır.

Leylâ Erbil’e gönderdiği mektubunda “Unutamadığım” şiirine yer veren Ahmed Arif “Sana bir ufak şiir daha! Uzunlarını yazabilecek halde değilim, affet. Ve bunun adı yok, vardı ama iptal ettim. Yeni bir ad koyacağımdan eskisinin hükmü yoktur!” diyerek şiirine verdiği ismi iptal ettiğini ve yeni bir isim koyacağını belirtmiştir (LLAALEM 2018:196). Şair yaşadığı zindan hayatı ve belki de sevdası nedeniyle şiirin ismini iptal etmiş ve hayatı boyumca daima yanında olan bu iki durumun onda “unutulmamasını” sağlamak için “Unutamadığım” ismini koymuştur.

“Unutamadığım” şiiri zindan hayatının zorluklarını yenmede sevda ve korkusuzluğun şair üzerindeki etkisini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Görülen işkence esnasında acının hafiflemesini hatta yok olmasını sağlayan “sevda ve korkusuzluk”tur. Şair, her şeye rağmen yine kazanandır ve daima umutludur: “Yenerdim acıları, kahpelikleri...” dizesi de bunu ifade etmektedir.

12."Kara" Şiiri

"Kara

Çarpmış,
 Paramparça etmiş,
 Kara sütü, kara sevdıyla seni...
 Ve kara memelerinde dişlerin âsi,
 Karadır, upuzun yattığın gece,
 Felek, ah ettirir, boynun kıl - ince...
 Cihanlar, çocuklar, kuşlar içinde
 Sızlar bir yerlerin
 Adsız ve kayıp
 Sızlar, usul-usul, dargın,
 Ve kan tadında bir konca,
 Damıtır kendini mısralarınca...

De be aslan karam,
 De yiğit karam,
 Hangi kalemin yazısı,
 Zorlu yazısı,
 Belanda?

Anadan doğma nişan mı,
 Sütlü barut damgası mı,
 Bir gece parçası mı kaburgandaki?
 Kız kâkülü, ne hal eylermiş teni,
 Ellerin, deli hoyrat,
 Ellerin, susuz, yangın.
 Ellerin ooooy alarga...

De be aslan karam,
 De yiğit karam,
 Hangi güzelin diş yeri,
 Mavi diş yeri,

Sevdanda?

*Vurmuş,
Demirlerin çapraz gölgesi,
Alnın galip ve serin.
Künyen çizileli kaç yıldız uçtu,
Kaç ayva sarardı, kaç kız sevişti,
Gelmemiş, kimselerin...*

*De be aslan karam,
De yiğit karam,
Hangi zehirin meltemi,
Saran meltemi,
Hülyanda?*

*Hakikatli dostun muydu,
Can koyduğun ustan mıydı,
Bir uyumaz hasmın mıydı,
"Oooooof" de bunlar olsun muydu?*

*De be aslan karam,
De yiğit karam,
Hangi kahpenin hançeri,
Saklı hançeri,
Yaranda?*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:61-64)

12.1.Dil ve Anlatım

12.1.1.Ses

12.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Kara” adlı şiirde 350 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 120/a/, 73/e/, 65/i/, 34/ı/, 31/u/, 18/o/, 8/ü/ ve 1/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/, /ı/ ve /u/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 292 düz ünlü, 58 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 212 geniş ünlü, 138 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 203 kalın ünlü, 147 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Bu durum Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde görülür. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir.

Şiirde 441 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 63/n/, 60/r/, 47/l/, 37/k/, 36/m/, 31/d/, 30/s/, 18/t/, 18/y/, 16/g/, 14/h/, 14/z/, 13/ç/, 10/ş/, 9/b/, 9/p/, 7/ğ/, 6/c/, 2/f/ ve 1/v/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /n/, /r/, /l/, /k/, /m/, /d/ ve /s/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 308 ötümlü, 133 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 302 tane sürekli ünsüz, 139 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

441'i ünsüz, 350'si ünlü olmak üzere toplamda 791 ses kullanılan “*Kara*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

12.1.2. Kelime

“*Kara*” adlı şiirde 120 Türkçe, 20 Arapça, 14 Farsça, 1 Moğolca (kaburga), 1 Rumca (hoirat) ve 1 İtalyanca (alarga) olmak üzere 157 kelime kullanılmıştır. Bunlar 70 isim, 34 sıfat, 22 fiil, 7 zarf, 6 ünlem, 5 zamir, 4 bağlaç ve 2 fiilimsi kullanılmıştır. Şiirde edat kullanılmamıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 66 basit ve 4 türemiş isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 70 cins isim kullanılırken özel isim kullanılmamıştır. Varlıkların sayılarına göre; 60 tekil, 10 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 54 soyut ve 16 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*kara*”, “*gece*”, “*kuşlar*”, “*barut*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Kara*” şiirinde 16 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Genellikle Ahmed Arif'in şiirlerindeki somut kelime sayısı soyut kelime sayısından fazla olduğu görülür. Ancak “*Kara*” şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 22 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 13 basit fiilden “*de-(9), vur-, uç-, ol-, çarp-*”, 6 türemiş fiilden “*sızla-(2), sarar-, damıt-, seviş-, gelme-*” ve 3 birleşik fiilden “*paramparça et-, ah et-, hal eyle-*” oluşmaktadır. Anlamlarına göre 21 olumlu fiil ve 1 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 10’u haber kipiyle 10’u dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 4’ü duyulan geçmiş zaman, 4’ü geniş zaman ve 2’si görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin tamamı emir kipiyle çekimlenmiştir. Fiillerin 1’i ek fiilin rivayeti “*hal eylermiş*” ve 1’i ek fiilin hikâyesi “*sarardı*” ile çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif her ne kadar olumsuz durumlar yaşasa da şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Şair olmasını istediği durumların hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur. Ahmed Arif şiirlerinde geçmişi, geleceği ve şimdiyi harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışarı vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir.

Şiirde 34 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 23 basit sıfat, 9 türemiş sıfat ve 2 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 22 niteleme sıfatından ve 12 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 7’si soru sıfatından, 3’ü asıl sayı sıfatından, 1’i işaret sıfatından ve 1’i belgisiz sıfattan oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirlerle önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Kara*” şiirinde kullandığı 34 sıfat da bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirde soru sıfatlarının fazlaca kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır.

Şiirde 2 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 1 tanesi sıfat-fiil ve 1 tanesi isim-fiildir. Şiirde 7 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 6 tanesi durum zarfı ve 1 tanesi ise zaman zarfıdır. Durum zarfları şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 5 zamir kullanılmış olup 1’i dönüşlülük zamiri, 1’i soru zamiri, 1’i belgisiz zamir, 1’i işaret zamiri ve 1’i şahıs zamiridir. Şiirde ayrıca 6 ünlem, 4 bağlaç ve 1 edat kullanılmıştır. Ahmed Arif, ayrıca şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın “*Kara*” şiirinde 6 ünlem kullanarak şiire destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır.

12.1.3. Kelime Grupları

“Kara” şiirinde 90 tane kelime grubu kullanılmıştır. 34 sıfat tamlaması, 25 iyelik grubu, 7 belirtisiz isim tamlaması, 6 ünlem grubu, 4 belirtili isim tamlaması, 4 bağlama grubu, 3 birleşik fiil grubu, 2 tekrar grubu, 1 zincirleme isim tamlaması, 1 ayrılma grubu, 1 bulunma grubu, 1 zarf-fiil grubu ve 1 edat grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 25 iyelik grubunun 18’i 2. teklik iyelik grubundan ve 7’si 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Şair şiirde yalnız olmadığını, seslendiği ve hayalinde biri olduğunu 2. teklik iyelik ekleriyle fazlasıyla hissettirmiştir. Sevdasını yaşarken şiirinde bunu fazlasıyla hissettiren şair, 2. teklik iyelik eklerinden yararlanmıştır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

12.1.4. Cümle

Şiir 22 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 8 basit cümle, 9 sıralı cümle, 2 birleşik cümle, 2 eksilteli cümle ve 1 bağlı cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 7’si bağımlı sıralı cümleden, 2’si bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 2’si de girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 12 fiil cümlesi, 8 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 11 devrik cümleden, 9 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 10 olumlu cümleden ve 10 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif’in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu göze çarpmaktadır. “Kara” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir. “Kara” şiirindeki soru cümlelerinin fazlalığı dikkat çekmektedir. Şair kullandığı soru cümleleri ile aklında bulunan sorulara cevap aramaktadır.

12.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif, şiirlerinde sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır. Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır. Ahmed Arif noktalama işaretlerinin bu işlevlerini sıklıkla kullanmıştır. Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır.

Ahmed Arif “ *Kara* ” adlı şiirde 47 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 33 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğu’yu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “ *Kara* ” şiirinin 1. bendinde 14 virgöl, 2. bendinde 4 virgöl, 3. bendinde 8 virgöl, 4. bendinde 4 virgöl, 5. bendinde 6 virgöl, 6. bendinde 4 virgöl, 7. bendinde 3 ve 8. bendinde 4 virgöl kullanılmıştır. 1. bentteki 5 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra, 4 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 4 virgöl ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgöl ise özneyi vurgulamak için konmuştur. 2. bentteki 2 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl cümle içinde ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konmuştur. 3. bentteki 3 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgöl özneyi vurgulamak için, 1 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgöl ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. Şiirin 4. bendinde 2 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl cümle içinde ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendinde 5 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgöl ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 6. bendinde 2 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl cümle içinde ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konmuştur. Şiirin 7. bendinde kullanılan tüm virgüller sıralı cümleleri birbirinden

ayrılmak için konmuştur. Şiirin 8. bendinde 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül cümle içinde ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 2 üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna, son dizede kullanılan 1 üç nokta ise cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 23.04.2020). 6. dizede 1 kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 2. bendinin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözcüğü içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 3. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin 3. dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru eki içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 4. bendinin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözcüğü içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 5. bendin son dizesinde üç nokta kullanılmıştır. Kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 6. bendinin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözcüğü içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 7. bendinin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru eki içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizesinde ayrıca iki tane tırnak işareti kullanılmıştır. Kullanılan tırnak işaretleri vurgulanmak istenen kelime için kullanılmıştır. Şiirin 8. bendinin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru sözcüğü içeren cümlelerin sonuna konmuştur.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “kara süt”, “boyun kıl-ince”, “kan tadında bir konca”, “sütlü barut” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 1. bendinin 11. dizesinde kullandığı “konca” kelimesinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkmıştır. Hemen hemen her şiirinde ağız özelliği gösteren kelime örneklerine yer vermiştir.

12.2. Sanat

12.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“Kara” adlı şiir 49 dizelik 8 bentten oluşmaktadır. 1. bent 12 dizeden, 2. bent 5 dizeden, 3. bent 7 dizeden, 4. bent 5 dizeden, 5. bent 6 dizeden, 6. bent 5 dizeden, 7. bent 4 ve 8. bent 5 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazanlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “Kara” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*” ve “*Damıtır kendini mısralarınca*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

12.2.2. Kafiye ve Redif

“Kara” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 2. dizesinde “-miş” redif, 3 ve 4. dizesindeki “-i” yarım kafiye, 5 ve 6. dizesindeki “-ce” tam kafiye, 5, 6 ve 7. dizesindeki “-e” ise yarım kafiye, 8 ve 10. dizesindeki “-n” yarım kafiye, 11 ve 12. dizesindeki “-ca” tam kafiye, Şiirin 2. bendin 1 ve 2. dizesindeki “karam”, 3 ve 4. dizesindeki “yazısı” kelimeleri rediftir. Şiirin 3. bendin 1 ve 2. dizesindeki “-m” redif, 3 ve 4. dizesindeki “-i” yarım kafiye, Şiirin 4. bendin 1 ve 2. dizesindeki “karam” kelimesi, 3 ve 4. dizesindeki “diş yeri” kelime grubu rediftir. Şiirin 5. bendin 3 ve 6. dizesindeki “-erin” zengin kafiye, 4 ve 5. dizesindeki “-ti” ise rediftir. Şiirin 6. bendin 1 ve 2. dizesindeki “karam”, 3 ve 4. dizesindeki “meltemi” kelimeleri rediftir. Şiirin 7. bendin 1, 2, 3 ve 4. dizesindeki “-n” yarım kafiye, “mydı” ise rediftir. Şiirin 8. dizesindeki 1 ve 2. dizesindeki

“*karam*”, 3 ve 4. dizesindeki “*hançeri*” kelimeleri rediftir. 2, 4, 6 ve 8. bendin 1 ve 2. dizeler “*De be aslan karam,/ De be yiğit karam,*” rediftir. 2, 4 6 ve 8. bendin son dizelerinde yer alan “-a” yarım kafiye, “-nda” ise rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

“*Kara*” şiirinde dikkati çeken bir diğer durum ise dize başlarındaki ses benzerlikleridir. Bu durum 2, 3, 4, 6 ve 8. bentlerde kendini göstermektedir. Eski Türk şiirinde dize başlarında ses benzerliği fazlasıyla kullanılmıştır. Hatta bu ses benzerlikleri Geçiş Dönemi eserlerinde de devam etmiştir. Başkafiyelerin ve aynı sesle başlayan kelimeleri bir araya getirme kaygısı, şiirde ahenk sağlama ve “*göz için kafiye*” yapma düşüncesiyle doğrudan ilgilidir(Kaya 1998:24). Ahmed Arif’in “*Kara*” şiirindeki bu ses benzerlikleri de Eski Türk şiirinde var olan dize başlarındaki ses benzerliğini çağrıştırmaktadır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Her ne kadar Ahmed Arif kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

12.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Kara*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 2, 4, 6 ve 8. bendin ilk ve 2. dizeleri “*De be aslan karam,/ De be yiğit karam,*” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı “*De be aslan karam,/ De be yiğit karam,*” dizeleri 4 kez tekrarlanmıştır. Bunun yanında Ahmed Arif ahengin oluşumuna katkı sağlayan kelime tekrarlarına farklı dize ve bentlerde yer vermiştir.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Kara*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /n/, /r/, /l/, /k/, /m/, /d/ ve /s/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/, /ı/ ve /u/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman

müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir.

12.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, bu yönüyle Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “Kara” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur.

Şiirin 1. bendinde “Çarpmış,/ Paramparça etmiş,/ Kara sütü, kara sevdıyla seni...” dizelerinde mübalağa, “çarpmış, paramparça, asi” ifadeleriyle tenasüp, “felek”e ah ettirme vasfı yüklenerek teşhis, “boynun kıl-ince...” ifadesiyle mübalağa, “cihanlar, çocuklar, kuşlar” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. Yine “adsız, kayıp, usul usul, dargın” ifadeleriyle mübalağa, “Ve kan tadında bir konca,” dizesinde mübalağa ve teşbih, “Damıtır kendini mısralarınca...” dizesinde teşbih sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “De be aslan karam,/ De be yiğit karam,” dizelerinde teşbih ve bir seslenme olduğundan nida, “Hangi kalemin yazısı,/ Zorlu yazısı,/ Belanda?” dizelerinde soru sorma sanatı olan istifham ve mübalağa sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “nişan, damga, parça” ifadeleriyle tenasüp, “Anadan doğma nişan mı,/ Sütlü barut damgası mı,/ Bir gece parçası mı kaburgandaki?” dizelerinde teşbih, soru sorma sanatı olan istifham, cevabını bildiği bir soru sorduğu için de tecahülüarif sanatı yapılmıştır. “Kız kakülü, ne hal eylermiş teni,” dizesinde mübalağa, “Ellerin, deli hoyrat,/ Ellerin, susuz, yangın,/ Ellerin ooooy alarga...” dizelerinde mübalağa ve teşbih sanatı vardır.

Şiirin 4. bendinde “De be aslan karam,/ De be yiğit karam,” dizelerinde teşbih ve bir seslenme olduğundan nida, “Hangi güzelin diş yeri,/ Mavi diş yeri,/ Sevdanda?” dizelerinde soru sorma sanatı olan istifham ve mübalağa sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 5. bendinde “Vurmuş,/ Demirlerin çapraz gölgesi,” dizelerinde teşhis, “Alnın galip ve serin.” dizesinde teşbih, “Künyen çizileli kaç yıldız uçu,” dizesinde soru sorma sanatı istifham ve mübalağa, “Kaç ayva sarardı, kaç kız sevişti,” dizesinde de soru sorma sanatı olan istifham vardır.

Şiirin 6. bendinde “*De be aslan karam,/ De be yiğit karam,*” dizelerinde teşbih ve bir seslenme olduğundan nida, “*Hangi zehirin meltemi,/ Saran meltemi,/ Hülyanda?* ” dizelerinde soru sorma sanatı olan istifham ve mübalağa sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 7. bendinde “*Hakikatli dostun muydu,/ Can koyduğun ustan mıydı,/ Bir uyumaz hasmın mıydı,/ "Oooooof" de bunlar olsun muydu?*” dizelerinin tamamında soru sorma sanatı olan istifham kullanılmıştır. “*Dost-hasım*” ifadeleriyle de tezat sanatı yapılmıştır.

Şiirin 8. bendinde “*De be aslan karam,/ De be yiğit karam,*” dizelerinde teşbih ve bir seslenme olduğundan nida, “*Hangi kahpenin hançeri,/ Saklı hançeri,/ Yaranda?* ” dizelerinde soru sorma sanatı olan istifham ve mübalağa sanatı kullanılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa, istifham ve teşbih sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; şiirlerinde sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Kara*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Şiirde soru sorma sanatı olan istifham da sıklıkla kullanılmıştır. Ahmed Arif zihnindeki ve hayallerindeki sorulara cevap arama peşindedir. Şair kendisini bu denli meşgul eden konuları da soru yoluyla açığa çıkarmış ve bunlara cevap aramaya çalışmıştır. Şiirdeki teşbih sanatı da göze çarpmaktadır. Zayıf olanı güçlü olmaya benzetme olan teşbihte şair son derece sıklıkla teşbih sanatını kullanmıştır. Hayalinde var olan kişileri veya varlıkları ezdirmeyen, onları güçlü göstermeye çalışan şair, teşbih sanatını bu amaçla kullanmış olabilir.

12.2.5. Muhteva

“*Kara*” şiiri, 1953’te İstanbul Harbiye Askerî Cezaevinde kaleme alınmıştır (Şeker 1997:113). Şiir zindandan izler taşımakta ve yansımalarını hissettirmektedir. Zindan âdeta Ahmed Arif’in alın yazısıdır. Yaşadığı zindan hayatı şiirine yansımış, oradan çıktıktan sonra da peşini bırakmamıştır. Bu durumu şiirlerine de yansıtmıştır.

Zindan, karanlık bir yerdir. İşkence yapılan hücreler ise göz gözü görmeyecek derecede karanlıktır. Bundan dolayı şair şiirinde sürekli “*kara*” sözcüğünü kullanır. Şiirde “*kara*” kelimesi ilk dizelerde sürekli tekrar eder. “*Kara*” kelimesi rastgele kullanılmış bir kelime olmayıp şairin çektiği sıkıntıları temsil etmektedir (Aydın 1991:17).

Şiirin 1. bendinde zindan hayatının izleri açıkça görülürken bendin son dizelerinde ise Ahmed Arif'in "*Şiirde mısranın namusuna inanırım*" cümlesini destekleyen dizelere yer verilir. Mısra salt şiirin yapısal bir ögesi değil zaman zaman imgesel bir ögesi olarak da kullandığı bir araçtır. Mısra kimi zaman da duygulanmalarına sığınaktır (Timuroğlu 1991:12). "*Ve kan tadında bir konca,/ Damıtır kendini mısralarınca...*" dizeleri bunu açık bir şekilde ortaya koyar. Şairin zindanda kendini ifade edebildiği tek şey "*mısra*"larıdır. Mısralar zindanda şairin yegâne dostudur.

Zindan hayatı her ne kadar negatif bir durum olsa da şairin imge dünyasına pozitif bir zenginlik katmıştır. Nitekim Ahmed Arif, Leylâ Erbil'e yazdığı bir mektubunda şunları söylemektedir: "*Kara'mı sevdin mi? Bunda diğer şiirlerimde bulunmayan bir hayli deyiş ve imajlar var. 'Sütlü barut', döğme yapılırken kullanılan bir boyadır. Süt ve barut karıştırılarak yapılır. Bunun gibi daha sana yabancı gelen sıfat ya da deyimler varsa yaz da sor. Kara imajı beni bir hayli baskıya almıştır. Bu şiirde onu bol bol, sebil kullandım.*" (LLAALEM 2018:196). Bu sözleriyle de bu durumu desteklemektedir.

Zindan hayatı sona erdiğinde birden ve tamamen hayatından çıkarmak mümkün değildir. Artık o; ömür boyu ruhunda, bedeninde vardır. Âdeta bir nişan gibi üzerindedir. Hatta doğmadan önce alın yazısı olarak sende mevcuttur. Ahmed Arif şu dizeleri bu durumu destekler niteliktedir:

*"Anadan doğma nişan mı,
Sütlü barut damgası mı,
Bir gece parçası mı kaburgandaki?"*

Zindan karanlık olduğu kadar yalnızlığın fazlasıyla hissedildiği bir mekândır. O dönemde akraba veya dostların mahkûmu ziyaret etmesi oldukça zordur. Şair bu duruma şu dizelerle serzenişte bulunur:

*"Künyen çizileli kaç yıldız uçtu,
Kaç ayva sarardı, kaç kız sevişti,
Gelmemiş, kimselerin..."*

Ancak bendin 3. dizesinde şair "*Alnın galip ve serin*" diyerek bu karamsar durumu da bertaraf etmiştir.

Ahmed Arif yakın saydığı insanlardan yana hep bir hayal kırıklığı içerisinde. Hiç beklemediği kişiler onu yaralamaktadır:

*“Hakikatli dostun muydu,
Can koyduğun ustan mıydı,
Bir uyumaz hasmın mıydı,
"Oooooof" de bunlar olsun muydu?*

*De be aslan karam,
De yiğit karam,
Hangi kahpenin hançeri,
Saklı hançeri,
Yaranda?”*

Şiirde 2, 4, 6 ve 7. bentlerde sürekli belirsizlik ve gizemli bir hava söz konusudur. Yaşananların kimler tarafından yapıldığı belli değildir. Bu belirsizlik okuyucuyu içine alan ve merak uyandıran bir durum olarak ortaya çıkar. “*Hangi kalemin yazısı*”, “*Hangi güzelin diş yeri*”, “*Hangi zehirin meltemi*” ve “*Hangi kahpenin hançeri*” dizeleri gizemli ve belirsiz bir hava meydana getirir.

Şair; zindan hayatı, belirsizlikler ve zorluklara rağmen halk söyleyişini şiirinden eksik etmemiştir. Halk gibi söyleyişi arada halk ozanlarının deyişine varır. Şu dizeler Yunus Emre, Karacaoğlan, Ruhsati’yi anımsatır (Apalak 1969:8):

*“Hakikatli dostun muydu,
Can koyduğun ustan mıydı,
Bir uyumaz hasmın mıydı,
"Oooooof" de bunlar olsun muydu?”*

Şiirde sıklıkla dile getirilen “*Kara*” imgesi üçlü bir anlamlama yapar: Geceyi, tarihsel yazgıyı ve söyleyenin durumunu ima eder. Bu imge şiirde gizemli bir atmosfer oluşturur (Oktay 1990:66-67). Zindan hayatını anlatan şiir, aynı zamanda bu hayatın şairde bıraktığı izleri taşır. Bu durumun bir parçası olarak belirsizlikler, gizemli hava ve hayal kırıklıkları da şiirde kendine yer bulur.

13."Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı" Şiiri

"Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı"

Gördüler

Yedi cihan,

În, cin, Kaf dağının ardındakiler,

Kıtlık da kıran da olsa

Gördüler analar neler doğurur

Amân amân hey...

Dünyalar vardır elvan,

Bir su damlasında, bir kıl ucunda,

Meyvalar vardır, meyvalar,

Ağacı, omcası yok,

Sana vurgun, sana dost.

Beride Kabil'in murdar baltası

Ve kan değirmenleri,

Kader kahpesi.

Beride borazancıları o puşt ölümün,

Hazır, zilzurna keyfinden,

Hazır ırzını vermeğe

Yiğitler vuruldukça.

Timsah kısmı çünkü yavrusunu yer

Akarsu duruldukça.

Cadı, yalan hamurunu dağ - dağ yoğurur

Amân amân hey

Bu zindan, bu kırgın, bu can pazarı,

Macera değil.

Yaşamak, sade "yaşamak"

Yosun, solucan harcıdır.

Öyle açar ki murat.

Susuz, güneşsiz de kalsa, koparılsa da

Şavkı, bulut güllerinden daha bir suna,

Daha bir burcu - burcudur.

*Bu zindan, bu kırgın, bu can pazarı
Macera değil
Sardığım toprağımın altın sabrıdır.
O sert, erkek hüznüdüir lâhza başında
Cıgara değil.
Ve sevgilim uykusunda bağırır
Amân amân hey...*

*Meltemin bir tadı, ustura ağzı
Biri, kız memesi, tılsım,
Yağmurun bir damlası süzölmüş küfür,
Bir damlası, aşk.
Senin uykuların hayın,
Düşlerin kardeş.
Duyar mısın, anlayıp sızlar mısın ki?
Gece, samanyollarında rüzgar çıkıncayadek,
Mısrâlarım kardeş - kardeş çağırır
Amân amân hey...*

*Serabın bir sonu vardır,
Ufkun, sıradağın sonu.
Uçarın, kaçarın bir sonu vardır
Senin sonun yok.
Mandaların, kavakların pazarı olur,
Senin pazarın olamaz.
Sensiz nar çatlamaz, bebek güü demez.
Beni böyle şair, divane etmez,
Kızımın çatal göğsü.
Senin yüzün suyu hürmetinedir
Buğdalara, cevizlere yürüyen
Kara toprağın ak südü...*

Bir bilsen kimlere tasa, kedersin,

*Anlar mısın, şaşırıp ağlar mısın ki?
 Bir bilsen kardeşlerim ne can çocuklar
 Ve bilsen nasıl vurur beni bu duvar.
 Akşam - akşam, kara sevdam ağırır
 Amân, amân hey..."*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:65-70)

13.1.Dil ve Anlatım

13.1.1.Ses

13.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

"*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*" adlı şiirde 568 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 207/a/, 90/e/, 89/ı/, 67/u/, 61/i/, 27/ü/, 22/o/ ve 5/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/, /ı/ ve /u/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 447 düz ünlü, 121 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 324 geniş ünlü, 244 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 385 kalın ünlü, 183 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin; çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri "*destan*" olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımını olabilir.

Şiirde 765 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 112/r/, 108/n/, 69/d/, 65/l/, 60/s/, 56/m/, 53/k/, 40/b/, 31/y/, 29/z/, 23/ğ/, 21/c/, 17/t/, 16/h/, 13/ş/, 13/v/, 12/g/, 11/ç/, 10/p/ ve 4/f/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /n/, /d/, /l/, /s/, /m/ ve /k/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 579 ötümlü, 186 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 532 tane sürekli ünsüz, 233 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

765'i ünsüz, 568'i ünlü olmak üzere toplamda 1333 ses kullanılan "*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*" şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Horata ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanmıştır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha

fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362). Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

13.1.2. Kelime

“*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” adlı şiirde 172 Türkçe, 48 Arapça, 30 Farsça, 1 İspanyolca (cigara), 1 Türkçe-Farsça (borazan), 1 Arapça-Türkçe (Kafdağı) ve 1 Türkçe-Arapça (nasıl) olmak üzere 254 kelime kullanılmıştır. Bunlar 135 isim, 31 sıfat, 25 fiil, 11 zarf, 11 zamir, 10 bağlaç, 10 ünlem, 9 fiilimsi ve 4 edat kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 120 basit, 11 türemiş ve 4 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 133 cins isim kullanılırken 2 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 125 tekil, 10 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 87 soyut ve 48 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: “*kan*”, “*değirmen*”, “*timsah*”, “*hamur*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde 48 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Ahmed Arif’in şiirlerinde genellikle somut kelimeler soyut kelimelere göre daha fazladır. Ancak “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde soyut kelimeler, somut kelimelerden daha fazladır.

Şiirde 25 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 17 basit fiilden 6 türemiş fiilden ve 2 birleşik fiilden oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 1’i kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinin olumsuz, 1’i yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiilden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 21 olumlu fiil ve 4 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 19’u haber kipiyle 6’sı dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 17’si geniş zaman ve 2’si görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin tamamı şart kipiyle çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. İstenilen durumların veya eylemlerin gerçekleşmesinin bir şarta bağlı olması şairin zihninde istenilen durumların veya eylemlerin gerçekleşmesinin zor olacağı ya da mümkün olmayacağını şart kipleriyle göstermek istemiş olabilir.

Şiirde 31 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 27 basit sıfat ve 4 türemiş sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 11 niteleme sıfatından ve 19 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 8'i işaret sıfatından, 7'si belgisiz sıfattan, 3'ü asıl sayı sıfatından ve 1'i soru sıfatından oluşmaktadır. 1 tane de adlaşmış sıfat kullanılmıştır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde kullandığı 30 sıfat da bunu göstermektedir. Bunun yanı sıra şiirde işaret sıfatlarının fazlaca kullanılması özellikle vurgulamak ve göstermek istediği varlıkları ifade etmede kullanmıştır. Ayrıca şiirde belgisiz sıfatların kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır.

Şiirde 9 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 5 zarf-fiil, 3 tanesi isim-fiil ve 1 tanesi sıfat-fiildir. Şiirde 11 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 8 tanesi durum zarfı, 2 tane derecelendirme zarfı ve 1 tanesi ise soru zarfıdır. Durum zarfları şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 11 zamir kullanılmış olup 8'i şahıs zamiri, 2'si belgisiz zamir ve 1'i soru zamirinden oluşmaktadır. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 6'sı 2. teklik şahıs zamiridir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla şiirdeki varlığını hissettirmiştir. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde ayrıca 10 ünlem, 4 edat ve 4 bağlaç kullanılmıştır. ayrıca şiirlerinde ünlemi kullanmadan destansı bir hava oluşturma kabiliyetine sahip olan Ahmed Arif, “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde 10 ünlem kullanarak şiirindeki destansı havayı perçinlemiştir.

13.1.3. Kelime Grupları

“*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde 107 tane kelime grubu kullanılmıştır. 31 sıfat tamlaması, 16 belirtili ism tamlaması, 15 belirtisiz isim tamlaması, 13 tekrar grubu, 11 iyelik grubu, 5 bağlama grubu, 4 birleşik isim grubu, 3 zarf-fiil grubu, 2 yönelme grubu, 2 birleşik fiil grubu, 2 isim-fiil grubu, 1 sıfat-fiil grubu, 1 takısız isim tamlaması ve 1 edat grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 11 iyelik grubunun 5'i 3. teklik iyelik grubundan, 5'i 1. teklik iyelik grubundan ve 1'i 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. 3. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişi ve varlıkları şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf

etmiştir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır.

13.1.4. Cümle

Şiir 36 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 13 sıralı cümle, 10 basit cümle, 8 birleşik cümle ve 5 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 9'u bağımlı sıralı cümleden, 4'ü bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 7'si girişik birleşik cümleden, 1'i şartlı birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklemin türüne göre; 18 isim cümlesi, 13 fiil cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 23 kurallı cümleden, 8 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 22 olumlu cümleden, 7 olumsuz cümleden ve 2 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir; ancak "*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*" şiirinde isim cümleleri daha fazladır. Fiil cümleleri şiire dinamik bir hava katmaktadır. "*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*" şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir. "*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*" şiirindeki soru cümleleri de şairin aklında bulunan sorulara cevap aradığı, bu konularda bir çıkmaza girdiği izlenimi uyandırmaktadır.

13.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif şiirlerinde sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır. Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 25.04.2020). Şiirlerinde genellikle Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmıştır.

Ahmed Arif "*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*" adlı şiirde 53 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 18 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller

cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğuyu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinin 1. bendinde 4 virgül, 2. bendinde 13 virgül, 3. bendinde 9 virgül, 4. bendinde 3 virgül, 5. bendinde 10 virgül, 6. bendinde 9 virgül ve 7. bendinde 5 virgül kullanılmıştır. 1. bentteki 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise ikilemenin arasına konmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez; ancak şair bu kuralın dışına çıkarak ikilemenin arasına virgül koymuştur. Şiirin 2. bendinde 5 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 4 eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 3. bendinde 5 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 1 virgül ise şart ekinden sonra konmuştur; ancak şart ekinden sonra virgül konmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 4. bendinde 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 5. bendinde 5 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 6. bendinde 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 4 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 1 virgül ise ikilemenin arasına konmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez; ancak şair bu kuralın dışına çıkarak ikilemenin arasına virgül koymuştur. Şiirin 7. bendinde 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 1 virgül ise ikilemenin arasına konmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez; ancak şair bu kuralın dışına çıkarak ikilemenin arasına virgül koymuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde 4 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 14. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır.

Kullanılan bu kısa çizgi ikilemeyi oluşturan kelimelerin arasına konmuştur. Ancak ikilemeyi oluşturan kelimelerin arasına herhangi bir noktalama işareti konmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 6. dizede kullanılan kesme işareti özel isme gelen çekim ekini (Kabil'in) ayırmak için konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 3. bendindeki 4 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 3. dizede kullanılan tırnak işareti özellikle vurgulanmak istenen kelime için konmuştur. Son dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 4. bendindeki 2 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendindeki 2 noktada cümlelerin sonuna konmuştur. 9. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 7. dizede 1 soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru eki içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 6. bendinde 5 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 6. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 25.04.2020). Şiirin 1. bendinde 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 2. dizede 1 soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru eki içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde “*analar neler doğurur*”, “*divane etmez*”, “*yüzün suyu hürmetinedir*” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde

kullandığı söylenebilir. Bu şiirdeki “*Ve kan değirmenleri,*”, “*Kader kahpesi*”, “*Kara toprağın ak südü...*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 1. bendin 3. dizesinde kullandığı “*meyva(2)*”, 4. bendin 5. dizesinde kullandığı “*cıgara*”, 5. bendin 5. dizesinde kullandığı “*hayın*”, 6. bendin 11. dizesinde kullandığı “*buğda*” kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkmıştır. Hemen hemen her şiirinde ağız özelliği gösteren kelime örneklerine yer vermiştir. Genellikle ölçünlü dili kullanmakla birlikte zaman zaman kelimeleri bazı ağızlarda kullandıkları şekilleriyle kullanarak halka halkın diliyle seslenmiş ve bu durum onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır.

13.2. Sanat

13.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” adlı şiir 64 dizelik 7 bentten oluşmaktadır. 1. bent 6 dizeden, 2. bent 15 dizeden, 3. bent 8 dizeden, 4. bent 7 dizeden, 5. bent 10 dizeden, 6. bent 12 dizeden ve 7. bent 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Divan edebiyatının nazım birimi beyit, halk edebiyatının nazım birimi ise dördlüktür. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatında da nazım birimleri olarak genellikle beyit ve dördlük tercih edilmiştir. Cumhuriyet Dönemi’nde de Garip akımına kadar gelişen süreçte dördlük nazım birimi tercih edilirken Garip akımından sonra dizinin egemenliği kırılmıştır. Ahmed Arif, halk edebiyatının izlerini içerik olarak devam ederken biçim olarak Garip akımından etkilenmiştir.

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya

verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*” ve “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

Şiire ritim ve ahenk katan ölçü ve düzenli kafiyeyi kullanmayan Ahmed Arif; harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

13.2.2. Kafiye ve Redif

“*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-ler” zengin kafiyedir. Şiirin 2. bendin 6 ve 7. dizesindeki “-sı” redif, 11 ve 13. dizesindeki “-ur” tam kafiye, “-uldukça” redif, 12 ve 14. dizesindeki “-r” ise yarım kafiyedir. Şiirin 3. bendin 4 ve 8. dizesindeki “-dur” redif, 6 ve 7. dizesindeki “-a” yarım kafiyedir. Şiirin 4. bendin 2 ve 5. dizesindeki “-ra” tam kafiye, “değil” ise rediftir. 3 ve 6. dizesindeki “-ır” tam kafiyedir. Şiirin 5. bendin 3 ve 9. dizesindeki “-r”, 4 ve 8. dizesindeki “-k” yarım kafiyedir. Şiirin 6. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-ın bir sonu vardır” redif; 6, 7 ve 8. dizesindeki “-mez” redif, 9 ve 12. dizesindeki “-i” yine rediftir. 1, 3 ve 10. dizesindeki “-dır” rediftir. Şiirin 7. bendin 3 ve 4. dizesindeki “-ar” tam kafiyedir. Şiirin 1, 2, 4 5 ve 7. bentlerin son dizesi olan “*amân amân hey...*”, 3 ve 4. bentlerin ilk dizesi olan “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenk katkı sağlamıştır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı’ndan halk edebiyatına , divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiiri’ne kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır. Ahmed Arif de şekilsel olarak Garipçilere uymuş; ancak içerik yönüyle onlardan ayrılmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini ya da uzun süre

hatırlanmasına katkıda bulunur. Ahmed Arif düzenli olmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

13.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif, şiirinde ritmi sözde arayan bir şair olarak “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1, 2, 4, 5 ve 7. bendin son dizeleri “*Amân amân hey...*” ve 3 ve 4. bentlerin ilk dizeleri “*Bu zindan, bu kırgın, bu can pazarı*” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı “*Amân amân hey...*” dizeleri 5 kez ve “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” dizeleri 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime ve kelime grupları tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Burcu(2)*”, “*kardeş(2)*”, “*akşam(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif'in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /n/, /d/, /l/, /s/, /m/ ve /k/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/, /ı/ ve /u/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

13.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olmasına rağmen şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair bu yönüyle Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî

sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendin “*Gördüler/ Yedi cihan,/ İn, cin, Kaf dağının ardındakiler,*” dizelerinde mübalağa, “*yedi cihan, in cin, Kafdağı*” ifadeleriyle tenasüp, “*amân amân hey...*” dizesinde bir seslenme olduğundan nida sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendin “*Dünyalar vardır elvan,/ Bir su damlasında, bir kıl ucunda,*” dizelerinde mübalağa, “*meyva, ağaç, omca*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Beride Kabil’in murdar baltası*” dizesinde Habil ve Kabil olayını hatırlattığı için telmih, “*Ve kan değirmenleri,/ Kader kahpesi.*” ve “*Cadı, yalan hamurunu dağ-dağ yoğurur*” dizelerinde mübalağa sanatı yapılmıştır. “*Kan, kader, ırz, yalan, cadı*” ifadeleriyle de tenasüp, “*amân amân hey...*” dizesinde bir seslenme olduğundan nida sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “*zindan, kırgın, can pazarı*” ifadeleriyle tenasüp, “*Bu zindan, bu kırgın, bu can pazarı,/ Macera değil./ Yaşamak, sade ‘yaşamak’*” dizelerinde sözünü geri alma, dönme , cayma sanatı olan rücu, “*Yosun, solucan harcıdır.*” dizesinde teşbih sanatı yapılmıştır. “*Şavkı, bulut güllerinden daha bir suna,/ Daha bir burcu- burcudur.*” dizelerinde mübalağa yapılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*zindan, kırgın, can pazarı*” ifadeleriyle tenasüp, “*Bu zindan, bu kırgın, bu can pazarı,/ Macera değil./ Sardığım toprağın altın sabrıdır.*” ve “*O sert, erkek hüznüdür lâhza başında/ Cıgara değil*” dizelerinde sözünü geri alma, dönme , cayma sanatı olan rücu, “*amân amân hey...*” dizesinde bir seslenme olduğundan nida sanatı yapılmıştır.

Şiirin 5. bendinde “*Meltemin bir tadı, ustura ağzı/ Biri, kız memesi, tılsım*” dizelerinde mübalağa ve teşbih, “*Yağmurun bir damlası süzölmüş küfür,/ Bir damlası aşk.*” dizelerinde teşbih sanatı yapılmıştır. “*Senin uykuların hayın,/ Düşlerin kardeş.*” dizesinde teşbih, “*kardeş-hayın*” ifadelerinde tezat, “*Duyar mısın, anlayıp sızlar mısın ki?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham ve cevabını bildiği bir soru sorduğu için tecahülü arif sanatı yapılmıştır. “*Meltem, rüzgar, yağmur*” ifadeleriyle tenasüp, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” dizesinde teşhis, “*amân amân hey...*” dizesinde bir seslenme olduğundan nida sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendinde “*serap, ufuk, sıradağ*” ifadeleriyle tenasüp, “*Serabın bir sonu vardır,/ Ufkun, sıradağın sonu./ Uçarın, kaçırın bir sonu vardır./ Senin sonun yok.*” dizelerinde mübalağa sanatı yapılmıştır. “*Sensiz nar çatlamaz, bebek guu demez,/ Beni böyle şair, divane etmez,*” dizelerinde mübalağa, “*Senin yüzün suyu hürmetinedir/ Buğdalara,*

cevizlere yürüyen/ kara toprağın ak südü...” dizelerinde hüsnitalil ve mübalağa, “*toprak*”a yürüme vasfı yüklenerek de teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin 7. bendin “*Anlar mısın, şaşırıp ağlar mısın ki?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham ve cevabını bildiği bir soru sorduğu için tecahülü arif sanatı yapılmıştır. “*Ve bilsen nasıl vurur beni bu duvar./ Akşam-akşam, kara sevdam ağırır*” dizelerinde teşhis sanatı yapılmıştır. “*Tasa, keder, kara*” ifadeleriyle tenasüp, “*amân amân hey...*” dizesinde bir seslenme olduğundan nida sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa, teşhis ve teşbih sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedenledir ki Ahmed Arif “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Teşhis sanatıyla da insan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırmasının bir göstergesidir. Şiirdeki teşbih sanatı da göze çarpmaktadır. Teşbih sanatını genellikle duygularını ifade ederken bilinenden hareketle bilinmeyen ya da az bilineni daha iyi anlatmak amacıyla kullanmıştır.

13.2.5. Muhteva

“*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiiri, İstanbul Cezaevinde yazılmaya başlanır ve 1956 yılında Diyarbakır’da tamamlanır (Şeker 1997:113). Ancak şiir ilk yazıldığında adı “*Bu Kırgın, Bu Zindan, Bu Can Pazarı*” şeklinde değildir. Ahmed Arif 23 Nisan 1955’te Leylâ Erbil’e yazdığı mektubunda bu şiire yer vermiş ve şiirin adı da “*Aman Aman Hey...*” şeklinde geçmiştir. Bu şiir aynı zaman da Leylâ Erbil’in evleneceğini öğrenen Ahmed Arif’in düğün hediyesi olarak sunduğu 3 şiirden bir tanesidir. Ahmed Arif “*Dün sana üç şiir gönderdim. Biri, kabul edersen düğün hediye olsun.*” der. Bu üç şiirden biri de o dönemki adıyla “*Aman Aman Hey...*” şiiridir (LLAALEM 2018:46).

Ahmed Arif yaşamında haksız yere birçok zorlukla karşılaşmış, türlü belalara katlanmıştır. Bu katlanma, inancından hiçbir şey yitirmeksizin, ödün vermeksizin ve direnilerek gerçekleşmiştir. Bu durum, şiirlerinde bazen sessiz, derin ve içten; bazen de gürül

gürül akan bir sesle isyan niteliğinde kendini ortaya koyar. Bu durumu bütün şiirlerinde görmek mümkündür. Yaşananlar onu yıldırılmamış; sesinin, inancının, direncinin daha da güçlenmesini sağlamıştır (Şeker 1997:114). Ahmed Arif,

“Gördüler

Yedi cihan,

İN, cin, Kaf dağının ardındakiler,

Kıtlık da kıran da olsa

Gördüler analar neler doğurur

Amân amân hey...” dizeleriyle Habil ve Kabil’den beri sürüp gelen ölümün yandaşlarıyla yaşamın yandaşlarını karşı karşıya getirir. Yaşam tılsımı ve tutkusunun, dünya nimetleri ve yaratıcılığın kaynağı olduğunu belirtir (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:191). Aynı zamanda şair Hz. Adem’in çocukları Habil ile Kabil arasındaki çelişkide haksız taraf olarak görülen Kabil’le günün zulmünü özdeşleştirir (Yetik 2007:90):

“Beride Kabil'in murdar baltası

Ve kan değirmenleri,

Kader kahpesi.

Beride borazancıları o puşt ölümün,

Hazır, zilzurna keyfinden,

Hazır ırzını vermeğe

Yiğitler vuruldukça.

Timsah kısmı çünkü yavrusunu yer

Akarsu duruldukça.

Cadı, yalan hamurunu dağ - dağ yoğurur

Amân amân hey” dizelerini yazdıktan sonra hemen ardından şu dizelerle ölüme karşı yaşamı savunur ve onların tarafında olduğunu bağıra bağıra haykırır:

“Yaşamak, sade "yaşamak"

Yosun, solucan harcıdır.

Öyle açar ki murat.

Susuz, güneşsiz de kalsa, koparılsa da

Şavkı, bulut güllerinden daha bir suna,

Daha bir burcu - burcudur.”

Ahmed Arif; yaşam, ölüm, zindan, sevda durumlarında dahi *“mısra”*ya sarılır. *“Şirde mısranın namusuna inanırım.”* der. Mısra kendini ifade edebildiği, duygularını, sesini

duyurabildiği yoldaşdır. Şiirde geçen “*Mısrâlarım kardeş-kardeş çağırır/ Amân amân hey...*” dizeleriyle de bu durumu ortaya koyar.

Ahmed Arif’in zindanlarda yatmasının en önemli nedenlerinden biri de vatanıdır. Şair bunca çileyi vatanı için çekmiştir. Acı çeken şair, uğruna acı çekilen vatandır. Şairin zindanlarda yatması vatanın “*yüzü suyu hürmetine*”dir (Oktay 1990:68).

Şiirin son bendinde ise şair “*kurtarıcı*” halk ise “*kurtarılacak*” olandır. Dolayısıyla şair halkı için acı çektiğini, zorluklara göğüs gerdiğini hissettirir. “*Kurtarıcı*” olan şair “*can çocuklar*” diye ifade ettiği kardeşleriyle bunu başarmaya çalışacaktır. Ancak halk bunu bilmemektedir. Son dize “*Amân amân hey...*” hem bir yakınma hem bir kınama çığlığı olup şiirde kendini fazlasıyla hissettirir (Oktay 1990:69):

*“ Bir bilsen kimlere tasa, kedersin,
Anlar mısın, şaşırıp ağlar mısın ki?
Bir bilsen kardeşlerim ne can çocuklar
Ve bilsen nasıl vurur beni bu duvar.
Akşam - akşam, kara sevdam ağırır
Amân, amân hey...”*

Zindan hayatının Ahmed Arif üzerinde etkisini gösteren “*Ve bilsen nasıl vurur beni bu duvar*” dizesi, zindanın zorlu yaşamını dile getirir. Şair içeriden yani zindandan psikolojik olarak çok etkilendiğini söyler. Dört tarafı duvarlarla çevrili zindan şairin düşünce dünyasını da etkilemiştir.

“*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiiri; ölüm-yaşam, kurtarıcı(şair)-kurtarılan(halk) temaları üzerine kurulmuştur. Bunun yanı sıra şairin her dönemine damgasını vuran ve peşini bırakmayan zindan hayatından da kesitler bulunmaktadır. “*Sevda*” her ne kadar halk, yaşam, ölüm ve zindan kadar ön plana çıkmasa da Leylâ Erbil’e yazdığı mektupla ona hediye ettiği şiirlerden biri olması nedeniyle de izini hissettirmektedir.

14."Uy Havar!" Şiiri

"Uy Havar!"

Yangınlar,

Kahpe fakları,

Korku çığları

Ve irin selleri, aç yırtıcılar,

Suyu zehir bıçaklar ortasındasın.

Bir cana, bir başa kalmışsın vay vay!

Pusatsız, duldasız, üryan

Bir cana bir de başa

Seher vakti leylim - leylim

Cellât nişangâhlar aynasındasın

Oy sevmişem ben seni...

Üsküdardan bu yan lo kimin yurdu!

He canım...

Çiçekdağı kutluk, kıran,

Gül açmaz, çağla dökmez.

Vurur alnım şakına

Vurur çakmaktaşı kayalarıyla

Küfrünü, Medetsiz, Munzur.

Şahmurat Suyu kan akar

Ve ben şairim.

Namus işçisiyim yani

Yürek işçisi.

Korkusuz, pazarlıksız, kül elenmemiş,

Ne salkım bir bakış

*Resmin çekeyim,
Ne kinsiz bir rüzgâr
Mısrâ dökeyim.
Oy sevmişem ben seni...*

*Ve sen daha demincek,
Yıllar da geçse demincek,
Bıçkılanmış dal gibi ayrı düştüğüm,
Ömrümün sebebi, ustam, sevgilim,
Yaran derine gitmiş,
Fıtıl tutmaz, bilirim.
Ama hesap dağlardır,
Umut, dağlarla.*

*Düşün, uzay çağında bir ayağımız,
Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri
Düşün, olasılık, atom fiziği
Ve bizi biz eden amansız sevda,
Atıp bir kıyıya iki zamanı
Yarının çocukları, gülleri için,
Herbirinin ayvatüyü, çilleri için
Koymuş postasını,
Görmüş restini.
He canım,
Sen getir üstünü.*

*Uy havar!
Muhammed, İsa aşkına,
Yattığın ranza aşkına,*

Deeey, dağları un eder Ferhadın gürzü!

Benim de boş yanıım hançer yalımı

Ve zulamda kan - ter içinde âsi,

He desem, koparacak dizginlerini

Yediveren gül kardeşi bir arzu

Oy sevmişem ben seni..."

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:71-76)

14.1.Dil ve Anlatım

14.1.1.Ses

14.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

"*Uy Havar!*" adlı şiirde 419 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 137/a/, 83/i/, 64/ı/, 58/e/, 31/u/, 27/ü/, 16/o/ ve 3/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /i/, /ı/, /ı/ ve /e/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 342 düz ünlü, 77 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 214 geniş ünlü, 265 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 248 kalın ünlü, 171 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre dar ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri "*destan*" olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir.

Şiirde 569 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 67/r/, 64/n/, 52/m/, 50/l/, 46/s/, 43/k/, 34/y/, 33/d/, 25/ř/, 24/b/, 23/t/, 21/z/, 18/ç/, 14/v/, 13/h/, 12/g/, 10/ğ/, 9/c/, 7/p/ ve 4/f/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /n/, /m/, /l/, /s/ ve /k/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 390 ötümlü, 179 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 400 tane sürekli ünsüz, 169 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır.

569'u ünsüz, 419'u ünlü olmak üzere toplamda 988 ses kullanılan "*Uy Havar!*" şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde aynı zamanda ötümlü

ünsüzler, ötünsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür.

Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin haması ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

14.1.2. Kelime

“*Uy Havar!*” adlı şiirde 145 Türkçe, 35 Arapça, 18 Farsça, 3 Fransızca (atom, fizik, rest), 2 İtalyanca (ranza, posta), 1 Latince (Üsküdar), 1 Sümerce (Munzur), 1 Farsça-Arapça(Şahmurat), 1 Farsça-Türkçe ve 1 argo (zula) olmak üzere 208 kelime kullanılmıştır. Bunlar 111 isim, 25 fiil, 15 zamir, 13 sıfat, 12 ünlem , 11 bağlaç, 5 fiilimsi, 4 zarf ve 3 edat kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 90 basit, 18 türemiş ve 3 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 104 cins isim kullanılırken 7 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 98 tekil, 13 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 62 soyut ve 49 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: “*fak*”, “*bıçak*”, “*çığ*”, “*kül*” gibi. Ahmed Arif’in şiirlerindeki somut kelime sayısı, soyut kelime sayısından genellikle fazladır. Ancak “*Uy Havar!*” şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 25 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 15 basit fiilden “*sev-(3)*, *vur-(2)*, *kal-*, *ak-*, *geç-*, *git-*, *bil-*, *çek-*, *ol-*, *de-* *kopar-*, *dek-* “, 6 türemiş fiilden “*düşün-(2)*, *açmaz*, *dökmez*, *elenme-*, *geir-*“ ve 4 birleşik fiilden “ *fitil tut-*, *posta koy-*, *rest gör-*, *un et-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 3’ü anlamca kaynaşmış birleşik fiilden, 1’i yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiilden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 21 olumlu fiil ve 4 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 17’si haber kipiyle 8’i dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 8’i geniş zaman, 8’i duyulan geçmiş zaman ve 1’i gelecek zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 3’ü şart, 3’ü istek ve 2’si emir kipiyle çekimlenmiştir. Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir.

Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Şahit olmak veya hayal etmek istemediği durumları duyulan geçmiş zaman kipiyle ifade etmek istemiş olabilir. Şair, hemen gerçekleşmesini istediği durumları ise emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur.

Şiirde 13 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre;10 basit sıfat, 4 türemiş sıfat ve 1 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 7 belirtme sıfatından ve 6 niteleme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 4'ü asıl sayı sıfatından, 2'si belgisiz sıfattan ve 1'i işaret sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirlerle önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Uy Havar!*” şiirinde kullandığı 13 sıfat da bunu göstermektedir. Şiirde belgisiz sıfatların kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır. Ancak tüm belirsizliklere rağmen şair şiirlerinde umuttan hiçbir zaman kopmadığını göstermektedir.

Şiirde 5 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 3 sıfat-fiil, 1 zarf-fiil ve 1 tanesi isim-fiildir. Şiirde 4 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 2 tanesi zaman zarfı, 1 tane derecelendirme zarfı ve 1 tanesi ise durum zarfıdır. Durum zarfı şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 15 zamir kullanılmış olup 12'i şahıs zamiri ve 2'si belgisiz zamirden oluşmaktadır. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 5'si 1. teklik şahıs zamiri, 5'i 2. teklik şahıs zamiri ve 2'si 1. çokluk şahıs zamiridir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik şahıs zamiri ile göstermiştir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla şiirdeki varlığını hissettirmiştir. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. 1. çokluk şahıs zamiri ile de Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil ailesini, çevresini hatta Anadolu insanını şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 1. çokluk şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde ayrıca 12 ünlem, 11 bağlaç ve 3 edat kullanılmıştır. Ahmed Arif, ayrıca şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın “*Uy Havar!*” şiirinde 11 ünlem kullanarak şiire destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır. Ünlemi çoğu zaman kullanmayan şair şiirlerinde bu denli destan havasını sağlaması da Ahmed Arif'in önemli bir başarısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiirde kullanılan 11 bağlaç dizeleri, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını kolay bir şekilde sağlamaktadır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki yaratan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

14.1.3. Kelime Grupları

“*Uy Havar!*” şiirinde 85 tane kelime grubu kullanılmıştır. 16 sıfat tamlaması, 17 belirtisiz isim tamlaması, 12 iyelik grubu, 8 bağlama grubu, 6 ünlem grubu, 5 belirtili isim tamlaması, 5 edat grubu, 4 birleşik fiil grubu, 4 birleşik isim grubu 3 tekrar grubu, 2 takısız isim tamlaması, 2 sıfat-fiil grubu ve 1 isnat grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 12 iyelik grubunun 7’si 1. teklik iyelik grubundan, 3’ü 2. teklik iyelik grubundan, 2’si 3. teklik iyelik grubundan ve 1’i 1. çokluk iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır. 2. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişi ve varlıkları şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf etmeye çalışmıştır.

14.1.4. Cümle

Şiir 25 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 12 basit, 5 bağlı cümle, 4 sıralı cümle, 3 birleşik cümle ve 1 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 3’ü bağımlı sıralı cümleden, 1’i bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 3’ü de girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 14 fiil cümlesi, 10 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 13 kurallı cümleden, 11 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 20 olumlu cümleden, 2 olumsuz cümleden ve 2 ünlem cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif’in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif’in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire durağan değil de dinamik bir hava katmaktadır. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümleinin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. “*Uy Havar!*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir. Ayrıca “*Uy Havar!*” şiirindeki ünlem cümleleri şairin duygu yoğunluğunu ne kadar üst seviyede yaşadığını göstermektedir. Şiirlerinde ünlem ve ünlem cümleleri çok olmamasına karşın

Ahmed Arif duyguyu şiirin geneline yansıtarak şiirdeki duygu yönünü âdeta ünlem kullanıyormuş hissiyle ortaya koyar.

14.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretlerini kullanır.

Şair, “*Uy Havar!*” adlı şiirde 45 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 21 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.. Anlamı bir sonraki kısa dize ile bütünleşen müstezat divan edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Batı ve Doğu’yu harmanlayan bir yapıya sahip olan Ahmed Arif; söylem, şekil ve muhtevasıyla bunu göstermektedir.

Ahmed Arif “*Uy Havar!*” şiirinin 1. bendinde 8 virgöl, 2. bendinde 5 virgöl, 3. bendinde 4 virgöl, 4. bendinde 10 virgöl, 5. bendinde 11 virgöl ve 6. bendinde 7 virgöl kullanılmıştır. 1. bentteki virgüllerin tamamı eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. 2. bentteki 2 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgöl sıralı cümleleri ayırmak için, 1 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra konmuştur. 1 virgöl ise ikilemenin arasına konmuştur. İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez; ancak şair bu kuralın dışına çıkarak ikilemenin arasına virgöl koymuştur. 3. bentteki 2 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına koymuştur. Şiirin 4. bendinde 5 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgöl sıralı cümleleri ayırmak için, 2 virgöl ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 5. bendinde 5 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra, 4 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 6. bendinde 4 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime gruplarından sonra, 2 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgöl ise sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 6. dizede bir ünlem işareti kullanılmıştır. Kullanılan ünlem işareti seslenme, hitap veya uyarı sözlerinden sonra

konmuştur. 9. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemlerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 26.04.2020). Şiirin 2. bendinde kullanılan 3 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. İlk dizede bir ünlem işareti kullanılmıştır. Kullanılan ünlem işareti seslenme, hitap veya uyarı sözlerinden sonra konmuştur. 2. dizede kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 3. bendinde kullanılan 2 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 26.04.2020). Şiirin 4. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 6. bendin ilk ve 4. dizesinde ünlem işareti kullanılmıştır. Kullanılan ünlem işaretleri seslenme, hitap veya uyarı sözlerinden sonra konmuştur. 6. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemlerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 26.04.2020).

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “*Uy Havar!*” şiirinde “*Fitil tutmaz*”, “*Koymuş postasını*”, “*Görmüş restini*”, “*Muhammed, İsa aşkına*” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı

alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “*Kahpe fakları*”, “*Suyu zehir bıçaklar ortasındasın*”, “*Şahmurat suyu kan akıyor*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 1. bendin 7. dizesinde kullandığı “*dulda*”, 1. bendin 9. dizesindeki “*vaktı*” ve 1, 3 ve 5. bendin son dizesinde kullandığı “*sevmişem*” kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkarak hemen hemen her şiirinde ağız özelliği gösteren kelime örneklerine yer vermiştir. Bu durum, onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır.

14.2. Sanat

14.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Uy Havar!*” adlı şiir 56 dizelik 6 bentten oluşmaktadır. 1. bent 11 dizeden, 2. bent 9 dizeden, 3. bent 8 dizeden, 4. bent 8 dizeden, 5. bent 11 dizeden ve 6. bent 9 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in döneminde hece ile şiir yazanlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Uy Havar!*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*”, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” ve “*Mısrâ dökeyim.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

Ölçü ve kafiye şiire ahenk verir. Serbest nazımda ise bu ahenk tekrar edilen harf, kelime ve dizelerle elde edilir. Serbest nazmı tercih eden Ahmed Arif de şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

14.2.2. Kafiye ve Redif

“*Uy Havar!*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 4. dizesindeki “-lar”, 2 ve 3. dizesindeki “-ları” redif; 5 ve 10. dizesindeki “-a” yarım kafiye, “-sındasın” rediftir. Şiirin 2. bendin 2 ve 9. dizesindeki “-ım” tam kafiye; 5 ve 6. dizesindeki “-a”, 7 ve 8. dizesindeki “-r” yarım kafiye. Şiirin 3. bendin 1, 2 ve 8. dizesindeki “-i”, 3 ve 4. dizesindeki “-ş” yarım kafiye. Şiirin 4. bendin 1 ve 2. dizesindeki “*demincek*” redif; 2, 3 ve 6. dizesindeki “-ım” tam kafiye. Şiirin 5. bendin 2, 3, 5, 8, 9 ve 11. dizesindeki “-i” yarım kafiye, 8 ve 9. dizesindeki “-ini” redif; 6 ve 7. dizesindeki “-ı” yarım kafiye, “-leri için” rediftir. Şiirin 6. bendin 2 ve 3. dizesindeki “-a” yarım kafiye, “*aşkına*” redif; 4 ve 8. dizesindeki “-z” yarım kafiye, “-ü” redif; 6, 7 ve 9. dizesindeki “-i” yarım kafiye. Şiirin 1, 3 ve 6. bendin son dizeleri “*Oy sevmişem ben seni...*”; 2. bendin 2. dizesi ve 5. bendin 10. dizesi “*He canım*” rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı’ndan halk edebiyatına, divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiirine kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır. Ahmed Arif de şekilsel olarak Garipçilere uymuş; ancak içerik yönüyle onlardan ayrılmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüneyi zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Her ne kadar Ahmed Arif kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

14.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Uy Havar!*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 1, 3 ve 6.bentlerin son dizeleri “*Oy sevmişem ben seni...*”; 2. bendin 2. dizesi ve 5. bendin 10. dizesi “*He canım*“ dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı “*Oy sevmişem ben seni...*” dizeleri 3 kez ve “*He canım*“ dizeleri 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime ve kelime grupları tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Leylîm(2)*”, “*vurur(2)*”, “*işçi(2)*”, “*aşkına(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur. Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Tekrar sanatının bu işlevini “*Uy Havar!*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif'in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /n/, /m/, /l/, /s/ ve /k/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /i/, /ı/ ve /e/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir.

14.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Uy Havar!*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*yangın, kahpe fakleri, korku çığları, irin selleri, aç yırtıcılar, zehir bıçakları*” ifadeleriyle tenasüp, “*fak*”lara kahpe vasfı yüklenerek teşhis, “*Suyu zehir bıçaklar ortasındasın.*” dizesinde mübalağa, “*Bir cana, bir başa kalmışsın vay vay!*” dizesinde nida sanatı kullanılmıştır. “*Pusatsız, duldasız, üryan*” ifadeleriyle tenasüp, “*Cellât nişangâhlar aynasındasın*” dizesinde mübalağa, “*Oy sevmişem ben seni...*” dizesinde nida sanatı vardır.

Şiirin 2. bendinde “Çiçekdağı, Medetsiz, Munzur, Şahmurat” ifadeleriyle tenasüp, “Çiçekdağı kıtlık kıran,/ Gül açmaz, çağla dökmez./ Vurur alnım şakına” ve “Vurur çakmaktaşı kayalarıyla/ Küfrünü, Medetsiz, Munzur.” dizelerinde teşhis, “Şahmurat suyu kan akar” dizesinde mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “namus işçisi, yürek işçisi” ve “korkusuz, pazarlıksız, kül elenmemiş” ifadelerinde tenasüp sanatı yapılmıştır. “Ne salkım bir bakış” ve “Ne kınıs bir rüzgar” dizelerinde teşbih sanatı yapılmıştır. “Mısrâ dökeyim” dizesinde ise mübalağa ve “Oy sevmişem ben seni...” dizesinde nida sanatı vardır.

Şiirin 4. bendinde “Bıçkılanmış dal gibi ayrı düştüğüm,” dizesinde teşbih, “ömrümün sebebi, ustam, sevgilim” ifadeleriyle tenasüp, “Ama hesap dağlardır,/ Umut dağlarla.” dizelerinde mübalağa ve teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin 5. bendinde “uzay çağı, olasılık, atom fiziği” ve “ayak, ham çarık, kıl çorap” ifadelerinde tenasüp, “Atıp bir kıyıya iki zamanı” dizesinde mübalağa ve “Herbirinin ayvatüyü, çilleri için,” dizesinde teşbih sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendin “Uy havar!” dizesinde nida, “Muhammed, İsa aşkına,” dizesinde telmih sanatı vardır. “Deeey, dağları un eder Ferhadın gürzü!” dizesinde nida, telmih ve mübalağa sanatı vardır. “Benim de boş yanımdan hançer yalımı”, “He desem, koparacak dizginlerini” ve “Yediveren gül kardeşi bir arzu” dizelerinde teşbih, “Ve zulamda kan-ter içinde âsi,” dizesinde mübalağa ve “Oy sevmişem ben seni...” dizesinde nida sanatı vardır. “Ranza, zula” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa, teşhis ve teşbih sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedenledir ki Ahmed Arif “Uy Havar!” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Teşhis sanatıyla da insan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığını bir göstergesidir. Şiirdeki teşbih sanatı da göze çarpmaktadır. Zayıf olanı güçlü olmaya benzetme olan teşbihte şair son derece sıklıkla teşbih sanatını kullanmıştır.

14.2.5. Muhteva

“*Uy Havar!*” şiiri 18 Mart 1967’de Soyut dergisi 23. sayısında şairin “*Kara*”, “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*”, “*Ay Karanlık*” ve “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirleri ile birlikte topluca yayımlanır (Şeker 1997:46). Yayımlandığı dönem, İstanbul’da epey etkili olur, âdeta halkı ayaklandırır. Şiir halkın ve mahkûmların dilinden düşmez ve büyük bir etki yaratır (LLAALEM 2018:60). Şiir korkunç kıskaçlar altında, büyük korkular yaşayan insanın ruh karmaşasını ele alarak başlar:

“Yangınlar,

Kahpe fakları,

Korku çığları

Ve irin selleri, aç yırtıcılar,

Suyu zehir bıçaklar ortasındasın.

Bir cana, bir başa kalmışsın vay vay!

Pusatsız, duldasız, üryan

Bir cana bir de başa

Seher vakti leylim - leylim

Cellât nişangâhlar aynasındasın

Oy sevmişem ben seni...”

Şair bu dizeleri oldukça yalın bir şekilde dile getirerek acılar çeken insana, sade bir sevgiyle yaklaşımın, onun acısını şairce dindirmenin peşindedir (Beysanoğlu 1997:125).

Şair, şiirde Üsküdar’dan doğuya doğru köylü yaşantısını dile getirir (Aydın 1991:17). Üsküdar, İstanbul’un bir ilçesidir. Kentin sembolü olarak ele alınır. Ardından gelen “*Çiçekdağı, Medetsiz, Munzur, Şahmurat*” ise kırsal alanı temsil eder. Şair böylelikle kent-kır karşıtlığını ele alır ve kente karşı kır savunur. Üsküdar dışında kalan Anadolu’ya âdeta sahipsiz topraklar izlenimi verir. “*Kıtlık, kıran, kan*” kır insanının kaderiymiş gibi verilir. Üsküdar dışındaki Anadolu hep ihmal edilmiş, sömürülmüştür. Şair bu duruma dizeleriyle tepkisini koymaktadır:

“Üsküdardan bu yan lo kimin yurdu!

He canım...

*Çiçekdağı kıtlık, kıran,
 Gül açmaz, çağla dökmez.
 Vurur alnım şakına
 Vurur çakmaktaşı kayalarıyla
 Küfrünü, Medetsiz, Munzur.
 Şahmurat Suyu kan akar”*

Şair; şiirin insanca, insan için var olmasından yanadır. Şiir yazmak sadece dizeleri kâğıda dökmek değildir. Onlara mana yükleyerek toplumda yaşananlara hiçbir zaman sessiz kalmamaktır. Şair yüreğiyle yaşananları kaleme almış, korkusuz bir şekilde mısralara dökmüştür. Şiir onun nezdinde “*namus ve yürek işçiliği*”dir. Sevdasını, halkını, yurdunu, yaşadığı zindan hayatını bağıra bağıra anlattığı yerdir şiirleri. Şair tüm bunları şu dizelerle aktarır:

*“Ve ben şairim.
 Namus işçisiyim yani
 Yürek işçisi.
 Korkusuz, pazarlıksız, kül elenmemiş,
 Ne salkım bir bakış
 Resmin çekeyim,
 Ne kınsız bir rüzgâr
 Mısrâ dökeyim.
 Oy sevmişem ben seni...”*

“*Sevda*” Ahmed Arif’in şiirinden hiçbir zaman eksik olmaz. 18 Ekim 1956 yılında Leylâ Erbil’e mektup yazan şair “*Geçen mektubumla hikâyeni göndermeği unutmuşum. Affet. Bakalım ne diyeceksin? Elbette harikûlâde yazıyorsun. Benim yaptığım, üç beş kelime bir düzeltme. Virgülüne bile dokunmağa gelemem yoksa. Ustam değil misin? ‘Ve sen daha demincek/ Yıllar da geçse demincek/ Bıçkılanmış dal gibi ayrı düştüğüm/ Ömrümün sebebi, ustam, sevgilim...’* “ diyerek bu dizeleri, şiirin yayımlanmasından 11 yıl öncesinden Leylâ Erbil’e yazmıştır (LLAALEM 2018:147). “*Sevda*”, onun şiirini besleyen pınardır. Bu

mısraların ortaya çıkmasını sağlayan en önemli olgudur. Leylâ Erbil'e yazdığı dizelerle beraber bendin devamında "sevda"sını iyileştirebilecek bir şeyin olmadığını belirtir: "Yaran derine gitmiş/ Fitol tutmaz bilirim.". Ama şair "sevda"sına saygı duyar ve hemen ardından hesabın Anadolu'daki dağlarla görüleceği, umudun dağlarda olacağını belirtir: "Ama hesap dağlardır/ Umut, dağlarla.". Kavuşamayacağı sevdasını dağlarla ilişkilendirir. Böylece sevdasına ve Anadolu'ya aynı şekilde hassasiyet gösterir ve birbirinden ayırmaz.

Anadolu birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bereketli toprağı, samimi insanı, gürül gürül akan nehirleriyle sürekli adından bahsettirir. Hâl böyleyken şair bu atom çağını yaşayan dünyamızda bizlerin çok gerilerde kalışımıza üzüldür ve kahrolur. Yoksulluğumuzdan, aynı zamanda başkaları katında sıklıkla soyutlanışımızdan utanır (Aydın 1991:17):

*"Düşün, uzay çağında bir ayağımız,
Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri
Düşün, olasılık, atom fiziği
Ve bizi biz eden amansız sevda,
Atıp bir kıyıya iki zamanı
Yarının çocukları, gülleri için,
Herbirinin ayvatüyü, çilleri için
Koymuş postasını,
Görmüş restini.
He canım,"*

Son bentte şair iki peygamber ve ranzası adına ant içip inancının güçlü olduğunu vurgulamaktadır. Daha sonraki dizelerde gereğini açıklamaya koyulur. Aşkın zaferini Ferhad'ın hikâyesiyle belirtir. Dikkat çekici olan ranza aşkıyla Muhammed, İsa aşkının özdeşleştirilmesidir. Yani hapis aşklaştırılmıştır. Şair hapse girmiş olmayı onur saydığından zindan hayatı sevgili için çekilen sıkıntının yüceltilmesidir onun için. Üstelik "yalım" yani alevlenmiş arzu kan ter içindedir. Bu da arzunun direniş içinde olması, teslim olmamışlık anlamına gelir. Arzu zuladadır; ancak şair onay verdiği an dizginlerini koparıp ortaya çıkacaktır (Yetik 2007:143).

Şair 1. bendin sonundaki “*Oy sevmişem ben seni*” dizesinde Anadolu’ya olan sevgisini, 3. bendin sonundaki “*Oy sevmişem ben seni*” dizesinde şiirlerine, mısralarına olan sevgisini, 6. bendin sonundaki “*Oy sevmişem ben seni*” aşk ve zindanla bağdaştırdığı sevdasına olan bağlılığını dile getirmektedir.

Ahmed Arif sevdasını, yurdunu dile getirirken dahi hiçbir zaman halkından kopmaz. Şiirlerinde halktan kopmadığını halk türkülerinin verdiği olanaklardan yararlanarak gösterir. Ahmed Arif, halkın kullandığı deyimlerden, sözcüklerden yararlandığı gibi, türkülerden de büyük bir oranda yararlanır. Ancak bu yararlanma Ahmed Arif’in şiirlerinde bir yama gibi durmaz, daha çok bir olanak doğurur. “*Uy Havar!*” şiirinde de türkülerin verdiği bu olanaktan yararlandığını görmekteyiz:

Bir Diyarbakır Türküsü

Diyarbakır şad akar, hele yar, zalım yar

Urfa Mardin’e bakar, severem ben seni

x

Ahmed Arif’in dizesi

Oy sevmişem ben seni (Şeker 1991:2).

Geride kalmışlığın verdiği öfke, isyan “*Uy Havar!*” olarak şairin kaleminden dökülür. Doğu’da kötü bir şey olduğunda insanların kullandığı “*havar*” çılgılık, imdat anlamlarına gelir. Bu çaresizlik büyük bir çılgılığa dönüşmüş, “*havar*” olarak ağızdan çıkmıştır. Anadolu medeniyetlerin beşiği iken günümüzde artık dünyanın gerisinde kalmıştır. Şair bu duruma isyan etmiş ve “*Uy Havar!*” şiirini kaleme almıştır. Bunun yanında hayatında iz bırakmış zindan hayatını ve ona hayal kurdurarak zorluklardan çıkmasını sağlayan “*sevda*”sını da unutmamıştır.

15."Anadolu" Şiiri**"Anadolu**

*Beşikler vermişim Nuh'a
Salıncaklar, hamaklar,
Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,
Anadoluyum ben,
Tanıyor musun?*

*Utandırım,
Utandırım fıkıralıktan,
Ele, güne karşı çıplak...
Üşür fidelerim,
Harmanım kesat.
Kardeşliğin, çalışmanın,
Beraberliğin,
Atom güllerinin katmer açtığı,
Şairlerin, bilginlerin dünyalarında,
Kalmışım bir başıma,
Bir başıma ve uzak.
Biliyor musun ?*

*Binlerce yıl sağılmışım,
Korkunç atlılarıyla parçalamışlar
Nazlı, seher-sabah uykularımı
Hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar,
Haraç salmışlar üstüme.
Ne İskender takmışım,
Ne şah, ne sultan*

Göçüp gitmişler, gölgesiz!

Selam etmişim dostuma

Ve dayatmışım...

Görüyor musun ?

Nasıl severim bir bilsen.

Koroğlu'yu,

Karayılanı,

Meçhul Askeri...

Sonra Pîr Sultanı ve Bedrettini.

Sonra kalem yazmaz,

Bir nice sevda...

Bir bilsen,

Onlar beni nasıl severdi.

Bir bilsen, Urfa'da kurşun atanı

Minareden, barikattan,

Selvi dalından,

Ölüme nasıl gülerdi.

Bilmeni mutlak isterim,

Duyuyor musun ?

Öyle yıkma kendini,

Öyle mahzun, öyle garip...

Nerede olursan ol,

İçerde, dışarda, derste, sırada,

Yürü üstüne - üstüne,

Tükür yüzüne cellâdın,

Fırsatçının, fesatçının, hayının...

Dayan kitap ile

*Dayan iş ile.
Tırnak ile, diş ile,
Umut ile, sevda ile, düş ile
Dayan rüsva etme beni.*

*Gör, nasıl yeniden yaratılırım,
Namuslu, genç ellerinle.
Kızlarım,
Oğullarım var gelecekte,
Herbiri vazgeçilmez cihan parçası.
Kaç bin yıllık hasretimin koncası,
Gözlerinden,
Gözlerinden öperim,
Bir umudum sende,
Anlıyor musun ?”*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:77-82)

15.1.Dil ve Anlatım

15.1.1.Ses

15.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“Anadolu” adlı şiirde 477 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 135/a/, 104/e/, 78i/, 70/ı/, 33/u/, 27/ü/, 18/o/ ve 12/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 387 düz ünlü, 90 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 269 geniş ünlü, 208 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 256 kalın ünlü, 221 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar.

Şiirde 667 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 92/r/, 91/n/, 89/l/, 54/m/, 44/s/, 40/d/, 38/t/, 37/k/, 30/y/, 27/b/, 23/ş/, 17/g/, 16/ç/, 16/h/, 14/v/, 12/z/, 8/c/, 8/p/, 6/ğ/ ve 5/f/ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /n/, /l/, /m/, /s/ ve /d/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 480 ötümlü, 187 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 476 tane sürekli ünsüz, 191 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

667'si ünsüz, 477'si ünlü olmak üzere toplamda 1444 ses kullanılan "Anadolu" şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

15.1.2. Kelime

"Anadolu" adlı şiirde 124 Türkçe, 37 Arapça, 12 Farsça, 3 Fransızca (hamak, atom, barikat), 3 Türkçe-Arapça (nasıl), 2 Yunanca (Anadolu, İskender), 2 Farsça-Türkçe (Koroğlu, herbiri), 1 Rumca (fide) ve 1 Arapça-Farsça (hükümdar) olmak üzere 185 kelime kullanılmıştır. Bunlar 78 isim, 38 fiil, 15 zarf, 14 sıfat, 8 zamir, 8 edat, 6 fiilimsi ve 5 bağlaç kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 66 basit, 8 türemiş ve 4 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilişine göre; 68 cins isim kullanılırken 10 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 65 tekil, 13 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 41 soyut ve 37 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyut anlamda kullanılmıştır: "yüz", "kardeş", "atom", "konca" gibi. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin "Anadolu" şiirinde 37 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Ahmed Arif'in şiirlerindeki somut kelime sayısı, genellikle soyut kelime sayısından fazla olduğu görülür. Ancak "Anadolu" şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 37 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 25 basit fiilden "dayan-(3), bil-(3), utan-(2), gör-(2), sev-(2), öp-, ol-, yürü-, tükür-, tak-, iste-, duy-, üşü-, kal-, gül-, ver-,

tanı-, bil- “, 9 türemiş fiilden “*anla-, etme-, yaratıl-, yıkma-, sayıl-, sağıl-, parçala- dayat-, yazmaz-*“ ve 3 birleşik fiilden “*göçüp git-, selat et-, haraç sal-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 2’si anlamca kaynaşmış birleşik fiilden, 1’i yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiilden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 34 olumlu fiil ve 3 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 23’ü haber kipiyle 12’si dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 9’u geniş zaman, 9’u duyulan geçmiş zaman ve 5’i şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 9’u emir ve 3’ü şart kipiyle çekimlenmiştir. 2 fiil ise ek fiilin hikâyesi (severdi, gülerdi) ile çekimlenmiştir.

Ahmed Arif şiirlerinde geçmişi, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Şahit olmak veya hayal etmek istemediği durumları ise duyulan geçmiş zaman kipiyle ifade etmek istemiş olabilir. İstenilen durumların veya eylemlerin gerçekleşmesinin bir şarta bağlı olması şairin zihninde istenilen durumların veya eylemlerin gerçekleşmesinin zor olacağı ya da mümkün olmayacağını şart kipleriyle göstermek istemiş olabilir. Şair olmasını istediği durumların hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları ise emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur.

Şiirde 14 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre; 8 basit sıfat, 5 türemiş sıfat ve 2 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 7 belirtme sıfatından ve 7 niteleme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 5’i belgisiz sıfattan, 1’i soru sıfatından ve 1’i işaret sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler öneme veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Anadolu*” şiirinde kullandığı 14 sıfat da bunu göstermektedir. Şiirde belgisiz sıfatların kullanılması şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır. Ancak tüm belirsizliklere rağmen şair şiirlerinde umuttan hiçbir zaman kopmadığını göstermektedir.

Şiirde 7 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 4 sıfat-fiil, 2 isim-fiil ve 1 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 15 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 9 tanesi durum zarfı, 4 tanesi soru zarfı ve 2 tanesi ise zaman zarfıdır. Durum zarfı şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 8 zamir kullanılmış olup 5’i şahıs zamiri, 1’i belgisiz zamir, 1’i soru zamiri, 1’i dönüşlülük zamirinden oluşmaktadır. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 3’ü 1. teklik şahıs zamiridir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik şahıs zamiri ile

göstermiştir. Şiirde ayrıca 8 edat ve 5 bağlaç kullanılmıştır. Ahmed Arif, ayrıca şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır.

15.1.3. Kelime Grupları

“*Anadolu*” şiirinde 58 tane kelime grubu kullanılmıştır. 14 sıfat tamlaması, 7 edat grubu, 7 iyelik grubu, 5 tekrar grubu 4 belirtisiz isim tamlaması, 4 birleşik isim grubu, 4 bağlama grubu, 3 belirtili isim tamlaması, 3 sıfat-fiil grubu, 3 birleşik fiil grubu, 3 unvan grubu ve 1 zincirleme isim tamlamasından oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 7 iyelik grubunun 5’i 1. teklik iyelik grubundan, 2’si 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır.

15.1.4. Cümle

Şiir 32 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 12 basit, 10 sıralı cümle, 5 birleşik cümle, 4 eksilteli cümle ve 1 bağlı cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 6’sı bağımlı sıralı cümleden, 4’ü bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 3’ü şartlı birleşik cümleden, 2’si girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 24 fiil cümlesi, 4 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 16 kurallı cümleden, 12 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamına göre ise 21 olumlu cümleden, 5 soru cümlesinden ve 2 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Ahmed Arif eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif’in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire durağan değil de dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu göze çarpmaktadır. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümlesinin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. “*Anadolu*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir. Ayrıca “*Anadolu*” şiirindeki ünlem cümleleri şairin duygu yoğunluğunu ne kadar üst seviyede yaşadığını göstermektedir.

15.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır. Ahmed Arif şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Anadolu*” adlı şiirde 55 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 33 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbunan (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.

Ahmed Arif “*Anadolu*” şiirinin 1. bendinde 4 virgül, 2. bendinde 11 virgül, 3. bendinde 7 virgül, 4. bendinde 9 virgül, 5. bendinde 15 virgül ve 6. bendinde 9 virgül kullanılmıştır. Şiirin 1. bendinde 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 2. bendinde 7 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 3. bendinde bendinde 4 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 4. bendinde bendinde 5 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 2 virgül ise şart ekinden sonra konmuştur. Ancak şart ekinden sonra virgül gelmez. Şair bu kuralın dışına çıkmış, vurgulamak istediği kelime veya kelime gruplarından sonra şart eki olmasına rağmen virgül kullanmıştır. Şiirin 5. bendinde bendinde 12 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 6. bendinde bendinde 5 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgül eş görevli kelime veya kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 2 kesme işareti de özel isme gelen çekim eklerini (Nuh’a, Havva Ana’n) ayırmak konmuştur. Bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru ekini içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 3. dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde soru işareti

kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru ekini içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 3. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 3. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. 8. dizede kullanılan ünlem işareti; sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi, duyguları anlatan cümle veya ibarenin sonuna konmuştur. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin 11. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 29.04.2020). Bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru ekini içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 4. bendinde kullanılan 4 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 4 ve 7. dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 10. dizede kullanılan kesme işareti özel isme gelen çekim ekini (Urfa'da) ayırmak için konmuştur. Bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru ekini içeren cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. 2 ve 7. dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 5. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şiirin 6. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde soru işareti kullanılmıştır. Kullanılan soru işareti soru ekini içeren cümlelerin sonuna konmuştur.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrolde. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “Anadolu” şiirinde “Dünkü çocuk sayılır”, “Ele, güne karşı”, “Haraç salmışlar”, “Rüsve etme” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. İkinci Yeni akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Cemal Süreya ile olan dostluğu, Ahmed Arif'in şiirinde

İkinci Yeni akımına ait edebî izlenimlerin görülmesini sağlamıştır. Cemal Süreya da şiirinde sıklıkla alışılmamış bağdaştırmalar kullanmıştır. Bu şiirdeki “*Beşikler vermişim Nuh’a*”, “*Üşür fidelerim*”, “*Ölüme nasıl gülerdi*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 1. bendin 3. dizesinde kullandığı “*ana*”, 2. bendin 2. dizesindeki “*fıkara*”, 5. bendin 7. dizesinde “*hayın*” ve 6. bendin 6. dizesinde kullandığı “*konca*” kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkmıştır. Hemen hemen her şiirinde ağız özelliği gösteren kelime örneklerine yer vermiştir. Genellikle ölçünlü dili kullanmış, zaman zaman kelimeleri bazı ağızlarda kullandıkları şekilleriyle kullanarak halka halkın diliyle seslenmiş ve bu durum onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır.

15.2. Sanat

15.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Anadolu*” adlı şiir 65 dizelik 6 bentten oluşmaktadır. 1. bent 5 dizeden, 2. bent 12 dizeden, 3. bent 11 dizeden, 4. bent 15 dizeden, 5. bent 12 dizeden ve 6. bent 10 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazanlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Anadolu*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*”, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” ve “*Mısra dökeyim.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

15.2.2. Kafiye ve Redif

“Anadolu” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 2 ve 3. dizesindeki “-r” yarım kafiye, Şiirin 2. bendin 1 ve 4. dizesindeki “-rim” zengin kafiye, 3 ve 11. dizesindeki “-ak” yarım kafiye, 6 ve 7. dizesindeki “-in” redif, 9 ve 10. dizesindeki “-a” ise yarım kafiye, Şiirin 3. bendin 1, 6 ve 10. dizesindeki “-mışım”, 2 ve 4. dizesindeki “-lar”, 5 ve 9. dizesindeki “-e” rediftir. Şiirin 4. bendin 1 ve 8. dizesindeki “bir bilsen” rediftir. 2, 3, 4, 5 ve 10. dizesindeki “-ı” redif; 2, 3, 5 ve 10. dizesindeki “-n” yarım kafiye, 9 ve 13. dizesindeki “-erdi”, 11 ve 12. dizesindeki “-tan” rediftir. Şiirin 5. bendin 1 ve 12. dizesindeki “-n” yarım kafiye, “-i” rediftir. 6 ve 7. dizesindeki “-in”; 8, 9, 10 ve 11. dizesindeki “ile” rediftir. 9, 10 ve 11. dizesindeki “-ş” yarım kafiye, Şiirin 6. bendin 1, 3 ve 8. dizesindeki “-ım” tam kafiye, 4 ve 9. dizesindeki “-de” redif, 5 ve 6. dizesindeki “-n” yarım kafiye, “-sı” ise rediftir. Şiirin 1, 2, 3, 4 ve 6. bentlerin son dizesinde yer alan “-iyor musun” rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenk katkı sağlamıştır.

“Anadolu” şiirinde dikkati çeken bir diğer durum ise dize başlarındaki ses benzerlikleridir. Bu durum 2, 3, 4, 5 ve 6. bentlerde kendini göstermektedir. Eski Türk şiirinde dize başlarında ses benzerliği fazlasıyla kullanılmıştır. Hatta bu ses benzerlikleri geçiş dönemi eserlerinde de devam etmiştir. Başkafiyelerin ve aynı sesle başlayan kelimeleri bir araya getirme kaygısı, şiirde ahenk sağlama ve “göz için kafiye” yapma düşüncesiyle doğrudan ilgilidir (Kaya, 1998:24). Ahmed Arif’in “Anadolu” şiirindeki bu ses benzerlikleri de Eski Türk şiirinde var olan dize başlarındaki ses benzerliğini çağrıştırmaktadır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı’ndan halk edebiyatına , divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiiri’ne kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü

zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Ahmed Arif şiirlerinde düzenli kafiye kullanmadığı halde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır.

15.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Dayan(3)*”, “*öyle(2)*”, “*üstüne(2)*”, “*utanırım(2)*”, “*gözlerinden(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelimeleri art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Anadolu*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /n/, /l/, /m/, /s/ ve /d/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

15.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Anadolu*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendin “*Beşikler vermişem Nuh’a*” dizesinde telmih, “*beşikler, salıncaklar, hamaklar*” ifadeleriyle tenasüp, “*Havva Ana’n dünkü çocuk sayılır,*” dizesinde telmih ve mübalağa sanatı vardır. “*Anadoluyum ben,*” dizesinde teşbih, “*Tanıyor musun?*” dizesinde ise soru sorma sanatı olan istifham sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 2 . bendinde “fide”lere üşüme vasfı yüklenerek teşhis, “kardeşlik, çalışma, beraberlik” ifadelerinde tenasüp, “Atom güllerinin katmer açtığı,” dizesinde mübalağa ve teşbih, “Biliyor musun?” dizesinde ise soru sorma sanatı olan istifham sanatı kullanılmıştır.

Şiirin 3. bendin “Binlerce yıl sağlamışım,/ Korkunç atlılarıyla parçalamışlar” dizesinde mübalağa, “hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. “İskender, şah, sultan” ifadeleriyle yine tenasüp sanatı yapılmış, “Görüyor musun?” dizesiyle de soru sorma sanatı olan istifham sanatı yapılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “Koroğlu, Karayılan, Meçhul Asker, Pîr Sultan, Bedrettin” ifadeleriyle tenasüp ve telmih sanatı yapılmıştır. “Minare, barikat, selvi dalı” ifadeleriyle tenasüp, “Duyuyor musun?” dizesinde ise soru sorma sanatı olan istifham sanatı yapılmıştır.

Şiirin 5. bendinde “yıkma, mahzun, garip”, “içerde, dışarda, derste, sırada”, “cellat, fırsatçı, fesatçı, hayın” ve “kitap, iş, tırnak, diş, umut, sevda, düş” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendin “Gör, nasıl yeniden yaratılırım,/ Namuslu genç ellerinle./ Kızlarım,/ Oğullarım var gelecekte,/ Herbiri vazgeçilmez cihan parçası./ Kaç bin yıllık hasretimin koncası,” dizelerinde mübalağa ve teşbih, “Anlıyor musun?” dizesinde ise soru sorma sanatı olan istifham sanatı kullanılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa ve istifham sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedenledir ki Ahmed Arif “Anadolu” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Şiirde soru sorma sanatı olan istifham da sıklıkla kullanılmıştır. Ahmed Arif zihnindeki ve hayallerindeki sorulara cevap arama peşindedir. Şair kendisini bu denli meşgul eden konuları da soru yoluyla açığa çıkarmış ve bunlara cevap aramaya çalışmıştır.

15.2.5. Muhteva

“Anadolu” şiiri 21 Nisan 1967 tarihinde “Unutamadığım”, “Hasretinden Prangalar Eskittim”, “Akşam Erken İner Mapusâneye” ve “Vay Kurban” şiirleriyle birlikte Soyut dergisinin 24. sayısında yayımlanır (Şeker 1997:47). Şiir tema olarak “Uy Havar!” şiiriyle

benzerlik gösterir. Anadolu'nun tarihsel süreç içinde değişik kültürlerle ev sahipliği yaptığı, yıllarca sömürüldüğü, savaşların üzerinde gerçekleştiği, yoksul Anadolu halkının anlatıldığı bir şiiirdir (Şeker 1997:114).

Şiir Anadolu'nun uzun tarihine atıfta bulunarak başlar. Şair Anadolu'nun ve Anadolu insanının tarihini Refik Durbaş'a verdiği röportajında *“Anadolu insanının tarihini Babil'e kadar, Sümerler'e kadar, Asurlar'a kadar uzatabiliriz. Hatta daha öncesine. Bütün Anadolu'da Helenler'e, Truvalar'a kadar götürebiliriz. Bütün bu kavimler bizim atalarımızdır. Yani bu toprağın üzerinde ne kadar uygarlık kurulmuşsa yaşamışsa tarihe göçmüşse yerin altında kalmışsa bütün bunlar bize kalan bir mirastır. O çağların insanı da bizim atalarımızdır.”* diyerek Anadolu'nun tarihinin oldukça eskiye dayandığını belirtir (Durbaş 1990:55). Nitekim şair şiirin ilk bendinde buna atıfta bulunur:

*“ Beşikler vermişim Nuh'a
Salıncaklar, hamaklar,
Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,
Anadoluyum ben,
Tantıyor musun?”*

Tüm dünyada *“Atom güllerinin katmer açtığı”* çağda Anadolu yoksul, aç ve çıplaktır. Şair bu duruma fazlasıyla içerlemektedir ve yaşanan bu durumdan utanmaktadır. Üstelik kendini Anadolu'nun yerine koyarak Anadolu'yu konuşturan şair *“Kalmışım bir başıma/ Bir başıma ve uzak”* diyerek Anadolu'nun yalnızlığını dile getirir. Anadolu tek başınadır, çaresizdir, yalnızlığa terk edilmiş ve dünyanın gerisinde kalmıştır.

Yüzyıllar boyunca ezilen, ezdirilen, hor görülen Anadolu insanını anlatan Ahmed Arif, bu topraklarda yaşayan hangi ırktan, dinden, mezhepten olursa olsun, yaşamak için direnen, savaştan Anadolu insanını ele alır (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:177). Anadolu'nun tarihinde asla yılmak yoktur. Sömürülmüştür, ezilmiştir, hor görülmüştür ama ne olursa olsun yılmamıştır. *“Ne İskender ne şah ne sultan”* takılmıştır. Direnilmiş, savaşılmış ve karşı koyulmuştur:

*“Binlerce yıl sağılmışım,
Korkunç atlılarıyla parçalamışlar
Nazlı, seher-sabah uykularımı*

Hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar,

Haraç salmışlar üstüme.

Ne İskender takmışım,

Ne şah, ne sultan

Göçüp gitmişler, gölgesiz!

Selam etmişim dostuma

Ve dayatmışım...

Görüyor musun ?”

Şiirin 5. bendinde Köroğlu, Karayılan, Pir Sultan ve Bedrettin'den bahsedilmiştir. Bedrettin'in dışındaki Köroğlu, Karayılan ve Pir Sultan köy kökenlidir yani Anadolu'yu sevenler kendi bağrından çıkanlardır. Tarihte sürekli adından bahsettiren bu kişiler direniş yönleriyle her daim ön plana çıkmaktadır. Anadolu direnenleri bağrına basmakta aynı zamanda direnenlerde Anadolu'yu sevmektedir, durumunu şair dile getirir (Oktay 1990:73). Şairin sık başvurduğu bir olay da Urfa'nın kurtuluşu için verdiği mücadeledir. “*Bir bilsen, Urfa'da kurşun atanı*” dizesi bunu açık bir şekilde ortaya koyar (Yetik 2007:88). Savaşanlar, direnenler, haksızlığa boyun eğmeyenler Anadolu'nun yoldaşdır. Tüm tarih boyunca ona eşlik etmiştir. Bu kişiler ve verilen mücadeleler Anadolu'yu, Anadolu'da bu kişileri ve mücadeleleri bağrına basmaktadır.

Anadolu tüm sömürülmelere karşı kendini ayakta tutmalı, boyun eğmemeli, tüm zorluklara göğüs germelidir. “*Cellâdın, fırsatçının, fesatçının, hayının...*” üstüne yürümelidir. Korku Anadolu'nun bildiği bir duygu olmamalıdır. Anadolu emek ile beslediği “umut ile, sevda ile, düş ile” direnecektir ve kendini Anadolu'nun yerine koyan şairi mahcup etmeyecektir.

Anadolu insanı vardır ve daima var olacaktır, bu topraklarda. Hiçbir güç Anadolu'yu mağlup edemeyecektir. Şair yaşanan hayatın geleceği adına bu umudu besler (Behram 1994:11). “*Gör yeniden nasıl yaratılırım,/ Namuslu genç ellerinle*” dizeleriyle şair bu duruma gönderme yapar.

Şiirde “*Kaç bin yıllık hasretimin koncası*” dizesi ile gençlik kastedilmiş ve gençliğe umut bağlanılmıştır. Gençliğe kurtarıcılık işlevini üstlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Oktay 1990:73).

Şair 1. bendin sonundaki “*Tanıyor musun?*” dizesiyle Anadolu’nun “tanınmadığı”; 2, 3 ve 4. bentlerin sonundaki “*Biliyor musun?/ Görüyor musun?/ Duyuyor musun?*” dizeleriyle Anadolu’nun “*bilinmediği, fark edilmediği*”; son bendin sonundaki “*Anlıyor musun?*” dizesiyle de Anadolu’nun “*anlaşılmadığı*” durumunu ortaya koyar (Oktay 1990:71). Şair bir nevi bu sorular ile serzenişte bulunur. Bentlerin sonuna kadar gerekli açıklamaları yapar ve sorduğu sorularla aslında Anadolu’nun “*tanınması, bilinmesi ve anlaşılması*” gerekliliğini ortaya koyar.

Şair şiirde Anadolu’yu fazlasıyla sevdiğini dile getirir ve kendini yerine koyarak şiiri yazar. Ancak şiirde Anadolu’yu sevdiği kadar hayatında daima onsuz yaşayamayacağı “*sevda*”sı da vardır. Şiirin son bendinin son 4 dizesi Ahmed Arif’in Leylâ Erbil’e yazdığı bir mektubunda yer alır: “*Gözlerinden,/ Gözlerinden öperim./ Bir umudum sende/ Anlıyor musun?*”. Anadolu’nun direnmesi, bir nevi sevda ile özdeşleştirilmiştir. Bu dizeler şairin beşeri aşk ve yurt aşkını birbiriyle eş değer gördüğünün bir kanıtıdır.

Şair “*Anadoluyum ben*” dizesi ile kendini Anadolu’nun yerine koyar ve tüm yaşananları bu şekilde dile getirir. Yurt sevgisini kendi üzerinden dile getiren şair, Anadolu’nun bir direnme merkezi olduğunu okuyucuya aktarır. Ahmed Arif yaşamı boyunca zindanlarda türlü zorluklar yaşamış, anlaşılmama durumuna isyan etmiştir. Zindanda iken hiçbir zaman yaşadığı zorluklar karşısında yılmamış ve direnmiştir. Şair zindan hayatında gösterdiği direnişi belki de Anadolu’nu gösterdiği direniş ile bağdaştırarak okuyucuya vermek istemiş olabilir.

Anadolu’yu geçmişinden geleceğine ele alan şair, şiiri umutla bitirir. Genç nesillerin bu toprakları daima koruyacağını belirtilmesi okuyucuyu karamsar tablodan uzaklaştırır ve yaşadığı topraklarla bağının güçlü olması gerektiğini belirtir (Kadiroğlu 2017:414). Ahmed Arif, geleceğe dair umudunu okuyucuya da aşılıyarak ona direnme gücü verir.

16."Leylüm - Leylüm" Şiiri

"LEYLİM - LEYLİM

Leylüm - leylüm dünyamızın yarısı
Al - yeşil bahar,
Yarısı kar olanda
Gene kavim - kardaş, can - cana düşman,
Gene yediboğum akrep,
Sarı engerek,
Alnımızın aklığında puşt işi zulüm
Ve cânım yarı geceler
Çift kanat kapılarına karşı darağaçları,
Mahpusânede çeşme
Yandan akar olanda,
Gelmiş yoklamış ecel
Kaburgam arasından.
Yoklasın hele...

Çağdır, can dayanmaz,
Çağdır, en çatal, en ası,
Cehennem koncası memelerinin.
Çağdır, kırk gün - kırk gece
Kolların boynuma kement,
He cânım kötüye inat...
Vah ki ne desem,
Kurşunları namlulara sürülü,
İ'kelleri kan,
Baskıncılar uykumuzu yıkar olanda,
Alır yüreğim:

Yankın yasak, aynalara.
İnemem bahçende talan,
Tam, boş yanı bu, derim namussuzun,
Tam, bıçağım cehennem gibi güzelken,
Aklıma düşüyorsun
Ellerim arık...

Bilmiş

Bütün zula'lar

Eğri hançer, kara mavzer, kan pusu.

Ve insan düşüncesinin o en orospu,

O en ayıp, frengili yemişi,

Çıldırılmış uranyum

Bilmiş,

Bilsinler!

Sana nasıl yandığımı

Uuuuy gelin...

İşte kan tutmuş korsanlar,

Haramla beslenmiş azgın,

Düzmece peygamberler

Ve cüceleri

Ve iğdiş ve aptal kölelerine karşı,

İşte bir kez daha

Bu can bendeyken,

Delin, divânenim işte

Uuuuy gelin...

Bu yasaklar,

Firavun kalıntısı.

Yoksun,

Akdan - karadan.

Gizline, cânevine kurulu faklar.

Gün ola, umut kesip korkunç yetinden,

Murdar tutkusuna dünyasızlığın,

Gün ola, düşesin bekler.

Düşme!

Ölürüm...

Gözlerinden, gözlerinden olurum.

Leylim - leylim

Ayvalar, nar olanda

Sen bana yâr olanda.

Belalı başımıza

Dünyalar dar olanda.

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:83-87)

16.1.Dil ve Anlatım

16.1.1.Ses

16.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Leylim-Leylim*” adlı şiirde 497 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 159/a/, 111/e/, 67/ı/, 56/i/, 49/u/, 26/ü/, 24/o/ ve 5/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 393 düz ünlü, 104 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 299 geniş ünlü, 198 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 299 kalın ünlü, 198 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat

çekmektedir. Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımını olabilir.

Şiirde 307 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 112/n/, 83/l/, 75/r/, 55/m/, 50/k/, 40/d/, 39/y/, 32/s/, 27/ş/, 23/b/, 23/t/, 20/g/, 17/ç/, 17/z/, 12/ğ/, 12/g/, 11/v/, 10/h/, 10/p/ ve 4/f/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /n/, /l/, /r/, /m/, /k/ ve /d/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 504 ötümlü, 168 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 477 tane sürekli ünsüz, 195 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

672'si ünsüz, 497'si ünlü olmak üzere toplamda 1169 ses kullanılan “*Leylim-Leylim*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362). Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür.

16.1.2. Kelime

“*Leylim-Leylim*” adlı şiirde 143 Türkçe, 34 Arapça, 24 Farsça, 2 Fransızca (asi, uranyum), 2 Farsça-Türkçe (darağacı, cânevi), 1 Moğolca (kaburga), 1 Almanca (mavzer), 1 İtalyanca (korsan) ve 1 argo (zula) olmak üzere 209 kelime kullanılmıştır. Bunlar 106 isim, 32 sıfat, 21 fiil, 12 zarf, 10 fiilimsi, 7 bağlaç, 6 zamir, 4 ünlem ve 2 edat kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 89 basit, 15 türemiş ve 2 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilmesine göre; 106 cins isim kullanılırken özel isim kullanılmamıştır. Varlıkların sayılarına göre; 87 tekil, 19 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 79 soyut ve 27 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*korsan*”, “*köle*”, “*kan*”, “*çatal*” gibi. Ahmed Arif, diğer Toplumcu gerçekçi şairler eserlerinde kelimeleri genellikle gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Leylim-Leylim*” şiirinde 27 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Ancak “*Leylim-Leylim*” şiirinde soyut kelimesi somut kelime sayısından daha fazladır.

Şiirde 20 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 14 basit fiilden “*ol-(3), bil-(2), bin-, de-, yık-, al-, öl-, de-, düş-, ak-, gel-*”, 4 türemiş fiilden “*yokla-,(2), düşme-, bekle-*” ve 2 birleşik fiilden “*can dayanma-, ineme-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 1’i anlamca kaynaşmış birleşik fiilden, 1’i kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinin olumsuzundan oluşmaktadır. Anlamlarına göre 17 olumlu fiil ve 3 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 14’ü haber kipiyle 6’sı dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 9’u geniş zaman, 4’ü duyulan geçmiş zaman ve 1’i şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 3’ü istek, 2’si emir ve 1’i şart kipiyle çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif, gerçek yaşamında birçok olumsuzluk yaşamasına rağmen şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Şair, şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiki harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Şahit olmak veya hayal etmek istemediği durumları ise duyulan geçmiş zaman kipiyle ifade etmek istemiş olabilir. Şair hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları ise istek ve emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur.

Şiirde 32 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre;17 basit sıfat, 9 birleşik sıfat ve 6 türemiş sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 21 niteleme sıfatından 11 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 5’i asıl sayı sıfatından, 4’ü işaret sıfatından, 1’i belgisiz sıfattan ve 1’i kesir sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. “*Leylum-Leylum*” şiirinde kullandığı 32 sıfat da bunu göstermektedir. Sıfatlar şiirin tasvir ve betimlemesinde son derece önemlidir. Sıfatlar niteliği verilen ya da belirtilen ismin daha belirgin hâle gelmesini sağlamaktadır. Şiirde bağdaştırmaların oluşmasında önemli bir katkısı olan sıfatları Ahmed Arif şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır.

Şiirde 10 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 9’u sıfat-fiil ve 1 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 12 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 5 tanesi durum zarfı, 4 tanesi derecelendirme zarfı, 2 tanesi miktar zarfı ve 1 tanesi ise soru zarfıdır. Durum zarfı şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 6 zamir kullanılmış olup 4’ü şahıs zamiri, 1’i işaret zamiri ve 1’i soru zamirinden oluşmaktadır. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 2’si 1. teklik şahıs, 2’si 2.

teklik şahıs zamiridir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik şahıs zamiri ile göstermiştir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla şiirdeki varlığını hissettirmiştir. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde ayrıca 7 bağlaç, 4 ünlem ve 2 edat kullanılmıştır. Ahmed Arif, şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır. Ünlemi neredeyse hiç kullanmayan şair şiirlerinde bu denli destan havasını sağlaması da Ahmed Arif'in önemli bir başarısı olarak kabul edilebilir.

16.1.3. Kelime Grupları

“*Leylim-Leylim*” şiirinde 100 tane kelime grubu kullanılmıştır. 32 sıfat tamlaması, 21 iyelik grubu, 10 tekrar grubu, 8 sıfat-fiil grubu, 7 belirtisiz isim tamlaması, 5 bağlama grubu, 4 ünlem grubu, 3 birleşik isim grubu, 2 belirtili isim tamlaması, 2 edat grubu, 2 yönelme grubu, 2 birleşik fiil grubu, 1 zarf-fiil grubu ve 1 zincirleme isim tamlamasından oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 21 iyelik grubunun 9’u 1. teklik iyelik grubundan, 9’u 2. teklik iyelik grubundan ve 3’ü 1. çokluk iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. Ahmed Arif böylelikle şiirinde tüm benliğini hissettirmeye çalışmıştır. 2. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişi ve varlıkları şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf etmiştir.

16.1.4. Cümle

Şiir 27 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 12 basit, 6 birleşik cümle, 4 sıralı cümle, 4 eksilteli cümle ve 1 bağlı cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 3’ü bağımlı sıralı cümleden, 1’i bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 5’i girişik birleşik cümleden, 1’i şartlı birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklemin türüne göre; 12 fiil cümlesi, 11 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 12 kurallı cümleden, 11 devrik cümleden oluşmaktadır. Anlamına göre ise 20 olumlu cümleden, 2 ünlem cümlesinden ve 1 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ahmed Arif, şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Ahmed Arif eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu göze çarpmaktadır. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümlelerin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. “*Leylüm-Leylüm*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir. Ayrıca “*Leylüm-Leylüm*” şiirindeki ünlem cümleleri şairin duygu yoğunluğunu üst seviyede yaşadığını göstermektedir. Şiirlerinde ünlem ve ünlem cümleleri çok olmamasına karşın Ahmed Arif duyguyu şiirin geneline yansıtarak şiirdeki duygu yönünü âdeta ünlem kullanıyormuş hissi yaratarak ortaya koymaktadır.

16.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır. Şair, şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Leylüm-Leylüm*” adlı şiirde 45 tane virgöl kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 27 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlelerin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.

Ahmed Arif “*Leylüm-Leylüm*” şiirinin 1. bendinde 7 virgöl, 2. bendinde 11 virgöl, 3. bendinde 7 virgöl, 4. bendinde 6 virgöl, 5. bendinde 5 virgöl, 6. bendinde 8 virgöl ve 7. bendinde 1 virgöl kullanılmıştır. Şiirin 1. bendinde 5 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 2. bendinde 4 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 4 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. 3 virgöl ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 3. bendinde 4 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 4. bendinde 5 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgöl sıralı cümleleri

birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 5. bendinde 3 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 6. bendinde 3 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra, 3 virgöl eş görevli kelime veya kelime gruplarının arasına, 1 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgöl özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 7. bendindeki 1 virgöl özneyi vurgulamak için konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 1 nokta cümle sonuna konmuştur. 1. bentte 4 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 04.05.2020). Şiirin 2. bendinde kullanılan 1 nokta cümlenin sonuna konmuştur. 6. dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. 4. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 9. dizede 1 kesme işareti kullanılmıştır. Kullanılan kesme işareti düşen sesi göstermek için konmuştur. Son dizede 1 tane iki nokta kullanılmıştır. Kullanılan iki nokta açıklama yapılacak hissi uyandırmaktadır; ancak şair herhangi bir açıklama yapmamış olup sadece iki noktayı kullanmıştır. Şiirin 3. bendinde kullanılan 1 nokta cümlenin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 4. bendinde kullanılan 1 nokta cümlenin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. 2. dizede kullanılan kesme işareti cins isme gelen çekim ekini (zula'lar) ayırmak için konmuştur. Ancak cins isme gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmaz. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 8. dizede bir ünlem işareti kullanılmıştır. Kullanılan ünlem işareti seslenme, hitap veya uyarı sözlerinden sonra konmuştur. Şiirin 5. bendinde son dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 6. bendinde kullanılan 5 nokta da cümlenin sonuna konmuştur. 4. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. 9. dizede bir ünlem işareti kullanılmıştır. Kullanılan ünlem işareti seslenme, hitap veya uyarı sözlerinden sonra konmuştur. Bendin 10. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksiltili olmamasına rağmen

kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 04.05.2020). Şiirin 7. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlenin sonuna konmuştur. İlk dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır.

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. *“Leylim-Leylim”* şiirinde *“Alnımızın aklığı”*, *“Aklıma düşüyorsun”*, *“Deli divane”* gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Bu şiirdeki *“Gelmiş yoklamış ecel”*, *Cehennem koncası memelerinin*, *“Kolların boynuma kement”* kullanımları buna örnek olarak verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 2. bendin 3. dizesinde kullandığı *“konca”*, 3. bendin 1. dizesinde kullandığı *“yankın”* kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkmıştır. Genellikle ölçünlü dili kullanmış, zaman zaman kelimeleri bazı ağızlarda kullandıkları şekilleriyle kullanarak halka halkın diliyle seslenmiş ve bu durum onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır.

16.2. Sanat

16.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“Leylim-Leylim” adlı şiir 66 dizelik 7 bentten oluşmaktadır. 1. bent 14 dizeden, 2. bent 11 dizeden, 3. bent 6 dizeden, 4. bent 10 dizeden, 5. bent 9 dizeden, 6. bent 11 dizeden ve 7. bent 5 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in

döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Leylum-Leylum*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*”, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” ve “*Mısra dökeyim.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

16.2.2. Kafiye ve Redif

“*Leylum-Leylum*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 9. dizesindeki “-ı”, 2 ve 8. dizesindeki “-r” yarım kafiye, 3 ve 11. dizesindeki “-kar” zengin kafiye, “*olanda*” ise rediftir. 4 ve 13. dizesindeki “-an” tam kafiyedir. Şiirin 2. bendin 3 ve 9. dizesindeki “-n”, 5 ve 6. dizesindeki “-t”, 7 ve 11. dizesindeki “-m” yarım kafiyedir. Şiirin 3. bendin 2, 3, 4 ve 5. dizesindeki “-n” yarım kafiyedir. Şiirin 4. bendin 1 ve 7. dizesi olan “*Bilmiş*”, 2 ve 8. dizesindeki “-ler” rediftir. 3 ve 4. dizesindeki “-u” yarım kafiyedir. Şiirin 5. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-ler” resif; 2, 7 ve 9. dizesindeki “-n” yarım kafiyedir. Şiirin 6. bendin 1, 5 ve 8. dizesindeki “-ler”, 4 ve 6. dizesindeki “-den” redif, 3 ve 7. dizesindeki “-n” yarım kafiyedir. 10 ve 11. dizesindeki “-l” yarım kafiye, “-ürüm” rediftir. Şiirin 7. bendin 2, 3 ve 5. dizesindeki “-âr” zengin kafiye, “*olanda*” ise rediftir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

“*Leylum-Leylum*” şiirinde dikkati çeken bir diğer durum ise dize başlarındaki ses benzerlikleridir. İslamiyetten önceki Türk şiirinde dize başlarında ses benzerliği fazlasıyla kullanılmıştır. Hatta bu ses benzerlikleri geçiş dönemi eserlerinde de devam etmiştir. Başkafiyelerin ve aynı sesle başlayan kelimeleri bir araya getirme kaygısı, şiirde ahenk sağlama ve “*göz için kafiye*” yapma düşüncesiyle doğrudan ilgilidir(Kaya, ?:24). Ahmed

Arif'in "Leylim-Leylim" şiirindeki bu ses benzerlikleri de Eski Türk şiirinde var olan dize başlarındaki ses benzerliğini çağrıştırmaktadır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı'ndan halk edebiyatına, divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiirine kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Ahmed Arif şiirlerinde düzenli kafiye kullanmadığı hâlde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmayı başarmıştır.

16.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak "*Leylim-Leylim*" adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 4. bendin 1 ve 7. dizeleri "*Bilmiş*"; 4. bendin 10. dizesi ve 5. bendin 9. dizesi "*Uuuuy gelin...*" dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı "*Bilmiş*" dizeleri 2 kez ve "*Uuuuy gelin...*" dizeleri de 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime ve kelime grupları tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. "*Olanda(6)*", "*leylim(4)*", "*çağıdır(2)*", "*gene(2)*", "*tam(2)*", "*gün ola(2)*", "*gözlerinden(2)*" kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini "*Leylim-Leylim*" şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif'in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öğe ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /n/, /l/, /r/, /m/, /k/ ve /d/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/ ve /i/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden

beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

16.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, bu yönüyle Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Leylüm Leylüm*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*Leylüm-leylüm dünyamızın yarısı*” dizesinde mübalağa, “*kardeş-düşman*” ifadeleriyle tezat sanatı yapılmıştır. “*Al, yeşil, sarı*” ve “*akrep, engerek, puşt*” ifadeleriyle tenasüp, “*Alnımızın aklığında puşt işi zulüm*” dizesinde mübalağa ve teşbih, “*Çift kanat kapıları-darağaçları*” ifadeleriyle tezat ve “*Gelmiş yoklamış ecel/ Kaburgam arasından.*” dizelerinde mübalağa ve “*ecel*”e yoklama vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendinde “*Cehennem koncası memelerinin,*” dizesinde mübalağa ve teşbih, “*Kolların boynuma kement,*” dizesinde de yine mübalağa sanatı vardır. “*Kurşun, namlu, kan, baskıncı*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendinde “*Yankın yasadak, aynalara*” dizesinde mübalağa, “*Tam, bıçağın cehennem gibi güzelken,*” dizesinde teşbih ve mübalağa sanatı vardır.

Şiirin 4. bendinde “*zulalar*”a bilme vasfı yüklenerek teşhis, “*zula, hançer, mavzer, pusu*” ifadeleriyle tenasüp, “*uranyum*”a bilme vasfı yüklenerek teşhis, “*Sana nasıl yandığımı*” dizesinde mübalağa ve “*Uuuuy gelin...*” dizesinde seslenme sanatı olan nida vardır.

Şiirin 5. bendinde “*korsan, düzmece peygamberler, cüceler, aptal köleler*” ifadeleriyle tenasüp, “*Delin, divânenim işte*” dizesinde mübalağa ve “*Uuuuy gelin...*” dizesinde seslenme sanatı olan nida vardır.

Şiirin 6. bendinde “*Bu yasaklar,/ Firavun kalıntısı.*” dizelerinde teşbih, “*akdan-karadan*” ifadeleriyle tezat, “*Gizline, câneline kurulu faklar.*” dizesinde ise mübalağa sanatı vardır. “*Düşme!*” dizesinde bir seslenme izlenimi vardır ve dolayısıyla nida sanatı vardır.

Şiirin 7. bendinde “*Ayvalar, nar olanda*” dizesinde teşbih, “*Dünyalar dar olanda.*” dizesinde ise mübalağa sanatı vardır. “*Yar-bela*” ifadeleriyle tezat, “*ayva, nar*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa ve teşbih sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Leylüm-Leylüm*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Şiirdeki teşbih sanatı da göze çarpmaktadır. Zayıf olanı güçlü olmaya benzetme olan teşbihte şair son derece sıklıkla teşbih sanatını kullanmıştır. Hayalinde var olan kişileri veya varlıkları ezdirmeyen, onları güçlü göstermeye çalışan şair, teşbih sanatını bu amaçla kullanmış olabilir.

16.2.5. Muhteva

“*Leylüm Leylüm*” şiiri 1960 yılında Papirüs dergisinde yayımlanır (Şeker 1997:46). Ahmed Arif’in Leylâ Erbil’e 27 Ocak 1957’de yazdığı mektubunda “*Leylüm Leylüm*” şiirine yer verir ve Leylâ Erbil’in incelemesini, onun da fikrini alarak şiire son şeklini vermeyi ister. Bittikten sonra da Ahmed Arif, Leylâ Erbil’e şiiri okumak istediğini belirtir. Mektubunda bu şiiri sevdiğini ve Leylâ Erbil’i çağrıştırdığını şu şekilde ifade eder: “*Seviyorum bu şiiri. Hepsinden güzel oldu. Sana çalıyor. Tadıyla, havasıyla, sana.*” (LLAALEM 2018:179).

Ahmed Arif kötü çağrışım uyandıran durumları aktararak şiire giriş yapar. Dünyanın yarısı baharı yaşarken diğer yarısı kar altındadır. Kardeşler birbirine düşmandır. Zindan hayatı yine şairle beraberdir. Tüm bu olumsuzluklarla beraber ölüm de yakın taktindedir. Ancak şair ölümü bir son değil bir kurtuluş olarak gördüğü için ölümden hiçbir zaman korkmamıştır. Ölüme şu dizelerle apaçık meydan okumaktadır: “*Gelmiş yoklamış ecel/ Kaburgam arasından/ Yoklasın hele...*”

Yaşadığı çağdan şikâyetini dile getiren şair kötülerin başrolde olduğu bu çağdan yüreğinin sesini dinleyerek kurtulmaya çalışır. Bu kötü çağdan bir nebze olsa da kurtuluşun

yolu akla, hayale gelen sevgilinin verdiği direnme gücüdür. Bu direnme şairin kendine hâkim olmasını sağlar. Nitekim Ahmed Arif, Leylâ Erbil'e yazdığı mektubunda *“Leylim Leylim”* şiirinin ona direnme gücü veren kendine hâkim olmasını sağlayan kısmını Leylâ Erbil'le paylaşır:

“Tam, boş yanı bu, derim namussuzun,

Tam, bıçağım cehennem gibi güzelken,

Aklıma düşüyorsun

Ellerim arık...”

Sevda her şeye galip gelendir. Kötü olan her şeyi bir kenara itebilecek güce sahiptir. Şair bu çağdaki tüm zorlukları ancak bu şekilde yenebileceği izlenimi vermektedir.

Bu çağdan nerdeyse her şeyiyle nefret ettiğini şiirin ilk bendinden 6. bendine kadar hissettirir hatta açık açık dile getirir. Bu çağa karşı olan öfkesi şiir ilerledikçe artar, nefreti bir an olsa dahi sönmez. Ancak şiirin son bendinde yine tüm kötülöklere karşı sevdanın gücü bir kez daha karşımıza çıkar. Şair bu çağı, ölümü, başının belada olmasını tek bir şart ile kabul edeceğini belirterek şiirini bitirir: O da *“sevdiği kişinin ona yâr olması”* dır.

Ahmed Arif'in şiirlerinde *“sevda”* temi her zaman yerini alır. *“Leylim Leylim”* şiirinde de bu açık şekilde kendini göstermektedir. Ahmed Arif, Leylâ Erbil'e gönderdiği mektuplarında ona *“Leylim”* diye hitap eder. Şair bu şiirine de *“Leylim Leylim”* ismini vererek *“sevda”*sını bir kez daha ortaya koyar. Aynı zamanda Ahmed Arif'in Leylâ Erbil'e yazdığı mektuplar da 2013 yılında kitap olarak basılır ve kitaba da *“Leylim Leylim”* adı verilir. Ona mektup yazarken bazen mısra düşürdüğünü de dile getirir. *“Leylim Leylim”* şiirinde geçen *“Delin, divanemim işte”* dizesi de bu dizelerden biridir (LLAALEM 2018:112).

Bunun yanı sıra Ahmed Arif, Refik Durbaş'a verdiği röportajında rüyada bile mısralar yazdığını ifade eder. Rüyada gelen bazı mısralar ise *“Leylim Leylim”* şiirine aittir. Bu mısralar:

“Alnımızın aklığında puşt işi zulüm

Ve cânım yarı geceler

Çift kanat kapılarına karşı darağaçları,”

Sürekli okuyucuyu kötü durumlarla karşı karşıya getiren şair şiirin sonunda ise “*sevda*”nin bu kötü durumlardan daha güçlü olduğu hissini okuyucuya vererek onların da umudunu artırır ve okuyucunun rahatlamasını sağlar. Şair “*sevda*”nın her şeyin üstünde bir güce sahip olduğunu dile getirerek şiiri bitirir. Şiir “*düşman, yediboğum akrep, sarı engerek, mahpusâne, kan, baskıncılar, yasak, hançer, pusu, uranyum, korsan, düzmece peygamberler, firavun...*” gibi tamamıyla kötü izlenim bırakan kelimelerle örülüdür. Bunca kötü izlenim bırakan durumları bertaraf edecek ve katlanmasını sağlayacak tek şey ise “*sevda*”dır.

17."Hasretinden Prangalar Eskittim" Şiiri***"Hasretinden Prangalar Eskittim***

Seni, anlatabilmek seni.

İyi çocuklara, kahramanlara.

Seni anlatabilmek seni,

Namussuza, haldan bilmez,

Kahpe yalana.

Ard- arda kaç zemheri,

Kurt uyur, kuş uyur, zindan uyurdu.

Dışarda gürül- gürül akan bir dünya...

Bir ben uyumadım,

Kaç leylim bahar,

Hasretinden prangalar eskittim.

Saçlarına kan gülleri takayım,

Bir o yana,

Bir bu yana...

Seni, bağırabilsem seni,

Dipsiz kuyulara,

Akan yıldıza,

Bir kibrit çöpüne varana,

Okyanusun en ıssız dalgasına

Düşmüş bir kibrit çöpüne.

Yitirmiş tilsimini ilk sevmelerin,

Yitirmiş öpücükleri,

Payı yok, apansız inen akşamdan,

Bir kadeh, bir cıgara, dalıp gidene,

Seni, anlatabilsem seni...

Yokluğun, Cehennemın öbür adıdır

Üşüyorum, kapama gözlerini...

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:88-91)

17.1.Dil ve Anlatım

17.1.1.Ses

17.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiirde 236 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 79/a/, 49/i/, 38/e/, 21/ı/, 23/u/, 15/ü/, 6/o/ ve 5/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /i/, /e/ ve /ı/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 187 düz ünlü, 49 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 128 geniş ünlü, 108 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 129 kalın ünlü, 107 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımını olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar.

Şiirde 307 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 45/n/, 40/r/, 26/l/, 24/k/, 23/s/, 22/m/, 20/b/, 20/y/, 19/d/, 13/t/, 9/p/, 9/z/, 8/g/, 8/h/, 7/ş/, 6/ç/, 4/ç/, 2/ğ/ ve 2/v/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /n/, /r/, /l/, /k/, /s/ ve /m/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 217 ötümlü, 90 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 204 tane sürekli ünsüz, 103 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

307’si ünsüz, 236’sı ünlü olmak üzere toplamda 543 ses kullanılan “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Horata

ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanmıştır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

17.1.2. Kelime

“*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiirde 74 Türkçe, 13 Arapça, 6 Farsça, 1 İspanyolca (cıgara) ve 1 İtalyanca (pranga) 95 kelime kullanılmıştır. Bunlar 38 isim, 19 sıfat, 12 fiil, 9 zamir, 8 fiilimsi, 2 zarf, 1 bağlaç ve 1 edat kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 35 basit ve 3 türemiş isimden oluşmaktadır. Varlıkların verililiğine göre; 38 cins isim kullanılırken özel isim kullanılmamıştır. Varlıkların sayılarına göre; 31 tekil, 7 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 20 soyut ve 18 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*zindan*”, “*kuyu*”, “*kan*”, “*gül*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde 18 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde soyut-somut kelime sayısı bakımından dengeli bir dağılım göze çarpmaktadır. Ayrıca şiirde 1 kelime de adlaşmış sıfat olarak kullanılmıştır.

Şiirde 12 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 7 basit fiilden “*uyu*-(3), *yitir*-(2), *tak*-, *üşü*- “, 3 türemiş fiilden “*eskit*-, *uyuma*-, *kapama*- “ ve 2 birleşik fiilden “*bağırabil*-, *anlatabil*-” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 2’si de kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 10 olumlu fiil ve 2 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 8’i haber kipiyle 4’ü dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 3’ü geniş zaman, 2’si duyulan geçmiş zaman, 2’si görülen geçmiş zaman ve 1’i şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 2’si şart, 1’i emir ve 1’i istek kipiyle çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif, gerçek yaşamında her ne kadar olumsuz durumlar yaşasa da şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Şiirlerinde geçmişi, geleceği ve şimdikiyi harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa

vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Şahit olmak veya hayal etmek istemediği durumları ise duyulan geçmiş zaman kipiyle ifade etmek istemiş olabilir.

Şiirde 18 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre;15 basit sıfat ve 3 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 7 niteleme sıfatından 11 belirtme sıfattan oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 4'ü asıl sayı sıfatından, 3'ü işaret sıfatından, 2'si soru sıfatından, 1'i belgisiz sıfattan ve 1'i sıra sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirlerle önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" şiirinde kullandığı 19 sıfat da bunu göstermektedir. Sıfatlar şiirin tasvir ve betimlemesinde son derece önemlidir. Sıfatlar niteliği verilen ya da belirtilen ismin daha belirgin hâle gelmesini sağlamaktadır.

Şiirde 8 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 4'ü sıfat-fiil, 3 isim-fiil ve 1 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 2 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 1 tanesi durum zarfı ve 1 tanesi derecelendirme zarfıdır. Durum zarfı şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 9 zamir kullanılmış olup tamamı şahıs zamirinden oluşmaktadır. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 8'i 2. teklik şahıs, 1'i 1. teklik şahıs zamiridir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik şahıs zamiri ile göstermiştir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla şiirdeki varlığını hissettirmiştir. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde ayrıca 1 bağlaç ve 1 edat kullanılmıştır. Ünlem ise kullanılmamıştır. Ahmed Arif, ayrıca şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır.

17.1.3. Kelime Grupları

"*Hasretinden Prangalar Eskittim*" şiirinde 41 tane kelime grubu kullanılmıştır. 20 sıfat tamlaması, 4 iyelik grubu, 4 sıfat-fiil grubu, 3 belirtili isim tamlaması, 3 belirtisiz isim tamlaması, 2 tekrar grubu, 2 birleşik fiil grubu, 2 isim-fiil grubu ve 1 bağlama grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 4 iyelik grubunun tamamı 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. 2. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişi ve varlıkları şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf etmeye çalışmıştır.

17.1.4. Cümle

Şiir 14 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 4 basit, 6 birleşik cümle, 2 sıralı cümle ve 2 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 2'si de bağımlı sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 6'sı da girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 8 fiil cümlesi, 4 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 8 devrik cümleden, 4 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 10 olumlu cümleden ve 2 olumsuz cümleden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif'in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamalarına göre cümleler genellikle olumludur.

17.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Atılâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır. Ahmed Arif şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiirde 27 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 15 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı'nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.

Ahmed Arif “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinin 1. bendinde 5 virgül, 2. bendinde 7 virgül, 3. bendinde 5 virgül ve 4. bendinde 10 virgül kullanılmıştır. Şiirin 1. bendinde 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 2. bendinde bendinde 6 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 3. bendinde

3 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgöl ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 4. bendinde 4 virgöl vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra, 3 virgöl eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgöl sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 3 nokta da cümle sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde kullanılan 2 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 3 ve 9. dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 2 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Şiirin 3. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 4. bendin 5 ve 7. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 05.05.2020).

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrodedir. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" şiirinde "*halden bilmez*" gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. Bu şiirdeki "*Kahpe yalana*", "*Saçlarına kan gülleri takayım*", "*Dipsiz kuyulara*" kullanımları örnek verilebilir.

Ahmed Arif, şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 4. bendin 4. dizesinde kullandığı "*cigara*" kelimesinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Genellikle ölçünlü dili kullanan şair, zaman

zaman bazı kelimeleri ağızlarda kullanıldıkları şekilleriyle kullanarak halka halkın diliyle seslenmiş ve bu durum onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır.

17.2. Sanat

17.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

“*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiir 27 dizelik 4 bentten oluşmaktadır. 1. bent 5 dizeden, 2. bent 9 dizeden, 3. bent 6 dizeden ve 4. bent 7 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazanlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Hasretinde Prangalar Eskittim*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*”, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” ve “*Mısrâ dökeyim.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

17.2.2. Kafiye ve Redif

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Her ne kadar Ahmed Arif kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

“*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1 ve 3. dizeleri olan “*Seni anlatabilsem seni*” rediftir. 2 ve 4. dizesindeki “-a” da rediftir. Şiirin 2. bendin 4, 6 ve 7. dizesindeki “-m”, 8 ve 9. dizesindeki “yana” yine rediftir. Şiirin 3. bendin 2, 3, 4, 5 ve 6. dizesindeki “-a” rediftir. Şiirin 4. bendin 1 ve 3. dizesindeki “-n” yarım kafiye; 2, 5 ve 7. dizesindeki “-i” rediftir. Düzenli olmasa da

şiiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

17.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” adlı şiiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiiirde 1. bendin 1 ve 3. dizeleri “*Seni anlatabilmek seni,*” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı 2 kez tekrarlanmıştır. Şiiirde kelime ve kelime grupları tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Uyur(3)*”, “*yana(2)*”, “*gürül(2)*”, “*yitirmemiş(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiiirde yer alan müzikalitedir. Şiiirde /n/, /r/, /l/, /k/, /s/ ve /m/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /i/, /e/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

17.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiiir olan “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*iyi çocuk, kahramanlar-namussuz, halden bilmez*” ifadelerinde tezat, “*yalan*”a kahpe vasfı yüklenerek teşhis, “*namussuz, halden bilmez, kahpe, yalan*” ifadelerinde tenasüp sanatı vardır.

Şiirin 2. bendinde “*zindan*”a uyuma vasfı yüklenerek teşhis, “*Kurt uyur, kuş uyur, zindan uyurdu/ Dışarda gürül-gürül akan bir dünya/ Bir ben uyumadım*” dizelerinde mübalağa, “*Hasretinden prangalar eskittim*” dizesinde hüsnitalil ve mübalağa sanatı vardır. “*Saçlarına kan gülleri takayım*” dizesinde de mübalağa sanatı yapılmıştır.

Şiirin 3. bendin “*Dipsiz kuyulara*” dizesinde mübalağa, “*okyanus, dalda , kuyu*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Akan yıldız-dipsiz kuyu*” ifadelerinde tezat, “*Okyanusun en ıssız dalgasına*” dizesinde mübalağa sanatı vardır.

Şiirin 4. bendinde “*akşam*”a inme vasfı yüklenerek teşhis, “*Yokluğun, Cehennemin öbür adıdır*” dizesinde mübalağa ve hüsnitalil, “*Üşüyorum, kapama gözlerini...*” dizlerinde mübalağa ve hüsnitalil sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa ve teşhis sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Teşhis sanatıyla da insan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırdığının bir göstergesidir.

17.2.5. Muhteva

Kitap ile aynı ismi taşıyan “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiiri 21 Nisan 1967 tarihli Soyut dergisinin 24. sayısında yayımlanır (Şeker 1997:47). “*Şimdi güzel dostum, ölümü mapusu bir yana bırakalım. Önceden önlenemez bunlar. Nerde incelirse orada kopsun. Hem seni sevmek, ölümlere, zulümlere panzehirdir. Nasıl dayanma kudreti verirsin bana bilemezsin. ‘Seni anlatabilmek seni/ İyi çocuklara, kahramanlara/ seni anlatabilmek seni,/ Namussuza, yaşamayana, kahpe yalana.’* “ der Ahmed Arif 2 Mayıs 1956 tarihinde Leylâ Erbil’e yazdığı mektubunda (LLAALEM 2018:134). Sevda, Ahmed Arif’in vazgeçilmez bir

parçasıdır. Şair, “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde kendine dünyayı hem dar eden hem de var eden ebedi sevdasını anlatır. Şiirlerini yazma sebebi sevdasıdır(Şeker 1997:115).

Şair sevgilisini gelecek olarak nitelendirdiğimiz iyi çocuklara ve kurtarıcı rolleriyle tarihte yer almış kahramanlara anlatmak ister. Aynı zamanda iyi çocukların ve kahramanların düşmanı olan namussuz halden anlamaz ve yalana da anlatmak ister. Zıtlıklarla oluşturduğu çarpıcı dizeler dikkatleri üzerine çeker (Oktay 1990:75).

Ahmed Arif şiirinde sanki uzun bir süre zindan hayatı yaşadığına dair dizeler kaleme alır. Ancak şair içeride uzun süre kalmamıştır. Bunun yanında zaman da göreceli bir kavramdır, özellikle de sanatçılar için. Ahmed Arif de kısa süreli de olsa zindan hayatını derinden yaşamış ve zaman olgusu onda oldukça uzun bir izlenim bırakmıştır (Yetik 2007:75):

*“Ard- arda kaç zemheri,
Kurt uyur, kuş uyur, zindan uyurdu.
Dışarda gürül- gürül akan bir dünya...
Bir ben uyumadım,
Kaç leylim bahar,
Hasretinden prangalar eskittim.”*

Şair o kadar uzun zamandır içeride izlenimi verir ki “*sevgilinin hasretinden prangalar eskidir.*” Şair tüm bunları kaleme alırken halkından yine de kopmaz. “*Saçlarına kan gülleri takayım,/ Bir o yana/ Bir bu yana...*” dizeleri yüzlerce yıllık Anadolu türkülerinden derlenmiştir (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:104). Halk en az sevdası kadar hasret duyduğu ve sevdiği bir olgudur. Halk ve sevdasını birbirinden ayırmadan vererek şair bunu ortaya koyar.

Şair diğer şiirlerinde olduğu gibi “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirinde de nesnelere konuşur. Yaşadığı sevdayı sadece canlılara değil cansız nesnelere de anlatmak ister, onlara sevdiğini bağırarak ister. “*Dipsiz kuyu*” ve “*Akan yıldız*” ifadeleriyle oluşturduğu zıtlıklar yine göze çarpar. Bunun yanı sıra Ahmed Arif duygularını fazlasıyla yoğun yaşar. Şair “*sevda*”sını o kadar içten hissetmektedir ki sevgilinin yokluğunu “*cehennemün öbür adı*” olarak nitelendirir. Bu da sevgisini en üst noktada yaşadığının bir göstergesi olarak karşımıza çıkar.

Ahmet Arif , Zeynep Oral ile yaptığı röportajında “Benim şiirlerimin tümü *sevda* şiiri... *Hasret mi? Hasret elbet ki bir yangın... Bir türlü sarılamamak... Ama her an ha sarıldım, ha sarılacağımı, şimdi kavuşacağımı, yanı başında duymak... İnanmak...*” diyerek hasrete dair duygularını paylaşır (Oral 1992:222). Sevgiliye kavuşmak olduğu kadar hasret kalmanın da mümkün olacağını belirtir. Röportajının devamında “*ya da*” diyerek “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirini okur ve hasretliğe dair duygularını pekiştirerek okuyucuya sunar.

“*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiiri bir *sevda* şiiri olarak karşımıza çıkar. Sevgiliyi tüm dünyaya haykırmak, anlatmak, bağırarak ister şair. Ona kavuşamamanın, hasretliğin uzun sürmesi şairi fazlasıyla etkiler ve dizelere dökülür. Pranganın eskimesi uzun yıllar gerektirecek bir durumdur. Pranga, ağır cezalıların ayaklarına takılan kalın zincirdir ve bu zincirin eskimesi yılları aldığından sevgiliye kavuşamamanın uzun bir süre devam ettiği ortaya koyulmaktadır. Şair, sevgilisini çok beklediğini, hasretliğin çok uzun sürdüğünü belirtmek için bu imgeyi kaleme alır. Sevdanın hayali dahi çoğu şeyi aşmak için yeterlidir. Ahmed Arif her daim sevdasına sahip çıkar, tüm engellere karşı sevdasının peşini bırakmaz. Nitekim şiirlerinin çoğunda “*sevda*” bir kurtarıcı, hayal kurduran, karanlığı aydınlığa çeviren bir olgu olarak karşımıza çıkar.

Şiirde genel anlamda lirik bir hava vardır. Bu lirik havaya unutamama ve kavuşamama duyguları hâkimdir. Hapis yatan ve işkenceler gören Ahmed Arif tüm yaşadıklarına rağmen bu şiirinde de sevdiğini her türlü zorluğa rağmen unutmadığını bir kez daha ortaya koymaktadır. Şiirde sevdiğini anlatamamanın, yaşadığı en zorlu süreç olduğu izlenimini vermektedir.

18."Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi" Şiiri*"Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi"*

1.

*Varamaz elim**Ayvasına, narına can dayanamazken,**Kırar boynumu yürürüm.**Kurdun, kuşun bileceği hal değil,**Sormayın hiç**Laaaaal...**Kara ferman çıkadursun yollara,**Yârin bahçesi târûmar,**Kan eder perçem**Olancası bir tutam can,**Kadasına, belasına sunduğum,**Ben öleydim loooy...**Elim boş,**Ayağım pusu.**Bir ben bileceğim oysa**Ne âfat sevdim.**Bir de ağzı var dili yok**Diyarbakir Kalesi...*

2.

Açar,

Kan kırmızı yediverenler
Ve kar yağar bir yandan,
Savrulur Karacadağ,
Savrulur zozan...
Bak, bıyığım buz tuttu,
Üşüyorum da
Zemheri de uzadıkça uzadı,
Seni, baharmışın gibi düşünüyorum,
Seni, Diyarbekir gibi,
Nelere, nelere baskın gelmez ki
Seni düşünmenin tadı...

3.

Hamravat suyu dondu,
Diclede dört parmak buz,
Biz kuyudan işliyoruz kaba - kacağa,
Çayı, kardan demliyoruz.
Anam sır gibi saklar siyatığını,
"Yel" der, "Baharın geçer".
Bacım, ikicanlı, ağır,
Güzel kızdır, bilirsin,
İlki bu, bir yandan saklı utanır
Ve bir yandan korkar
Ölürüm deyi.
Bir can daha çoğalacağız bu kış,
Bebeğim, neremde saklayım seni?
Hoş gelir,
Safa gelir,

Ahmed Arif'in yeğeni...

4.

Doğdun,

Üç gün aç tuttuk

Üç gün meme vermedik sana

Adiloş Bebem,

Hasta düşmeyesin diye,

Töremiz böyle diye,

Saldır şimdi memeye,

Saldır da büyü...

Bunlar,

Engerekler ve çıyanlardır,

Bunlar,

Aşımıza, ekmeğimize

Göz koyanlardır,

Tanı bunları,

Tanı da büyü...

Bu, namustur

Künyemize kazılmış,

Bu da sabır,

Ağulardan süzölmüş.

Sarıl bunlara

Sarıl da büyü...

18.1.Dil ve Anlatım

18.1.1.Ses

18.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” adlı şiirde 469 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 150/a/, 90/e/, 74/i/, 50/ı/, 48/u/, 29/ü/, 22/o/ ve 6/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 364 düz ünlü, 105 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 268 geniş ünlü, 201 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 270 kalın ünlü, 199 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımını olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar.

Şiirde 624 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 86/r/, 70/n/, 54/l/, 53/d/, 50/m/, 47/b/, 42/y/, 41/k/, 37/s/, 24/z/, 20/t/, 19/ğ/, 15/ş/, 13/ç/, 12/c/, 12/v/, 11/g/, 11/h/, 4/f/ ve 3/p/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /n/, /l/, /d/, /m/, /b/, /y/, ve /k/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 467 ötümlü, 157 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 424 tane sürekli ünsüz, 200 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

624’ü ünsüz, 469’u ünlü olmak üzere toplamda 1093 ses kullanılan “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Horata ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanmıştır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

18.1.2. Kelime

“*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” adlı şiirde 167 Türkçe, 19 Farsça, 18 Arapça, 1 Çince (çay) ve 1 Fransızca (siyatik) olmak üzere 206 kelime kullanılmıştır. Bunlar 81 isim, 52 fiil, 18 zamir, 14 sıfat, 12 bağlaç, 8 zarf, 5 fiilimsi ve 4 edat kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 69 basit, 7 birleşik ve 5 türemiş isimden oluşmaktadır. Varlıkların verilişine göre; 74 cins isim kullanılırken 6 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 76 tekil, 5 çoğul isim kullanılmıştır. Topluluk ismi ise kullanılmamıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 44 somut ve 37 soyut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*pusu*”, “*bahçe*”, “*kan*”, “*çıyan*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde 44 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Şiirde 52 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 26 basit fiilden “*de-(4)*, *büyü-*(3), *tanı-*(2), *bil-*(2), *yürü-*, *kır-*, *et-*, *öl-*, *aç-*, *yağ-*, *bak-*, *üşü-*, *uza-*, *don-*, *geç-*, *utan-*, *kork-*, *öl-*, *doğ-*“, 18 türemiş fiilden “*sakla-*(2), *savrul-*(2), *saldır-*(2), *sarıl-*(2), *sorma-*, *düşün-*, *gelmez*, *işle-*, *demle-*, *çoğal-*, *verme-*, *düşme-*, *kazıl-*, *süzül-*“ ve 8 birleşik fiilden “*can dayanma-*, *varama-*, *çıkadur-*, *afat sev-*, *buz tut-*, *hoş gel-*, *sağa gel-*, *aç tut-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 6’sı anlamca kaynaşmış birleşik fiilden, 1’i kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinin olumsuzundan, 1’i de kurallı birleşik fiillerden olan sürerlilik fiilinden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 46 olumlu fiil ve 6 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 35’i haber kipiyle 17’si dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 20’si geniş zaman, 7’si görülen geçmiş zaman, 4’ü şimdiki zaman, 2’si gelecek zaman ve 2’si duyulan geçmiş kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 12’si emir ve 5’i istek kipiyle çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif her ne kadar olumsuz durumlar yaşasa da şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdikiyi harmanlayan yapıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Geçmişte yaşadığı, hissettiği ve zihninde sürekli yaşayan durumları ise görülen geçmiş zaman kipiyle ortaya koymuş olabilir. Şair olmasını istediği durumların

hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları ise istek ve emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur.

Şiirde 14 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre;12 basit sıfat ve 2 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 5 niteleme sıfatından 9 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 5'i asıl sayı sıfatından, 3'ü belgisiz sıfattan ve 1'i işaret sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirlerle önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurmuştur. “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde kullandığı 14 sıfat da bunu göstermektedir. Sıfatlar şiirin tasvir ve betimlemesinde son derece önemlidir. Sıfatlar niteliği verilen ya da belirtilen ismin daha belirgin hâle gelmesini sağlamaktadır.

Şiirde 5 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 3'ü sıfat-fiil, 1'i isim-fiil ve 1 tanesi zarf-fiildir. Şiirde 8 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 4 tanesi durum zarfı, 4 tanesi zaman zarfı, 1 tanesi miktar zarfı ve 1 tanesi ise soru zarfıdır. Durum zarfı şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 18 zamir kullanılmış olup 8'i şahıs zamiri, 7'si işaret zamiri ve 3'ü soru zamirinden oluşmaktadır. Şiirde kullanılan şahıs zamirlerinin 2'si 1. teklik şahıs, 5'i 2. teklik şahıs zamiridir. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik şahıs zamiri ile göstermiştir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla şiirdeki varlığını hissettirmiştir. Aynı zamanda 2. teklik şahıs zamiri ile Ahmed Arif şiirde sadece kendini değil sevdasına yenik düştüğü kişiyi de şiirine dâhil etmektedir. Yalnızlığı 2. teklik şahıs zamiri ile bertaraf etmiştir. Böylelikle şiirde yalnız olmadığını okuyucuya hissettirmektedir. Şiirde işaret zamirleri de göze çarpar. Şair ismini anmak ve dile getirmek istemediği kişi ya da varlıkları işaret zamiri ile ifade etmiştir. Şiirde ayrıca 12 bağlaç ve 4 edat kullanılmıştır. Şiirde ünlem ise hiç kullanılmamıştır. Ahmed Arif, şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır. Şiirde kullanılan 12 bağlaç dizeleri, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını kolay bir şekilde sağlamaktadır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki yaratan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

18.1.3. Kelime Grupları

“Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi” şiirinde 67 tane kelime grubu kullanılmıştır. 19 iyelik grubu, 16 sıfat tamlaması, 7 bağlama grubu, 5 belirtili isim tamlaması, 4 birleşik fiil grubu, 3 tekrar grubu, 3 edat grubu, 2 birleşik isim grubu, 2 özel isim grubu, 1 belirtisiz isim tamlaması, 1, sıfat-fiil grubu, 1 zarf-fiil grubu, 1 zincirleme isim tamlaması, 1 Farsça isim tamlaması ve 1 unvan grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 19 iyelik grubunun 9’u 1. teklik iyelik grubundan, 5’i 3. teklik iyelik grubundan, 4’ü 1. çokluk iyelik grubundan ve 1’i 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. 3. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişi ve varlıkları şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf etmiştir. Şiirde sadece kendini değil, hayalindeki ve düşüncesindeki kişi ve varlıkları 3. çokluk iyelik ekiyle dâhil eden şair, yalnızlığını böylece ortadan kaldırmaya çalışmıştır.

18.1.4. Cümle

Şiir 39 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 15 basit cümle, 15 sıralı, 5 birleşik cümle, 3 bağlı cümle ve 1 eksilteli cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 11’i bağımlı sıralı cümleden, 4’ü bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin 4’ü girişik birleşik cümleden, 1’i iç içe birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 30 fiil cümlesi, 8 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 23 devrik cümleden, 15 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 31 olumlu cümleden, 2 olumsuz cümleden ve 1 soru cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Eksilteli cümleler Ahmed Arif’in duygu ve düşüncelerini bazen zihninde tamamlamadığını ya da tamamlayamadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif’in şiirlerinde fiil cümlelerinin çoğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire durağan değil de dinamik bir hava katmaktadır. Şairin hayatına bakıldığında da dinamik bir hayatının olduğu gözle çarpılmaktadır. “Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi” şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamalarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir.

18.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Attilâ İlhan gibi noktalama işareti kullanmayan Toplumcu Gerçekçi sanatçıların aksine Ahmed Arif şiirlerinde noktalama işaretlerini son derece işlevsel olarak kullanmaktadır. Ahmed Arif şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır.

Ahmed Arif “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” adlı şiirde 51 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 35 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjambuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.

Ahmed Arif “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinin 1. bendinde 6 virgül, 2. bendinde 4 virgül, 3. bendinde 11 virgül, 4. bendinde 16 virgül, 5. bendinde 5 virgül, 6. bendinde 6 virgül ve 7. bendinde 3 virgül kullanılmıştır. Şiirin 1. bendinde 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 2. bendinde 3 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına , 1 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 3. bendinde 8 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 3 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 4. bendinde 12 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül özneyi vurgulamak için ve 1 virgül vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 5. bendinde 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 6. bendinde 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül özneyi vurgulamak için ve 1 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 7. bendinde 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için ve 1 virgül ise özne olarak kullanılan bu zamirinden sonra konmuştur.

Şiirin 1. bendinde kullanılan 1 nokta cümle sonuna konmuştur. 6. dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. Şiirin 2. bendinde kullanılan 2 nokta cümlenin sonuna konmuştur. 3 ve 9. dizede kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. TDK’ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden

biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 09.05.2020). Şiirin 3. bendinde kullanılan 2 üç nokta da cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 09.05.2020). Şiirin 4. bendinde kullanılan 3 nokta cümlenin sonuna konmuştur. Son dizede kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlenin sonuna konmuştur. 3. dizede 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemelerin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 09.05.2020). 13. dizede kullanılan soru işareti soru sözcüğü içeren cümlenin sonuna konmuştur. 6. dizede ise 2 tırnak işareti kullanılmıştır. Kullanılan tırnak işaretleri başka bir kimseden olduğu gibi aktarılan sözleri içine almıştır. Şiirin 5. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 09.05.2020). Şiirin 6. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 09.05.2020). Şiirin 7. bendinde kullanılan 1 nokta cümle sonuna konmuştur. Son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilti olmamasına rağmen kullanılmıştır. TDK'ye göre üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 09.05.2020).

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini ve halk deyişlerini çok kullanır. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. “Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi” şiirinde “Âfat sevdim”, “Ağzı var dili yok”, “İki canlı” gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve

deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fnuun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. Bu şiirdeki “*Kırar boynumu yürürüm*”, “*Ayağım pusu*”, “*Savrulur Karacadağ*” kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 2. bendin 2. dizesinde kullandığı “*kada*”; 2. bendin son dizesinde ve 3. bendin 10. dizesinde kullandığı “*Diyarbakir*”; 4. bendin 11. dizesinde kullandığı “*deyi*” kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir. Ahmed Arif şiirlerinde daima Türkçeyi en iyi şekilde kullanmaya çalışmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Türkçeyi kullanırken de dilin aslına bağlı kalmış, halk arasında kullanılan Türkçeye sahip çıkmıştır. Hemen hemen her şiirinde ağız özelliği gösteren kelime örneklerine yer vermiştir. Genellikle ölçünlü dili kullanan şair, zaman zaman kelimeleri bazı ağızlarda kullandıkları şekilleriyle kullanarak halka halkın diliyle seslenmiş ve bu durum onun şiirlerine samimi bir hava katmıştır.

18.2. Sanat

18.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

4 bölüm olan “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” adlı şiir 67 dizelik 7 bentten oluşmaktadır. 1. bent 9 dizeden, 2. bent 9 dizeden, 3. bent 12 dizeden, 4. bent 16 dizeden, 5. bent 8 dizeden, 6. bent 7 dizeden ve 7. bent 6 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif'in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim

röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*”, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” ve “*Mısrâ dökeyim.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

18.2.2. Kafiye ve Redif

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşüncüyü zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Her ne kadar Ahmed Arif kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

“*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1, 3 ve 9. dizesindeki “-m”, 4 ve 6. dizesindeki “-l” yarım kafiyedir. Şiirin 2. bendin 2 ve 7. dizesindeki “-m” yarım kafiyedir. 3 ve 5. dizesindeki “-an” tam kafiye, 6 ve 8. dizesindeki “-dı” redif, 10 ve 11. dizesindeki “-i” yarım kafiyedir. Şiirin 4. bendin 2 ve 4. dizesindeki “-uz” tam kafiye, 5 ve 11. dizesindeki “-i” yarım kafiye; 6, 7, 9 ve 10. dizesindeki “-r” de yarım kafiyedir. 13 ve 16. dizesindeki “-en” tam kafiye, “-i” rediftir. 14 ve 15. dizesindeki “gelir” de rediftir. Şiirin 5 ve 6. dizesindeki “diye” redif; 5, 6 ve 7. dizesindeki “-ye” tam kafiyedir. Şiirin 6. bendin 1 ve 3. dizesindeki “bunlar” redif, 2 ve 5. dizesindeki “-yan” zengin kafiye, “-lardır” rediftir. Şiirin 7. bendin 2 ve 4. dizesindeki “-ıl” tam kafiye, “-mış” redif; 1 ve 3. dizesindeki “-r” yarım kafiyedir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

“*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde dikkati çeken bir diğer durum ise dize başlarındaki ses benzerlikleridir. İslamiyetten önceki Türk şiirinde dize başlarında ses benzerliği fazlasıyla kullanılmıştır. Hatta bu ses benzerlikleri Geçiş Dönemi eserlerinde de devam etmiştir. Başkafiyelerin ve aynı sesle başlayan kelimeleri bir araya getirme kaygısı, şiirde ahenk sağlama ve “göz için kafiye” yapma düşüncesiyle doğrudan ilgilidir(Kaya 1998:24). Ahmed Arif’in “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirindeki bu ses benzerlikleri de Eski Türk şiirinde var olan dize başlarındaki ses benzerliğini çağrıştırmaktadır.

18.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirde 6. bendin 1 ve 3. dizeleri “*Bunlar,*” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “*Seni(2)*”, “*savrulur*”, “*saldır*”, “*tanı(2)*”, “*sarı(2)*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /n/, /l/, /d/, /m/, /b/, /y/, ve /k/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /i/ ve /ı/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi artırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

18.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır. Şair, Garip akımının biçim gücü ile İkinci Yeni akımının söyleyiş gücünü harmanlamıştır. Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendinde “*ayva, nar*” ifadeleriyle tenasüp, “*kurt-kuş*” ifadeleriyle tezat, “*Kurdun, kuşun bileceği hal değil*” ve “*Kara ferman çıkadursun yollara*” dizelerinde teşhis, “*Kan eder perçem*” dizesinde ise mübalağa sanatı vardır.

Şiirin 2. bendin “*Ben öleydim loooy...*” dizesinde seslenme sanatı olan nida, “*Bir de ağzı var dili yok/ Diyarbekir Kalesi*” dizelerinde teşhis sanatı vardır.

Şiirin 3. bendin “*Kan kırmızı yediverenler*” ve “*Savrulur Karacadağ/ Savrulur zozan*” dizelerinde mübalağa, “*kar, buz, üşümek, zemheri*” ifadelerinde tenasüp, “*zemheri-bahar*” ifadelerinde tezat sanatı yapılmıştır. “*Seni, baharmışın gibi düşünüyorum,/ Seni, Diyarbekir gibi,*” dizelerinde teşbih sanatı yapılmıştır.

Şiirin 4. bendinde “*Hamravat, Dicle*” ifadelerinde tenasüp, “ ‘*Yel*’ der, ‘*Baharın geçer*’ “ dizesinde mübalağa, “*Bacım, ikicanlı ağır,*” dizesinde “*ikicanlı*” ifadesi hamile bir kadını ifade ettiği için dolaylama, “*güzel, hoş, safa*” ifadeleriyle de tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Bebeğim, neremde saklayım seni?*” dizesinde soru sorma sanatı olan istifham kullanılmıştır.

Şiirin 5. bendin “*Saldır şimdi memeye,/ Saldır büyü...*” dizelerinde mübalağa ve teşbih sanatı vardır.

Şiirin 6. bendin “*Bunlar,/ Engerekler ve çıyanlardır,*” dizelerinde tenasüp ve teşbih sanatı vardır. “*Aş, ekmek*” ifadelerinde tenasüp, “*engerek, çıyan-aş, ekmek*” ifadelerinde tezat sanatı vardır.

Şiirin 7. bendin “*Bu, namustur/ Künyemize kazılmış,/ Bu da sabır,/ Ağulardan süzölmüş.*” dizelerinde teşbih sanatı vardır. “*Sarıl bunlara/ Sarıl da büyü...*” dizelerinde “*namus ve sabır*”a sarılması belirtilmiştir ve teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa, teşhis ve teşbih sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedendir ki Ahmed Arif “*Diyarbekir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır. Teşhis sanatıyla da insan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırmasının bir göstergesidir. Şiirdeki teşbih sanatı da göze çarpmaktadır. Zayıf olanı güçlü olmaya benzetme olan teşbihte şair son derece sıklıkla teşbih sanatını kullanmıştır. Hayalinde var olan kişileri veya varlıkları ezdirmeyen, onları güçlü göstermeye çalışan şair, teşbih sanatını bu amaçla kullanmış olabilir.

18.2.5. Muhteva

“*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiiri sırasıyla 17 Mayıs 1959’da Pazar Postası’nda, 18 Mart 1967 tarihli Soyut dergisi 23. sayısında ve 15 Aralık 1967’de Türk Solu dergisinde yayımlanır (Şeker 1997:46-47). Ahmed Arif, Refik Durbaş ile yaptığı röportajında şiir için şunları der: “*Adiloş benim kızkardeşim Nezihe’nin çocuğudur. Adiloş şimdi kendisi de baba oldu. Nurtopu gibi oğulları var. Adiloş küçük kızkardeşimin ilk çocuğu, oğlu. Ben diyelim ki gözaltı, sürgün, diyelim ki kendi vatanımda garip ve mahkûmken Adiloş dünyaya geldi. Kapımızın önünde sürekli gözetleyiciler beklerdi. Komşu teyzeler, ablalar küfür ederlerdi. ‘Ulan bunların başına loğ düşürelim, hepsini ezelim’ diye... Loğ, yani damları yağmura karşı pekiştirmek için taştan yapılmış bir silindir. İşte evde durum bu... Bir stres, bir gerginlik var. Dışarıdaki durum ise şöyle: Amerikan, Hollanda şirketleri Dicle’den sürekli kum çekiyorlar. O güzelim bahçeleri tarümar ediyorlar. Oralar hep meyve bahçeleriymiş, kayısı, dut, gül bahçeleriymiş. Şimdi hep gecekondular dolmuş. Dicle’den kum çekiyorlardı havaalanı yapmak için, askeri tesisler yapmak için. İşte benim ‘Yârin bahçesi tarümar’ dediğim o günler... ‘Olancası bir tutam can,/ Kadasına, belasına sunduğum’ dediğim günler... ‘Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi’ hem kişisel, hem üç-beş kişilik aile çevresinin, hem de benim canım şehrimin, sevgili vatanımın şiiridir. İşte Diyarbakır’ın şiiridir.” (Durbaş 1990:83). Şair söyledikleri ile şiiri neden yazdığını ve ana temasının ne olduğunu açık bir şekilde dile getirir.*

Ahmed Arif’in dokunmaya kıyamadığı bahçeler artık yerle bir edilmiştir. Şair bu sitemle şiirine giriş yapar. Ahmed Arif, Leylâ Erbil’e yazdığı mektubunda “*Yârin bahçesi tarümar*” dizesi ile bu şiire başladığını da ifade eder. Bu dize şiirin başlangıç dizesi olarak kaleme alınır; ancak daha sonra şair diğer dizeleri üzerine ekleyerek şiirini yazar.

Şair şiirini ele alırken halkın arasında sıklıkla kullanılan ve onun duygularını karşılayacak kelimeleri şiirlerinde kullanır. “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirini temanın dışına çıkarmadan manasal olarak da şiirini tamamlayan kelimeler hakkındaki görüşlerini şu şekilde anlatır: “*Âfat sözcüğünü halkın “’korkunç, kahredici, karşı konulmasının oluru olanağı yok bir belâ ya da salgın’ gibi sözcük, deyim ve kavramları yetersiz bulduğu yerde kullanır. Ben de örneğin ‘Çok sevdim... Yürekte sevdim’ diyebilirdim. Sanırım buna kimsenin bir diyeceği de olmazdı. Ancak o zaman sıradan bir mısra kurulmuş olur ve ortaya şiir yükü bakımından yoğunluk, derinlik ve çarpıcılıktan yoksun, tatsız bir deyiş çıkardı. ‘Olanca’ sözcüğünün tam karşılığı ise ‘Topu topu’dur. ‘Kada’ ise “apansız gelen belâ, kara yazgı’ anlamına gelir.” (Öngören 1970:48). Şair halkın*

dilini kullanarak çarpıcı dizeler ve manalar oluşturur. Bunu yaparken de şiirin konusunu tamamlayacak kelimeleri kullanmaya dikkat eder. Bu kelimeler şiire hem samimi bir hava katar hem de şiiri tamamlayıcı bir unsur olarak yardım eder. Şair Diyarbakır'ın bahçelerinin aniden yıkılmasını bir bela gibi aktarır ve bunu anlatacak dilinin olmadığını ifade eder. Tüm bunları da halkından kopmadan anlatır.

Ahmed Arif yaşadığı coğrafyanın izlerini de şiirlerinde daima verir. Coğrafyanın onda bıraktığı izler derindir. Diyarbakır'da karın, soğğun ilk hissedildiği yer olan Karacadağ'da hem kar yağdığını bir yandan da yediverenlerin açtığını dile getirir. Soğukluk-yediveren zıtlığı kıtlık ve bolluğun ifadesi olarak karşımıza çıkar. Uzayan kış, şairin fazlasıyla üşümesine neden olur. *Ancak "Benim şiirlerimin tümü sevda şiiri..."* diyen şairin kurtarıcısı yine "sevda" olur. Zemheriden, üşümekten kurtulmanın yolu "sevda"yı bir bahar gibi düşünmesidir. Tüm olumsuzluklara baskın gelen yine "sevda"sıdır:

*"Açar,
Kan kırmızı yediverenler
Ve kar yağar bir yandan,
Savrulur Karacadağ,
Savrulur zozan...
Bak, bıyığım buz tuttu,
Üşüyorum da
Zemheri de uzadıkça uzadı,
Seni, baharmışın gibi düşünüyorum,
Seni, Diyarbekir gibi,
Nelere, nelere baskın gelmez ki
Seni düşünmenin tadı..."*

Ahmed Arif coğrafyasını anlatarak şiirine devam eder. Çayın kardan demlenmesi, hastalığını saklayan annelerin olması, hamile olan kadının Doğu'da bu durumdan bahsedildiğinde utanması, hamileliğini zor koşullar altında geçiren anne adayının ölüm endişesi duyması gibi durumlar coğrafyanın insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu gösterir (Kadiroğlu 2017:418). Coğrafyayı şiirinden ayırmayan şair İbni Haldun'un "Coğrafya kaderdir." cümlesini âdeta şiire döker.

Yeğenin doğumu gerçekleştiğinde onun doğal koşullara alıştırılması gerekliliğini “Töremiz böyle diye” dizesiyle ifade eder. “Üç gün aç tuttuk/ Üç gün meme vermedik sana” dizelerinde bebeğin aç kalması onun yaşadığı coğrafyanın doğal koşullarına alışması için yapılmış ve bunun nedenini de şair “*töremiz*” diye açıklamıştır (Oktay 1990:76).

Şair büyüyecek yeğenine yaşadığı coğrafyanın zorluklarının fazlasıyla olacağını, bunlara alışıp sarılması gerektiğini, bu zorlukları “*Bu, namustur/ Künyemize kazılmış/ Bu da sabır / Ağulardan süzölmüş/ Sarıl bunlara/ Sarıl da büyü*” dizeleriyle anlatır. Ancak şair bunları bildiğinden yeğenin de bunlardan haberdar olmasını ister ve ona öğütte bulunur (Oktay 1990:76):

*“Bunlar,
Engerekler ve çıyanlardır,
Bunlar,
Aşımıza, ekmeğimize
Göz koyanlardır,
Tanı bunları,
Tanı da büyü...”*

Ahmed Arif; “*ağı var dili yok*” diye tabir ettiği şehrini, tüm zorlukları atlatmasını sağlayan sevgilisini, yaşadığı coğrafyanın zorluklarını ve halkını “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde kaleme alır. Şair; Anadolu’yu, halkını ve sevgilisini şiirlerinde daima bulundurur. Ahmed Arif şiirinin 3. bendi için söylediği “*Vatanımla, evimle, halkımla, sevgilimi çok güzel bir uyum içinde kucaklaştırdım orada*” diyerek aslında şiirinin genel çerçevesini okuyucuya sunar (Durbaş 1990:48).

19."Otuzüç Kurşun" Şiiri

"OTUZÜÇ KURŞUN

1.

Bu dağ Mengene dağıdır
Tanyeri atanda Van'da
Bu dağ Nemrut yavrusudur
Tanyeri atanda Nemruda karşı
Bir yanın çiğ tutar, Kafkas ufkudur
Bir yanın seccade Acem mülküdür
Doruklarda buzulların salkımı
Firari güvercinler su başlarında
Ve karaca sürüsü,
Keklik takımı...

Yiğitlik inkâr gelinmez
Tek'e - tek döğüşte yenilmediler
Bin yıllardan bu yan, bura uşağı
Gel haberi nerden vererek
Turna sürüsü değil bu
Gökte yıldız burcu değil
Otuzüç kurşunlu yürek
Otuzüç kan pınarı
Akmaz,
Göl olmuş bu dağda...

2.

Yokuşun dibinden bir tavşan kalktı

Sırtı alaçakır

Karnı sütbeyaz

Garip, ikicanlı, bir dağ tavşanı

Yüreği ağzında öyle zavallı

Tövbeye getirir insanı

Tenhaydı, tenhaydı vakitler

Kusursuz, çirilçiplak bir şafaktı

Bakti otuzüçten biri

Karnında açlığın ağır boşluğu

Saç, sakal bir karış

Yakasında bit,

Bakti kolları vurulu,

Cehennem yürekli bir yiğit,

Bir garip tavşana,

Bir gerilere.

Düştü nazlı filintası aklına,

Yastığı altında küsmüş,

Düştü, Harran ovasından getirdiği tay

Perçemi mavi boncuklu,

Alnında akıtma

Üç topuğu ak,

Eşkini hovarda, kıvrak,

Doru, seglâvi kırsırağı.

Nasıl uçmuşlardı Hozat önünde!

Şimdi, böyle çaresiz ve bağlı,
 Böyle arkasında bir soğuk namlu
 Bulunmayaydı,
 Sığınabilirdi yüceltilere...
 Bu dağlar, kardeş dağlar, kadrini bilir,
 Evvel Allah bu eller utandırmaz adamı,
 Yanan cıgaranın külünü,
 Güneşlerde çatal kıvılcımlanan
 Engereğin dilini,
 İlk atımda uçuran
 Usta elleri...

Bu gözler, bir kere bile faka basmadı
 Çığ bekleyen boğazların kıyametini
 Karlı, yumuşacık hıyanetini
 Uçurumların,
 Önceden bilen gözleri...
 Çaresiz
 Vurulacaktı,
 Buyruk kesindi,
 Gayrı gözlerini kör sürüngenler
 Yüreğini leş kuşları yesindi...

3.

Vurulmuşum
 Dağların kuytuluk bir boğazında
 Vakitlerden bir sabah namazında
 Yatarım

Kanlı, upuzun...

Vurulmuşum

Düşüm, gecelerden kara

Bir hayra yoranım çıkmaz

Canım alırlar ecelsiz

Sığdıramam kitaplara

Şifre buyurmuş bir paşa

Vurulmuşum hiç sorgusuz, yargısız

Kirvem, hallarımı aynı böyle yaz

Rivayet sanılır belki

Gül memeler değil

Domdom kurşunu

Paramparça ağızındaki...

4.

Ölüm buyruğunu uyguladılar,

Mavi dağ dumanını

ve uyur-uyanık seher yelini

Kanlara buladılar.

Sonra oracıkta tüfek çattılar

Koynumuzu usul-usul yoklayıp

Aradılar,

Didik-didik ettiler

Kirmanşah dokuması al kuşağımı

Tespihimi, tabakamı alıp gittiler

Hepsi de armağandı Acemelinden...

Kirveyiz, kardeşiz, kanla bağlıyız

Karşiyaka köyleri, obalarıyla

Kız alıp vermişiz yüzyıllar boyu,

Komşuyuz yaka yakaya

Birbirine karıştır tavuklarımız

Bilmezlikten değil,

Fıkaralıktan

Pasaporta ısınmamış içimiz

Budur katlimize sebep suçumuz,

Gayri eşkiyaya çıkar adımız

Kaçakçıya

Soyguncuya

Hayına...

Kirvem, hallarımı aynı böyle yaz

Rivayet sanılır belki

Gül memeler değil

Domdom kurşunu

Paramparça ağızındaki...

5.

Vurun ulan,

Vurun,

Ben kolay ölmem.

Ocakta küllenmiş közüm,

*Karnımda sözüm var
Haldan bilene,
Babam gözlerini verdi Urfa önünde
Üç de kardaşını
Üç nazlı selvi,
Ömrüne doymamış üç dağ parçası.
Burçlardan, tepelerden, minarelerden
Kirve, hısım, dağların çocukları
Fransız Kuşatmasına karşı koyanda*

*Bıyıkları yeni terlemiş daha
Benim küçük dayım Nazif
Yakışıklı,
Hafif,
İyi süvari
Vurun kardaş demiş
Namus günüdür
Ve şaha kaldırmış atını.*

*Kirvem, hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağızındaki...*

(Hasretinden Prangalar Eskittim 2016:103-118)

19.1.Dil ve Anlatım

19.1.1.Ses

19.1.1.1.Ünlü-Ünsüz Kullanımı

“*Otuzüç Kurşun*” adlı şiirde 1130 ünlü kullanılmıştır. Bu ünlüler; 150/348/, 182/e/, 174/i/, 163/ı/, 143/u/, 56/ü/, 40/o/ ve 24/ö/ ünlüsünden oluşmaktadır. Bu ünlülerden /a/, /e/, /i/, /ı/ ve /u/ ünlülerin tekrarıyla ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Şiirde dudak durumuna göre 867 düz ünlü, 263 yuvarlak ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde düz ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Şiirde çene açıklığına göre 594 geniş ünlü, 536 dar ünlü kullanılmıştır. Çıkış yerine göre ise 705 kalın ünlü, 425 ince ünlü kullanılmıştır. Şiirin genelinde çene açıklığına göre geniş ünlülerin hâkimiyeti vardır. Çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çekmektedir.

Ahmed Arif’in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Halk arasında şiirleri “*destan*” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de kalın ünlülerin fazla kullanımı olabilir. Çünkü kalın ünlü kullanımı şiirlere hamasi bir hava katar. Bu nedenle şiirleri halk arasında “*destan*”, şairin kendisi de “*Anadolu Ozanı*” olarak nitelendirilir.

Şiirde 624 ünsüz kullanılmıştır. Bunlar 211/r/, 166/l/, 158/n/, 134/k/, 113/d/, 107/m/, 104/y/, 79/t/, 76/b/, 63/s/, 54/ş/, 51/z/, 47/ğ/, 43/v/, 35/ç/, 31/g/, 22/c/, 22/h/, 20/p/ ve 14/f/ ünsüzünden oluşmaktadır. Bu ünsüzlerden /r/, /l/, /n/, /k/, /d/, /m/ ve /y/ seslerinin tekrarıyla şiirde ahenk ve ritim oluşturulmuştur.

Şiirde çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. Şiirde çıkış biçimine göre 1129 ötümlü, 421 ötümsüz ünsüz kullanılmıştır. Şiirdeki ünsüzler kullanışlarına göre incelendiğinde sürekli ünsüzlerin sayısı süreksiz ünsüzlerin sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Şiirde 1040 tane sürekli ünsüz, 510 tane süreksiz ünsüz kullanılmıştır. Şiirde kullanılan süreksiz ünsüzlerin de şiirin hamasi ve destansı havasına katkısının olduğu söylenebilir.

1550’si ünsüz, 1130’u ünlü olmak üzere toplamda 2680 ses kullanılan “*Otuzüç Kurşun*” şiirinde ünsüz seslerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Horata ünsüzlerin ağırlıklı olduğu şiirler için dinamik ve akıcı; ünlülerin yoğun olduğu şiirler için ise durağan tabirini kullanmıştır. Şiirde aynı zamanda ötümlü ünsüzler, ötümsüzlerden daha fazladır. Bu sesleri, kulağa hoş gelen ezgilerin ses birimlerine dönüşmüş nefes titreşimleri şeklinde

düşünmek mümkündür. Melodik olan akıcı ve ötümlü ünsüzler şiirin estetik duygu değerini arttırıcı bir işleve sahiptir (Akt. Şişman 2018:362).

19.1.2. Kelime

“*Otuzüç Kurşun*” adlı şiirde 343 Türkçe, 67 Arapça, 27 Farsça, 3 Arapça-Farsça(Belki), 2 Fransızca (pasaport, Fransız), 1 Rumca (Mengene), 1 Türkçe-Arapça(nasıl), 1 Almanca (filinta) ve 1 İspanyolca (cıgara) olmak üzere 446 kelime kullanılmıştır. Bunlar 233 isim, 63 sıfat, 56 fiil, 24 zarf, 15 fiilimsi, 10 bağlaç, 9 edat, 8 zamir ve 2 ünlem kullanılmıştır. En çok kullanılan kelime türü isimdir. Bu isimler; yapılarına göre 191 basit, 34 türemiş ve 8 birleşik isimden oluşmaktadır. Varlıkların verililiğine göre; 221 cins isim kullanılırken 12 özel isim kullanılmıştır. Varlıkların sayılarına göre; 189 tekil isim, 41 çoğul isim ve 3 topluluk ismi kullanılmıştır. Varlıkların oluşuna göre ise 117 soyut ve 116 somut isim kullanılmıştır. Ancak görünüşte somut olarak görünen bazı sözcükler soyuttur: “*çığ*”, “*seccade*”, “*ağz*”, “*çatal*” gibi. Ahmed Arif, toplumcu gerçekçi bir şairdir. Toplumcu gerçekçi şairler genellikle eserlerinde kelimeleri gerçek anlamları ile kullanırlar. Şairin “*Otuzüç Kurşun*” şiirinde 116 somut isim kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Ahmed Arif’in şiirlerindeki somut kelime sayısı genellikle soyut kelime sayısından fazla olduğu görülür. Ayrıca şiirde 3 kelime de adlaşmış sıfat olarak kullanılmıştır.

Şiirde 56 fiil kullanılmıştır. Bu fiiller yapılarına göre; 28 basit fiilden “*vur-(3), yaz-(3), ver-(3), bak-(2), tut-, gel-, ol-, küs-, düş-, uç-, ye-, yat-, al-, buyur-, bula-, çat-, ara-, git-, çık-, de-, kalk-*”, 17 türemiş fiilden “*vurul-(4), gelinmez, yenilme-, akmaz, getir-, bulunma-, utandırmaz, çıkmaz, uygula-, karış-, ölme-, küllen-, doyma-, terle-*” ve 11 birleşik fiilden “*rivayet san-(3), aklına düş-, sığınabil-, kadrini bil-, faka bas-, sığdıramam, içi ısın-, şaha kaldır-, didik didik et-*” oluşmaktadır. Birleşik fiillerin 8’i anlamca kaynaşmış birleşik fiilden, 1’i kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinin olumsuzundan, 1’i de kurallı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiilinden, 1’i de yardımcı fiille kurulan birleşik fiilden oluşmaktadır. Anlamlarına göre 48 olumlu fiil ve 8 olumsuz fiil bulunmaktadır. Fiillerin 44’ü haber kipiyle 8’i dilek kipiyle çekimlenmiştir. Haber kipiyle çekimlenen fiillerin 16’sı geniş zaman, 14’ü görülen geçmiş zaman ve 14’ü duyulan geçmiş kipiyle çekimlenmiştir. Dilek kipiyle çekimlenen fiillerin 7’si emir ve 1’i istek kipiyle çekimlenmiştir. 4 fiil ise ek fiilin hikâyesi (uçmuşlardı, bulunmayaydı, vurulacaktı, sığınabilirdi) ile çekimlenmiştir.

Anlamlarına göre fiillerin çoğu olumlu fiildir. Ahmed Arif, şiirlerinde o olumsuzlukları bertaraf etmek için çabalamıştır. Şiirlerinde daha çok olumlu fiilleri kullanması bunun göstergesi olabilir. Ahmed Arif şiirlerinde geçmiş, geleceği ve şimdiyi

harmanlayan yapısıyla geniş zaman kipi ile çekimlenmiş fiilleri tercih etmiştir. Bu da şairin hemen her şiirinde kendini bir şekilde dışa vuran olumlu ve inançlı tarafını göstermektedir. Geçmişte yaşadığı, hissettiği ve zihninde sürekli yaşayan durumları ise görülen geçmiş zaman kipiyle ortaya koymuş olabilir. Şahit olmak veya hayal etmek istemediği durumları ise duyulan geçmiş zaman kipiyle ifade etmek istemiş olabilir. Şair olmasını istediği durumların hemen ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini istediği durumları ise istek ve emir kipleriyle çekimlenen fiiller ile ortaya koymuştur.

Şiirde 63 sıfat kullanılmıştır. Bunlar yapılarına göre;47 basit sıfat, 10 türemiş ve 6 birleşik sıfattan oluşmaktadır. Anlamlarına göre ise 33 niteleme sıfatından 30 belirtme sıfatından oluşmaktadır. Belirtme sıfatlarının 15'i asıl sayı sıfatından, 8'i işaret sıfatından, 6'sı belgisiz sıfattan ve 1'i sıra sayı sıfatından oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde tasvirler önem veren bir şairdir. Bu tasvirleri yaparken de sık sık sıfatlara başvurur. “*Otuzüç Kurşun*” şiirinde kullandığı 63 sıfat da bunu göstermektedir. Sıfatlar şiirin tasvir ve betimlemesinde son derece önemlidir. Sıfatlar niteliği verilen ya da belirtilen ismin daha belirgin hâle gelmesini sağlamaktadır. Şiirde bağdaştırmaların oluşmasında önemli bir katkısı olan sıfatları Ahmed Arif şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır.

Şiirde 15 tane fiilimsi kullanılmıştır. Bunlardan 11'i sıfat-fiil, 3'ü zarf-fiil ve 1 tanesi isim-fiildir. Kullanılan sıfat-fiiller şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 24 zarf kullanılmıştır. Bunlardan 18 tanesi durum zarfı, 4 tanesi zaman zarfı, 1 tanesi derecelendirme zarfı ve 1 tanesi ise soru zarfıdır. Durum zarfı şiirin tasvir ve betimlemesine katkı sağlamıştır. Şiirde 8 zamir kullanılmış olup 3'ü işaret zamiri, 2'si şahıs zamiri, 2'si belgisiz zamir ve 1'i soru zamirinden oluşmaktadır. Şiirde ayrıca 10 bağlaç, 9 edat ve 2 ünlem kullanılmıştır. Ahmed Arif, şiirlerinde ünlemi sıklıkla kullanmamasına karşın şiirlerine destansı ve hamasi bir hava katmayı başarmıştır. Şiirde kullanılan 10 bağlaç dizeleri, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını kolay bir şekilde sağlamaktadır. Ahmed Arif'in şiirlerinde sıkça kullandığı kelimelerin yanında dize başlarında kullandığı bağlaçlarla sağlanan doğal bir akış da dikkat çekmektedir. Dizelerin birbirine ulanmasında şiirsel bir etki yaratan bu bağlaçlar dizelere devamlılık sağlamaktadır (Yiğitler 2019:198).

19.1.3. Kelime Grupları

“*Otuzüç Kurşun*” şiirinde 196 tane kelime grubu kullanılmıştır. 67 sıfat tamlaması, 34 iyelik grubu, 30 belirtisiz isim tamlaması, 12 tekrar grubu, 10 birleşik fiil grubu, 9 edat grubu,

8 belirtili isim tamlaması, 6 sıfat-fiil grubu, 4 bağlama grubu, 3 birleşik isim grubu, 3 sayı grubu, 2 zarf-fiil grubu, 2 ayrılma grubu, 2 bulunma grubu, 1 zincirleme isim tamlaması, 1 ünlem grubu, 1 isim-fiil grubu ve 1 unvan grubundan oluşmaktadır.

Şiirde kullanılan 34 iyelik grubunun 13'ü 1. teklik iyelik grubundan, 14'ü 3. teklik iyelik grubundan, 5'i 1. çokluk iyelik grubundan ve 2'i 2. teklik iyelik grubundan oluşmaktadır. Ahmed Arif şiirinde var olanları hissettiğini ve âdeta yaşadığını 1. teklik iyelik ekiyle göstermektedir. Şiirde sahip olduklarını çoğu soyut kelimelerle ifade eden şair, bunu yaparken iyelik eklerinden faydalanmıştır. 3. teklik iyelik ekleriyle hayalindeki kişi ve varlıkları şiirine yansıtan şair, böylece yalnızlık duygusunu bertaraf etmiştir. Şiirde sadece kendini değil, hayalindeki ve düşüncesindeki kişi ve varlıkları 3. çokluk iyelik ekiyle dâhil eden şair, yalnızlığını böylece ortadan kaldırmaya çalışmıştır.

19.1.4. Cümle

Şiir 48 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler yapılarına göre; 23 basit cümle, 19 sıralı, 4 eksilteli ve 2 birleşik cümleden oluşmaktadır. Sıralı cümlelerin 13'ü bağımlı sıralı cümleden, 6'sı bağımsız sıralı cümleden oluşmaktadır. Birleşik cümlelerin tamamı girişik birleşik cümleden oluşmaktadır. Yüklem türüne göre; 33 fiil cümlesi, 11 isim cümlesinden oluşmaktadır. Ögelerin dizilişine göre; 26 devrik cümleden, 18 kurallı cümleden oluşmaktadır. Anlamalarına göre ise 37 olumlu cümleden, 6 olumsuz cümleden ve 1 ünlem cümlesinden oluşmaktadır.

Ahmed Arif şiirlerinde eksilteli cümlelere sıklıkla başvurmuştur. Şair, eksilteli cümleler ile okuyuculara da düşünme ve hayal kurma payı bırakmak istemiş olabilir. Ahmed Arif'in şiirlerinde fiil cümlelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da şiire dinamik bir hava katmaktadır. İsim cümlelerinde vurgu daima yüklem üzerindedir; ancak devrik bir fiil cümlesinde fiil cümlesinin başında ise vurgu yüklemdedir; ancak fiil başta değilse vurgu fiilden bir önceki kelimededir. "Otuzüç Kurşun" şiirinde kullanılan devrik fiil cümlelerinde yüklem genellikle ortadadır. Şiirde anlamlarına göre cümleler genellikle olumludur. Bu da şairin hayata olumlu bir tutumla yaklaştığını ve umutlu olduğunu göstermektedir.

19.1.5. Genel Dil Kullanımı (İmlâ-Atasözü ve Deyimler-Sapmalar-Aforizmalar-Bağdaştırmalar vb.)

Ahmed Arif şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır.

Şair, “*Otuzüç Kurşun*” adlı şiirde 61 tane virgül kullanmıştır. Kullanılan virgüllerin 32 tanesi dize sonlarında kullanılmıştır. Bu virgüller cümlenin anlamının diğer dizelere de kaydırıldığını göstermektedir. Böylece şair Batı’nın etkisiyle şiirimize hâkim olan anjanbuman (Fr. enjambement) tekniğini bu şiirinde kullanmıştır. Aynı zamanda bu durum divan edebiyatındaki müstezat nazım şeklini de çağrıştırmaktadır.

Ahmed Arif “*Otuzüç Kurşun*” şiirinin 1. bendinde 2 virgül, 2. bendinde 2 virgül, 3. bendinde 4 virgül, 4. bendinde 5 virgül, 5. bendinde 8 virgül, 6. bendinde 9 virgül, 7. bendinde 5 virgül, 8. bendinde 1 virgül, 9. bendinde 2 virgül, 10. bendinde 1 virgül, 11. bendinde 3 virgül, 12. bendinde 6 virgül, 13. bendinde 1 virgül, 14. bendinde 9 virgül, 15. bendinde 2 virgül ve 16. bendinde 1 virgül kullanılmıştır. Şiirin 1. bendinde 1 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 2. bendinde 1 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 3. bendinde 4 virgül de eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 4. bendinde 3 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konmuştur. Şiirin 5. bendinde, 5 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise vurgulanmak istenen kelime veya kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 6. bendinde 4 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 4 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına, 1 virgül ise kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimedenden sonra konmuştur. Şiirin 7. bendinde 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 2 virgül özneyi vurgulamak için ve 1 virgül eş görevli kelime ve kelime grubundan sonra konmuştur. Şiirin 8. bendinde kullanılan 1 virgül eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 9. bendinde 1 virgül özneyi vurgulamak için, 1 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 10. bendinde kullanılan 1 virgül özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 11. bendinde 2 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 1 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 12. bendinde 3 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 3 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 13. bendinde kullanılan 1 virgül özneyi vurgulamak için konmuştur. Şiirin 14. bendinde 5 virgül sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için, 4 virgül ise eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 15. bendinde kullanılan 2 virgül de eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konmuştur. Şiirin 16. bendinde kullanılan 1 virgül de özneyi vurgulamak için konmuştur.

Şiirin 1. bendinin son dizesinde kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. 2. dizede kullanılan kesme işareti ise özel isme gelen çekim ekini (Van'da) ayırmak için konmuştur. Şiirin 2 bendin 2. dizesinde 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgi ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Şiirin 3. bendinde virgülden başka herhangi bir noktalama işareti kullanılmamıştır. Şiirin 4. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 5. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. Son dizede 1 tane ünlem işareti kullanılmıştır. Kullanılan ünlem işareti duyguyu anlatan cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 6. bendin 4. dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 7. bendin 5. dizesinde kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Bendin 5. dizesinde kullanılan üç nokta ise anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 8. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Şiirin 9. bendinde virgülden başka herhangi bir noktalama işareti kullanılmamıştır. Şiirin 10. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Şiirin 11. bendinde kullanılan 1 nokta cümlelerin sonuna konmuştur. 3, 6 ve 8. dizesinde 1 tane kısa çizgi kullanılmıştır. Kullanılan bu kısa çizgiler ikilemenin arasına girmiştir. Ancak ikilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Şair bu kuralın dışına çıkmıştır. Bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle

eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Şiirin 12. bendinin son dizesinde kullanılan üç nokta anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 13. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020). Şiirin 14. bendinde kullanılan 2 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 15. bendinde kullanılan 1 nokta da cümlelerin sonuna konmuştur. Şiirin 16. bendin son dizesinde kullanılan üç nokta cümle eksilteli olmamasına rağmen kullanılmıştır. Üç noktanın kullanım yerlerinden biri de sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümünde okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmaktır (<http://www.tdk.gov.tr> E.T. 21.05.2020).

Ahmed Arif'in beslendiği en önemli kaynak halk kültürü ve edebiyatıdır. Bunu hemen her şiirinde görmek mümkündür. Bu sebeple şiirlerinde toplumun ortak kültürünü yansıtan deyimleri, atasözlerini, söyleyiş ve halk deyişlerini çok kullanır. Halk, Ahmed Arif'in şiirinde çoğu zaman başrolde. Bu şiirde de bu eğilimin örnekleri mevcuttur. "*Otuzüç Kurşun*" şiirinde "*Tövbeye getirir*", "*Kadrini bilir*", "*Faka basmadı*", "*Hayra yoranım*" gibi halk arasında sıkça kullanılan söyleyiş ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanımlar, Ahmed Arif'in duygularını ve düşüncelerini dile getirirken halk kültüründen faydalandığını göstermektedir.

Ahmed Arif şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaları başarılı bir şekilde kullanmış hatta sokak ağzı ve argo denebilecek kelimeleri de şiir diline uygun bir şekilde ifade etmiştir. Bunlar şiir diline uygun unsurlar olmasa da şairin bunları şiirinde başarılı ve yerli yerinde kullandığı söylenebilir. Özellikle Servet-i Fünun ve İkinci Yeni akımının sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar Ahmed Arif'in şiirini de etkilemiştir. Bu şiirdeki "*Bu dağ Nemrut yavrusudur*", "*Firari güvercinler su başlarında*", "*Kusursuz, çırılçıplak bir şafaktı*", "*Bu gözler, bir kere bile faka basmadı*" kullanımları örnek verilebilir.

Şair şiirlerinde bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanım şekillerine yer vermiştir. Bu da şairin halkından kopmadığını, halkını anlamaya çalıştığını ve yerli olduğunu göstermektedir. Şiirin 2. bendin 2. dizesinde kullandığı "*döğüş*"; 10, 13 ve 16. bendin ilk dizesinde kullandığı "*hallarımı*", 12. bendin 7. dizesinde kullandığı "*fıkara*" ve 13. dizesinde kullanılan "*hayın*", 14. bendin ilk dizesinde kullanılan "*haldan*" ve 16. bendin ilk dizesinde kullandığı "*kardaş*" kelimelerinde ağız özelliği açıkça görülmektedir.

19.2. Sanat

19.2.1. Nazım Şekli ve Vezin

5 bölüm olan “*Otuzüç Kurşun*” adlı şiir 138 dizelik 16 bentten oluşmaktadır. 1. bent 10 dizeden, 2. bent 10 dizeden, 3. bent 8 dizeden, 4. bent 8 dizeden, 5. bent 9 dizeden, 6. bent 11 dizeden, 7. bent 10 dizeden, 8. bent 5 dizeden, 9. bent 7 dizeden, 10. bent 5 dizeden, 11. bent 11 dizeden, 12. bent 13 dizeden, 14. bent 13 dizeden, 15. bent 8 dizeden ve 16. bent 5 dizeden oluşmaktadır. Şiir serbest vezin ile yazılmıştır. Ahmed Arif’in döneminde hece ile şiir yazarlar olsa da serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de “*Otuzüç Kurşun*” kitabına almadığı ve lise yıllarında yazdığı ölümünden sonra yayınlanan şiirlerini hece ölçüsüyle yazma girişiminde bulunmuşsa da sağlığında yayımladığı kitabına aldığı bütün şiirlerinde serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmıştır (Bulak 2016:282).

Şiirlerinde genellikle serbest vezni tercih eden Ahmed Arif, “*Otuzüç Kurşun*” şiirini de serbest vezinle yazmıştır. Nitekim röportajlarından birinde şiirde mısra haysiyetine inandığını ifade etmiştir (Durbaş 1990:38). Söz konusu ifade şiirde mısraya verdiği önemi göstermektedir. Nitekim şiirlerinde geçen “*Ve genç bir mısradır*”, “*Bir mısra boyu maceram...*”, “*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*”, “*Damıtır kendini mısralarınca*”, “*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*” ve “*Mısrâ dökeyim.*” dizeleriyle de Ahmed Arif bu durumu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir.

19.2.2. Kafiye ve Redif

“*Otuzüç Kurşun*” adlı şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şair şiirinde ahenk unsurları olan kafiye ve redifi kullanmış; fakat düzenli bir kafiye örgüsü kullanmadığı için bunlara tesadüf görüntüsü hâkimdir. Şiirde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirin 1. bendin 1, 3, 5 ve 6. dizesindeki “-ı” yarım kafiye, “-dır” rediftir. 2 ve 8. dizesindeki “-n” yarım kafiye, “-da” ise rediftir. 4, 7 ve 10. dizesindeki “-ı” yarım kafiye; 7, 9 ve 10. dizesindeki “-ı” rediftir. 7 ve 10. dizesindeki “-kım” zengin kafiye, “-ı” ise rediftir. Şiirin 2. bendin 1 ve 9. dizesindeki “-mez” redif; 3 ve 8. dizesindeki “-ı” yarım kafiye; 4 ve 7. dizesindeki “-rek” zengin kafiyedir. Şiirin 3. bendin 1 ve 8. dizesindeki “-k” yarım kafiye, “-tı” rediftir. 2 ve 7. dizesindeki “-r”; 4, 5 ve 6. dizesindeki “-ı” yarım kafiyedir. Şiirin 4. bendin 2 ve 5. dizesindeki “-u” yarım kafiye, 4 ve 6. dizesindeki “-it” tam kafiye, 7 ve 8. dizesindeki “-e” ise yarım kafiyedir. Şiirin 5. bendin 1 ve 5. dizesindeki “-a” yarım kafiye, 6 ve 7. dizesindeki “-ak” tam kafiyedir. Şiirin 6. bendin 1 ve 2. dizesindeki “-lı” tam kafiye; 6, 7, 9 ve 11. dizesindeki “-ı” yarım kafiyedir. 7 ve 9. dizesindeki “-l” yarım kafiye, “-ini” ise rediftir. Şiirin 7. bendin 1, 7, 8 ve 10. dizesindeki “-di” redif, 2 ve 3. dizesindeki “-et” tam kafiye,

“-ini” rediftir. Şiirin 8. bendin 1 ve 4. dizesindeki “-az” tam kafiye, “-ında” rediftir. Şiirin 9. bendin 2, 5 ve 6. dizesindeki “-a” yarım kafiye, 2 ve 5. dizesindeki “-ara” zengin kafiye, 4 ve 7. dizesindeki “-sız” rediftir. Şiirin 10. bendin 2 ve 5. dizesindeki “-ki” tam kafiyedir. Şiirin 11. bendin 1, 4, 5, 7, 8 ve 10. dizesindeki “-tiler” rediftir. 2 ve 4. dizesindeki “-ula” zengin kafiye, “-dılar” rediftir. 2 ve 3. dizesindeki “-ını” rediftir. Şiirin 12. dizesindeki 1, 5, 8, 9 ve 10. dizesindeki “-ız” tam kafiyedir. 5, 8, 9 ve 10. dizesindeki “-ımız” rediftir. 2, 4, 11, 12 ve 13. dizesindeki “-a” yarım kafiye; 4, 11 ve 12. dizesindeki “-ya” rediftir. Şiirin 13. bendin 2 ve 5. dizesindeki “-ki” tam kafiyedir. Şiirin 14. bendin 1 ve 2. dizesindeki “-n”, 3 ve 4. dizesindeki “-m” de yarım kafiyedir. 6 ve 7. dizesindeki “-e”; 8, 10 ve 12. dizesindeki “-ı” da yarım kafiyedir. Şiirin 15. bendin 3 ve 8. dizesindeki “-ı” yarım kafiyedir. Şiirin 16. bendin 2 ve 5. dizesindeki “-ki” tam kafiyedir. Düzenli olmasa da şiirde tercih edilen kafiye ve redif kullanımı, şiirde konu bütünlüğü ile ritim ve ahenge katkı sağlamıştır.

“*Otuzüç Kurşun*” şiirinde dikkati çeken bir diğer durum ise dize başlarındaki ses benzerlikleridir. İslamiyet Öncesi Türk şiirinde dize başlarında ses benzerliği fazlasıyla kullanılmıştır. Hatta bu ses benzerlikleri geçiş dönemi eserlerinde de devam etmiştir. Başkafiyelerin ve aynı sesle başlayan kelimeleri bir araya getirme kaygısı, şiirde ahenk sağlama ve “*göz için kafiye*” yapma düşüncesiyle doğrudan ilgilidir(Kaya 1998:24). Ahmed Arif’in “*Otuzüç Kurşun*” şiirindeki bu ses benzerlikleri de Eski Türk şiirinde var olan dize başlarındaki ses benzerliğini çağrıştırmaktadır.

Kafiye ve redif Türk şiiri için oldukça eski bir tarihe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı’ndan halk edebiyatına, divan edebiyatına ve Batı Etkisinde Gelişen Türk Şiiri’ne kadar her dönemde kafiye ve redif sıklıkla kullanılmıştır. Kafiye ve redifin kullanımı Garip akımına kadar devam etmiştir. Garipçiler ise o döneme kadar alışılmış şiir kalıplarını kırarak bunun dışına çıkmıştır. Bu dönemden sonra kafiye ve redif kullanımına gösterilen rağbet azalmıştır. Ahmed Arif de şekilsel olarak Garipçilere uymuş; ancak içerik yönüyle onlardan ayrılmıştır.

Kafiye tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk öğelerinden olmuştur. Ustaca kullanılmış kafiyeler şiire ahenk kattığı gibi bir metnin kolay ezberlenmesini de sağlar. En azından uzun süre hatırlanmasına katkıda bulunur. Bundan başka bir duygu veya düşünceyi zihinlerde iz bırakacak şekilde vurgulamamıza yardım eder. Her ne kadar Ahmed Arif kafiyeyi düzenli bir şekilde kullanmasa da kafiyenin şiire kattığı ahenkten faydalanmıştır.

19.2.3. Ahenk Unsurları

Söz gücünün ses gücünden çok ileri olduğuna inanan Ahmed Arif şiirinde ritmi sözde arar. Bu fikrine uygun olarak “*Otuzüç Kurşun*” adlı şiirinde de ahenk oluşturan sanatlardan tekrar sanatına başvurmuştur. Şiirin 10, 13 ve 16. bentleri olan “*Kirvem hallarımı aynı öyle yaz/ Rivayet sanılır belki/ Gül memeler değil/ Domdom kurşunu/ Paramparça ağzımdaki...*” 3 kere tekrarlanmıştır. Şiirde 8 ve 9. bendin ilk dizeleri “*Vurulmuşum*” dizeleriyle tekrar sanatına başvurularak ahenk oluşturulmuştur. Cümle ile yapılan tekrar sanatı 2 kez tekrarlanmıştır. Şiirde kelime tekrarları da sıklıkla kullanılmıştır. “Üç(3)”, “*otuzüç(2)*”, “*vurun(2)*”, “*tenhaydı*” kelimeleriyle de tekrar sanatına başvurmuştur.

Ahmed Arif, sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamı üzerinde yoğunlaştığı kelime veya kelime gruplarını art arda yineleyerek dikkatleri söz konusu kelime veya kelime gruplarının üzerine çeker. Ahmed Arif tekrar sanatının bu işlevini “*Otuzüç Kurşun*” şiirinde de başarılı bir şekilde uygulamıştır.

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise şiirde yer alan müzikalitedir. Şiirde /r/, /l/, /n/, /k/, /d/, /m/, /y/, /b/ ve /t/ ünsüzlerinin tekrarıyla aliterasyon; /a/, /e/, /ı/, /i/ ve /u/ ünlülerinin tekrarıyla asonans sanatı yapılmıştır. Şair vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatı kullanarak şiirdeki etkiyi arttırmaya çalışır. Şair, zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. Şairin şiirlerinin tamamına yakınının bestelenmiş olması, şiirinin sahip olduğu müzikalite gücünün göstergesi olduğu söylenebilir.

19.2.4. Edebî Sanatlar

Toplumcu Gerçekçi akımının izlerini taşıyan şairler genellikle şiirlerinde kelimelerin gerçek anlamını kullanır ve edebî sanatlara da az yer verir; ancak Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi bir yapıya sahip olsa da şiirlerinde edebî sanatların gücünü kullanmıştır.

Ahmed Arif, uzun bir şiir olan “*Otuzüç Kurşun*” şiirinde dilin gerçek ve sembolik anlamlarını karşılamak, anlam ve çağrışım ilgileri kurarak az sözle çok şey ifade etmek, harf ve kelimelerin şekil ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatların bu gücü ile okuyucuda da etkili bir duygu izlenimi bırakmayı amaçlamıştır.

Şiirin 1. bendin “*Bu dağ Nemrut yavrudur*” dizesinde teşbih, “*Bir yanın çığ tutar, Kafkas ufkudur/ Bir yanın seccade Acem mülküdür*” dizelerinde mübalağa ve teşbih, “*firari güvercinler, karaca sürüsü, keklik takımı*” ifadeleriyle tenasüp ve “*Firari güvercinler su başlarında*” dizesinde güvercine firar etme vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır.

Şiirin 2. bendin “*Turna sürüsü değil bu/ Gökte yıldız burcu değil/ Otuzüç kurşunlu yürek/ Otuzüç kan pınarı*” dizelerinde teşbih ve 32 kişinin ölümüyle, 1 kişinin kaçmasıyla sonuçlanan olayı hatırlatması ile de telmih sanatı kullanılmıştır. Van’ın Özalp ilçesinde 3. Ordu Komutanı Orgeneral Mustafa Muğlalı’nın emriyle hayvan kaçakçılığı iddiasıyla 33 kişinin kurşuna dizilmesiyle sonuçlanan olayı hatırlatmaktadır. “*Otuzüç kan pınarı/ Akmaz,/ Göl olmuş bu dağda...*” dizelerinde mübalağa sanatı vardır.

Şiirin 3. bendinde “*alaçakır, süt beyaz*” ve “*garip, iki canlı, yüreği ağzında*” ifadelerinde tenasüp, “*Garip, ikicanlı, bir dağ tavşanı/ Yüreği ağzında öyle zavallı*” dizelerinde teşhis, “*Tövbeye getirir insanı*” mübalağa, “*Tenhaydı, tenhaydı vakitle/ Kusursuz, çırılçıplak bir şafaktı*” dizelerinde teşbih ve mübalağa sanatı vardır.

Şiirin 4. bendin “*Otuzüçten biri*” dizesinde telmih, “*Karnında açlığın ağır boşluğu*” dizesinde mübalağa, “*Cehennem yürekli bir yiğit*” dizesinde teşbih, “*Bir garip tavşana*” dizesinde ise teşhis sanatı vardır.

Şiirin 5. bendin “*Düştü nazlı filintası aklına*” dizesinde “*nazlı filintası*” ifadesiyle çocuğunu kastetmiş olabilir dolayısıyla dolaylama, “*Yastığı altında küsmüş*” dizesinde teşhis, “*mavi boncuklu, topuğu ak, kıvrak, doru, seglavi*” ifadeleriyle tenasüp, “*Nasıl uçmuşlardı Hozat önünde!*” dizesinde soru anlamı olduğu için istifham, cevabı bilinen bir soru olduğu için de tecahülürif sanatı yapılmıştır.

Şiirin 6. bendinde “*Böyle arkasında bir soğuk namlu*” dizesinde teşbih, “*Bu dağlar, kardeş dağlar kadrini bilir*” dizesinde teşbih ve dağlara “*kardeş*” vasfı yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır. “*Güneşlerde çatal kıvılcımlanan/ Engereğin dilini*” dizelerinde teşbih sanatı vardır.

Şiirin 7. bendin “*Bu gözler, bir kere bile faka basmadı*” dizesinde teşhis, “*kıyamet, hıyanet, uçurum*” ve “*kör sürüngenler, leş kuşları*” ifadelerinde tenasüp sanatı vardır.

Şiirin 8. bendin tüm dizelerinde “*33 Kurşun Olayı*” diğer ismiyle “*Muğlalı Olayı*”nı hatırlattığı için telmih sanatı vardır.

Şiirin 9. bendin “*Düşüm, gecelerden kara*” dizesinde mübalağa, “*Canım alırlar ecelsiz/ Sığdıramam kitaplara*” dizelerinde yine mübalağa sanatı vardır. “*Şifre buyurmuş paşa*” dizesinde komutanın verdiği emri hatırlatması nedeniyle telmih, “*sorgusuz, yargısız, ecelsiz*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 10. bendin “*Gül memeler değil/ Domdom kurşunu/ Paramparça ağızındaki...*” dizelerinde teşbih ve mübalağa, “*gül memeler-domdom kurşunu*” ifadeleri arasında da tezat sanatı vardır.

Şiirin 11. bendin “*Mavi dağ dumanını/ ve uyur-uyanık seher yelini/ Kanlara buladılar.*” dizelerinde mübalağa ve teşhis sanatı vardır. “*Dağ dumanı, seher yeli*” ve “*kuşak, tespih, tabaka*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır.

Şiirin 12. bendinde “*kirve, kardeş, kan bağı*” ve “*eşkiya, kaçakçı, soyguncu, hayın*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. Bendin tüm dizelerinde “*33 Kurşun Olayı*” diğer ismiyle “*Muğlalı Olayı*”nı hatırlattığı için de telmih sanatı vardır.

Şiirin 13. bendin “*Gül memeler değil/ Domdom kurşunu/ Paramparça ağızındaki...*” dizelerinde teşbih ve mübalağa, “*gül memeler-domdom kurşunu*” ifadeleri arasında da tezat sanatı vardır.

Şiirin 14. bendin “*Vurun ulan,/ Vurun,/ Ben kolay ölmem.*” dizelerinde mübalağa ve nida, “*Karnımda sözüm var*” dizesinde mübalağa, “*üç kardaş, üç nazlı selvi, üç dağ parçası*” ve “*burç, tepe, minare*” ifadeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Kirve, hısım, dağların çocukları*” ifadeleriyle yine tenasüp sanatı yapılmıştır. “*Fransız Kuşatmasına karşı koyanda*” dizesinde Fransızların Anadolu’yu kuşatma altına aldığı olayı hatırlatması nedeniyle telmih sanatı yapılmıştır.

Şiirin 15. bendinde “*yakışıklı, hafif, iyi süvari*” ifadeleriyle tenasüp, Fransız Kuşatması’na karşı koyan “*dayım Nazif*” ifadesiyle tüm Anadolu’yu kastetmiş olabilir dolayısıyla mecazımürsel sanatı yapılmıştır.

Şiirin 16. bendin “*Gül memeler değil/ Domdom kurşunu/ Paramparça ağızındaki...*” dizelerinde teşbih ve mübalağa, “*gül memeler-domdom kurşunu*” ifadeleri arasında da tezat sanatı vardır.

Şiirin genelinde tenasüp, mübalağa, teşhis ve teşbih sanatının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ahmed Arif; sevincini, umudunu, üzüntüsünü her daim abartarak, en üst seviyede hissederek dile getirmeyi şiirlerinde sevmektedir. Yaşadığı zorlukların da bu duruma etkisi olabilir. Bu nedenledir ki Ahmed Arif “*Otuzüç Kurşun*” şiirinde mübalağa sanatını sıkça kullanmıştır. Şiirde göze çarpan bir diğer sanat ise tenasüptür. Bir şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri uyumdur. Bu uyuma katkı sağlayacak en önemli sanat da tenasüp sanatıdır. Birbirini tamamlayacak ifadeleri ayrı ayrı dizelerde hatta bentlerde kullanan Ahmed Arif, şiirlerindeki dize ve bentler arasındaki bağlantı ve uyumu tenasüp sanatıyla sağlamıştır.

Teşhis sanatıyla da insan dışındaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek şairin aslında öteki varlıklara değer verdiğini ve onlarla yalnızlığını bastırıldığının bir göstergesidir. Şiirdeki teşbih sanatı da göze çarpmaktadır. Zayıf olanı güçlü olmaya benzetme olan teşbihte şair son derece sıklıkla teşbih sanatını kullanmıştır. Hayalinde var olan kişileri veya varlıkları ezdirmeyen, onları güçlü göstermeye çalışan şair, teşbih sanatını bu amaçla kullanmış olabilir.

19.2.5. Muhteva

“*Otuzüç Kurşun*” şiiri, 30 Temmuz 1943 tarihinde Van’ın Özalp ilçesinde 32 vatandaşın III. Ordu Komutanı Orgeneral Mustafa Muğlalı’nın emriyle sorgusuz, yargısız kurşuna dizildiğini anlatır. “*Özalp Olayı*” ya da “*Muğlalı Olayı*” da denilen bu olay 1948 yılına kadar resmî makamlarca ele alınmaz; tüm şikâyetler başvurusuz ve cevapsız kalır (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:36). Ahmed Arif onu derinden etkileyen bu olayın nasıl yaşandığını ve kaleme aldığı şiiri hakkında şunları dile getirir: “*Nasıl yazdım Otuzüç Kurşun’u? Olay 1942-1943’te olmuş. Basına 1946’dan sonra yansıyor.*

Olayı parlamentoya Diyarbakır milletvekili Mustafa Ekinci getiriyor. ‘Otuzüç Kurşun’ olayını gazeteler de ordan burdan yazmaya başladı. Tek sütun da olsa bir şeyler çıkıyor. Ayrıca parlamentoda önerge de verilmiş.

Yani belgeler ortada, mahkeme tutanakları ortada. Parlamento Tatbikat Komisyonunun raporu ortada. Hatta o rapor, bu yalnız 33 kişiden ibaret değil. Bu dönemde yani 1946’ya kadar tek parti döneminde yurdun çeşitli yerlerinde böyle işlenmiş başka cinayetler de var. Faili meçhul binlerce cinayet...

Türkiye işte böyle bir dönemden geçmiş. Aslında bu insanlar suçsuz. Nasıl suçsuz? Ve neden 33 kişi?

Evet, 33 değil 32 kişi. Onlardan birisi kızdı. Yüzbaşı Vahdet Yüzgeç ‘Türk askeri kadına ateş etmez.’ diyor. O kızı alıp ötekilere ateş ediyorlar.

Bu adamlar, 45-50 kişi toplamışlar. Baki Vandemir var, yanılmıyorsam o zaman korgeneral. O diyor ki ‘Bunları mahkemeye verelim, biz niye elimizi ateşe sokuyoruz. Mahkeme var, ne yaparsa yapsın.’ Veriyorlar mahkemeye. Savcılık ayıklıyor bunları. İçlerinde ufak tefek suçları olanlar var. Hani o zaman yol vergisi var ya adam altı lirayı verememiş. Altı lirayı vermezsen ya yolda çalıştırıyorlar ya da hapis yatıyorsun. Ufak tefek hırsızlık olayları var. Böyle adi suçlular ayıklanıyor. 33 kişi kalıyor. Ama bu 33 kişinin hiçbir ilişkisi yok mahkemeye, karakolla, jandarmayla. Sanık bile değil hiçbiri. Bunları bırakıyorlar. Keşke

birakmayaydılar. Onlar da tutuklu kalaydı. Hiç olmazsa ölmezdiler. Öldürülmezdiler. Ötekiler yattılar, çıktılar. Cezalarını çektiler.

Bunları salıverince içlerinde bir de kız çocuğu var. Mehmedi Misto dedikleri bir adamın kızı. Mehmedi Misto, Türk, İran ve Sovyet pasaportu taşıyor. Ve Türk istihbaratının adamı. Yani görevli bir adam. Aynı zamanda bir aşiret reisi. Olay da onun bir mektubuyla çıkıyor ortaya. Adam Türkiye’de değil. Bir mektup yazıyor, ‘Benim malım mülküm var Türkiye’de, bu yağma ediliyor, kaymakam sahip çıkmıyor’ diyor. Adamın bu tür şikâyetleri var. Fakat kimse bunu dikkate almıyor. Tersine adama hakaret ediyorlar, çok ağır mektuplar yazıyorlar. ‘Kızına böyle yaparız senin, karına şöyle yaparız’ diyorlar. Bunları zabıtlardan okudum ben. Tatbikat Komisyonu tutanaklarından yani. Olay böyle geliyor işte. Ve bir talan geçiyor. Özalp’tan. Yağma gibi bir şey oluyor. İyi ama bunların hiçbiri yakalanmıyor. Sağdan soldan biçare adamlar toplanıyor. Kişisel düşmanlıklar, başka bir şey olamaz ki... Orada bir arzuhalci var, kör bir adam. Biri daha var. Şubede çalışıyor.

İşte bunların karaçılmasıyla olay böylece gelişiyor. Şimdi bana söylenen şudur: Sen niye yazdın bunu? Bir konu yasağı mı var kardeşim? Ben yazmasam kim yazacak? Şunu da söyleyeyim: ‘Otuzüç Kurşun’u bir ağıt olarak yazdım. Bugün de öyle düşünüyorum. Klasik ağıt. Bizim Türkçemizde sözlü ağıtlar var ya, şivan. Öyle kaleme aldım. Yayımlayacağım filan hiçbir zaman aklıma gelmedi.

İçlerinde genci var, yaşlısı var. Öldürmüşler, kurşuna dizmişler. Birisi ölmemiş. Bunu da sonradan öğrendim. Sürüne sürüne İran’a gitmiş. Orada tedavi görmüş. Yıllar sonra mektup yazmış. Olay da böylece su üstüne çıkmış. Bir kardeşi var o yaralı adamın ya da amcası oğlu. Dişli bir adam, hukukçu. Devamlı telgraf çekmiş İsmet Paşa’ya, yani sıcak tutmuş konuyu. Bu da Demokrat Parti’nin arayıp da bulamadığı bir şey. DP bunu bir siyasi sömürü haline getirdi.

Demek ki halkı yaralayan bir olay bu. Dediğim gibi ben bunu bir ağıt olarak ele aldım. Yüreğim doldu. Gerçekten bir köylü kadın, mesela onlardan birinin annesi ya da o öldürülenlerden birinin kardeşi neyi duyuyorsa ben de aynı acıları duydum.” (Durbaş 1990:24-30).

Ahmed Arif’i bu denli etkileyen olay üzerine şiirini yazar ve şiir nedeniyle başına gelenleri ise şu şekilde anlatır: “*Otuzüç Kurşun şiiri yüzünden geldiler, götürdüler beni. Gece sabaha kadar dövdüler. ‘Oku’ dediler. Okumadım. 1950 ya da 1951 yılları. Hiçbir yerde tek satır çıkmış değil ‘oku’ dediler ya inat ettim. ‘Ölürüm okumam’ dedim. Ne hakkınız var.*

*Küfür edip dayak attılar sabaha kadar. Ankara'da üniversite öğrencisiyim. Şimdi Atatürk Spor Salonu var ya o zaman spor salonu yok, stadyum berilere kadar geliyor. Antrenman falan yapıyor çocuklar orada. Çevresi tellerle gerili. Dövdükten sonra o tellerden aşağıya attılar beni. Orada öylece kalmışım. Sabah çöpçüler gelip buluyorlar. Sokak köpekleri gelip gelip kokladılar beni. Ödüm koptu, ölü sanıp yiyecekler diye. Acıyıp ordan çıkarıyorlar. Bir taksi çağırıyorlar. 'paran var mı oğlum?' diyorlar. 'Var' diyorum. Ve eve gelip 1 hafta yattım.”(Durbaş 1990:31-31). Henüz şiir yayımlanmamışken başına bu olaylar gelir. Ancak Ahmed Arif dayak yedikten sonra şiirini Salim Şengil'e verir ve o da şiiri yayımlar. Salim Şengil'e “*Bak abi basın yasağı var başımıza iş açar.*” dediğini Salim Şengil'in ise “*Sen nene lazım.*” diyerek şiiri tefrika ettiğini söyler (Durbaş 1990:31). Şiir Seçilmiş Hikâyeler dergisinde parça parça yayımlanır. Şiirin tamamı ise Soyut dergisinin 1968'deki 36. sayısında yayımlanarak okuyucuya sunulur (Şeker 1997:45-47).*

Ahmed Arif “*Otuzüç Kurşun*” şiirini bir ağıt, bir destan gibi görür. Refik Durbaş ile yaptığı röportajında “*ben bunu bir ağıt olarak ele aldım*” der (Durbaş 1990:30). Leylâ Erbil'e yazdığı mektubunda “*Otuzüç Kurşun*” şiirini yollar; ancak tamamlamadığını belirtir. Yolladığı mektupta şiirin adı “*Otuzüç Kurşun Destanı*” olarak geçer. Destan, toplumu derinden etkileyen olayları ele alır. Yaşanan olay ve yazılan şiir de Ahmed Arif için bu denli önemli bir olay olarak ele alınır ve “*destan*” olarak nitelendirilir.

“*Otuzüç Kurşun*” şiirinde Ahmed Arif'in anlattığı insanların eylemleri yoktur, daha çok duygusal durumları vardır. Ancak bu durum eylemsizliğin şiiri olarak da sanılmamalıdır. Bir acı durumun yansıtılmasıdır. Bir bakıma onunki durum şiiridir. İnsanların eylemsizliklerinde çok karmaşık ve zengin duygusal eylemler gelişir (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:89):

“ *Yiğitlik inkâr gelinmez*

Tek'e - tek döğüşte yenilmediler

Bin yıllardan bu yan, bura uşağı

Gel haberi nerden vererek

Turna sürüsü değil bu

Gökte yıldız burcu değil

Otuzüç kurşunlu yürek

Otuzüç kan pınarı

Akmaç,

Göl olmuş bu dağda... “

Bölgede yaşayan aşiretlerin kaçakçılık yaptığı, İran'a geçtikleri bilinmektedir. Şair bu gerçeği şu dizelerle dile getirir:

“Kirveyiz, kardeşiz, kanla bağılız

Karşıyaka köyleri, obalarıyla

Kız alıp vermişiz yüzyıllar boyu,

Komşuyuz yaka yakaya

Birbirine karışır tavuklarımız

Bilmezlikten değil,

Fıkaralıktan “

Şiir, bu koşullarda yaşayan ve bu yüzden de adı “Kaçakçıya/ Soyguncuya/ Hayına” çıkan insanları övmekte sorgusuz sualsiz öldürülmesi karşısındaki isyanını, kimi yerde kendini onların yerine koyarak dile getirmektedir:

“Vurulmuşum

Dağların kuytuluk bir boğazında

Vakitlerden bir sabah namazında

Yatarım

Kanlı, upuzun... “

Ahmed Arif tekrar eden bentlerde “kirve” kavramına sıklıkla vurgu yapar. Nitekim 24 Ekim 1956 yılında Leylâ Erbil'e yazdığı mektubunda “kirve”nin onun için ne kadar önem arz ettiğini ve bir nevi “kirve” kelimesini neden bu kadar çok sevdiğini açıklar: “Kirve bir sosyal alışkanlıktır. Hani var ya fahri hemşeri, fahri hukuk doktoru, ona benzer ama içten gönülden bir bağıştır. ‘Fahri akraba’ diyecem ya kardeşten daha yakın tutarlar kirveyi. Örneğin evin kaçan göçen gelini ya da kızı, kayınçodan, amcalardan, kaynatadan kaçır ama kirveden kaçmaz. Çocuk sünnet edilirken kimin kucağında oturursa o kişi ile çocuğun ailesi kirve olurlar. İlkel, derebeylik kalıntısı bir durum bu. Ama zorunlu. Dostluğu, sevimliliği öyle rüsvâ etmişler ki ister istemez bu türden buluşlara varmış halkım. Sevgi, şeref gösterisidir kirvelik.” (LLAALEM 2018:155-156). Halkını fazlasıyla seven şair, halkın kullandığı

kelimeleri kullanarak onlara daha da yakınlaşmış ve onları anladığını, hissettiğini bu şekilde dile getirmiştir. Ahmed Arif sadece kelimelerle değil bazen yazdığı dizelerle de halkın olanaklarından yararlanır . Bu olanaklar da halkın yüreğinde yer etmiş türkülerdir. Şair türkülerden de faydalanarak bazen dizelerini oluşturur ve halka daha da yakınlaşır (Şeker 1997:85-94):

Karayılan Türküsü

Atına binmiş de elinde dizgin

Vardığı cephede hiç olmaz bozgun

Çeteler içinde Yılan'ım azgın

Vurun Antepliler namus günüdür

Vurun Kürt uşağı namus günüdür

x

Ahmed Arif'in Dizeleri

Bıyıkları yeni terlemiş daha

Benim küçük dayım Nazif

Yakışıklı,

Hafif,

İyi siivari

Vurun kardaş demiş

Namus günüdür

Ve şaha kaldırmış atını.

Bir diğer türküden faydalandığı dize :

Bir Sivas Türküsü

Katip arzu halim yaz yâre böyle

x

Ahmed Arif'in Dizesi

Kirve hallarımı aynı böyle yaz

Ahmed Arif tüm yaşanan olumsuzluklara rağmen hiçbir zaman umuttan kopmaz. En can sıkıcı durumlarda bile insana umudu aşlamayı seçer ve dışsal eylemlerden kaçınır. En trajik olayları anlattığı zaman bile umudu canlı tutar ve böylece halkın içindeki direnci ve savaşçı gücü ortaya koyar ve onu yüceltir (Beysanoğlu-Timuroğlu 1992:91):

*“ Vurun ulan,
Vurun,
Ben kolay ölmem.
Ocakta küllenmiş közüm,
Karnımda sözüüm var
Haldan bilene,
Babam gözlerini verdi Urfa önünde
Üç de kardaşını
Üç nazlı selvi,
Ömrüne doymamış üç dağ parçası.
Burçlardan, tepelerden, minarelerden
Kirve, hısım, dağların çocukları
Fransız Kuşatmasına karşı koyanda”*

Yaşanan olay Ahmed Arif’i olduğu kadar birçok kişiyi etkiler. Etkilenenlerden biri de Cahit Sıtkı Tarancı’dır. Ahmed Arif “*Otuzüç Kurşun*” şiirini Cahit Sıtkı Tarancı’ya her okuduğunda hüngür hüngür ağladığını dile getirir (Öztürk 2018:63).

“*Özalp Olayı*” ya da diğer adı ile “*Muğlalı Olayı*” şairi o kadar çok etkiler ki âdeta isyana benzer cümleleriyle bunu ortaya koyar: “*Şu Bahçelievler’de manyağın biri otuz tane tavuğu çalsa ertesi gün Ulus Gazetesi olayı dört sütun üzerinden verir. Tavuk değil bu yahu, otuz üç tane senin vatandaşın. Hiçbir suçu yok...Tertemiz... Belki hepimizden daha suçsuz... Kimsesizlikten başka suçu yok. Kimsesiz adamlar, o kadar...*”(Öztürk 2018:72).

Şair o dönem yaşanan olayı korkusuz bir şekilde dile getirir. Dayak yer, ölüme terk edilir; ancak şiir yayımlanır. Halkının daima yanında olan şair her zamanki tavrını ortaya koyar. Yoksul Anadolu halkının geçimini sağlamak zorunda olduğu bir dönemde halk ölüm

ile cezalandırılır. Ölüm dahi şairi umuttan alıkoymaz. Herkese ve her şeye rağmen halkının yanında durur. Onları onların kelimeleriyle, türküleriyle, yoksulluklarıyla hatta yaşadıkları ölümleriyle anlatır.

Şair şiirin tekrar eden bentlerinde ölüm-yaşam zıtlığına değinerek şiiri noktalar (Oktay 1990:78):

“Gül memeler değil

Domdom kurşunu

Paramparça ağızındaki... “

Ahmed Arif'in Toplumcu Gerçekçi kimliğini ortaya koyan “*Otuzüç Kurşun*” şiiri yazıldığı dönem büyük ses getirmiştir. Anadolu halkının yaşadıklarını daima şiirlerinde yer veren şair yoksulluğun âdeta halkın alın yazısı olduğunu ifade eder. Yoksulluğun, geri kalmışlığın, sömürülmüşlüğün, ezilmişliğin ve ölümün Anadolu'nun geçmişten beri kaderinde olduğunu dile getiren şair “*Otuzüç Kurşun*” şiiri ile de bunu ortaya koyar.

SONUÇ

Türk edebiyatının geçmişi İslamiyet Öncesi Döneme kadar uzanır. Bu dönem kendi arasında sözlü ve yazılı dönem edebiyatı diye iki kısma ayrılır. 8. yüzyıla kadar sözlü dönem edebiyatı varlığını sürdürürken Orhun Abidelerinin bulunmasıyla yazılı dönem edebiyatı, Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi başlar. Bu dönem kendi arasında divan edebiyatı ve halk edebiyatı olmak üzere iki kola ayrılır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise Batı'nın etkisiyle Tanzimat Dönemi, Servet-i Fünun, Fecr-i Atı, Milli Edebiyat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı olmak üzere 5 kısma ayrılarak gelişimini sürdürür. Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında birçok topluluk ve oluşum ortaya çıkar. Bu oluşumlardan biri de Toplumcu Gerçekçi şairlerdir. Toplumcu Gerçekçi şairler; şiirin dolayısıyla dilin harekete geçirme kabiliyetinden faydalanarak geniş kitlelere hitap etmek, onları harekete geçirerek toplumsal bilinç oluşturmayı amaçlamışlardır. Bu amaçlarını gerçekleştirmek için şiirlerinde halkı ve halkın sorunlarını konu edinen söz konusu şairler; “toplum için sanat” anlayışını benimsediğinden halkın kullandığı sade ve anlaşılır bir dil kullanmışlardır. Toplumcu gerçekçi anlayışın önemli temsilcilerinden biri olan Ahmed Arif de şiirlerini “toplum için sanat” anlayışı içerisinde kaleme almış, halkı ve halkın sorunlarını konu alarak bunları yine halkın anlayabileceği sade ve anlaşılır bir dille ifade etmiştir. Hatta zaman zaman şiirlerinde zaman zaman ağız özelliği gösteren kelime ve ifadelere de yer vererek halka halkın diliyle hitap ederek halk ve sanatını bir bütün olarak düşünmüş, üslubunu bu şekilde oluşturmuştur.

Ahmed Arif'in şiirlerinde dudak durumuna göre düz ünlülerin, çene açıklığına göre geniş ünlülerin, çıkış yerine göre ise kalın ünlülerin hâkim olduğu görülür. Ünlüler içerisinde genel olarak /a/, /e/, /i/, /ı/, /u/ ve /ü/ seslerini şair sıkça, /o/ ve /ö/ ünlülerini ise daha az kullanmıştır. Ahmed Arif'in şiirlerinin genelinde kalın ünlülerin hâkimiyeti dikkat çeker. Şiirlere destansı bir hava katan kalın ünlülerin çokça kullanılması, şairin şiirlerine destansı bir hava katmış, şiirlerinin halk arasında “destan” olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. Şairin şiirlerinde kullanılan ünsüzlerde ise çıkış biçimine göre ötümlü ünsüzlerin; kullanılışlarına göre ise sürekli ünsüzlerin hâkimiyeti görülür. /n/, /r/, /l/, /m/, /d/, /k/, /s/, /t/ ve /y/ ünsüzlerinin şiirlerin genelinde sıkça kullanılmıştır. Şairin şiirlerinde şiirin destansı havasına sert bir hamasi hava katan sert ünsüzler yerine şiirin estetik değerini ve duygulara seslenen yanını çok iyi bir şekilde ortaya koyan akıcı ve ötümlü ünsüzleri tercih etmesi, şiirlerinin duygu ve ifade estetiğini artırmıştır. Bunun yanı sıra ötümlü ve sürekli ünsüzlere göre

ötümsüz ve süreksiz ünlüleri daha az kullanarak şiirlerine sert hamasi havadan çok yumuşak bir destansı bir havasını kuvvetlendirmiştir.

Ahmed Arif, Toplumcu Gerçekçi anlayışa uygun olarak şiirlerinde ölçünlü ve estetik bir Türkçe kullanmaya özen göstermiştir. Bu durum, şairin kendi diline sahip çıktığını ve diline verdiği değeri ortaya koymaktadır. Bu amaçla şiirlerinde Türkçede halk diline yerleşmemiş olan yabancı kelimelerin kullanımından uzak durmuş, kullandığı alıntı kelimelerin halk arasında kullanılan yabancı kökenli kelimeler olmasına özen göstermiştir. Şairin şiirlerinde kullandığı yabancı kelimelerin kökenine bakıldığında doğal olarak bunların çoğunun Arapça ve Farsça kelimeler olduğu; bunların dışında İtalyanca, İspanyolca, Yunanca, Fransızca, Rumca, Bulgarca, Almanca, Moğolca, İngilizce, Latince, Sümerce ve Çince gibi çok değişik dillerden alıntı kelimelerin de kullanıldığı görülür. Söz konusu alıntı kelimeler genellikle Türkçeye yerleşmiş, dilde uzun zamandır yer edinmiş kelimelerden oluşmaktadır. Şair, halka halkın diliyle hitap etme düsturundan olsa gerek zaman zaman ağız özelliği taşıyan kelimeler ile argo kelimeler de kullanmıştır: “*zula, filinta, hayın, cigara, fikara*” gibi. Ancak bu tür kelimeler yerli yerinde kullanıldığı için şiirlerinin dil estetiğine zarar vermemiş, aksine şiirlerine “içimizden biri olma”nın ayrıcalığıyla yerli bir hava katmıştır. Bunların dışında az da olsa şiirlerinde arkaik kelimelere de şair, böylece geçmiş ile bağlantı kurarak her anlamda geçmiş ile gelecek arasında sağlam bir kurarak şiir mantığını sağlam bir temele oturtma yoluna gitmiştir. Ayrıca bu arkaik kelimeleri kullandıkları dönemin ses ve şekil özelliklerine uygun olarak kullanarak hem dikkatleri bu kelimeler üzerine çekmiş hem de şiirlerine değişik bir hava katmıştır. “*Vay Kurban*” şiirindeki “*ol*” kelimesi gibi.

Ahmed Arif’in şiirlerinde kullandığı kelimelerin türlerine bakıldığında sırasıyla isim, fiil ve sıfatların çok kullanıldığı görülür. Şair şiirlerinde yapısına göre basit isimleri, varlıklara verilişlerine göre cins isimleri, varlıkların sayılarına göre tekil isimleri, varlıkların oluşlarına göre ise, somut isimleri kullanmıştır. Bazı şiirlerinde somut isimleri, soyut anlamda kullanmıştır: “*esmer, ak, derya, çırılçıplak, ay*” gibi. Toplumcu Gerçekçi şairler genellikle halkı ve halkın sorunlarını ele aldığı için anlamca anlaşılır olan kelimeleri kullanmayı ve bunları gerçek anlamında kullanmayı tercih etmişlerdir. Toplumcu Gerçekçi şairlerden olan Ahmed Arif de bu anlayışa uygun olarak varlıklara verilişine göre daha çok somut isimleri, yapılarına göre ise, basit isimleri tercih etmiştir. Şiirlerinde kullandığı özel isimler, şiirlerine konu olan ya da telmihte bulunduğu coğrafi ve tarihî yer adları, dinî, mitolojik, tarihî kişi veya varlık adlarından oluşmaktadır. İsimlerin yoğun olarak kullanıldığı şiirlerden genellikle durum ön planda iken Ahmed Arif’in şiirlerinde isimler fiillerden çok kullanılmasına rağmen

durumdan çok eylem ön plandadır. Bu durumun şairin seçtiği konu ve olaylara bakış açısından kaynaklandığı söylenebilir. Şair ele aldığı konuları gündelik hareketliliği içerisinde dile getirdiği için genellikle durum ile eylemi bir arada vermesini zaman zaman eylemin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca şiirlerinde kullandığı isimlerin sayısı olarak çok, nitelik olarak çeşitlilik göstermesi, dili ustaca ve yetkin bir şekilde kullanan şairin sözcük dağarcığının geniş olduğunu ve entelektüel yönünü göstergesi olarak kabul edilebilir.

Ahmed Arif'in şiirlerinde isimlerden sonra en çok kullandığı kelime türü, sıfatlardır. Bu sıfatların içerisinde tür olarak, niteleme sıfatları, belgisiz sıfatlar ve asıl sayı sıfatları kullanılmıştır. “*Yalnız Değiliz*”, “*Suskun*”, “*Vay Kurban*”, “*Anadolu*”, “*Merhaba*”, “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*”, “*Akşam Erken İner Mapusaneye*” ve “*Ay Karanlık*” şiirlerinde belgisiz sıfat; “*Karanfil Sokağı*”, “*Uy Havar!*”, “*Leylum Leylum*”, “*Hasretinden Prangalar Eskittim*”, “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” ve “*33 Kurşun*” şiirlerinde ise asıl sayı sıfatı daha çok kullanılmıştır. Asıl sayı sıfatı ile şair genellikle zihninde var olan kişi, varlık veya nesnelerin sayılarını ifade etmiş ve bu husustaki netliğini ortaya koymuştur. Niteleme sıfatlarını fazlaca kullanan şair; varlıkların daha belirgin bir hâle gelmesini sağlamıştır. Şiirlerinde tasvirlerle önem veren Ahmed Arif, “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” kitabındaki “*Sevdan Beni*” şiiri hariç diğer şiirlerinin tamamında sıfatlardan faydalanmıştır. Şiirlerinde belgisiz sıfatların sıklıkla kullanılması ise, şairin bazen çıkmazlara girdiği, umutsuzluğa kapıldığı hissi uyandırmaktadır.

İsim ve sıfatlardan sonra en çok kullanılan sözcük türü fiillerdir. Bu fiiller yapısına göre daha çok basit fiillerden oluşmaktadır. Türemiş fiiller ikinci, birleşik fiiller ise üçüncü sırayı almaktadır. Birleşik fiiller daha çok anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden oluşur. Bu durum, şairin şiirlerinde mecaz anlamı ön planda tutarak şiirlerine anlam ve anlatım zenginliği katmaya çalıştığını göstermektedir. Kullanılan anlamca kaynaşmış birleşik fiiller de genellikle halk arasında sıklıkla kullanılan birleşik fiillerdir. Bu durum, şairin halka halkın diliyle seslenme anlayışını yansıtmaktadır.

Fiillerde haber kipi olarak en çok geniş zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve şimdiki zaman; dilek kipi olarak ise en çok emir, şart ve istek kipi kullanılmıştır. Haber kipinde ilk sırada geniş zaman, dilek kipinde ise ilk sırada emir kipi yer almaktadır. Şair; zamanın üç evresini harmanlayan yapısıyla inançlı tarafını geniş zaman kipi ile; gerçekleşmesini bir an önce istediği durumların var olduğunu emir kipiyle ifade etmiştir. Haber kiplerinden gelecek zamana, dilek kiplerinden ise gereklilik kipine çok az yer vermiştir. Şair birleşik çekimli fiillere de oldukça az yer vermiştir. Ahmed Arif şiirlerinde

sadelikten yana olduğu için karışıklığa sebebiyet verecek durumlardan kaçmıştır. Birleşik çekimli fiillerin sayısı da bu nedenle oldukça azdır. Anlamlarına göre fiillerin büyük çoğunluğu olumludur. Bu durum, şairin hayata olumlu bakışının ve umutlu yanının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Ahmed Arif'in "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" adlı kitabındaki "*İçerde*" ve "*Unutamadığım*" şiiri dışındaki bütün şiirlerinde zamirleri sıkça kullanmıştır. Bunların içerisinde tür olarak en çok kullanılan zamir, şahıs zamiridir. Hatta "*Sevdan Beni*" ve "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" şiirlerinde kullanılan zamirlerin tamamı şahıs zamiridir. Şahıs zamirleri içerisinde ise en çok kullanılan 2. teklik şahıs zamiridir. 2.teklik şahıs zamiri ile karşısındaki ya da hayalindeki şahsı şiire dâhil eden şair, onunla hem kendi varlığını hem de muhatabının varlığını hissettirmiştir. Böylece okura mesajını daha etkili vermeyi amaçlayan şair, sadece kendini değil muhatabını da şiirine dâhil edip bu durumuyla da vermek istediği mesajları 2. teklik şahıs üzerinden vermeye çalışmıştır.

Şiirlerde en çok kullanılan zamir çeşitlerinden biri de belgisiz zamirlerdir. Belgisiz zamirler şiirlerde olay unsurunu ön plana çıkarırken kişi unsurunu arka planda bırakmıştır. Kullanılan bazı belgisiz zamirler ise, şairin zihnindeki belirsizleri yansıtmakla beraber seslendiği kişi ve varlıkları zihninde tam tasavvur etmediği ya da edemediği izlenimi vermektedir. "*Biri, hepsi, şey, hiçbir, kimse*" kullandığı belgisiz zamirlerdendir. Ancak tüm belirsizliklere rağmen Ahmed Arif'in şiirleri, okuyucunun zihin ve hayal dünyasında umudu var etmelerine dair söylemlerle kısacası umutla doludur.

Şair şiirlerinde zarflara da yer vermiştir. Ancak sözcük türü olarak zarflar; isim, fiil, sıfat ve zamirlere oranla daha az kullanılmıştır. Buna rağmen şair "*İçerde*" şiiri hariç diğer şiirlerinin tamamında zarf kullanılmıştır. Şiirlerde kullanılan zarflar; fiillerin oluşunu, hareketini, yapılış şeklini belirtmek veya durumunu göstermek, yapılanları daha anlaşılır ve bilinir kılmak amacıyla kullanmıştır. Zarf çeşidi olarak ise en çok kullanılan zarf, durum zarfıdır. Şairin durum zarflarını sık sık tercih etme sebebi ise fiillerin bildirdiği iş, oluş veya hareketi daha belirgin hale getirerek şiirlerin anlamsal olarak tamamlanmasına katkı sağlamaktır. Bu amaç şiirlerinde yer alan betimlemelere büyük katkı sağlamış, anlatılanların okurun muhayyilesinde kolay canlandırılmasına katkı sağlamıştır.

Şiirlerin genelinde kullanılan edat sayısı oldukça azdır. Nitekim "*Sevdan Beni*", "*İçerde*", "*Akşam Erken İner Mapusaneye*", "*Suskun*" ve "*Ay Karanlık*" şiirlerinde hiç edat kullanılmamıştır. Tek başlarına herhangi bir anlamı olmayan diğer kelimelerle

kullanıldıklarında bir anlam kazanan edatlar; kelimeler arasında ilgi kuran, ifadenin eksiksiz anlaşılmasını sağlaması açısından önemlidir. Şair de şiirlerinde edatları bu işlevi ile kullanmıştır. Şair şiirlerinde bağlaçlara ise, sıklıkla yer vermiştir. “İçerde” şiiri hariç diğer şiirlerinin tamamında dizelerin, kelime veya kelime gruplarının birbirine akışını sağlayan bağlaçlar bu işlevi ile kullanmıştır. Bunun yanı sıra dize başlarında da bağlaçları sıklıkla kullanan şair dizelerin birbirine kolay bir şekilde bağlanmasını sağlamış ve dizelere devamlılık katmıştır. Bu sayede şiirin ahenk gücünü arttırmış ve şiirin akışına katkı sağlamıştır.

Şiirlerde en çok kullanılan fiilimsi çeşidi sıfat-fiildir. Daha sonra isim-fiil, en az olarak kullanılan ise zarf-fiildir. Fiilimsiler şair tarafından sıklıkla kullanılmasa da “*Sevdan Beni*” şiiri dışındaki şiirlerin tamamında kullanılmıştır. Şiirlerde diğer fiilimsilere oranla fazlaca kullanılan sıfat-fiiller, betimlemelere önemli katkılar sağlamıştır. Nitekim Ahmed Arif şiirlerinde bu duruma fazlasıyla önem verdiğini kullandığı sıfatlarla da ortaya koymuştur. Diğer fiilimsilere oranla daha az kullanılan zarf-fiiller ise genellikle fiillerin durum, zaman, miktar, yer ve yönünü ifade etmek üzere kullanılmıştır. Şairin şiirlerinde en az kullandığı kelime türü ise ünlemlerdir. “*Sevdan Beni*”, “*İçerde*”, “*Karanfil Sokağı*”, “*Yalnız Değiliz*”, “*Merhaba*”, “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*”, “*Akşam Erken İner Mapusanaye*”, “*Unutamadığım*”, “*Anadolu*”, “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” ve *Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirlerinde hiç ünlem kullanılmamıştır. Ancak Ahmed Arif ünlemi az kullanmasına rağmen kullandığı dize, kelime veya kelime gruplarıyla ünlemlerin oluşturduğu duygu ve seslenmeleri şiirlerinde oluşturmuş, şiirlerine destansı bir hava katmayı başarmıştır.

Ahmed Arif; anlamı güçlendirmek, söze güzellik katmak, kelimeler arasında ilgi kurmak, tasvir ve betimlemelerle anlamı zenginleştirmek amacıyla şiirlerinde kelime gruplarına sıkça yer vermiştir. Şairin en çok kullandığı kelime grubu sıfat tamlaması grubudur. Tasvir ve betimlemeye önem veren Ahmed Arif, “*Sevdan Beni*” şiiri dışındaki bütün şiirlerinde sıfat tamlamasını kullanmıştır. Sıfat tamlamaları, şiirlerinde anlatılanların okuyucunun muhayyilesinde kolayca canlandırılmasını sağlamıştır. Sıfat tamlamasından sonra en çok kullanılan kelime grupları belirtisiz isim tamlaması ve iyelik gruplarıdır. İyelik grupları genellikle 1. ve 2. teklik kişi iyelik ekiyle kurulmuş iyelik gruplarından oluşmaktadır. Şiirlerinde 1. teklik kişi iyelik ekiyle kurulan iyelik gruplarıyla varlığını hissettiren şair, 2. teklik kişi iyelik ekiyle kurulan iyelik gruplarıyla da bazen sevgili, bazen fakir bir Anadolu köylüsü, bazen bir tütün işçisi bazen de okuru olabilen muhatabını ön plana çıkarmıştır.

Şiirlerin kısaltma gruplarını oldukça az kullanan şair, şiirlerinde kullandığı kelime gruplarıyla şiirlerine anlam ve anlam zenginliği katmıştır.

Duruluk, akıcılık ve sadeliği ön planda tutan Ahmed Arif, şiirlerinde genellikle kısa ve net cümleler tercih etmiştir. Buna uygun olarak yapısına göre basit cümleleri; yüklemine göre fiil cümleleri; öğelerinin dizilişine göre devrik cümleleri; anlamına göre ise olumlu cümleleri daha çok kullanmıştır. Basit cümleleri şiirlerindeki sadeliği; fiil cümleleri, dinamik havayı; devrik cümleler, sohbet havasını ve samimiyeti, olumlu cümleler ise ümitvar yönünü yansıtmaya çok önemli katkılar sağlamıştır. Şiirlerindeki samimi sohbet havasını devrik cümlelerle oluşturan şair, aynı zamanda vurgulamak istediği mesajlarını da bu tür cümleler ile vermiştir. Yaşamı boyunca türlü zorluklar yaşayan Ahmed Arif, tüm bunlara rağmen umuda olan inancını kaybetmemiş, geleceğe olan inancını da içinde besleyerek sürekli büyütüştür. Bu inancı, şiirlerinde bolca kullandığı olumlu cümlelerle yansıtmıştır. Ahmed Arif'in şiirlerinde dikkati çeken önemli bir diğer durum da sıklıkla kullanılan eksilteli cümlelerdir. Şair, eksilteli cümleler ile bir yandan okuyucuya düşünme ve hayal kurma imkânı vermiş diğer yandan klasik cümle yapısının dışına çıkarak dikkatleri istediği dizinin üstüne toplamayı amaçlamıştır. Basit cümleler kadar sık kullanmasa da şiirlerinde birleşik cümlelere de yer veren şair, bunlarla dizelerin birbiriyle bağlantısını ve şiirlerinin anlam bütünlüğüne katkı sağlamıştır.

Ahmed Arif'in "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" adlı kitabında bulunan şiirlerinde; dizeleri bölme/kırma, noktalama işaretlerine, halk arasında kullanılan deyim ve vecizelere, Anadolu ağızlarında kullanılan kelimelere sıkça yer vermiştir. Şiirlerinde anlamı bir sonraki dizeye taşırmaya sıklıkla başvuran şair, dizeler arası anlam geçişlerini dizeleri bölme/kırma tekniği ile sağlamıştır. Şairin kullandığı bu teknik Batının etkisiyle edebiyatımıza giren anjanbuman (Fr. enjambement) ve divan edebiyatında kullanılan müstezat nazım şeklini çağrıştırmaktadır. Bu teknik ile dikkatleri dizelerin üstüne çeken şair, şiirlerin klasik dize düzeninin dışına çıkarak farklı bir hava yaratmaya çalışmıştır.

Toplumcu Gerçekçi şairler genellikle noktalama işaretlerini pek kullanmazken bu şairlerden biri olan Ahmed Arif; şiirlerinde duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere sıklıkla noktalama işaretlerini kullanmıştır. Şairin en çok kullandığı noktalama işareti, virgüldür. Bu virgüllerin büyük çoğunluğu dize sonlarında yer almaktadır. Şairin şiirlerinde kullandığı dize bölme/kırma tekniğinde dizeler arası anlamsal geçişlerin sağlanmasında dize sonunda kullanılan virgüllerin

etkisi son derece büyüktür. Sıklıkla kullanılan bir diğer noktalama işareti ise üç noktadır. Üç noktayı sözü bir yerde keserek geri kalan bölümünü okuyucunun hayal dünyasına bırakmak amacıyla sık kullanan şair, bazen de anlam olarak tamamlanmamış cümlelerin sonunda kullanır. Toplumcu Gerçekçi şairler bazen noktalama ve yazım kurallarına aykırı hareket etmişlerdir. Bu durum, her zaman olmasa da Ahmed Arif'in şiirlerinde de görülür. Genel anlamıyla noktalama ve yazım kurallarına uyan şair kimi zaman bu kuralları aşarak şiirin vurgu ve tonlamasına katkı sağlayacak değişiklikler yapmıştır. Şair, yazım kurallarına aykırı bir şekilde bazen “*Ahmedin*”, “*Karayılanı, Bedrettini*” gibi kelimelerde özel isimlere gelen ekleri kesme işareti ile ayırmazken “*korugan'ların, volta'dayım*”, “*bu'dur, ip'in, kurşun'un, bir'e, yüz'le*”, “*kaçınılmaz'ı*”, “*zula'lar*” ve “*tek'e*” gibi kelimelerde cins isimlere gelen çekim eklerini kesme işareti ile ayırmıştır. Noktalama işaretlerini aykırı kullanımında ise ikilemeleri oluşturan kelimeler arasında kısa çizgiyi sıklıkla kullanması dikkat çekmektedir: “*damla-damla*”, “*pırıl-pırıl*”, “*akdan-karadan*”, “*mışıl-mışıl*”, “*dolana-dolana*”, “*haraç-mezat*”, “*pazar-pazar*”, “*usul-usul*” gibi.

Ahmed Arif, Anadolu ve Anadolu insanına şiirlerinde yer verirken onları yansıtmak için unsurları da kullanır. Bu unsurlardan biri de ağız özelliği gösteren kelimelerdir. Şair, “*Sevdan Beni*” adlı şiiri hariç diğer şiirlerinin tamamında ağız özelliği gösteren kelimeler kullanmıştır: “*hayın, cigara, meyva, fıkara, kardaş*” gibi. Ayrıca şiirlerinde sadece halk arasında kullanılan kelimelere değil, ölçünlü dilde olmayan ancak halk arasında sıklıkla kullanılan anlamca kaynaşmış birleşik fiillere de yer vermiştir: “*Afat sev-, haraç sal-, dağ başında unutul-, karın ver-, kan kes-*” gibi. Bu durum, onun halka olan bağlılığını ve onlardan kopmadığını gösterdiği gibi daha samimi ve içten olmasını da sağlamıştır. Şair, böylece şiirlerinde daima bahsettiği halkını sadece yaşam tarzı ve coğrafyasıyla değil, aynı zamanda diliyle de yaşatmıştır.

Ahmed Arif kelimelerle oluşturduğu anlamsal özellikler ile şiirlerinde kendine has bir dil oluşturmuş ve özgün bir çizgi yakalamıştır. Şair kelimelerle yaptığı farklı ilişkilendirme ve benzetmelerle bu havayı tüm şiirlerinde sürdürmüştür. Şairin oluşturduğu özgün benzetmeler şiirlerde ilgi unsurunun artmasını ve şiirlerinin anlamsal yanının gelişmesini sağlamıştır. “*Karanfil Sokağı*” şiirindeki “*yürek cehennem*”, “*Merhaba*” şiirindeki “*genç bayraklar*”, “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*” şiirindeki “*çatal yürek*”, “*Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirindeki “*korkunç seveda*”, “*Kara*” şiirindeki “*kara süt, kan tadında bir konca*”, “*Leylim Leylim*” şiirindeki “*cehennem koncası memeler*” ve “*33 Kurşun*” şiirindeki

“*Kusursuz, çırılçıplak bir şafak*” ifadeleri, özgün benzetmelerin Ahmed Arif tarafından sıklıkla kullanıldığını göstermektedir.

Ahmed Arif Servetifünun ve İkinci Yeni’de olduğu gibi şiirlerinde bazen arkaik kelimeler de kullanmıştır. Ahmed Arif, günümüzde artık kullanılmayan ancak Eski Anadolu Türkçesinde var olan ve Osmanlı Türkçesine kadar da varlığını sürdüren “*ol*” kelimesini “*Vay Kurban*” şiirinde 4 kere kullanmıştır. Şair, hem işaret sıfatı hem de işaret zamiri olarak kullanılabilen “*ol*” kelimesini hep işaret sıfatı olarak kullanmıştır. Bu kullanım da bir tarihsel sapma örneğidir.

Ahmed Arif’in şiirlerinde de müzikalite ön plandadır. Kafiye, redif, asonans, aliterasyon gibi unsurlar şairin şiirlerinde müzikaliteyi öne çıkarmaktadır. Zaman zaman müzikaliteyi ses ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlayan Ahmed Arif, zaman zaman da halk müziğinden beslenir. “*33 Kurşun, Uy Havar!, Karanfil Sokağı, Ay Karanlık*” şiirlerinde halk müziğinin izlerini taşıyan dize ve bentlere yer vermiştir. Müzik şair için vazgeçilmez bir sanat dalı olup şairin şiirlerini, anlamsal ve biçimsel olarak tamamlamaktadır. “*Suskun*” şiirinde “*stradivarius*” kemanına yer vermesi şairin müzik ile olan ilişkisini daha da somut hale getirmiştir:

“*O yırtık yıldızda duyuyor musun?*”

Bir stradivarius inler kendi kendine”

Müzikalite, Ahmed Arif’in şiirlerinde ön planda tutulduğu içindir ki, “*Hasretinden Prangalar Eskittim, Suskun, Ay Karanlık, Uy Havar!*” şiirleri Ahmet Kaya, “*Sevdan Beni*” şiiri Fikret Kızılok ve Rahmi Saltuk, “*Unutamadığım, Ay Karanlık, Akşam Erken İner Mapusâneye*” şiirleri Cem Karaca, “*33 Kurşun*” şiiri Grup Ekin ve Zülfü Livaneli, “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiiri Grup Kızılırmak tarafından bestelenmiştir. Bestelenen bu şiirler zamanla o kadar çok sevilmiştir ki farklı sanatçılar tarafından tekrar tekrar selendirilmiştir. Hatta bazı şiirler birden fazla sanatçı tarafından bestelenip söylenmiştir.

Ahmed Arif’in şiirlerinde kendini hissettiren diğer bir önemli sanat dalı da resimdir. Resim kalem veya fırçayla çizilen bir sanat dalıdır; ancak resmin şiire yansması kalem veya fırça ile değil, kelimelerledir. Şair “*Karanfil Sokağı, Yalnız Değiliz, Suskun, Vay Kurban, Kara, 33 Kurşun*” şiirlerinde kelimelerle âdeta resim çizmiştir. Aynı zamanda şairin şiirlerinde betimlemelere ve tasvirlerle verdiği önem resim sanatına verdiği önemi gözler önüne sermektedir. Şairin Anadolu coğrafyasını sıklıkla şiirlerinde dile getirmesi okuyucunun

bu yerleri tahayyül etmesine dolayısıyla resimleştirmesini sağlar. Kelimelerin insan zihninde canlanmasını sağlayan şair, bunu yaparken resim sanatından daima faydalanmıştır. Ressamların çizdiği resimler somut olarak vardır; ancak şairin insan zihninde kelimelerle çizdiği resimler ise somut değildir. Buna rağmen zihinlerde oluşturulan bu resim şiire hareketlilik ve canlılık katmıştır. Şair bu hareketlilik ve canlılığı; alışılmamış bağdaştırmalar, imgeler, edebi sanatlar ve sıfatlar ile gerçekleştirir. Tüm şiirlerinde bu unsurları kullanan şair, aslında somut olarak var olmayan resmi zihinlerde oluşturarak okuyucunun şiiri hayal dünyasında resimleştirmesini sağlamıştır.

Ahmed Arif'in "*Hasretinden Prangalar Eskittim*" adlı şiir kitabındaki şiirlerin tamamı serbest vezinle kaleme alınmıştır. Şairin şiirlerini oluşturduğu dönemde hece ile şiir yazanlar olsa da Birinci Yenicilerin Türk edebiyatını etkileyen şekilsel özelliklerinden yararlanmıştır. O dönemde serbest vezin ve serbest nazım şekli daha çok rağbet görmüştür. Ahmed Arif de şekilsel olarak Birinci Yenicilerden etkilenecek şiirlerini kaleme almıştır. Şiirlerini serbest nazımla yazan şair düzenli bir nazım birimi kullanmamıştır. Ancak Ahmed Arif, şiirlerini kaleme alırken kelimelerin gücünün yanı sıra mısra hâkimiyetine olan inancını ortaya koyan dizeleri şiirlerine serpiştirmiştir. Mısra onun için vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelimeleri mısranın oluşumunu sağlaması açısından bir araç olarak kullanarak esas olanın ise mısra olduğunu belirtmektedir. Ahmed Arif şiirde mısra haysiyetine inandığını dile getirerek "*mısra*"nın onun için ne kadar kıymetli olduğunu ortaya koymaktadır: "*Ve genç bir mısradır*", "*Bir mısra boyu maceram...*", "*Mısra çekiyorum, haberin olsun.*", "*Damıtır kendini mısralarınca*", "*Mısralarım kardeş-kardeş çağırır*" ve "*Mısrâ dökeyim.*" gibi. Mısraya verdiği önemi bu şekilde dile getiren şair, Toplumcu Gerçekçi şairler gibi aynı zamanda kelimelerin çağrışım gücünden, etkileyici ve vurucu yönlerinden yararlanarak kelimelere verdiği önemi göstermiş, kelimeleri de son derece başarılı bir şekilde kullanmıştır. Ahmed Arif halka hitap ettiği için şiirlerinde, genellikle akla gelebilecek ilk anlamlarıyla kullanılan kelimelerde anlamsal zorlamalar görülmez. Bunun yanı sıra bentlerdeki dize sayılarının birbirinden farklı olması da şiirlerde farklı bir hava oluşturmuştur.

Mensubu olduğu Toplumcu gerçekçi şairlerinde aksine şiirde, ritim, ahenk ve müzikaliteye önem veren Ahmed Arif, bunu ölçü ve düzenli kafiye yerine düzensiz kafiye, redif gibi unsurlar ile tekrar, asonans ve aliterasyon gibi sanatlarla sağlama yoluna gitmiştir. Ahmed Arif'in şiirlerinde düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Şiirdeki ahenk unsurlarından olan kafiye ve redif şair tarafından kullanılmış; ancak düzenli bir kafiye örgüsü olmadığı için

bunlara tesadüf görüntüsü hâkim olmuştur. Şiirde müzikaliteye önem veren şairin düzensiz de olsa kullandığı kafiye ve rediflerle şiirlerinde ritim ve ahenk oluşmayı başarmıştır. Şair serbest vezin ve serbest nazım şeklini kullanmasına rağmen şiirlerinde yaptığı harf, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirlerine ahenk katmıştır. Ek ve kelime hâlindeki rediflerin yanı sıra “*Sevdan Beni*”, “*Karanfil Sokağı*”, “*Merhaba*”, “*Ay Karanlık*”, “*Unutamadığım*”, “*Kara*”, “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*”, “*Uy Havar!*” ve “*Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirlerinde dize hâlindeki rediflere de yer vermiştir. Hatta “*33 Kurşun*” şiirinde bent hâlindeki redife dahi yer vermiştir. Bu harf, kelime, dize ve bent tekrarları şiirin ahengine katkı sağlamıştır. Şairin “*Kara*”, “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” ve “*33 Kurşun*” şiirlerinde görülen ve dikkati çeken bir diğer unsur da dize başlarındaki ses benzerlikleridir. Şair, şiirlerinde İslamiyet Öncesi Türk Şiirini andıran bu benzerliklerle ahenk sağlamayı amaçlamış ve bunu başarmıştır. Tarih boyunca şiirin vazgeçilmez ahenk unsurlarından olan kafiye şiirlerinde düzenli bir şekilde kullanmayan Ahmed Arif, Birinci Yenicilerin kafiye ve redife karşı olan tavrını yumuşatmış, düzenli olmasa da şiirlerinde kafiye yer vererek onun sağladığı ahenkten faydalanmıştır.

Şiirlerinde ritmi sözde arayan Ahmed Arif, bu görüşüne uygun olarak da şiirlerinde ahenk oluşturan sanatlardan tekrar, asonans ve aliterasyon sanatlarına sıklıkla yer verir. Sözü etkisini güçlendirmek ve vurguyu arttırmak amacıyla üzerinde durduğu kelime, kelime grupları, dizeleri hatta bentleri dahi yineleyerek dikkatleri bunların üzerine çeker. Böylece şiirinin müzikalitesine de katkı sağlamıştır. Şair, vurgunun ön plana çıkmasını istediği kelimelerde bu sanatları kullanarak şiirdeki etkiyi arttırmaya çalışmıştır. Bunun yanında asonans ve aliterasyon şiirdeki müzikalitenin atmasını sağlamış ve şiire ahenk katmıştır.

Edebî sanatlar şiirlerin anlam bütünlüğüne ve estetik yönüne katkı sağlar. Bunun yanı sıra bu sanatlarla kelimelerin anlam kapasiteleri artar ve şair şiirlerinde anlatmak istediğini daha etkili bir şekilde anlatır. Ahmed Arif de şiirlerinde bu amaçlarla sıkça edebî sanatlara başvurmuştur. Edebî sanatlar anlatılanların okuyucunun zihninde canlanmasını sağlar. Anlatımı sıradanlıktan kurtarır ve ilgi çekici hale getirir. Şair de edebî sanatların bu gücünden yararlanarak şiirlerini anlamsal ve duygusal olarak güçlendirmiştir. Nitekim teşbih, teşhis, tenasüp, mübalağa ve istifham sanatına sıklıkla başvuran şair, edebi sanatların gücünden oldukça fazla faydalanmıştır. Yaşadığı zorluklar nedeniyle duygularını en üst noktada yaşayan Ahmed Arif, bu duygularının abartılı bir şekilde ortaya çıkışını mübalağa sanatı ile gerçekleştirmiştir. Şiirindeki ahengi sağlamak amacıyla birbirini anlamsal olarak tamamlayan kelime ve kelime gruplarına yer vererek tenasüp sanatından, insan dışı varlıklara insani

özellikler vererek onlara verdiği önemi gösterip onlarla yalnızlığını gidermek amacıyla teşhis sanatından, hayalinde ve zihninde var olan kişi veya varlıkları ezdirmemek ve onları güçlü göstermek için teşbih sanatından ve zihnini meşgul eden konuları soru yoluyla açığa çıkarmak amacıyla da istifham sanatından yararlanmıştı.

Ahmed Arif şiirlerinde hem Doğu'ya ait inanç unsurlarına hem de mitolojik öğelere sıklıkla yer vermiştir: “*Venüs, Neron, Sezar, Kartaca, Spartakus, Hızır, Kabil, Muhammed, İsa, Nuh, Havva Ana, Pir Sultan, Bedrettin, Meçhul Asker, cehennem*” gibi. Sanatçı şiirlerinde geçmiş olaylara ve tarihteki güçlü şahıslara yer vererek anlatımına zenginlik ve derinlik katmıştır. Kullandığı kişi ve unsurların tarihteki yeri düşünüldüğünde şairin halka umut vermek için şiirlerinde bu şahsiyetlere ver verdiği söylenebilir. Bu durum, aynı zamanda onun entelektüel birikimini de gösterir.

Ahmed Arif'in şiirlerinde umut, sevdâ, Anadolu insanı, Anadolu ve hapisane hep başta gelir. Hayatı boyunca türlü zorluklar yaşayan ve bunlara göğüs germeye çalışan Ahmed Arif'in en büyük silahı şiirleri olmuştur. Yıllarca hapisanede kalmış, türlü işkenceler görmüştür. Bu olay onun edebi hayatını etkilemiş, yazdığı şiirlerinde de etkisini göstermiştir. Bu zor günleri hiçbir zaman unutamadığı sevdâsıyla alt etmiştir. Şair bu yaşadıklarına rağmen şiirlerinde sadece kendini ve sevdâsını anlatmamış, halkını ve yaşadığı coğrafyasını da unutmamıştır. Ezilen ve hor görülen halkı ile yüzyıllarca sömürülen, talan edilen Anadolu'yu şiirlerinde hep anlatmıştır. Bunca olumsuz duruma karşı Ahmed Arif'in en güçlü tarafı umudu olmuştur. Sevdâsına, halkına, coğrafyasına ve kendisine sürekli umut aşıl原因an şair, şiirlerinin sonunda umuda olan inancını daima yenilemiştir.

Şair şiirlerinde sadece tek bir temayı ele almamış, konuları birbiriyle harmanlayıp okuyucuya sunmuştur. Nitekim “*Sevdan Beni, Unutamadığım, Hasretinden Prangalar Eskittim*” şiirlerinde “*sevdâ ve hapis hayatı*”, “*İçerde, Yalnız Değiliz*” şiirlerinde “*Anadolu ve hapis hayatı*”, “*Vay Kurban, Uy Havar!, Anadolu, 33 Kurşun*” şiirlerinde “*Anadolu ve Anadolu insanı*”, “*Merhaba*” şiirinde “*Anadolu ve umut*”, “*Hani Kurşun Sıksan Geçmez Gecedem*” şiirinde “*Anadolu insanı, sevdâ ve umut*”, “*Suskun*” şiirinde “*sevdâ ve umut*”, “*Bu Zindan, Bu Kırgın, Bu Can Pazarı*” şiirinde “*Anadolu İnsanı ve hapis hayatı*”, “*Diyarbakir Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi*” şiirinde “*Anadolu, Anadolu insanı ve sevdâ*” temaları harmanlanarak bir arada verilmiştir. Ancak bazı şiirlerinde tek tema ağırlık basar. “*Karanfil Sokağı*” şiirinde “*Anadolu*”, “*Akşam Erken İner Mapusâneye, Kara*” şiirlerinde “*hapis hayatı*”, “*Ay Karanlık, Leylim Leylim*” şiirlerinde ise “*sevdâ*” temaları ağırlık basmaktadır. Coğrafyasına, halkına, sevdâsına aynı derecede önem veren şair

bunu şiiirlerde sıklıkla okuyucuya yansıtır. O sadece kendi benliğini değil, Anadolu'nun ve sevdasının benliğini de şiiirlerine aktarır. Zindan hayatı, özlem, hasret, hor görülme gibi bütün olumsuzlukların azimli bir mücadele ve güçlü umutla alt edilebileceğine inanan şaire göre geçmişten gelen hor görülmüşlük, ezilmişlik bir çaresizlik Anadolu insanının kaderi değildir. Bu sebeple şiiirlerinde sürekli olarak halkının güçlenmesini, direnmesini ve umut etmesini ister. Olumsuzluklara halkı ile direnen ve kazanacağına inanan Ahmed Arif, sevdasıyla kazanma azmini daha da güçlendirmiştir.

Ahmed Arif, şiiirlerinde sıkça ele aldığı zindan hayatını “*zula, hayın, puşt, pranga, dört duvar*” gibi sembol kelimelerle anlatarak okuyucuyu başarılı bir şekilde şiiirinin atmosferine dâhil etmeyi başarmıştır. Şiiirlerinde sıklıkla ele aldığı bir diğer tema olan “*sevda*” ise, hem kendisi hem de okuyucu için tükenmez bir umut kaynağı ve yaşama tutunacak tek daldır. Ne kadar sıkıntı çekerse çeksin hayatı yaşamaya değer kılan, ona umutla, sımsıkı sarılmayı gerektiren bir “*sevda*”sı vardır. Şair, şiiirlerinde sadece bireysel yanı ağır basan ve kendi yaşamından izler taşıyan “*zindan hayatı*” ve “*sevda*”ya değil, Anadolu ve Anadolu insanına da çokça yer vermiştir. Şiiirlerinde Anadolu’yu; dört bir bucağı, her kesimden ezilen insanları ve eşsiz coğrafyası ile ele alan şair, duygularını coğrafyasıyla özdeşleştirerek burada yüzyıllardır sömürülen ve ezilen kesimlerin destanlaşan dramını gün yüzüne çıkarır. Anadolu insanını ele alırken ezilen, hor görülen emekçi kesimin alın terini, masumluğunu, çalışkanlığını ve ümitvar yanını ön planda tutar. Şiiirlerinde bu insanları okuyucusuna daha iyi tanıtmak için onlara ait gelenek ve göreneklere de yer verir. Daha çok ezilenleri konu aldığından şiiirlerinde ön plana çıkan olumsuzlukları ise, “*umut*”la bertaraf edip okuyucusunun karamsarlığa kapılmadan geleceğe umutla bakmasını sağlar.

Birçok şair gibi gençlik döneminde Nâzım Hikmet’in etkisinde kalmasına rağmen zamanla kendine özgü bir çizgi oluşmayı başaran Ahmed Arif, yazdıklarıyla büyük ses getirmiş, halkın gönlünde sade samimi ve içten söylemiyle müstesna bir yer edinmiştir. Zaman zaman şiiirleri nedeniyle büyük zorluklarla karşılaşan şair, hiçbir zaman susmamış ve şiiirleriyle anlatmak istediklerini korkusuzca ortaya koymuştur. Sağlığında yayımladığı tek kitabında yer alan şiiirleri sadece kitap olarak basılmamış aynı zamanda şairin sesinden plaklara kaydedilmiştir. Yazıldığı dönemden itibaren çok sevilen şiiirleri, ona büyük bir ün kazandırmış ve onu ölümsüzleştirerek günümüze kadar taşımıştır. Günümüzde gazete, dergi ve televizyonlarda ona ve şiiirine sıkça yer verilmesi, bu etki ve sevginin devam ettiğinin ve edeceğinin göstergesidir.

KAYNAKÇA

- ABACI, Tahir (2000), “Ahmed Arif’le”, *Varlık Dergisi*, S.1114, s. 38-40.
- AKBAL, Oktay (1991), “Bir Özlem, Prangalar Eskitir Mi?”, *Ahmet Arif Hayatı Sanatı Şiirleri*, s. 176-179.
- ALPTEKİN, Mazlum (2017), *Bir Mısra Boyu Maceram*, Alakarga Yayıncılık, 1. Basım: İstanbul.
- APALAK, Şevket (1969), “Ahmed Arif Kahramanlığı”, *Soyut Dergisi*, S. 11, s. 7-9.
- ARİF, Ahmed (1955), “Soruşturma”, *Şairler Yaprağı Dergisi*, S.18- s. 10-11.
- ARİF, Ahmed (2004), *Yurdum Benim Şahdamarım*, Everest Yayınları, 3.Basım: İstanbul.
- ARİF, Ahmed (2016), *Hasretinden Prangalar Eskittim*, Metis Yayınları, 16. Basım: İstanbul.
- ARİF, Ahmed (2018), *Cemal Süreya’ya Mektuplar*, Alaca Yayınları, 2. Basım: İstanbul.
- ARİF, Ahmed (2018), *Leylim Leylim Ahmed Arif’ten Leylâ Erbil’e Mektuplar(LLAALEM)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 26. Basım: İstanbul.
- AY, Yasemin Mumcu (2009), “Türk Şiirinde Garip Hareketi”, *Turkish Studies*, Volume4/I-II, s. 1227-1276.
- AYDIN, Mehmet (1991), “Namus İşçisi Bir Şair”, *Damar Dergisi*, S. 4-5, s. 15-17.
- Başrol:Ahmed Arif Belgeseli, Habertürk TV
<https://www.youtube.com/watch?v=urw0Ev7iH2A&t=133s> (E.T. 10.24.2020).
- BEHRAM, Nihat (1991), “Yüreğinde Cehennem Taşıyan Şair”, *Damar Dergisi*, S. 2, s. 40-41.
- BEHRAM, Nihat (1993), “Yüreğinde Cehennem Taşıyan Şair”, *Yazın Dergisi*, S. 55, s. 18-19.
- BEHRAM, Nihat (1994), “Yüreğinde Cehennem Taşıyan Şair”, *Ahmed Arif’in Anısına Saygı*, Fe Yayınları, Ankara.
- BEYSANOĞLU, Şevket (1997), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Diyarbakırlı Üç Büyük Şairi*, San Matbaası, Ankara.

BEYSANOĞLU, Şevket ve TİMURÖĞLU, Vecihi (1992), *Ahmed Arif: Hayatı Sanatı Şiirleri*, Diyarbakır Vakfı Yayınları, 1.Basım: Ankara.

BULAK, Şahap (2016), “Bir Mikro Üslup İnceleme Denemesi: Ahmed Arif'in Merhaba, İçerde, Ay Karanlık Şiirlerinde Üslup”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, s. 277-304.

CANBERK, Eray(2010), “1940 Kuşağı ve Şiiri Günümüz Şiirine Etkileri”, *Hece Türk Şiiri Özel Sayısı*, S. 53/54/55, s.128-134.

COŞKUN, Menderes (2010), “Üslup Çalışmaları Üzerine”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V*, s. 72-83.

ÇELİK, Yakup (2010), “1940 Kuşağı Şiirleri ve Halk Şiiri”, *Millî Folklor Dergisi*, S. 87, s. 78-83.

DİKEN, Şeyhmus (2018), *Ahmed Arif: Abisi Olmak Halkının*, İletişim Yayınları, 3.Basım: İstanbul.

DİKEN, Şeyhmus (2020), “Susmayan Çılgık: Ahmed Arif”, *Bavul Dergisi*, S. 86, s. 2-4.

DİVLEKÇİ, Celalettin (2007), “Tarihsel Süreç İçerisinde Üsluba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi(I)”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 2, s. 117-133.

DOĞAN, Mehmet H. (1991), “Toplumcu Gerçekçilik: Nâzım Hikmet ve 1940 Kuşağı”, *Adam Sanat*, S.62, s. 54-74.

DURBAŞ, Refik (1990), *Kalbim Dinamit Kuyusu*, Cem Yayınevi, İstanbul.

DURBAŞ, Refik (2017), “Kalbinde Dinamit Kutusu”, *Bavul Dergisi*, S.21, s. 24-25.

ENGİN, Ertan-GÜR, Alim (2016), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, 1. Basım: Ankara.

ENGİNÜN, İnci (2016), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergah Yayınları, 17. Basım: İstanbul.

ERDOST, Muzaffer İlhan (2017), *Üç Şair Nâzım Hikmet Cemal Süreya Ahmed Arif*, Onur Yayınları, 3. Basım: Ankara.

ERGÜLEN, Haydar (2017), “Ahmed Arif'in Bavulu”, *Bavul Dergisi*, S.21, s. 27.

EROL, Kemal (2017), “1940-1960 Arası Dönemde Toplumcu Gerçekçi Şairlerin Sanatsal Faaliyet Zemininde Hak Arama Mücadelesi”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, S.8, s. 54-80.

<http://www.tdk.gov.tr> (E.T. 25.9.2019).

<https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 16.09.2019).

<https://www.e-skop.com/skopbulten/honor%C3%A9-daumierin-politik-tasbaskilari/2764> (E.T. 14.01.2020).

<https://www.hurriyet.com.tr/bataklık-kurutulurken-incesu-da-yok-oldu-22667517> (E.T. 29.02.2020).

KADİROĞLU, Murat (2017), “Üç Vatan Şairi ve Şiirlerinde Mekân Ögeleri”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, s. 395-421

KARABULUT, Mustafa (2012), “Edebî Metinlerde Dil ve Üslup İncelemeleri ve Edip Cansever’in Dil ve Üslubunda Psikolojik Unsurlar”, *VII. Uluslararası Türk Dil Kurultayı*, 24-28 Eylül 2012, Ankara.

KAYA, Doğan (1998), “Türk Halk Şiirinde Mısra Başı Kafiyeler”, *Dede Korkut 4.Kültür Sanat Şöleni*, 13-19 Temmuz 1998, Bayburt.

KORKMAZ, Ramazan-Hülya ARGUNŞAH-Ali İhsan KOLCU-Ayşenur Külahlıoğlu İSLAM-Cafer GARİPER-Osman GÜNDÜZ-Tarık ÖZCAN-Mustafa APAYDIN-Alev SINAR-Abdullah Şengül (2014), *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000*, Grafiker Yayınları, 9. Basım: Ankara.

KURDAKUL, Şükran (1987), *Çağdaş Türk Edebiyatı Cumhuriyet Dönemi*, Broy Yayınları, C.2, 1.Basım: İstanbul.

OKTAY, Ahmet (1990), *Karanfil ve Pranga: Ahmed Arif’in Şiiri Üzerine Eleştirel Bir Çalışma*, Metis Yayınları, 1. Basım: İstanbul.

OKTAY, Ahmet (2003), *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*, Everest Yayınları, 3.Basım: İstanbul.

ORAL, Haluk(2016), *Şiir Hikâyeleri* (6.Basım), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 6. Basım: İstanbul.

ORAL, Zeynep (1988), “Edebiyatımızda On İnsan Bin Yaşam”, *Ahmed Arif Hayatı Sanatı Şiirleri*, s. 208-222.

- ÖNAL, Filinta (2017), “Babam Ahmed Arif”, *Bavul Dergisi*, S.21, s. 26.
- ÖNERTOY, Olcay (1998), “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Şiir”, *Çağdaş Türk Edebiyatı*, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, No:593, s. 99-103.
- ÖNGÖREN, Veysel (1970), “Ahmed Arif’le Bir Konuşma”, *Ankara Birliği Dergisi*, S.2, s. 48-50.
- ÖNGÖREN, Veysel (1970), “Ahmed Arif’le Bir Konuşma”, *Damar Dergisi*, S. 4-5, s. 34-36.
- ÖZGEN, Lemi (2007), “Otuz Üç Kurşun”, *Tolken Dergisi*, S.14, s. 8-11.
- ÖZTÜRK, Birol (2018), *Ahmed Arif*, Gece Kitaplığı Yayınları, 7. Basım: Ankara.
- SAZYEK, Hakan(2017), *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Akçağ Yayınları, 4. Basım: Ankara.
- SÜREYA, Cemal (1969), “Ahmed Arif”, *Ahmed Arif Hayatı Sanatı Şiirleri*, s.125-131.
- SÜREYA, Cemal (1994), “Ahmed Arif”, *Ahmed Arif’in Anısına Saygı*, Fe Yayınları, Ankara.
- ŞEKER, Ziya (1991), “Türküler ve Ahmed Arif’in Şiiri”, *Karşı Dergisi*, S. 52, s. 2-4.
- ŞEKER, Ziya (1997), *Ahmed Arif ve Şiirini Besleyen Kaynaklar*, Ürün Yayınları, 1. Basım: Ankara.
- ŞİŞMAN, Rabia Şenay (2018), “Şiir Sanatında Yinelemeler ve Mekân Kullanımı (Murathan Mungan Örneği)”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 8, s. 359-367.
- TİMURROĞLU, Vecihi (1991), “Ahmed Arif: Bir Şair. Elvan Ağıtlar Yazar, Dizelerinde Domdom Kurşunu”, *Damar Dergisi*, S. 4-5, s. 12-14.
- TİMURROĞLU, Vecihi (1991), “Ahmed Arif”, *Adam Dergisi*, S. 70, s. 36-42.
- TİMURROĞLU, Vecihi(1991), “Ahmed Arif’in Şiirinin Yapısı”, *Adam Sanat*, S.71, s. 52- 70.
- ULUDAĞ, Mehmet Emin (2013), “Ahmed Arif’in Şiirlerinde Anadolu Sevgisinin Yansımaları”, *Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 49, s. 203-210.

URAL, Orhan. (1984), *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri*, Türkiye İş Bankası Bankası Kültür Yayınları, 1. Basım:Ankara.

YETİK, Hayri K. (2007), *Ahmed Arif'in Asi ve Mahzun Şiiri*, İlya İzmir Yayınevi, 2. Basım: İzmir.

YİĞİTLER, Şener Şükrü (2019), *Eray Canberk'in Şiiri ve "Şiirce"si*, Hiperlink Yayınları, 1.Basım, İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Barış ALTUN
Doğum Yeri ve Tarihi	Diyarbakır-01.12.1991
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Malatya İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (2015 mezunu)
Y. Lisans Öğrenimi	Siirt Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Stajlar	Diyarbakır Nevzat Ayaz Anadolu Lisesi
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	MEB'e bağlı resmî kurumlar
İletişim	
E-posta Adresi	baris.altun21@gmail.com
Tarih	